



Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

TÜRK ROMANINDA ENSEST (1990-2010)

Serenay COŞKUN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

TÜRK ROMANINDA ENSEST (1990-2010)

Serenay COŞKUN

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

KABUL VE ONAY

Serenay Coşkun tarafından hazırlanan "Türk Romanında Ensest (1990-2010)" başlıklı bu çalışma, 15.09.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. G. Gonca Gökalp Alpaslan (Başkan)

Doç. Dr. Koray Üstün (Danışman)

Doç. Dr. Serdar Odacı (Üye)

Doç. Dr. Nurtaç Ergün Atbaşı (Üye)

Doç. Dr. Çimen Günay Erkol (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

08/11/2023

Serenay COŞKUN

¹“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Doç. Dr. Koray ÜSTÜN** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Serenay COŞKUN

TEŞEKKÜR

Lisans yıllarımdan itibaren her daim ihtiyacım olduğunda yanımda olan, tez çalışmam boyunca değerli bilgi ve birikimleriyle bana yol gösterip ufkumu açan, öğretmenliğinin yanı sıra adeta bir ağabey gibi bana destek olan kıymetli hocam Doç. Dr. Koray ÜSTÜN'e çok teşekkür ederim.

Tez savunmamda yer almakla birlikte lisans yıllarımdan itibaren engin bilgileriyle bugüne gelmemi sağlayan, tezime dair tüm görüş ve önerilerini benimle paylaşan değerli hocalarım Prof. Dr. G. Gonca Gökalp ALPASLAN, Prof. Dr. Âbide DOĞAN, Doç. Dr. Serdar ODACI, Doç. Dr. Nurtaç ERGÜN ATBAŞI'na, savunmamda yer alıp değerli fikirlerini bana ileten ve yardımcı olan Doç. Dr. Çimen GÜNAY ERKOL'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Sonsuz sevgileriyle beni her daim destekleyen, her kararımdayanımda olan, sırtımı güvenle yaslayabildiğim, her düştüğümde beni ayağa kaldıran canım anne ve babama çok teşekkür ederim.

ÖZET

COŞKUN, Serenay. *Türk Romanında Ensest (1990-2010)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023.

“Türk Romanında Ensest (1990-2010)” başlıklı bu tezin amacı bir cinsel istismar türü olarak ensestin başlangıçtan bugüne Türk romanına aksedişini göstermek ve farklı romanlar üzerinden ensestin ele alınış şekillerini ortaya koymaktır. Girişte cinsel istismar, ensest, endogami ve egzogami kavramlarının sosyolojik ve antropolojik yönleriyle tanımlamaları yapılmıştır. Birinci bölümde bu kavramlardan hareketle ensest çeşitleri, ensest ve cinsel istismarda risk faktörleri, ensestin ortaya çıkmama nedenleri ve son olarak ensest ve cinsel istismarın etkileri ortaya konularak kuramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. İkinci bölümde ensestin Türk romanındaki görünümüne otuz dört roman incelenerek yer verilmiştir. Türk romanının başlangıcından bugüne kadar olan süreçte ensest ve cinsel istismar olgusunu eserlerinde işleyen yazarların konuya yaklaşımları aydınlatılmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde Türk romanında ensest ve cinsel istismarı işleyen romanlara bir örnek olarak Turgut Özakman’ın *Korkma İnsancık Korkma* adlı romanı yenge-yeğen ensesti bağlamında incelenmiştir. Dördüncü bölüm İnci Aral’ın kaleme aldığı *Yeşil* adlı romanın amca/yeğen ve aynı zamanda üvey-baba kız ensesti çerçevesinde değerlendirilmesini içermektedir. Beşinci bölüm Ayşe Özmen’in kaleme aldığı *Sen Gülerken*’de görülen çoklu ensest olgusunun incelenmesinden oluşmaktadır. Altıncı bölüm Şebnem İşigüzel’in *Kirpiklerimin Gölgesi* adlı romanında işlenen ağabey-kardeş ensesti ve cinsel istismarın farklı biçimlerinin değerlendirilmesini kapsamaktadır. 1990 ve 2010 yılları arasında yayımlanan dört roman, olay örgülerinden hareketle ensestin yaşanmasına zemin hazırlayan risk faktörleri, ensestin ortaya çıkmama nedenleri, anne-kız ilişkileri, ensestin etkileri, ensest ve cinsel istismarın diğer görünümleri ve toplumsal eleştiriler başlıkları altında incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Ensest, cinsel istismar, Türk romanı, Korkma İnsancık Korkma, Yeşil, Sen Gülerken, Kirpiklerimin Gölgesi.

ABSTRACT

COŞKUN, Serenay. *Incest in Turkish Novel (1990-2010)*, Master's Thesis, Ankara, 2023.

The aim of this thesis titled "Incest in Turkish Novel (1990-2010)" is to show the reflection of incest, as a type of sexual abuse, in Turkish novel from the beginning to the present and to reveal the ways incest is handled through different novels. In the introduction, the concepts of sexual abuse, incest, endogamy and exogamy are defined with their sociological and anthropological aspects. In the first chapter, based on these concepts, a theoretical framework was created by revealing the types of incest, risk factors in incest and sexual abuse, the reasons why incest does not occur, and finally the effects of incest and sexual abuse. In the second chapter, the appearances of incest in Turkish novels are examined by examining thirty-four novels. It has been tried to elucidate the approaches of the writers who deal with the phenomenon of incest and sexual abuse in their works from the beginning of the Turkish novel until today. In the third chapter, Turgut Özakman's novel *Korkma İnsancık Korkma*, as an example of novels dealing with incest and sexual abuse in Turkish fiction, was examined in the context of aunt-nephew incest. The fourth chapter includes the evaluation of the novel *Yeşil*, written by İnci Aral, within the framework of uncle/nephew and also stepfather-daughter incest. The fifth chapter consists of examining the multiple incest phenomenon seen in *Sen Gülerken*, written by Ayşe Özmen. The sixth chapter covers the evaluation of brother-sister incest and different forms of sexual abuse in Şebnem İşigüzel's novel titled *Kirpiklerimin Gölgesi*. Four novels published between 1990 and 2010 were examined, based on their plots, under the headings of risk factors that pave the way for incest to occur, reasons why incest does not occur, mother-daughter relationships, effects of incest, other manifestations of incest and sexual abuse, and social criticism.

Keywords

Incest, sexual abuse, Turkish novel, *Korkma İnsancık Korkma*, *Yeşil*, *Sen Gülerken*, *Kirpiklerimin Gölgesi*.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÖNSÖZ	x
GİRİŞ: KAVRAMLAR VE TANIMLAR	1
1.BÖLÜM : KURAMSAL ÇERÇEVE	17
1.1. ENSEST ÇEŞİTLERİ	17
1.1.1. Baba-Kız Ensesti.....	17
1.1.2. Üvey Baba-Üvey Kız Ensesti	18
1.1.3. Anne-Oğul Ensesti	19
1.1.4 Kardeşler Arası Ensest	20
1.1.5. Dede-Torun Ensesti	21
1.1.6. Amca/Dayı-Yeğen Ensesti	22
1.1.7. Teyze/Hala/Yenge-Yeğen Ensesti	22
1.2. ENSEST VE CİNSEL İSTİSMARDA RİSK FAKTÖRLERİ	22
1.2.1. Mağdura Ait Risk Faktörleri	23
1.2.2. Ailesel Risk Faktörleri	23
1.2.3. Toplumsal Risk Faktörleri	24
1.3. ENSESTİN ORTAYA ÇIKMAMA NEDENLERİ	25

1.4. ENSEST VE CİNSEL İSTİSMARIN ETKİLERİ	28
1.4.1. Fiziksel Etkiler	28
1.4.2. Psikolojik Etkiler	29
2. BÖLÜM: TÜRK ROMANINDA ENSESTİN GÖRÜNÜMÜ.....	31
3. BÖLÜM : <i>KORKMA İNSANCIK KORKMA</i>	58
3.1. GENEL HATLARIYLA OLAY ÖRGÜSÜ	58
3.2. ROMAN İNCELEMESİ.....	59
4. BÖLÜM: <i>YEŞİL</i>	76
4.1. GENEL HATLARIYLA OLAY ÖRGÜSÜ	76
4.2. ENSESTİN YAŞANMASINA ZEMİN HAZIRLAYAN RİSK FAKTÖRLERİ	78
4.3. ENSESTİN ORTAYA ÇIKMAMA NEDENLERİ	81
4.4. ANNE-KIZ İLİŞKİSİ	84
4.5. ENSESTİN ETKİLERİ	86
4.6. ENSEST VE CİNSEL İSTİSMARIN DİĞER GÖRÜNÜMLERİ VE TOPLUMSAL ELEŞTİRİLER	91
5. BÖLÜM: <i>SEN GÜLERKEN</i>	94
5.1. GENEL HATLARIYLA OLAY ÖRGÜSÜ	94
5.2. ENSESTİN YAŞANMASINA ZEMİN HAZIRLAYAN RİSK FAKTÖRLERİ	95
5.3. ENSESTİN ORTAYA ÇIKMAMA NEDENLERİ	96
5.4. ANNE-KIZ İLİŞKİSİ	100
5.5. ENSESTİN ETKİLERİ	106
5.6. ENSEST VE CİNSEL İSTİSMARIN DİĞER GÖRÜNÜMLERİ VE TOPLUMSAL ELEŞTİRİLER	108
6. BÖLÜM: <i>KİRPİKLERİMİN GÖLGESİ</i>	114
6.1. GENEL HATLARIYLA OLAY ÖRGÜSÜ	114

6.2. ENSESTİN YAŞANMASINA ZEMİN HAZIRLAYAN RİSK FAKTÖRLERİ	115
6.3. ENSESTİN ORTAYA ÇIKMAMA NEDENLERİ	118
6.4. ANNE-KIZ İLİŞKİSİ	123
6.5. ENSESTİN ETKİLERİ	127
6.6. ENSEST VE CİNSEL İSTİSMARIN DİĞER GÖRÜNÜMLERİ VE TOPLUMSAL ELEŞTİRİLER	129
SONUÇ	136
KAYNAKÇA	141
EK 1. ORİJİNALLİK RAPORU	152
EK 2. ETİK KURUL / KOMİSYON İZİNİ YA DA MUAFİYET FORMU	154

ÖNSÖZ

Çoğunlukla aile içinde çocuğa yönelik cinsel istismar şeklinde gerçekleşen ensestin ülkemizde konuşulması ve özellikle ortaya çıkarılması oldukça zordur. Toplumda tabu olarak görülen ve ataerkil aile düzeninde gizlenen ensest; mağdurun korunması, iyileştirilmesi ve failin cezalandırılması için ortaya çıkarılmak zorundadır. İşte bu nedenle, ensestin sanat aracılığıyla görünümünü aktarmak adına Türk romanının başlangıcından günümüze değin geçen süreçte bu konuyu ele alan romanlar incelenmek istenmiştir.

Literatürde ensest konusunda yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak sosyoloji, psikoloji, tıp ve adli tıp alanlarında incelemeler olduğu göze çarpmaktadır. Sosyal bilimler ve fen bilimlerinin aynı konuyu farklı açılardan incelediği bu çalışmalar arasında ensestin romanlar üzerinden genel bir görünümünün verildiği bir teze rastlanmamıştır. Bu tez alandaki boşluğu doldurmak adına tümdengelim yöntemiyle hazırlanmıştır.

Ensestin Türk romanında ele alınış biçimlerini ortaya çıkarmak ve toplum içinde gizlenmeye çalışılan ensesti bilim aracılığıyla görünür kılmaya çalışmak adına bir farkındalık oluşturma düşüncesi bu tezin asıl amacını oluşturmaktadır.

Tezin amacına yönelik olarak giriş bölümünde cinsel istismar, ensest, endogami ve egzogami kavramları tanımlanmıştır. Bu kavramlardan hareketle birinci bölümde enseste dair kuramsal bir çerçeve oluşturulmuştur.

İkinci bölümde Türk romanında ensest konusunu işleyen otuz dört romana yer verilmiştir. Türk romanının başlangıcından bugüne dek romanlarda ensestin yazarlar tarafından nasıl ele alındığı, konunun yıllar içinde geçirdiği değişimler ve ensestin bir fon olmaktan çıkıp romanların asıl konusunu oluşturma serüveni bu bölümde aktarılmıştır.

Tezin ilerleyen bölümlerinde Türk romanında ensesti konu edinen dört romana yer verilmiştir. Türk romanında ensestin işlenişinin benzer ve farklı yanlarını ortaya koyarak ensest konusunun romanlarda nasıl ele alındığını göstermek ve

ensestin farklı çeşitlerini ortaya koyabilmek adına her eser ayrı bir bölümde incelemeye alınmıştır.

Üçüncü bölümde seçilen roman Turgut Özakman'ın kaleme aldığı *Korkma İnsancık Korkma*'dır. Görünürde bir aşk hikâyesi olan bu romanda yetişkin bir kadın tarafından istismar edilen küçük bir çocuğun yaşadıkları değerlendirilmiştir. Yengesinin istismarına uğrayan çocuğun başlangıçta anne-oğul ilişkisiyle geliştirdiği ödipal bağlılığı üzerinden roman incelenmiştir. Ensest ve cinsel istismara sadece kız çocuklarının maruz kalmadığı ve aykırı bir aşk çerçevesinde gelişen ensest ilişkinin aslında istismarla perçinlendiği göstermek adına *Korkma İnsancık Korkma* seçilerek incelenmiştir.

Dördüncü bölüm için incelenen roman İnci Aral'ın kaleme aldığı *Yeşil*'dir. Amcasının annesiyle evlenmesi üzerine üvey babaya sahip olan Melike Eda'nın ensest saldırıya uğraması, bu duruma sebep olan risk faktörleri, ensestin gizli kalışı, Eda'nın annesiyle olan ilişkisi, istismar sonucu yaşadığı etkiler ve ensestin diğer görünüşleri bu bölümde incelenmiştir. Postmodern roman örneği olarak *Yeşil*, ensest konusunun gelişimini göstermek ve amca/üvey baba-yeğen ensestini bütünüyle incelemek adına seçilmiştir.

Beşinci bölüm için incelenen roman Ayşe Özmen'in kaleme aldığı *Sen Gülerken*'dir. Hülya'nın dedesi Seyfettin Efendi tarafından ensest saldırıya uğraması hatırlanma serüveni olarak kurgulanan bu romanda, Hülya'nın dedesinin annesini de istismar ettiğini fark edişi ve kendisiyle yüzleşmesi incelemeye alınmıştır. Üçüncü bölüme benzer olarak Hülya'nın yaşadığı ensest saldırı, enseste zemin hazırlayan risk faktörleri, ensestin gizli kalma nedenleri, iki kadın karakterin anneleriyle olan ilişkileri, ensest sonucu yaşanan etkiler ve ensestin diğer görünüşleri bu bölümde değerlendirilmiştir. Roman başkişisinin annesiyle olan ilişkisi, bu durumun iki kadının hayatında yaşadığı travmaların aktarılması ve ensestin çoklu işlenişini göstermek amacıyla bu roman tezde incelenmiştir.

Altıncı bölümde incelenen son roman Şebnem İşigüzel'in kaleme aldığı *Kirpiklerimin Gölgesi*'dir. Küçük bir kızın annesini öldürmesiyle başlayıp onu bu

eylemi yapmaya iten sebeplerin anlatıldığı bu romanda ensest ve cinsel istismarın görünümleri incelenmiştir. Ağabeyi ve birçok erkek tarafından istismar edilen kızın yaşadıkları, ensest saldırının gerçekleşmesine sebep olan risk faktörleri, bu durumun gizli kalışı, küçük kızın annesiyle olan ilişkisi, ensest saldırı ve cinsel istismar sonucu kızın yaşadığı etkiler ve romanda istismarın diğer görünümleri değerlendirilmeye alınmıştır. Günümüze en yakın olan *Kirpiklerimin Gölgesi*, ağabey-kardeş ensestini aktarmak ve cinsel istismarı birçok farklı yönden gösterebilmek adına seçilerek incelenmiştir.

Sonuçta ise kuramsal çerçeveden başlayarak Türk romanında ensestin görünümüyle birlikte incelenen dört roman genel bir bakış açısıyla özetlenmiştir.

GİRİŞ

KAVRAMLAR VE TANIMLAR

İstismar kelimesi Türkçeye Arapçadan geçmiştir. *Türkçe Sözlükte* istismar “birinin iyi niyetini kötüye kullanma” ve “sömürme” (2011, s. 1218) anlamlarına gelmektedir.

İstismar etmek, güç ve iktidar ile ilişki içerisinde değerlendirilen bir kelimedir. Herhangi bir açıdan gücü elinde bulunduran kişi, bu gücü daha güçsüz ve savunmasız olarak gördüğü kişi ve kişilere karşı uygulamaktadır. İstismar etmek, kişinin keyfi ve zorba yönlerinin ortaya çıkması ve bu yönlerini eyleme dönüştürmesidir. İstismarın fiziksel, psikolojik, duygusal, ekonomik ve cinsel olmak üzere beş farklı boyutu vardır (Demir, 2021, s. 58-59).

Cinsel istismar ise “rıza olmadan herhangi bir cinsel yaklaşımı, cinsel içerikli bir eylemde bulunma, dokunmaktan zorla cinsel ilişkiye kadar uzanan, kişinin kabul etmediği tüm cinsel eylemleri içerir” (Topçu, 2009, s. 12). Cinsel istismar çocuk, genç, yaşlı, kadın, erkek fark etmeksizin cinsel arzuların tatmini adına kişinin rızası dışında gerçekleşmektedir. En yaygın şekli çocuklara yönelik cinsel istismardır.

Cinsel istismar, “psikososyal gelişimini tamamlamamış ve yaşı küçük olan kız veya erkek çocuğun bir yetişkin tarafından cinsel stimulasyon için kullanılmasıdır” (Polat, 2015, s.138). Cinsel istismar tanımlanırken sadece yetişkinlerin değil ergenlerin de çocuklara yönelik cinsel istismarda bulunabileceği göz önünde bulundurulmuştur. David Finkelhor ve Angela Browne çocuk cinsel istismarını “18 yaşından küçük bir çocuğa, kendinden 5 yaş veya daha fazla büyük biri tarafından, açık veya kapalı şekilde, aynı zamanda zor kullanarak yapılan herhangi bir cinsel faaliyet” (Topçu, 2009, s. 17-18) olarak tanımlamışlardır. “Tüm cinsel istismar tanımlarında temel öge, çocuğun yaşça daha büyük birisi tarafından cinsel tatmin amacıyla kullanılmasıdır. Bu birisi, bir yetişkin olabildiği gibi, yaşı çocuktan anlamlı olarak büyük bir başka çocuk veya ergenlik çağında bir genç de olabilir” (Topçu, 2009, s. 18).

Cinsel istismar genelde temas içeren ve temas içermeyen şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Bunun dışında kavramı daha geniş haliyle inceleyen Kathleen Coulborn Faller cinsel istismarı “temas içermeyen, cinsel dokunma, oral-genital seks, interfemoral ilişki, seksüel penetrasyon, cinsel sömürü, başka istismar türlerini de içeren cinsel istismar” (Polat, 2015, s. 156) olarak yedi grupta incelemektedir.

Temas içermeyen cinsel istismar türleri seksüel konuşma, teşhir ve röntgencilik olarak üçe ayrılmaktadır. Seksüel konuşma, “istismarcının, çocuğun fiziksel özelliklerine yönelik veya çocuk üzerinde gerçekleştirmeyi istediği cinsel faaliyetleri anlattığı ve başka cinsel öneri ve yorumlarda bulunduğu konuşma türüdür” (Polat, 2015, s. 156). Teşhir, istismarcının özel bölgelerini çocuğa göstermesi ve onun önünde kendini tatmin etmesidir. Röntgencilik ise, istismarcının çocuğu aleni ya da gizlice cinsel tatmin sağlayıcı aktiviteler esnasında gözlemlemesidir.

Cinsel dokunma, istismarcının çocuğun vücudundaki özel bölgelerine dokunması ya da çocuktan bunu kendisi için talep etmesidir. “Bu özel bölgeler, göğüsler, vajina, penis, kalçalar, anüs ve perinal bölgedir” (Polat, 2015, s. 157). Bu dokunma frottörizm yani sürtünme şeklinde de olabilir.

Oral-genital seks, “istismarcının çocuğun genital organlarını yalaması, öpmesi, emmesi veya ısırması veya çocuğun oral yoldan kendiyile birleşmesini sağlamasıdır” (Polat, 2015, s. 157). Cunnilingus (ağız vajina birleşmesi), fellatio (ağız penis birleşmesi) ve anilingus (ağız anüs birleşmesi) şeklinde görülmektedir.

İnterfemoral ilişki, istismarcının çocuğun bacaklarının arasına cinsel organını yerleştirmesidir. Hamileliği önleme ve bekâreti koruma gibi nedenlerden ötürü bu ilişki türünde penetrasyon yoktur.

Seksüel Penetrasyon; dijital penetrasyon, objelerle penetrasyon, anal ilişki ve genital ilişki olmak üzere dört grupta incelenmektedir. Dijital penetrasyon, istismarcının parmaklarını çocuğun vajina ve anüsüne yerleştirmesidir. “Mağdurun parmaklarının da saldırganın açıklıklarına penetrasyonu da

mümkündür” (Meke, 2022, s. 18). Objelerle penetrasyon, istismarcının çocuğun vajinasına, anüsüne veya ağızına yabancı bir objeyle istismarda bulunmasıdır. Genital ilişki, istismarcının penisini çocuğun vajinasına penetre etmesidir. Anal ilişki, istismarcının penisıyla çocuğun anüsünün penetrasyonudur.

Cinsel sömürünün pornografi ve fuhuş olarak iki çeşidi bulunmaktadır. İstismarcı genellikle cinsel tatmin sağlamak için değil para kazanmak amacıyla çocuğu sömürmektedir. “Sömürüden sorumlu olan kişilerin direkt cinsel kontakta girmedikleri cinsel olarak kurban seçilmeyi (viktimizasyon) içerir” (Polat, 2015, s. 158). Çocuk pornografisi, çocuğun fotoğraf ve videolarının çekilmesi sonucu istismarcı tarafından izlenmesi ya da ticari amaçla görüntülerinin pazarlanmasıdır. Çocuk fuhuşu, “çocuğun ebeveynleri, diğer akrabaları, tanıdıkları veya geçimini çocuk yaparak sağlayan kişiler tarafından para veya başka bir bedel karşılığında cinsel açıdan kullanılması ya da kullandırılmasıdır” (Meke, 2022, s. 20).

Başka istismar türlerini de içeren cinsel istismar, yukarıda bahsedilen istismar şekilleriyle birlikte çocuğa fiziksel istismar, toplu tecavüz uygulanması, çocuğun alkol ve uyuşturucuya zorlanması şeklindedir.

Cinsel istismarı uygulayan kişiler arasında “baba, anne, üvey baba, daha uzak akrabalar, kardeşler, aile ile ilişkili insanlar, arkadaşlar, bebek bakıcıları, öğretmenler ya da yabancılar yer alabilmektedir” (Günçe, 1999, s. 93). İstismarı gerçekleştirenlerin “%75’i çocuğun tanıdığı kişilerdir” (Günçe, 1999, s. 94).

Kız çocukları erkek çocuklara göre cinsel istismara daha fazla maruz kalmaktadır. İstismara uğramada cinsiyetin önemli bir risk faktörü olmuştur. Bu durumla ilgili olarak, İlknur Yüksel Kaptanoğlu; Gavin Andrews, Justine Corry, Tim Slade, Cathy Issakidis ve Heather Swanston’ın çocuk cinsel istismarına yönelik yaptıkları araştırmanın sonuçlarını şu şekilde aktarmaktadır:

Andrews ve çalışma arkadaşlarının (2004) çocukların farklı biçimlerde cinsel olarak istismar edilmesine yönelik olarak, 1980 ile 2000 yılları arasındaki araştırmalar temelinde yaptıkları küresel tahminler, kız çocukların her türlü cinsel istismar biçimine erkek çocuklardan daha fazla maruz kaldıklarını gösteriyor. Bu tahminlere göre, temas olmayan cinsel istismar, erkek çocuklarda yüzde 3,1

oranında, kız çocuklarda ise yüzde 6,8 düzeyinde yansıyor. Temas olan cinsel istismara erkek çocukların yüzde 3,7'si, kız çocukların ise yüzde 13,2'si maruz kalıyor. Kız çocukların yüzde 5,3'ü, erkek çocukların ise yüzde 1,9'u cinsel ilişki biçiminde gerçekleşen istismara maruz kalıyor. Çocukluk dönemindeki herhangi bir cinsel istismara da yine kız çocukları (yüzde 25,3), erkek çocuklarından (yüzde 8,7) daha fazla maruz kalıyor (Yüksel Kaptanoğlu, 2018, s. 50).

Ülkemize bakıldığında Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre "2014 yılında 11095, 2015 yılında 12689, 2016 yılında 16877 ve 2017 yılında 18623 çocuk" (Akçe ve Doğan, 2020, s. 15) cinsel istismar mağduru olmuştur. Bu yıllar arasındaki verilere bakıldığında çocukların yıllara göre istismar edilmişlerinde artış olduğu görülmektedir. "Dolayısıyla gün geçtikçe çocuklara yönelik cinsel istismarın niceliksel olarak arttığından söz etmek mümkündür" (Akçe ve Doğan, 2020, s. 15).

Çocuklara cinsel istismarda bulunan kişilere yönelik birçok sınıflandırma çalışması yapılmıştır. "İçlerinde en ayrıntılı sınıflandırma Dietz'in 1983 yılında yaptığı sınıflandırmadır. Bu sınıflandırma durumsal ve tercihsel olarak iki geniş kategoriye" (Gölge, 2018, s. 113) içermektedir. Durumsal çocuk istismarcıları cinsel tercihleri çocuklar olmayan fakat çocuklara yönelik istismarda bulunan kişilerdir. Durumsal çocuk istismarcıları; regrese olanlar (gerileyip istismarda bulunanlar), ahlaken fark gözetmeyenler, cinsellikte fark gözetmeyenler ve yetersiz olanlar şeklinde dörde ayrılmaktadır. Tercihsel çocuk istismarcıları ise cinsel birliktelik yaşamak için çocukları tercih eden kimselerdir. "Onların cinsel fantezileri ve erotik hayalleri çocuklar üzerine odaklanır. (...) Çocuklardan etkilendikleri için onları tercih ederler" (Gölge, 2018, s. 116). Tercihsel çocuk istismarcıları baştan çıkarıcı olanlar, içe dönük olanlar ve sadistik olanlar şeklinde üçe ayrılmaktadır.

Cinsel istismar aile içi ve aile dışı şeklinde de ikiye ayrılabilir. Aile içi cinsel istismarın özel ismi ensestir. Dilimize Fransızcadan geçen ensest kelimesinin etimolojik kökeni Latince'dir. Latince'de olumsuzluk bildiren -in ön ekiyle; temizlik, iffet ve bakir gibi anlamlara gelen castus kelimesinden oluşan incestus, "iffetsizlik, lekelemek, kirletmek," (Çavlin, Kardam ve Aliefendioğlu, 2018, s. 15)

gibi anlamlara gelmektedir. *Türkçe Sözlük'e* göre ‐aile içi yasak ilişki‐ (2011, s. 802) Şeklinde tanımlanan ensest cinsel istismarın en ağır Őekillerinden biridir.

Kaynaklarda ensesti tanımlarken farklı yaklaŐımların olduğu görülmektedir. Bu nedenle ensestin kesin ve tek olan bir tanımının yapılması zordur. Aile içi akrabalıkların yakınlık dereceleri, kan bağının bulunup bulunmadığı, aile üyelerinin birbiriyle olan evlilikleri, hangi cinsel davranışlarının ensest sayılacağı ve ensest ilişkide rıza olup olmamasıyla ilgili görüş ve yorum farklılıklarından doğan tartışmalar ensestin tanımlanıŐında farklı yaklaŐımların doğmasına sebep olmuştur. Kimi araştırmacılar ensestte kan bağını  ne çıkarırken kimileri sadece kan bağına bakılmaması gerektiğini savunmuŐ, bazı araştırmacılar birinci ve ikinci dereceden akrabalar arası cinsel ilişkilerin ensest sayılacağını söylerken bazıları da akrabalığın yakınlık derecesine bakılmaksızın her türlü cinsel eylemin ensest sayılması gerektiğini açıklamıştır. Kavramın tanımlanmasındaki bir diğer görüş ayrılığı ensest ilişki yaŐayanların aralarında evlilik bağının varlığı ve beraberlikte çiftlerin rızasının olması durumunda yapılan değerlendirmelerde kendini gösterir. Kavramın tarihsel düzlemde geçirdiği dönüŐüm de göz önünde bulundurulduğunda geçerliliği süren bir tanımın varlığından bahsetmek iyice zorlaŐacaktır. Bununla birlikte sosyal bilimlerin pek çok alt disiplini, ensestin ne olduğu ya da ne olmadığının çerçevesini belirlemeye yönelik sınırları belirlemeye çalışmaktadır.

Erdem Yücel, *Yaradılıştan Günümüze Cinselliğin Tarihi* adlı kitabında ensesti ‐bireylerin biyolojik akrabalığı ve aralarında kan bağı olan aile fertleri arasındaki cinsel ilişkiler‐ (Yücel, 2015, s. 348) Şeklinde açıklarken Oğuz Polat ‐klasik ensest ilişki sadece kan bağına dayanmaktadır. Yakın ilişkilerin kurulmuŐ olduğu, ebeveyn bağının ve güveninin oluŐmuŐ olduğu veya ebeveynlerle olan ensest ilişki kavramı uzun yıllar boyunca görmezlikten gelinmiŐtir‐ (Polat, 2015, s. 160) diyerek ensestin kan bağı olmadan da geerleŐebileceđini vurgulamıştır. Polat'a göre ‐bugün bu terim toplumumuzda evlenmeleri, ahlaka, hukuka, dince yasaklanmış (nikah düŐmeyen) yakın akraba olan kadın ile erkeğin cinsel ilişkide bulunmaları anlamında kullanılmaktadır‐ (2015, s. 160).

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyon Başkanı Canan Güllü ise Büşra Sanay'ın *Kardeşini Doğurmak* adlı kitabında yer alan röportajında ensesti şu şekilde tanımlarken aile vurgusu yapmaktadır:

Aile içinde yaşanan taciz-tecavüz olaylarının toplu tanımıdır ensest. Ama biz, TKDF olarak ensesti babanın kız çocuğuna, annenin erkek çocuğuna yaptığı, birinci derecedeki akrabalar üzerinden giden bir olgu olarak tanımlıyoruz. Ancak aile içi dendiği anda kayınbabanın, dedenin, amcanın, erkek kardeşin abinin bir diğer cinse yaptığı, aile içinde yaşanan taciz ve tecavüzler olarak görüyoruz (Sanay, 2018, s. 28).

Alanur Çavlin, Filiz Kardam ve Hanife Aliefendioğlu'nun hazırladığı *Ailenin Karanlık Yüzü Ensest* adlı kitapta ensest, Amerikan Sağlık, Eğitim ve Koruma Birimi tarafından yapılan "aile içinde ana-baba figürüne, gücüne ve otoritesine sahip kişilerin, çocuğu cinsel anlamda istismar etmesi" (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 16) tanımını referans göstermekle birlikte daha geniş bir perspektiften açıklanmaktadır:

Modern hukukta sadece kan bağı olan kişilerden değil, çocuğun bakımından birinci derecede sorumlu kişilerden gelen çocuğa yönelik cinsel saldırı da ensest saldırı olarak değerlendirilmektedir. Aynı şekilde aralarında kan bağı olan ya da olmayan aileden kişiler arasında, sadece cinsel ilişkiyle sınırlı olmayan, yetişkine cinsel haz veren her türlü davranış ve zorlama da ensest olarak değerlendirilmektedir (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 16-17).

Tüm bu farklı tanımlardan hareketle; aralarında kan bağı olan ya da olmayan, çocuk ve yetişkine yapıldığı fark etmeksizin, zorla veya rıza dâhilinde gerçekleşen ve evlilik bağına bakılmaksızın aile içi her türlü cinsel davranışın ensest sayıldığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte alanyazınında ilişki türlerinin farklı isimlerle adlandırılması da söz konusudur.

İçinde yaşanan sosyal çevreye göre iki evlilik tipi bulunmaktadır. Bunlar endogami ve egzogamidir. Endogami yani iç evlilik "kişinin kendi toplumsal grubu içinden evlenmesini öngören evlilik ilkesidir" (Emiroğlu ve Aydın, 2003, s. 411). Bu evlilik biçiminde evlenecek çift aynı grubun ya da ailenin üyelerindedir. Endogami "grup içinden evlilik olduğu için grubu dışarıya kapalı tutar ve mülk, servet, kaynak ve soy dağılımını önler" (Aydın ve Erdal, 2007, s. 182). Bu tarz evlilikler tarih boyunca soya yabancı kan karışmaması, mal

paylaşımının aile içinde kalması, gruba ait değerlerin korunması, “eşlerin daha iyi anlaşabileceği, ailelerin daha yakın iletişim kurabileceği” (Soydan, 1994, s. 12) gibi nedenlerle daha çok kapalı toplumlarda görülmüştür.

Germaine Tillion *Harem ve Kuzenler* adlı kitabında endogami evliliklerinin görüldüğü toplumlara “kuzenler cumhuriyeti” ismini koymuştur. “Soyun baba tarafından devamını yücelten, “vahşi” toplumu kurtaran dışardan evlenme ya da egzogami diye bilinen çok yoğun toplumsallaşma biçimine sırt çevirmiş” (2006, s. 33) olan endogam toplulukların dünyanın birçok bölgesine yayıldığını belirtmiş ve çalışmasında özellikle Akdeniz bölgesindeki toplulukları incelemiştir. Endogaminin kökenlerini Neolitik Çağ’a kadar götürmüştür.

Tillion, Akdeniz bölgesinde yaşayan topluluklarda aşiret sistemi görüldüğü için mirasın ailede kalması ve kadınların aile dışından erkeklere evlenerek mirastan pay almaları sonucu aşiretin yıkılmasının önüne geçilmesi amacıyla aşiret içi evliliklerin yapıldığını söylemiştir. Bu tarz evlilikler aşiret/grup bağlarını güçlendirmeye yaramış ve mirasın dışarıya yayılmasını önlemiştir. Böylelikle o topluluğa ait insanlar statü olarak diğer kişilere karşı güçlü ve soylu kalmışlardır. Tillion bu durumu Mağripli topluluklar üzerinden şu şekilde örneklendirmiştir: “Mağriplilere göre soyluluk, baba soyundan kuzenlerin evlenmesi ile ilişkilidir; aile ne kadar soylu ise bu kurala uyulması o kadar zorunludur. Dahası, ne kadar içerden evlenen bir aileden geliyorsanız, soyluluğunuz da o kadar artar” (2006, 53).

Endogam evliliklerin en sık görüldüğü toplumlardan biri Eski Mısır’dır. Kraliyet kanının saflığını korumak ve soya yabancı kan karıştırmamak adına endogaminin de ötesinde ensest evliliklere izin verilmektedir. Eski Mısırlılar’da “ensestin soylarının asaletini ve devamlılığını sağlamayı amaçlayan Mısırlı monarşi mensupları tarafından tanrısallıkla ilişkilendirilmek suretiyle farklı bir konuma taşındığı” (Güzel, 2021, s. 258) görülmektedir. Osiris ve İsis adlı iki tanrı kardeşin evliliği ensestin tanrısallıkla ilişkilendirilmesinin başlangıcını oluşturmuştur. Bu tarz evlilikler kraliyet ailesine meşru kılınmış ve zamanla gelenekselleşmiştir. Tillion, Mısır firavunlarından 3. Amenofis’in kendi kızıyla evlendiğini, onun oğlu 4. Amenofis’in yine kızıyla evlilik yaptığını, Nefertiti’den

olma kızını erkek kardeşiyle evlendirdiğini söylemektedir. Bundan 1000 yıl sonra 2. Ptolemaiose tahta çıktığında kız kardeşiyle evlenmiştir. Onun torunu da yine kız kardeşiyle evlilik yapmıştır. Bu soydan gelenlerin kız kardeşleriyle evlenmeleri de bir yönetim tarzı olarak gelenekselleşmiştir. Bu tarz örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Bu tarz evlilikler Antik Yunanda da karşımıza çıkmaktadır. Yunan mitolojisinde Zeus'un kardeşleri Hera ve Demeter ile, Demeter'in kardeşi Poseidon'la olan ilişkileri, Hades'in yeğeni Persephone'ye tecavüzü ve Gaia'nın çocuklarıyla evlilikleri ensest varlığını görünür kılmaktadır. Mitolojik dönemden sonra da M.Ö 4.-5. yüzyıllarda ensest ilişkilere rastlanmaktadır. Sofokles'in *Kral Oidipus* adlı eserinde Oidipus'un farkında olmadan kendi annesiyle evlenişi yine ensest ilişkiye verilebilecek bir örnektir.

Antik Yunanda baba tarafından kardeş evliliğiyle anne tarafından kardeş evliliği arasında yasal ve kanuni farklar bulunmaktadır:

Atina ve Sparta'da uygulanan, birbirine taban tabana zıt olan bu kanunlara göre Spartalı kanun koyucular anneleri bir, babaları ayrı olan erkek ve kız kardeşler arasında yapılacak olan ensest evliliklere izin verirken; babaları bir, anneleri ayrı erkek ve kız kardeşler arasında yapılacak olan ensest evlilikleri yasaklamıştır. Atina'da ise Solon'un çıkardığı yasalara göre erkeklerin babaları bir, anneleri ayrı olan kız kardeşleriyle yapacakları ensest evliliklere izin verirken; anneleri bir, babaları ayrı olan kız kardeşleriyle yapacakları ensest evlilikleri yasaklamıştır (Güzel, 2021, s. 259).

Dionysos'un anneleri farklı olan iki çocuğunun evlenmesi bu duruma bir örnek oluşturmaktadır. Ayrıca o, kızını kendi kardeşiyle de evlendirmiştir.

Endogam evliliklerin yapıldığı topluluklarda paralel kuzen ve çapraz kuzen evlilikleriyle; levirat ve sororat evlilikler görülmektedir. Paralel kuzen evlilikleri amca çocuklarının ya da teyze çocuklarının yani aynı cinsten kardeş çocuklarının kendi aralarında evlenmeleridir. Çapraz kuzen evlilikleri ise haladayı çocuklarının yani ayrı cinsten kardeş çocuklarının evliliğidir. Levirat, "dul kadının ölmüş olan kocasının erkek kardeşi ile evlenmesi/evlendirilmesidir" (Bağlı ve Sever, 2005, s. 10). Sororat ise, "bir erkeğin, karısının ölümünden sonra, onun kız kardeşlerinden biriyle (baldızla) evlendirilmesi geleneği[dir]"

(Emiroğlu ve Aydın, 2003, s. 739). Bu tarz evlilikler, özellikle aile bağlarının devamını korumak ve akrabalık ilişkilerini g¼c¼lendirmek i¼in yapılmaktadır. “Bu tip evlenmeler ile toplumsal ve ekonomik bağlar korunarak psikolojik bir takım sorunların ortaya ¼ıkması ¼onlenmektedir” (G¼k¼e, 1978, s. 9).

Egzogami yani dış evlilik, “kişinin kendi toplumsal grubu dışından evlenmesini ¼ng¼ren evlilik ilkesi” (Emiroğlu ve Aydın, 2003, s. 219) olarak tanımlanmaktadır. Bu evlilik ¼eřidinde evlenecek ¼ift birbirinden farklı toplumsal grubun ya da ailenin ¼yelerindedir. Endogaminin tam tersi olan egzogami, evlilik yoluyla toplumları dışarıya a¼an, toplumların birbirleriyle bağ kurmalarını sağlayan ve iletişimi genişleten bir evlilik bi¼imidir. “Dıştan evlenme d¼zeni insanların kendi aileleri ya da grupları dışından evlenmelerini ¼ng¼rmekle bir toplumun ¼eřitli grupları arasındaki haberleşme ve işbirliği olanaklarını artırmakta ve b¼ylece bazı ¼atıřmaları ve farklı işlem yapmaları azaltmış olmaktadır” (G¼k¼e, 1978, s. 9).

Germaine Tillion, aynı aile i¼indeki ¼yelerin birbirleriyle evlenmelerini yasaklayan egzogamik evliliklerin g¼r¼ld¼đ¼ toplumlara “kayınbiraderler cumhuriyeti” ismini vermektedir. Egzogamiyi ilkel toplumlardaki yasal akrabaların evliliği şeklinde tanımladıktan sonra bu toplumlara neden kayınbiraderler cumhuriyeti dediğini şu şekilde a¼ıklamaktadır: “Yasal akraba denen kişiler ise, uygulamada aynı adı taşıyan ve aynı topraklarda yaşayan herkeştir. Bu nedenle evlenince karı ya da kocadan birinin mutlaka kendi topraklarını terk etmesi gerekir. Bu zorunluluk (...) iki cinsten yetişkinlerin sadece, ger¼ek ya da potansiyel kayınbiraderleriyle birlikte yaşamalarına izin verir” (2006, s. 37-38). Bu birlikte yaşama durumu da erkekleri birbirlerine yaklaştırdığı i¼in aralarındaki iletişimi g¼c¼lendirerek bir dayanışma ortamı oluşturmaktadır.

Egzogami tarih boyunca, d¼nyanın genelinde tercih edilen bir evlilik bi¼imi olmakla beraber, ensest yasağıyla birlikte anılmıştır. İlkel toplumlarda egzogami aile i¼i evlilikleri yasaklayan bir d¼zen şeklinde karşımıza ¼ıkmaktadır:

En d¼zenli olarak karşımıza ¼ıkan olgu, sizinle aynı adı taşıyan, aynı yasal soya mensup bir kadınla evlenmenin yasak olmasıdır. Bunun

anlamı, ismin baba soyundan devredildiği sistemlerde baba soyundan bir kuzin ile evlenmenin, ismin anne soyundan devredildiği sistemlerde ise, anne soyundan gelen bütün kuzinler kız kardeş kabul edildiği için, akrabalık ilişkisi ne kadar uzak olursa olsun, kuzinlerle evlenmenin kesinlikle yasaklanmış olmasıdır (Tillion, 2006, s. 39).

Sigmund Freud özellikle aynı toteme sahip toplumların “birbirleriyle cinsel ilişkide bulunmalarını ve dolayısıyla da evlenmelerini yasaklayan bir kanun” (Freud, 2018, s. 9) olduğundan bahsetmiş ve bu toplumların enseste karşı olarak dış evlilik yaptıklarını söylemiştir. Émile Durkheim da bu yasağı çiğneyen ve ensest ilişkide bulunan kişilerin “ciddi biçimde cezalandırıldı[đını]” (2019, s. 9) belirtmiştir. Avustralya ve Amerika klanlarında egzogami yasağının çiğnenmesinin sonucu ölümdür. “Ta-ta-hilerde (Güney Yeni Galya) erkek öldürölür, kadın ise sadece dövölür ya da bir mızrak darbesiyle yaralanır” (Durkheim, 2019, s. 9). Viktorya kabilelerinde yine kadın dövölür ve erkek de ilişkisi bulunduğu kadınlı kaçarsa kafa derisi yüzdürölerek öldürölür.

Aynı toteme sahip klanlarda egzogami tipi evliliğe yöneliş ensestin tabu olarak görölmesiyle el ele giden bir birlikteliğe sahip olmuştur. Klan üyelerinin farklı klanlardan evlilik yapmalarını zorunlu hale getiren egzogami yasasıyla ensest ilişkilerin önüne geçilmiştir. “Totemistik dışsal evlilik yani aynı klanın üyeleri arasında cinsel ilişkinin yasaklanması grup ensestini önlemenin en uygun yolu olarak kabul edilip uygulanmış görölmektedir” (Freud, 2018, s. 15).

Egzogaminin ve ensest yasağının ortaya çıkışıyla ilgili yapılan araştırmalarda farklı teoriler ortaya atılmıştır. Émile Durkheim egzogaminin kökenlerini aydınlatmaya çalışırken var olan iki farklı teoriden bahsetmektedir. Bu teorilerden ilki, egzogaminin ilkel toplumlara özđü özel durumlarla açıklanmasıyken ikincisi ise, “insan doğasının kurucu niteliği” (Durkheim, 2019, s. 35) bakımından değerlendirilmesidir. John Lubbock, John Ferguson McLennan ve Herbert Spencer’ın ilk teoriyi benimsemiş olduğunu belirten Durkheim, bu yazarların egzogamiyi “bir şiddet eyleminden, önce tek tük görölren sonra yavaş yavaş genelleşen ve bununla da zorunlu bir hal alan bir kaçırma eylemi” (Durkheim, 2019, s. 35) olarak açıkladığını belirtmektedir. Erkeklerin kendi klanlarındaki kadınlarla evlenmeleri yasak olduğundan

kendilerine yabancı başka klanlardan kadınları almaya gittiklerini, bunun “başlangıçta, bir şiddet eylemi yahut gerçek bir baskın olarak farz edilirken gitgide barışçıl ve sözleşmeye dayalı” (Durkheim, 2019, s. 35) bir hâle evrildiğini belirten Durkheim, kaçırma eylemini bu şekilde açıklamaktadır.

John Ferguson McLennan, John Lubbock ve Herbert Spencer ilk teoriyi benimsemiş olmalarına karşın aralarında görüş farklılıkları da bulunmaktadır. Bu farklılıklar erkeklerin kendilerine yabancı klanlardan kadınları neden almak istedikleri konusunda başka fikirler üretmiş olmalarından kaynaklanmaktadır. Buna göre McLennan, babaların çocuklarını öldürmesi ve özellikle kız çocuklarının kurban olarak sunulmasından dolayı klanda kadın sayısının azaldığını ve evlat katli uygulamasının başka klanlardan kadınları almayı gerekli kıldığından bahsetmiştir. Lubbock ise, “yalnızca başlangıçta hor görülen bireysel evlilikleri ortak evliliklerle ikame etme ihtiyacı” (Durkheim, 2019, s. 35) ve erkeklerin yabancı klanlardaki kadınlarla evlenerek onları kendi tekellerine almak istemesinden kaynaklandığını açıklamıştır. Spencer ise, ilkel toplumların savaşlarda kadınları kaçırmayı, onları ele geçirdikleri ganimetin bir parçası şeklinde değerlendirmeleri, kendilerine ait ödül olarak görmeleri ve savaşlarda kadınları ele geçirerek toplum önünde cesur sayılacakları, böylece de saygınlıklarının artacağına inanmaları sebebiyle diğer klanlara yöneldiklerini belirtmiştir.

Émile Durkheim, McLennan, Lubbock ve Spencer’ın açıklamalarını basit bulmaktadır. Çünkü Durkheim’a göre McLennan, klandaki kadın sayısının yetersiz oluşunu açıklarken erkeklerin kendi klanlarındaki kadınlarla birlikte olmaları durumunda neden cezalandırıldıklarını açıklamamaktadır. Ayrıca evlat katlinin yaygınlığının birçok topluma bakıldığına kanıtlanamadığını belirten yazar, erkeklerin ölümlerine karşı karşıya gelişlerinin kadınlara göre daha fazla olduğunu da belirtmektedir. Durkheim, Lubbock ve Spencer’ın açıklamalarını da temelsiz bulduğunu söyleyerek bu üç yazarın fikirlerini sadece bilgi vermek için belirtme gereği duymuştur.

Émile Durkheim; McLennan, Lubbock ve Spencer’ın teorilerinin yanı sıra Lewis Henry Morgan’ın egzogaminin sebebi üzerine ürettiği teoriyi incelemeye değer

bulmaktadır. Bu teoriye göre Morgan, “kan bağı olanlar arasındaki evliliklere yüklenen kötü sonuçları” (Durkheim, 2019, s. 37) göz önünde bulundurmıştır. Bu kötü sonuçlardan bazıları; ensest evlilik yapanların Tanrı tarafından cezalandırılacağı, kısırlığa mahkûm olacakları, doğan çocukların güçsüzleşeceği ve fiziksel hastalıklara yatkınlığın arttığı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Fakat Durkheim bu sonuçların ilkel toplumlarda henüz bir farkındalık yaratamayacağını, bu sonuçların ilerleyen zamanlarda çağdaş toplumlar tarafından ortaya konduğunu belirtmiş ve “kan bağı evliliklerinin sebep olduğu kötülüklerin gerçek, su götürmez, hatta doğrudan apaçık olması gerekir, çünkü vasat zekalıların en azından bunu hissedebilmeleri gerekir” (2019, s. 40) diyerek bahsedilen kötü sonuçların bir kesinliğe varmadığını da vurgulamaktadır. Kan bağı evliliklerinin her zaman kötü sonuçlar doğurmayacağını belirten Durkheim “ensestin nesnesi olduğu kınamanın kan bağıyla ilgisi yoktur” (2019, s. 44) diyerek kendi görüşünü ortaya koymaktadır.

Durkheim tüm bu teorilerden sonra “egzogaminin insanların kan bağı evlilikleri hakkında hissettikleri içgüdüsel bir uzaklaşmaya bağlı olduğu” (2019, s. 44) fikrini değerlendirmeye almıştır. Topluluk içinde birlikte yaşayan insanların arasındaki cinsel arzunun ortadan kalkacağı düşüncesi Moritz Wagner ve Edvard Westermarck tarafından savunulsa da Durkheim, aynı toteme sahip klanların aynı bölgede yaşamayabilecekleri ve İlk Yahudiler, Eski Yunanlar, Eski Mısırlılar, Persler gibi büyük topluluklarda da görülen ensest ilişkilerin sadece içgüdüyle açıklanamayacağını belirtmiştir.

Durkheim’a göre egzogaminin kökenini “aşağı toplumların dini inançlarında aramak” (2019, s. 45) daha uygundur. Totemi tanrı, totemciliği ise ibadete benzeten yazar egzogaminin bütün dinlerin temelinde bulunduğunu ve tabu haline geldiğini belirtmiştir.

“Doğaüstü bir ilkenin bulunduğu kabul edilen bir şey veya şeyler kategori ile bu niteliğe sahip olmayan, ya da aynı derecede sahip olmayan başka şeyler arasında her türlü teması engelleyerek, büyü bir salgının tehlikeli sonuçlarını önleme amacındaki törensel yasaklamaların tümüne” (Durkheim, 2019, s. 45) tabu adının verildiğini söyleyen yazar tabulu varlığa dokunmanın ve onunla

temasa geçmenin yasak olduğunu belirtir. Bu yasağı çiğneyen kişi suçlu konumuna düşer ve toplumdaki kişiler ya da ilahi bir güç tarafından cezalandıracağına inanılır. Bu ilahi güç tarafından cezalandırılma inancı “egzogaminin temelini teşkil eden duyguların dinsel doğasını kanıtlamaya yeter” (2019, s. 47).

Ensestin tabu haline gelmesi ve egzogaminin temelini dinsel olgulara bağlayan Durkheim, tabuları çiğnememek adına iki cinsiyetin üyelerinin birbirinden kaçındığını belirtmiştir. “Gerçekten, sadece cinsel ilişki konusunda değil, gündelik yaşamın tüm ayrıntılarında kadınların erkek nüfusla arasına mesafe koyan, bir bakıma kendilerini tecrit eden bir iktidar düşüncesiyle kuşatıldığını” (2019, s. 47) söyleyen yazar, genç kızların ergenliğe girmeleriyle birlikte toplumdan dışlandığını ve tecrit edildiklerini aktarmıştır. Ayrıca Durkheim, Asya, Afrika ve Avustralya kıtalarında yaşayan bazı topluluklarda genç kızların kulübelere kapatıldığı, güneş ışınlarının bile onlara ulaşmasına izin verilmediği ve erkeklerin bastığı toprağa basmalarının bile engellendiğine dair örnekler vererek bu uygulamaların yaygınlığı sebebiyle halk efsanelerine bile girdiğini belirtmiştir.

Genç kızların toplumdan tecrit edilmesi ve erkeklerin de onlardan uzaklaşması sadece ergenlik dönemlerinde değil aynı zamanda regl dönemlerinde de görülmüştür. Bu dönemde erkeğin kadına dokunması ve kadının yaptığı yemeğin yenmesi tabu sayılmıştır. Kadının bu dönemlerinde ayrı bir yerde yaşaması hatta dışarı bile çıkmaması, onun adım attığı yere basılmaması ve dokunduğu yerlere dokunulmaması gibi uygulamalar kabilelerde sıklıkla görülmektedir. Yine bu tarz uygulamalar kadının doğum yapmasından sonra da karşımıza çıkmaktadır.

Kadın ve erkeklerin gündelik yaşamlarında dahi bu denli bir ayrımın olması dinsel yaşamlarında da farklı totemler benimsemelerine sebep olmuştur. “Totem aynı zamanda ata olduğu kadar grubun koruyucu tanrısıdır. Başlangıç ibadetinin merkezidir; her cinsiyetin kendine özgü bir toteminin olduğunu söylemek, herkesin kendi ibadetine sahip olduğunu söylemektir. Öte yandan, bu olgu, iki cinsiyetinin ayrımının ne kadar derin olduğunu da gösterir” (2019, s.

51). Kadın ve erkek arasındaki bu ayrışma kimi toplumlarda kadın ve erkeğe özgü iki dil ve iki alfabe şeklinde ortaya çıktığı gibi, kimi kelimelerin kullanımları da erkekler için yasaklanmıştır. Bu ayrışmanın bu denli kuvvetli olması egzogaminin de yayılmasını kolaylaştırmıştır. Çünkü gündelik yaşamda bile cinsiyetler arası böyle ayrımların bulunması aynı klandan aynı toteme bağlı kadın ve erkeklerin de “evlilik ilişkisine girmelerini engellemeyi zorun kılan” (2019, s. 53) bir olgu olmuştur.

Durkheim genç kızların ergenlik dönemine girmeleri ve regl dönemlerinin başlamasıyla birlikte doruğa ulaşan bu ayrımın kan sebebiyle olduğunu görüşüne sahiptir. Yazar, bu görüşünü temellendirirken, -maalesef bugün bile kimi insanlarca düşünülen- klandaki kişilerin kadın kanını kirli bulmaları ve onları iğrendirmesini bu durumu açıklayacak bir sebep olarak görmemiştir. Çünkü Durkheim’a göre kan herhangi bir tehlike barındırmadığı gibi içgüdüsel bir iğrenme duygusu da bu tabuyu açıklamak için yeterli bir kanıt sayılmamaktadır. O, kanın “benzer duyguların nesnesi” (2019, s. 54) olduğunu düşünmektedir. Kadın kanından iğrendikleri için değil korktukları için ve kana temasları halinde başlarına gelecek şeylerden çekinmeleri sebebiyle bunun bir tabu haline geldiğini şu şekilde açıklar:

Kanın her çeşidinden korkulur ve teması önlemek amacıyla türlü türlü tabular oluşturulur. Estonyalıların bazıları kana dokunmayı reddeder, bunun nedeni olarak da kanın doğaüstü bir ilke yani canlının ruhunu barındırdığını, eğer kana yaklaşırlarsa kendilerine nüfuz edeceğine ve her türlü karışıklığa sebep olabileceğine inandıklarını söylerler. Aynı nedenden dolayı, bir damla kan yere düştüğünde, içerdiği bu gizemli güç, pislenmiş zemine geçer ve o yeri tabulu, yani yaklaşılabilir kılar (2019, s. 54).

İlkel toplumlarda kana atfedilen gizemli güç, klan içinde korkulması ve kaçınılması gereken bir tehlike olarak algılanmıştır. “Kan genel olarak tabudur ve kendisiyle ilişkiye giren her şeyi tabulaştırır. Teması reddeder ve tezahür ettiği az çok geniş bir çevre dahilindekileri uzaklaştırır” (2019, s. 56). Kadının her ay regl kanaması yaşaması kana dair bu duyguların yayılmasına sebep olmuştur. Böylelikle kanı tabu olarak gören klan içinde kadın da tabunun öznesi haline gelmiştir.

Aynı klanda aynı toteme bağılı insanların totemi bir ata ve tanrı olarak görmelerinin sonucu olarak totemden türediklerine inanmaları, totemle aynı özü paylaştıklarını düşünmelerine sebep olmuştur. “Klanın üyeleri harfi harfine kendilerini tek ten, “tek vücut”, tek kan olarak düşünürler ve bu tek ten de herkesi vücuda getiren mitsel varlığın tenidir” (2019, s. 58). Kanın ise burada önemli bir rolü bulunmaktadır. Kan, totemsel varlığın klana mensup üyelerine aktarıldığı düşünülen, totemin ruhunu barındıran, hayat taşıyan ve kutsal görülen bir olgu haline gelmiştir:

Totemsel varlık klana içkindir: Her bireyin içinde vücut bulur ve kanda ikamet eder. Kendisi bizzat kandır. Ancak, bir ata olmakla beraber bir tanrıdır da; gruptan doğma koruyucu, hakiki bir ibadet nesnesidir; klana özgü dinin merkezidir. Topluluğun olduğu kadar tek tek kişilerin kaderi de totemsel varlığa bağlıdır. Öyleyse, her bireysel bedende bir tanrı mevcuttur (çünkü herkeste bütünüyle tamdır) ve bu tanrı kanda ikamet eder; buradan da kanın tanrısal bir şey olduğu sonucu çıkar. Kan aktığında yayılan tanrıdır” (2019, s. 59).

Kana bu denli bir kutsiyet atfedilmesi sonucu kan dokunulmaması, temas edilmemesi ve yasaklanması gibi durumlar ortaya çıkmıştır. Böylelikle kan tanrısal bir değer sayıldığından tabu haline gelmiştir. Klan üyeleri de her ay kanaması olan kadını “bu alametle damgalayıp” (2019, s. 59) toplumdan dışlamıştır. Durkheim bu fikrini pekiştirmek için ikinci bir olgu daha sunmuştur. Bu da, ilkel klanlarda soyun anneden devam etmesi sebebiyle kanın kadınlar tarafından yayıldığı düşünülmesi ve bu nedenle kadının totemsel varlığa daha yakın olarak görülmesidir. Kadının tanrısal öze olan bağlantısının daha kuvvetli olduğunu belirten Durkheim bu durumu şu şekilde açıklamıştır: “Öyleyse, kadının kendisiyle doğal bir şekilde temas kuran ve onu büsbütün ayrı bir yere koyan daha yüksek bir dinsel değeri kadın kanının elde etmiş olması muhtemeldir” (2019, s. 60).

Kan totemsel varlığın ruhunu taşıdığı için tabuya dönüşmesi sebebiyle aynı klanda yaşanan kadının da bu durumdan nasibini alması, erkeklerin farklı toteme inanan başka klanlardan kadınlarla evlenmelerini zorunlu kılmıştır. Durkheim ensest yasağı ve buna bağılı olarak ortaya çıkan egzogaminin kökenlerini burada bulmuştur. Egzogaminin önce ana soylu sonra baba soylu

topluluklara yayıldığı ve totemcilik dönemi bittikten sonra da evrim geçirdiğini şu şekilde belirtmiştir:

Totemcilik ve beraberinde klana özgü akrabalık da ortadan kaybolduğunda, egzogami başka temellere dayanan ve buradan hareketle oluşan yeni aile türlerine bağlı duruma gelir ve bu aileler klandan daha sınırlı sayıda olduklarından dolayı, egzogaminin kendisi de daha az yaygın bir çemberde kendi sınırları içinde kalır; aralarında evliliğin yasaklandığı bireylerin sayısı azalır. Böylelikle egzogami hemen hemen sadece ataların evlatlarla ve erkek kardeşin kız kardeşiyle arasındaki evliliklerin radikal biçimde yasaklandığı kademeli bir evrimle günümüzdeki durumuna gelmiştir (2019, s. 64).

Durkheim, egzogamiyi ensest tabusunun ilkel hali şeklinde konumlandırmaktadır: “O halde egzogami, ensest nedeniyle, evlilikle ilgili yasaklamalar sisteminin aldığı en ilkel biçimdir. Daha aşağı toplumlarda riayet edilen tüm yasaklar buradan türemiştir. (...) başka başka özelliklerinin ardında, egzogami her zaman farklı koşullara uygulanan aynı kuraldır” (2019, s. 34). O, egzogaminin tarihin gelişimi içerisinde evlilikleri evrimleştirdiğini de belirtmiştir: “Bundan böyle, egzogamiyi belirleyen nedenleri bilmekle nasıl bir fayda sağlandığı kavranır; zira evliliğe ilişkin örf ve adetlerin daha sonraki evrimini egzogaminin etkilememiş olması mümkün değildir” (2019, s. 34).

1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ENSEST ÇEŞİTLERİ

Ensestin toplumda en çok görülen şekli babanın çocuğuna uyguladığı cinsel istismar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu takiben ağabey-kardeş, dede-torun, amca/dayı-yeğen ve üvey baba-çocuk ensesti, ensestin sıkça görülen diğer çeşitlerindendir. Nadiren annelerin çocuklarına karşı ensest ilişkide buldukları da gözlemlenmiştir. Enseste otoriteye ve yaşa dayalı ilişkilerin de yönlendirici olduğu tespit edilmiştir.

1.1.1. Baba-Kız Ensesti

Ayşen Ufuk Sezgin'in 1993 yılında ensest üzerine yaptığı çalışmaya¹ göre "ensest saldırganların %57'sini öz babalar" (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 23) oluşturmaktadır. Zeynep Belma Gölge, 2005 yılında cezaevlerini incelediği ve suçlu profilini oluşturduğu çalışmasında "ensest vakalarının %42,8'inde saldırgan[ı], öz baba" (Gölge, 2018, s. 122) olarak tespit etmiştir.

Virkunnen 1974 yılında yaptığı çalışmada² babanın kızına yönelmesine sebep olabilecek etkenleri şu şekilde sıralamıştır:

- 1- Evinden uzunca bir süre uzakta kalmış olan babanın eve dönmesi, genelde annenin yaşlı olması ve bu tarz durumlarda babanın, yetişme dönemine gelmiş olan kızını, eşinin yerine koyması ve kızının kendisine bir nevi yabancı gibi olması,
- 2- Eşin kaybı: Ölüm, ayrılma ya da boşanma nedeniyle babanın, ergenlik dönemindeki kızını, eşinin yerine koyması,
- 3- Babanın, alkol geçmişi,

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz.: Sezgin, A. U., 1993.

² Ayrıntılı bilgi için bkz.: Virkunnen, M., 1974.

- 4- Babanın sosyal izolasyonu ve çevreden kopukluğu,
- 5- Babanın eşyle cinsel ilişkide, cinsel açıdan yetersiz olma korkusu ve cinsel iktidarsızlığı,
- 6- Psikopati,
- 7- Evlilik içerisinde yaşanan problemler (Akt. Özdemir, 2018, s. 16-17).

Baba-kız ensesti akıllara Elektra kompleksini getirmektedir. “Freud’un ilk başlarda kız ve erkek çocuklar için ortak bir adlandırmayla “Oedipus kompleksi” adıyla tanımladığı bu karmaşa, 1913 yılında Carl Gustav Jung tarafından Oedipus kompleksinden ayrılarak “Elektra kompleksi” adıyla anılmaya başlanır” (Polater, 2022, s. 165). Elektra kompleksi Sofokles ve Euripides’in Elektra isimli oyunundan adını almaktadır. Bu oyun “babasına duyduğu aşkla annesini öldürten Elektra[nın]” (Topçu, 2017, s. 2) hikâyesini konu edinmektedir.

Elektra kompleksi “kendisini bir erkek olarak doğurmadığı” (Topçu, 2017, s. 2) için annesinden nefret eden kız çocuğunun babaya yöneldiğini söyler. “Aslında ondan istediği bir penistir fakat bunun gerçekleşemeyeceğini anlayınca babasından çocuk sahibi olmayı arzular. Çocuk, kompleksi sıradan bir ruhsal seyir çerisinde tamamlayıp normal bir kadınlığa da geçiş yapabilir” (Topçu, 2017, s. 2) fakat bunun yapılamadığı durumlarda baba-kız ensesti ortaya çıkabilmektedir.

1.1.2. Üvey Baba-Üvey Kız Ensesti

Yapılan araştırmalarda babanın üvey olduğu durumlarda ensestin daha sık görüldüğü tespit edilmiştir. “Finkelhor ve Brown (1986)³ kızların sadece %2,3’ünün öz babaları tarafından cinsel istismara maruz bırakıldıklarını, buna karşılık üvey babanın bulunduğu bir evde büyüyen kızların ise %17 oranı ile üvey babaları tarafından cinsel istismara kurban edildiklerini saptamışlardır” (Topçu, 2009, s. 96). Öz babaların tersine kızlarını daha ağır bir biçimde istismar eden üvey babalar, kızlarına karşı daha çok şiddet içeren istismar

³ Ayrıntılı bilgi için bkz: Browne, A. ve Finkelhor, D., 1986.

yöntemleri uygulamaktadır. Aileye sonradan katılan üvey babaların üvey kızlarını istismar etmelerinin daha olası oluşu şu şekilde açıklanmaktadır:

Üvey babalı kızların daha yüksek oranlarda cinsel istimara maruz kalmaları, üvey baba/üvey kız arasındaki cinsel ilişkiye ait tabuların daha gevşek ve dolayısıyla daha az caydırıcı olmasına dayanılarak açıklanabilir. Bu konudaki yaklaşımlarda, üvey baba/üvey kız arasında küçük yaşlardan itibaren bir bağın gelişmemiş olduğu görüşü savunulmaktadır. Buna göre, çocuk küçük yaşta iken, ebeveyn ile çocuk arasındaki bağın geliştiği dönemin bir sonucu olarak, öz babalar ensest ilişkisine karşı daha çok duyarlı duruma gelirler. Bunda, çok küçük yaşta iken, çocuğun anne ve babasına olan yoğun bağımlılığının önemli bir payı vardır. Aynı zamanda öz babaların, çocuğun bezini değiştirmelerinin, banyosunu yaptırılmalarının veya bakımı ile ilgili diğer işlerde yardımcı olmalarının daha sonraki dönemlerde, ilişkilerin cinselleşmesini önlemeye katkıda bulunduğu, fakat aynı durumun, üvey babalar için söz konusu olmaması nedeniyle ensest ilişkisinin ortaya çıktığı iddia edilmektedir (Topçu, 2009, s. 96-97).

1.1.3. Anne-Oğul Ensesti

Diğer ensest çeşitlerine oranla daha az oranda karşılaşılan anne-oğul ensesti “genellikle inanılması ve kabul edilmesi güç bir olgudur. Bu inanamamada, annenin insan yaşamındaki manevi konumunun, ensestin bir tabu olmasının, örf ve adetler ile sosyo-kültürel etkilerin rolü vardır” (Topçu, 2009, s. 99). Çocuğun bakımından sorumlu ilk kişi olan annenin çocuğuna böyle bir saldırıda bulunabileceği toplum tarafından inanması güç bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Rist⁴ (1979), ana-oğul ensestini, ‘anne ile oğlu arasında normal anne-oğul yakınlığının olmaması’ ile karakterize edilen aşırı patolojinin bir sonucu olarak tanımlamaktadır. Rist, ayrıca ana-oğul ensestinde varolan koşulları şu şekilde sıralar;

- A) Erken yaşta babanın kaybı,
- B) Anne tarafından aşırı derecede baştan çıkarıcı davranışlar,
- C) Yetişkin oğlunda meydana gelen cinsel işlev kayıpları,
- D) Bir veya daha fazla aile üyesinde meydana gelen kontrol kaybı,

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Rist, K., 1979.

E) Annenin oğlunu eşi yerine koyması (Rist, 1979). (Akt. Özdemir, 2018, s. 19).

Anne-oğul ensesti deyince akla Oidipus kompleksi gelmektedir. Sofokles'in *Kral Oidipus* adlı eserinden hareketle, Sigmund Freud Oidipus kompleksi kavramını ortaya atmıştır. *Kral Oidipus* adlı oyunda, Oidipus'un babasını olduğunu bilmediği Kral Laios'u öldürüp annesi olduğunu bilmediği İokaste'yle olan evliliği ve bu trajediden doğan felaketler anlatılmaktadır. Oidipus kompleksi "üç ile beş yaş arasındaki erkek çocuğun, babasını rakip kabul ederken annesine karşı cinsel arzu duyması şeklinde açıklanabilir. Her çocukta görülen bu durumun ardından, sağlıklı bir ruhsal gelişim devam ettirilirse, kompleksin etkileri ortadan kalkar fakat aksi durumda kompleksin yansımaları yetişkinliğe de sıçrayabilir" (Topçu, 2017, s. 278).

Bedensel ihtiyaçları annesi tarafından karşılanan erkek çocuğun anneye karşı duyduğu cinsel arzu babası tarafından "iğdiş etme yani kastrasyon tehdidi" (Abalı, 2011, s. 25) karşısında yok olmaktadır. Bu süreç doğru şekilde ilerlemezse yetişkinliğinde çocuğun arzuları yok olmamakta ve anne-oğul ensestine sebep olabilmektedir.

1.1.4. Kardeşler Arası Ensest

Baba-kız ensestinden sonra en çok görülen ensest çeşidi ağabey-kız kardeş arasında gerçekleşen ensesttir. Ailede babanın olmayışı, annenin ilgisizliği, aile içinde daha önce bir istismar vakasının yaşanmış olması kardeşler arası ensesti hazırlayan faktörlerdendir. Ağabey-kız kardeş ensestinde ağabeyin yaşı, kız kardeşin yaşından genellikle daha büyüktür. Yaş farkı büyüdükçe şiddetin dozu da artabilmektedir. Ağabeyi tarafından istismar edilen kızların yetişkinlik dönemlerinde yaşadıkları şu şekilde tespit edilmiştir:

Ağabey/küçük kız kardeş ensestinin yetişkinlikteki zararlı etkileri üzerine yapılan araştırmalardan, kurbanda düşük kendilik değeri, cinsel saldırıya uğrama korkusu, cinsel ilişkilerde güçlükler, depresyon, cinsel ilişkilerde suçluluk duygusu, somatizasyon sorunları, tekrar istismara maruz kalma, intihar girişimleri, uyuşturucu

madde kullanma ve yakın kişiler arası ilişkilerde güçlük gibi konularda kanıtların elde edildiği görülmektedir (Topçu, 2009, s. 99).

Yaşları birbirine yakın olan kardeşlerin yaşananların bir oyundan ibaret görülmesi sebebiyle daha az etkilendiği de ortaya konmuştur. “Kardeşler arasındaki ensest ilişkinin; çocukların cinsel konularda merak duygularının ortaya çıktığı ve bir arayış içine girmeleri nedeniyle bu tür bir davranış sergiledikleri, bu yüzden ileriki dönemde de suçluluk duygusuna kapılmadıkları ve herhangi bir ruhsal zarar görmedikleri yönünde görüşler” (Karamişe, 2018, s. 20) de bulunmaktadır.

Kardeşler arası ensestte, ağabey-kız kardeş ensestinin yanı sıra abla-erkek kardeş, erkek kardeşler arası ensest ve kız kardeşler arası ensest de görülmektedir. Abla-erkek kardeş arası ensest, ağabey-kız kardeş arası enseste göre daha nadiren yaşanmaktadır. Erkek kardeşin ablasını annesi yerine koyması sonucu yaşananlar anne-oğul ensestiyle benzerlik taşımaktadır. Aynı cinsiyetten olan kardeşlerin yaşadıkları ensest ilişki ise “merak ve keşif duygusundan kaynaklanmaktadır” (Meke, 2022, s. 26).

1.1.5. Dede-Torun Ensesti

Dedelerin torunlarını istismar etmeleri konusunda yapılan az sayıdaki çalışmalarda “büyük babaların, ensest ilişkisinde bulunan diğer yetişkinlere göre, daha az cinsel istismar eğiliminde” (Topçu, 2009, s. 106) oldukları saptanmıştır. Diğer ensest çeşitlerine göre daha az rastlanan dede-torun ensestinde mağdurların daha çok kız torunlar olduğu gözlemlenmiştir. Erkek torunlarını istismar eden dedeler de bulunmaktadır fakat bu daha nadiren gerçekleşmektedir. “Literatürde büyükbaba-torun ensestinde yaşlanmış olan kişinin kendisini cinsel olarak yetersiz hissetmesi ve kendisinden bir yetişkinin beklediği performansı beklemeyecek ve onu üzmeyecek olan torunuyla yaklaşmasının bu davranışın nedenleri arasında olduğu üzerinde durulmaktadır” (Domaç, 2019, s. 23). Ayrıca torunlarını istismar eden dedelerin aynı istismarı kendi kızlarına da yaptığı şu şekilde belirtilmiştir:

Yapılan araştırmalardan, istismarda bulunan büyük babaların bir kısmının kendilerinin baba oldukları dönemde de cinsel istismarda buldukları; ailedeki üvey büyük çocukların daha çok büyük babanın cinsel istismarına uğrama riski altında olduğu ve cinsel istismar girişiminin en çok büyük babanın evine yatılı ziyarete gidildiğinde yapıldığı yönünde kanıtlar elde edilmiştir (Topçu, 2009, s. 107).

1.1.6. Amca/Dayı-Yeğen Ensesti

Amca/dayı-yeğen arasında gerçekleşen ensest “sanılanın aksine nadir denilemeyecek kadar sık” (Domaç, 2019, s. 24) olarak karşımıza çıkmaktadır. Dayılara nazaran amcaların yeğenlerine karşı daha çok ensest saldırıda buldukları gözlemlenmiştir. “Yapılan çalışmalarda bu tür ensest ilişkilerin yaşandığı aile yapılarının biraz daha farklı olduğu ortaya konmuştur” (Karameşe, 2018, s. 23). Daha çok geniş ailelerde görülen bu ensest çeşidinde babanın aileyi terk etmiş ya da ölmüş olması, annenin birden fazla evlilik yapması ve amca ya da dayının aile içinde sorunlu biri olmasının amca/dayı-yeğen ensestine sebep olabileceği gösterilmiştir.

1.1.7. Teyze/Hala/Yenge-Yeğen Ensesti

Bu ensest çeşidinin literatürdeki örneklerine çok nadir rastlanmaktadır. Teyze/hala/yenge ensestinin, “araştırmacılara göre; amca yeğen ensesti gibi daha çok ortaya çıkmayıp çocuk bakımı altında gizlendiğinden yeterince ortaya çıkarılmadığı düşünülmektedir” (Meke, 2022, s. 29).

1.2. ENSEST VE CİNSEL İSTİSMARDA RİSK FAKTÖRLERİ

Ensest ve cinsel istismar vakalarının yaşanmasına zemin hazırlayan bazı risk faktörleri bulunmaktadır. Bunlar mağdura ait risk faktörleri, ailesel risk faktörleri ve toplumsal risk faktörleridir.

1.2.1. Mağdura Ait Risk Faktörleri

Mağdurun özelliklerine ait risk faktörlerinde göze ilk çarpan mağdurun cinsiyetidir. Mağdurun cinsiyetinin kız olması erkek olmasına göre daha büyük bir risk oluşturmaktadır. Mağdurun yaşının küçük olması istismarı ortaya çıkaramaması adına tercih edildiğinden bu da bir risk faktörüdür. Mağdurun fiziksel ya da zihinsel engelli oluşu, psikolojik bir rahatsızlığının bulunması, ailesinin yanında değil de kurumda kalması, geçmiş yaşamında cinsel istismar öyküsü bulunması, eğitim seviyesinin düşük olması, cinsellik eğitimi almamış olması ve mağdurun alkol ve madde kullanması ensest ve cinsel istismarın yaşanmasında önemli risk faktörlerindedir.

1.2.2. Ailesel Risk Faktörleri

Ensest ve cinsel istismarın yaşanmasındaki ailesel risk faktörlerinden ilki anne ve babanın yaşıdır. Erken yaşta evlilik yapıp çocuk sahibi olan ailelerde ensest ve cinsel istismarın yaşanması daha olasıdır. “Bununla birlikte ebeveynlik yeteneğinden ve duygusal olgunluktan yoksun olma, çocuğa zarar verme bakımından bir diğer riskli faktör olarak görülmektedir” (Boğa, 2017, s. 37). Tek ebeveynli ya da üvey ebeveynli olmak da riski artıran diğer bir etmendir. Bu durumla ilgili istatistiki veri şu şekildedir: “Aile içi cinsel istismara uğramış çocukların %57’sinin parçalanmış aile yapısına sahip olduğu, bunların içinde de en yüksek yüzdenin de evde üvey babanın ya da üvey baba rolünde gayri resmi bir birlikteliğin olduğu ve evde tek annenin olduğu durumlardır” (Kuşun, 2021, s. 15).

Ensest ve cinsel istismar sosyoekonomik olarak her ailede görülebilmektedir. “Ancak ensest vakalarının düşük sosyoekonomik seviyeye ait ailelerde ortaya çıkmasının daha yaygın bir şekilde olduğu görülmektedir” (Çolak, 2022, s. 55). Düşük gelirli aile yapısı bir risk olarak görülse de *Türkiye’de Ensest Sorununu Anlamak* başlıklı özet raporda da belirtildiği gibi “uzmanlar bu durumu düşük gelir gruplarından ailelerin toplumun genelinde daha fazla sayıda olması ve ekonomik gücün ensestin gizlenmesini kolaylaştıran bir faktör olmasıyla

açıklamışlardır. Yüksek gelir grubundaki ailelerde ensest fark edildiği zaman yargıya yansıtılmadan sorunun ailenin kendi olanaklarıyla örtbas edilmesi” (Çavlin ve Bozbeyoğlu, 2009, s. 17) daha olasıdır.

Ensest ve cinsel istismar riskini artıran diğer ailesel faktörler ise; aile içi şiddetin yaşanması, ebeveynlerin alkol ve madde kullanması, ebeveynlerin geçmiş yaşamlarında istismara uğramış olması, psikolojik ve fiziksel rahatsızlıklarının bulunması, “babanın sert, ataerkil, duygusal olarak dengesiz kişilikte olması ve anti sosyal bir profil sergilemesi” (Çolak, 2022, s. 56), ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin zayıf olması, ebeveynlerin cinsel hayatlarının sorunlu olması ve cinsel eğitimin yetersizliği şeklinde sıralanabilmektedir.

1.2.3. Toplumsal Risk Faktörleri

Ensest ve cinsel istismarın yaşanmasında mağdura ve aileye ait risk faktörleri kadar içinde yaşanan toplumun değerleri ve kuralları da bir takım önemli riskleri barındırmaktadır. Toplumsal risk faktörlerinden ilki, istismar yaşanmadan önce ve yaşandıktan sonra mağdura ve aileye bilgi sunup destek sunabilecek bir yapının olmaması veya yetersiz olmasıdır. Toplumda şiddetin varlığı, özellikle ataerkil toplumlarda kadına şiddetin fazla olduğu durumlar, cinsiyet eşitsizlikleri ve şiddetin toplum tarafından normalleştiriliyor olması diğer risk faktörlerindedir.

Toplumda suç oranının yüksekliği, saldırganlara verilen cezaların caydırıcı olmaması, zararlı maddelere ulaşımın kolaylıkla sağlanması, toplumda işsizliğin ve yoksulluğun fazla olması, toplumun ekonomik seviyesinin düşük olması, “bedensel cezalandırmanın desteklenmesi, katı cinsiyet rollerinin dayatılması, aile ile çocuk arasında zayıf bir ilişki olması gerektiğini savunan kültürel ve sosyal normların olması, sosyoekonomik eşitsizliklere/düzensizliklere ve düşük yaşam koşullarının devam etmesine sebep olan eğitim, sağlık ve ekonomi politikalarının sürdürülmesi” (Boğa, 2017, s. 39) gibi olgular da toplumsal riski artıran faktörlerdendir.

1.3. ENSESTİN ORTAYA ÇIKMAMA NEDENLERİ

Günümüzde enestinin en yaygın şekli çocuklara yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Çocukların güçsüz olmasının bunda etkisi büyük görünmektedir. Baskı ve tehdit yoluyla susturulan çocuk, eylemi ortaya çıkarmaması adına saldırgan tarafından zorlanmaktadır. “Saldırgan, çocuğun ailesinden biri olduğundan açığa çıkarılması diğer şiddet türlerine göre daha zor” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 12) olan enest toplumda konuşulması dahi tabu olarak görülen bir haldedir.

Enest olaylarının büyük bir kısmı gizli tutulmakta ve ortaya çıkarılmamaktadır. Enestinin ortaya çıkmamasının pek çok nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki enestinin çocuğun içinde bulunduğu evde ve “-hatta kendi yatağında-” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 78) güvendiği biri tarafından saldırıya uğraması sebebiyle güven kaybı yaşamasıdır. En yakınlarına ve en çok güvenmesi gereken insanlara olan güvenini enest saldırı sonucu kaybeden çocuk bu durumu ortaya çıkarmakta zorlanmaktadır.

Enestinin ortaya çıkmamasının diğer bir nedeni çocuğun “yaşadığı ilişkiden rahatsız olsa da, yaşadıklarının yanlışlığını bilmeyecek ve bu ifade edemeyecek kadar küçük bir yaşta” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 78) olmasıdır. Saldırganlar tarafından özellikle istenen bu durumda çocuk yaşadığı durumu algılayamayacağı ve anlam veremeyeceği için ortaya çıkarmamaktadır. Aynı zamanda küçük yaştan itibaren enest saldırıya uğrayan çocuk “babayla, ağabeyle, dedeyle normalde yaşanan ilişkinin böyle olduğunu” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 78) düşünüp olayı kafasında normalleştirmesi sonucunda yaşadıklarını anlatamamaktadır.

Diğer bir neden istismara uğrayan çocuğun kendisini suçlamasıdır. “Bu durumun sadece kendisinin başına geldiğini” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 79) düşünen çocuk kendisine uygulanan saldırıyı anlattığı zaman en yakın aile bireyelerine yaşatacağı olaylar için kendisini sorumlu tutup suçlu hissederek enest saldırıyı açıklamama eğiliminde olmaktadır. Olayı anlatacağı kişinin kendisine inanmayacağını ve bu konuda destek göremeyeceğini düşünen

çocuk, istismarı ortaya çıkarmaya çekinmektedir. Ayrıca ailelerin çocuklarına doğru bir cinsel eğitim vermemesi, onları birey olarak görmemeleri ve onlardan hep itaat etmelerini beklendiklerinin yarattığı tahribat da bu konuya etki etmektedir. Ailenin yanı sıra eğitim sistemini içerisinde “çocuğa kendini ifade etmesi ve bedenini koruması için yapması gerekenleri[n]” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 81) öğretilmemesi çocuğun istismarı ortaya çıkarmasını zorlaştırmaktadır.

Çocuklara cinsel istismar konusunda eğitim verilmesi yoluyla hem cinsel istismara karşı kendilerini koruma becerilerini geliştirmek hem de istismar durumunda yardım istemeleri için çocukları cesaretlendirmek çok önemli bir kazanımdır. Okul öncesi kurumlardan başlanılarak, çocuklara, bedenlerinin sadece kendilerine ait olduğunun öğretilmesi, iyi dokunuş ile kötü dokunuşu ayırt etme konusunda bilgilendirilmeleri, ensesti hem önleyici hem de ortaya çıkarıcı bir eğitimidir (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 88).

Ensestin ortaya çıkmamasının en büyük nedenlerinden biri saldırganın uyguladığı baskı ve tehdittir. Mağdura şiddet uygulayan ve onu ailesine zarar vermekle tehdit eden kişiler mağdurun olayı açığa çıkarmasını engellemektedir. Kimi olaylarda saldırganların çocukları tehdit etmediği ve onlara hediyeler alarak susturmaya çalıştıkları da gözlemlenmiştir. Ensestin ortaya çıkmasını engelleyen diğer bir önemli sebep de “namus anlayışı ve toplumsal baskı” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 81) olarak karşımıza çıkmaktadır. “Toplumun gözünde ensest, cinsel saldırının ötesinde, mağdur ve ailesinin namusunun kirlenmesi olarak algılanmaktadır” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 81). Çevrelerindeki insanların tepkilerinden korkan kişiler dile düşmemek adına ensest saldırıya şahit olsalar bile yaşananların üstünü kapatma eğiliminde olabilmektedirler. Bunun yanında;

ensestin, mağdurun kendisi ve ailesi tarafından açığa çıkarılmamasının en önemli engeli olan toplumsal baskı, yalnızca aile ve yakın çevreden değil, resmi kurumlardan da gelebilmektedir. Ensestin mağdurun suçlu olduğuna, saldırganı kışkırtmış olduğuna, mağdurun kirlenmiş olduğuna dair saptama ve sorguların, kolluk kuvvetleri ve yargı mensupları tarafından dahi yapılabildiğini gözden kaçırmamak gerekmektedir (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 82-83).

Ensest saldırıda mağdurun annesinin rolü de ensestin ortaya çıkmasını engelleyen sebeplerden biridir. Saldırganın annenin eşi, babası, çocuğu ya da kardeşi olduğu durumlarda annenin çocuğuna inanmadığı ya da istismarı görmezden geldiği gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra eşinden şiddet gören annenin susmaya zorlanması, annenin ekonomik özgürlüğünün olmaması, ailenin yıkılacağından dolayı duyulan korku da annenin istismarı ortaya çıkarmasını zorlaştıran sebeplerdendir.

Ensestin yaşandığı ailelerde annenin nasıl bir role sahip olduğunu ortaya çıkarmak için birtakım çalışmalar yapılmıştır.⁵ 1950'li yıllarda yapılmaya başlanan bu çalışmalarda "ensest görülen ailelerde anneyi suçlamak yaygın bir eğilim" (Salman Yıkılmış, 2018, s. 93) olarak değerlendirilmiştir. Ensesti fark edemeyen ya da ortaya çıkarmayan anne suç ortağı olarak görülmüştür. 1980'li ve 1990'lı yıllardan itibaren feminizmin aile kurumunu incelemeye almasından sonra, ensest ilişkilerin yaşandığı ailelerde annenin suç ortağı olduğuna yönelik söylemler değişmeye başlamıştır. "Ataerkil sistemi içindeki eşitsiz konumu, yaşadığı ayrımcılıklar, kendisinin de maruz kalmış olabileceği şiddet" (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 28) göz önünde tutulduğunda annenin de kurban durumunda olabileceği sorgulanmıştır. Kardam ve Bademci'nin 2013 yılında yaptığı çalışmada ensestte annelerin suç ortağı olarak adlandırıldığı yaklaşımlara suçlayıcı yaklaşım ve bunun aksine feminist bakış açısıyla yapılan değerlendirmelere de empatik yaklaşım adını verdikleri görülmüştür. Suçlayıcı yaklaşımda "annelerin ensestin gerçekleşmesinde payı olduğu" (Kardam ve Bademci, 2018, s. 130) ve onların ensest ilişkideki suç ortağı olduğu görüşü hâkimdir. Bu yaklaşıma göre anne çocuklarına bakamayan, onlarla ilgilenmeyen, kocasıyla cinsellik yaşamak istemeyen, kocasının ihtiyaçlarını karşılamayan biri görünümündedir. Bu nedenle babanın çocuğuna yönelmesinde anne de suçlu sayılmaktadır. Annenin fiziksel ve psikolojik özelliklerinin yanında enseste şahit olduğunda tepki vermemesi veya bu durumu hiç fark etmeyişi de annenin suç ortağı sayılmasına sebep veren olgulardandır. Buna karşılık feminist yaklaşım ise "geleneksel yaklaşım ile uyumlu olarak

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kardam F. ve Bademci E., 2013.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Salman Yıkılmış, M., 2018.

aileye odaklanırken, ensesti sosyotarihsel bir olgu olarak değerlendirmiştir” (İdrisoğlu, 2019, s. 24). Suçlayıcı yaklaşımdan farklı olarak feminist yaklaşımın; annenin bireysel özelliklerine öncelik vermeyerek, “onların rolünün, toplumlarda ataerkilliğin egemenliği ve erkekler ile kadınlar arasındaki eşitsiz güç ilişkileri gibi yapısal dinamiklere büyük ölçüde vurgu yapan” (Kardam ve Bademci, 2018, s. 131) bir bakış açısıyla anneleri değerlendirdikleri görülmüştür. Annelerin suç ortağı olmadığı, ensesti fark edemeseler de ettikleri zaman çocuklarına destek oldukları ortaya konulmuştur. Ataerkil toplumun kadına yüklediği annelik rolü yüzünden annelerin sessiz kalmaya zorlanması, yaşanan olayları gizlemesi için baskı ve şiddet görmesi, ekonomik özgürlüğe sahip olmaması gibi nedenlerle anneler “ikincil mağdur” (İdrisoğlu, 2019, s. 25) olarak adlandırılmışlardır.

1.4. ENSEST VE CİNSEL İSTİSMARIN ETKİLERİ

Ailesinde en güvendiği insanlar tarafından ensest saldırı ve cinsel istismara maruz bırakılan mağdur büyük bir yara olarak yaşadığı olaydan fiziksel ve psikolojik olarak etkilenmektedir. Mağdurun yaşı, cinsiyeti, psikolojik durumu, ailesiyle olan ilişkisi, saldırganla arasındaki bağ ve şiddet görüp görmediği gibi olgular neticesinde yaşanan etkiler de değişebilmektedir. Ensest ve cinsel istismarın mağdur üzerindeki etkileri kısa dönemde ortaya çıkacağı gibi uzun dönemde de ortaya çıkıp sürebilmektedir.

1.4.1. Fiziksel Etkiler

Ensest ve cinsel istismarda kısa dönemde ortaya çıkan fiziksel ilk belirtiler saldırganın uyguladığı şiddet sonucu mağdurun vücudunda oluşan morluklar, yaralar, kesikler ve ağrılardır. “Genital bölgede ve vücudun diğer bölümlerinde sıyrıklar, morluklar, genital bölgede şişlik, kaşıntı, ağrı, vajende veya makatta kanama, vajinada akıntı, idrar ya da gaita yapmada güçlük, bulaşıcı hastalıklar” (Akçay, 2021, s. 16) da istismar sonucu ortaya çıkan diğer fiziksel etkilerdendir. Kız çocuklarda hamile kalma, düşük yapma ve tecavüz sonucu iç organlarda hasar da görülebilmektedir. Uzun vadede, psikolojik etkiyle birlikte kendine

zarar verme davranışları, intihar, uyku ve yeme bozuklukları da ensest ve cinsel istismar sonucu ortaya çıkan etkiler arasındadır.

1.4.2. Psikolojik Etkiler

Fiziksel etkilerin yanı sıra psikolojik etkiler mağdurun hayatını daha kötü yönde etkilemektedir. Psikolojik etkiler kısa vadede ortaya çıkabileceği gibi uzun vadede de mağdurun birtakım sorunlar yaşamasına sebebiyet vermektedir. Ensest ve cinsel istismar büyük bir travma yaratabileceği için kısa zamanda iyileşebilecek fiziksel etkilerden farklı olarak mağduru yaşam boyu zorlayabilmektedir.

Aile içinde en çok güvенеceği kişilere karşı güven duygusunu yitiren mağdur, ileriki yaşamında bağlanma sorunları yaşayabilmektedir. “İhanete uğrama korkusu” (Yakut ve Korkmaz, 2013, s. 1631) sonucunda mağdurun yakın ilişkiler kuramadığı da görülmektedir. İstismara uğrayan mağdur yeterince güçlü olamadığı ya da bu durumu engelleyemediği için kendini suçlayarak olumsuz bir benlik algısına sahip olabilmektedir.

Ensest saldırı ve cinsel istismar sonucu birçok psikolojik bozukluk da yaşanabilmektedir. Bunlardan en çok görülenleri anksiyete, panik bozukluk, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, birtakım fobiler, hiperaktivite, “borderline, narsistik, kaçınan, bağımlı, kişilik ve dissosiyatif kimlik bozukluğu” (Algaç, 2020, s. 19), amnezi, saldırganlık ve öfke nöbetleridir. Bu rahatsızlıklara bağlı olarak alkol ve madde bağımlılığı da ortaya çıkabilmektedir.

İstismara uğrayan mağdurların yaşadıkları psikolojik etkilerin en çok ortaya çıktığı yerlerden biri cinsel hayatlarıdır. “İstismara uğramış çocuklarda cinsel oyunlar oynama, baştan çıkarıcı veya cinsel içerikli saldırgan davranışlarda bulunma, cinsel organları gösterme, yaşa uygun olmayan cinsel bilgilere sahip olma ve cinselliğe karşı büyük ilgi ve merak ifadelerinde bulunma gibi özellikler de saptanmıştır” (Topçu, 2009, s. 183). Bu çocuklar büyüyüp yetişkin olduklarında cinsel hayatlarında birtakım olumsuz durumlar ortaya çıkabilmektedir. “Cinsel isteksizlik, tatmin olamama, cinsel işlev bozukluğu,

sapkın cinsel davranışlar (pedofili vs.), cinsel bağımlı davranışlar (pornografik film ve dergiler vs.)” (Akçay, 2021, s. 17) bu olumsuz durumlardan bazılarıdır.

2. BÖLÜM

TÜRK ROMANINDA ENSESTİN GÖRÜNÜMÜ

Türk romanında ensestin görünümü, neredeyse roman türünün doğuşuyla paraleldir. Şemsettin Sâmî'nin 1872 yılında yayımlanan *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat* adlı romanında evlendiği adamın babası olduğunu bilmeyen Fitnat ve Ali Bey'in evlilikleri ensest ilişkinin bir türüdür. Baba-kız olduklarını bilmeden taraflar arası gerçekleşen bu evlilik Türk romanına akseden ensestin ilk örneğidir.

Fitnat'ın annesi Zekiye Hanım ve babası Ali Bey o bebekken ayrılmışlardır ve Fitnat babasını hiç tanıyamamıştır. Üvey babasıyla büyüyen Fitnat'a evlenmek için talip olan Ali Bey, yıllar sonra Fitnat'ı gördüğünde onun kendi kızı olduğunu anlayamamıştır. Ali Bey ile evlendirilen ve Talat'a âşık olan Fitnat bu evliliği istememiş ve Ali Bey ile birlikte olmamıştır. "Ali Bey ise Fitnat'ı ilk karısı Zekiye'ye çok benzetmekte ve onunla birlikte olmayı çok arzu etmektedir" (Uçman, 2020, s. 336). Romanın sonunda Fitnat'ın muskasını ele geçiren Ali Bey bu muskayı açınca burada eski eşi Zekiye'nin kızı Fitnat'a bıraktığı bir mektup olduğunu fark etmiş ve mektubu okumuştur. Bu şekilde Fitnat'ın aslında kendi kızı olduğunu anlayan Ali Bey durumu anlatmak için Fitnat'a koştığında onun intihar ettiğini görmüştür. Bu üzüntüye dayanamayan Ali Bey de altı ay sonra ölmüştür. "Şemsettin Sami, Sofokles'in *Kral Oidipus*'unun konusuna benzeterek romanını bitirmiştir. Söz konusu eserde kahraman annesiyle evlenir, bu romanda ise Ali Bey kızıyla evlenir. Bu durum dönemin romanlarında görülmeyen bir sondur. Batı edebiyatını iyi bilen yazar romanını farklı bir şekilde bitirmiştir" (Öztürk, 2014, s. 37).

Birbirlerine kavuşamayan âşıkların işlendiği *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*'ta baba ve kızın birbirleriyle evlilikleri ensest ilişkinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Şemsettin Sâmî baba ve kızın evlilik ilişkilerini ensest ilişki veya istismar boyutunda işlememiştir. Romanda anlatılan dönemin kültürel iklimine uygun olarak evlendirilmek istenen Fitnat'ın sevdiği adama kavuşamayışı ve babası

olduğunu bilmediği Ali Bey ile olan evliliği ensest bir ilişkiye dönüşse de bu durum romanda kaçınılması gereken bir olgu ve felaket zincirini tamamlayan bir halka görevini görmektedir. Ali Bey ve Fitnat'ın baba-kız olduğunun anlaşılması ve Fitnat'ın ölümüyle bütün düğüm çözülmüş ve böylelikle romandaki merak unsuru giderilmiştir.

Şemsettin Sami'den sonra, Ahmet Mithat Efendi'nin 1877 yılında basılan *Çengi* adlı romanında kızına saplantılı bir şekilde bağlı bir baba ve annesinin kim olduğunu bilmeden ona şehvet duyan bir adam görülmektedir. Kızına saplantılı bir şekilde bağlı olan baba Canbert Bey'dir. Romanın *Âşık Peder* isimli bölümü "bir babanın kızına duyduğu patolojik tutkunun öyküsüdür" (Parla, 2015, s. 85). Canbert Bey'in kızı Melek'e olan saplantılı duygularını Ahmet Mithat Efendi şu şekilde aktarmıştır:

"Canbert Bey, kızını pek ziyade seviyordu" diyemeyiz. Zira o muhabbete nispetle bu tabir pek zayıf kalır. "Kızı için deli divane oluyordu. Çıldırıyordu." Demek dahi azdır. Zira bazı pederler için bu sözü söyleseler ise de medlûlü tamamıyla vaki olmadığından bunu Canbert Bey hakkında dahi ol suretle irat edersek gerçekten nakıs kalır. Öyle ya, gündüz akşama ve gece yatak zamanına kadar gözünün önünden ayırmadığı ve gece dahi yanı başında yatırdığı kızını gece her uykudan uyandıkça kemâl-i iştiyak ve tahassürle göreceği gelen ve bililtizam kalkıp beş on dakika temaşasına müsâraat gösteren pederde, muhabbet çılgınlığından başka ne olabilir? (2000, s. 59-60).

Yazarın da belirttiği gibi Canbert Bey'in duyguları sıradan bir babanın kızına duyduğu duygulardan çok farklıdır. "Kızına cinnete varan bir aşkla bağlı olan Canbert Bey" (Özdemir, 2014, s. 51), Melek'i kısıtlayarak büyötmüştür. Onu dış dünyaya karşı izole bir şekilde yetiştirirken kızını daima kıskanmıştır. Romanda ensest, babanın kızına duyduğu aşkla sezdirilmiştir. Babanın kızına cinsel istismarda bulunmadığı görölmektedir. Zaten Ahmet Mithat Efendi'nin Canbert Bey'i bu şekilde kurgulamasının sebebi ebeveynlerin çocuklarını eğitirken yaptıkları yanlışları göstermek istemesidir.

Romanda ensest bağlamında ele alınabilecek diğere bir durum Cemal Bey'in annesi olduğunu bilmediği *Çengi Sünbül'e* olan aşkıdır. "Uzun zamandır *Çengi Sünbül'e* tutkun olan bu toy delikanlı" (Parla, 2015, s. 87) Sünbül ile birlikte

olmak istemektedir. “Bu durum gerçeği bilen annesi tarafından reddedilir” (Korkmaz, 2010, s. 284). Çengi Sünbül “oğlunu daha bir yaşındayken akli dengesi bozuk bir adamın elinde bırakarak kaçar, sonra öz oğlunu kendine âşık eder, gelini olarak seçtiği Melek’i para karşılığında oğluna satar ve bütün bunları yaptıktan sonra genç çiftin karşısına geçip onlara hayat dersi verir” (Parla, 2015, s. 95). Çengi Sünbül romanın devamında oğlu Cemal Bey’e annesi olduğunu açıklamış ve onun mirasyedi bir adam olmasını istemediği için hayat dersine ihtiyacı olduğunu söylemiştir. “Çengi Sünbül’ün başvurduğu hileler en katı Makyavelisti bile irkiltecek niteliktedir. Çünkü kandırmaca, cinayete âlet etme, baştan çıkarma, kız kaçırma, kadın pazarlama ve enseste davet vardır bunların arasında” (Parla, 2015, s. 95).

Jale Parla’nın da belirttiği gibi enseste davet Çengi Sünbül’ün oğlunu kendine âşık etmesidir. Romanda anne-oğul ensesti istismar boyutunda olmasa da bizlere Oidipus kompleksini hatırlatmaktadır. Buradaki fark Cemal Bey’in annesi olduğunu bilmeden Sünbül’e âşık olmasıdır.

1892 yılına gelindiğinde Halit Ziya Uşaklıgil’in *Nemide* adlı romanında ensest sayılabilecek ilişkilerin varlığı göze çarpmaktadır. Romanlardan bahsetmeden önce paralel ve çapraz kuzen evliliklerine değinmek gerekmektedir. Aynı cins kardeşlerin çocukları yani teyze veya amca çocuklarının evliliği paralel kuzen evliliği; ayrı cins kardeşlerin çocukları yani hala-dayı çocukları ise çapraz kuzen evliliği olarak adlandırılmaktadır. “Kan bağı derecesi aynı olmakla birlikte, bazı toplumlarda paralel kuzen evliliği içevlilik, çapraz kuzen evliliği ise dışevlilik olarak değerlendirilir” (Emiroğlu ve Aydın, 2003, s. 675). Kimi toplumlarda iç evlilik yani endogami şeklinde değerlendirilen paralel kuzen evliliğinden kaçınılsa da bu durum Türkiye’de oldukça yaygındır. Türk romanında da Osmanlı ailesinin kapalı yapısı ve kadınların ev dışı bir hayatlarının olmaması sebebiyle aynı evde bir araya gelen kuzenlerin birbirlerine olan aşkları sıklıkla işlenmiştir. Bu durum romanlarda ensest saldırı olmaktan uzaktır ve kuzenlerin aşkı saf ve temiz duygular çerçevesinde işlenmiştir.

Nemide doğumda annesini kaybeden ve bu yüzden babasının kendisini suçlaması sebebiyle hayatının ilk birkaç yılını annesiz ve babasız geçirmiş bir

kızıdır. Babası pişman olup kızının yanına dönünce Nemide de babasına kavuşur. Nemide babasıyla büyümeye başlarken her hafta evlerine gelen amcasının oğlu Nail ile de birlikte yaşamaya da başlamıştır. “Nemide ile Nail iki kardeş gibi büyürler” (Altunbaş, 2007, s. 24). İlerleyen zamanlarda Nemide Nail’e âşık olmuş ve onunla evlenmek istemiştir. Fakat Nail’e âşık olan biri daha vardır ve o da Nail’in teyzesinin kızı Nahit’tir. Nail’in Nemide’yi Nahit ile aldatması üzerine Nemide ölmüş ve roman son bulmuştur.

Romanda iki kuzen aşkı bulunmaktadır. Bunlardan ilki Nemide’nin amcasının oğluya yaşadığı aşk diğeri ise Nail’in teyzesinin kızıyla yaşadığı aşktır. İki aşk da paralel kuzenler arasında gerçekleşmiştir. Nemide kardeş gibi büyüdüğü Nail’e yıllar süren bir aşk beslemiştir. Diğeri taraftan Nahit de Nail’i çok sevmektedir. Bu aşk üçgeni romanın ve iki kadının çatışması romanın yapısı güçlendiren ve romanda gerilimi artıran unsurlardandır. Kuzenlerin birbirlerine olan aşkları ve evliliklerinin ensest olup olmadığı hakkında tartışmalar bulunsa da kardeş gibi büyüyen çocukların evlenecek olmaları ve bu durumun “duygusal ensest” (Şahin, 2020, s. 9) olması dolayısıyla roman inceleme altına alınmıştır.

Servet-i Fünun dönemine gelindiğinde Halit Ziya Uşaklıgil’in en başarılı romanlarından biri olan *Aşk-ı Memnu*’da da ensest öğelerine rastlanmaktadır. *Aşk-ı Memnu*, Nihal’in babası Adnan Bey ile olan ilişkisiyle, Bihter’in babası Melih Bey’e duyduğu sevgi ve annesi Firdevs Hanım’dan nefret etmesi yönüyle dikkati çekmektedir. Nihal’in babasına olan aşırı bağlılığı ve Bihter’in babasına olan sevgisiyle birlikte özellikle annesine yönelttiği nefreti iki karakterin de Elektra kompleksi bağlamında değerlendirilmesine olanak vermektedir.

Küçük yaşta annesini kaybeden Nihal romanda oldukça hassas bir kız olarak karakterize edilmiştir. O, romanda babasına karşı duyduğu aşırı bağlılıkla öne çıkmaktadır. “Nihal’in sevgi anlayışı son derece sorunludur. Nihal sevdiklerini sahiplenmekte ve hiç kimseyle paylaşmamaktadır” (Arslanoğlu Yıldırım, 2017, s. 256). Nihal’in babasına olan sevgisini yazar şu şekilde anlatmaktadır: “Onun babasına bir düşkünlüğü, bir tutkunluğu vardı ki hiçbir zaman doyurulmuş olmazdı. Hep sevilme, her zamandan çok, saniyeden saniyeye şiddetlenecek bir sevgiyle sevilme için ruhunda asla yatıştırılmayan bir ihtiyaç vardı”

(Uşaklıgil, 2016, s. 85). Nihal'in bu sağlıksız sevgisi ve babasını paylaşmak istemeyip onu kıskanması "yani ensestöz regresyonları, romanda tekrar eden bir örüntü" (Salman, 2009, s. 28) olarak karşımıza çıkmaktadır.

"Nihal'in babası Adnan Bey'le ilişkisi, Nihal'in babasına düşkünlüğü ile tanımlanır ve ensestöz niteliği, bazı erotik göndermelerle vurgulanır" (Salman, 2009, s. 28). Nihal'in babasına olan düşkünlüğünde annesini erken yaşta kaybetmiş olmasının da payı bulunmaktadır. "Halit Ziya da Nihal'in babasına ensestöz bağlılığında, anne ile ilksel ilişkiye dair çözümlenmemiş süreçlerin etkili olduğuna işaret eder" (Salman, 2009, s. 31).

Ebru Salman, Adnan Bey'in Bihter ile evlenmesi ve bu durumun Nihal'in ergenlik dönemine girmesiyle paralellik gösterdiğini söyleyerek Nihal ve Adnan Bey'in yatak odaları arasındaki sürekli açık duran kapının ilk defa kapanmasıyla romandaki bu kapı sembolünün "tam da Freud'un "ensest bariyeri" dediği engellenme gibi bir işlev" (2009, s. 48) olarak kullanıldığını belirtmiştir.

Salman, *Aşk-ı Memnu*'nun Behlül ve Bihter'in yasak aşkını konu edinmesinin yanı sıra bu kavramın genişletilebileceğini "elbette, "aşk-ı memnu" Nihal'in babasına aşkını da ifade eder" (2009, s. 54) diyerek savunur. "Metinde diğer bir yasak aşk, Behlül ve Nihal'in aşkıdır" (2009, s. 55) diye belirten Salman "Nihal'in ensestöz çemberden çıkıp yetişkinliğe geçişini hızlandırma potansiyeli taşıyan bir öge" (2009, s. 55) olarak Behlül'ü değerlendirir.

Tüm bu bilgiler ışığında Nihal'e bakıldığında onun babasına olan aşırı düşkünlüğü ve sevgisi romanın sonlarında baba ve kız ilişkisine mesafe sokularak dindirilmiştir. Adnan Bey'in Bihter ile evliliği ve Nihal'in Behlül ile birlikteliği baba ve kızın "ensestöz bağlılığında" (Salman, 2009, s. 31) olayların değişmesi adına büyük rol oynamıştır. Nihal'i Elektra kompleksi bağlamında düşünecek olursak çocuk yaşta annesini kaybetmesi ve tüm sevgisini babasına yöneltmesini ve onun bu sevgisinin ergenlik döneminde de devam ederek saplantılı ve hastalıklı bir duruma dönüşmesini örnek gösterebiliriz.

Aşk-ı Memnu'da üzerinde durulması gereken diğer bir nokta Bihter'in babası Melih Bey'e karşı duyduğu sevgidir. Küçük bir çocukken babasını kaybeden

Bihter, annesine karşı nefret beslemekte ve kendinden yaşça büyük Adnan Bey ile evlenerek annesine benzemek istememektedir. Bihter ve babası Melih Bey'in ilişkilerini Elektra kompleksi bağlamında değerlendiren Hayrunisa Topçu Bihter'in anne nefretini şu şekilde açıklamaktadır:

Bihter, babasının ölümüyle sevgi nesnesini kaybetmiştir. Üstelik aynı anda kendisini penis eksikliğiyle doğurduğu için annesinden de nefret etmektedir. Üç ile beş yaş arasına denk gelen oedipal dönemi atlattıktan sonra da ilerleyen yıllar içerisinde kendisini koruyup kollayacak, güven verecek ve sevecek baba figüründen mahrum kalmıştır. Bu mahrumiyet aynı zamanda, babasının ölümüyle ilgili duyduklarıyla ve annesinin hali hazırdaki davranışlarıyla anne nefretiyle çevrilmiştir. Dolayısıyla Bihter, babasını sevdiği oranda annesinden nefret etmiş, diğer bir deyişle annesinden nefret ettiği oranda babasına yaklaşmıştır. Babasına benzeme isteğinin altında da bu yatmaktadır. Çünkü o babasına benzedikçe annesinden uzaklaşacaktır (...)Yani Bihter'in Elektra kompleksinin tohumları her kız çocuğunda olduğu gibi oedipal dönemde atılmış fakat annesinin kötü şöhreti, rekabetçi tavırları ve babasının ölümündeki payı nedeniyle yetişkinliğine sıçramıştır. Nitekim romanda Bihter'in babasıyla olan ilişkisine dair fazla ayrıntı bulunmasa da onun eş olarak Adnan Bey'i seçmesi bir türlü yatışmayan baba özleminin göstergesi olarak kabul edilebilir (Topçu, 2017, s. 3).

Babasının özlemiyle ve annesinin nefretiyle büyüyen Bihter, Adnan Bey ile evlenerek "hem annesini mağlup etmiş, hem onun kötü şöhretinden sıyrılmış olacak hem de yıllardır özlemini çektiği "baba"ya koca üzerinden de olsa kavuşmuş olacaktır" (Topçu, 2017, s. 5). Babasına duyduğu fazla bağlılık, annesine duyduğu nefret ve baba figürüyle kendinden yaşça büyük bir adamla evlenmesi Bihter'in Elektra kompleksi yaşadığını gösteren olaylardandır.

Ethem İzzet Benice'nin 1927 yılında yayımlanan *Yakılacak Kadın* adlı romanında "kardeş olduklarını bilmeden birbirini seven ve evlenen bir çiftin gerçekleri öğrenmesiyle yaşadığı trajedi anlatılmaktadır" (Bayraktar, 2003, s. 87). Romanın başkahramanı Vicdan babasının kim olduğunu bilmeden büyüyen ve küçük yaşta annesinin intihar etmesi sonucu öksüz ve yetim kalan bir kadındır. Darülaceze'ye verilip oradan da "bir ailenin yanına besleme olarak" (Bayraktar, 2003, s. 87) gönderilmiştir. Bu evde ağabeyi olarak kabul ettiği Ömer'in tecavüzüne uğramıştır. Daha sonra büyüyüp öğretmen olan Vicdan, kardeşi olduğunu bilmediği Vecdet ile evlenir. Romanın ilerleyen bölümlerinde

“Vecdet’in ölmek üzere olan babasının dul bir kadından çocuğu olduğunu itiraf etmesiyle bunun kendisi olduğunu anlayan Vicdan intihar eder” (Bayraktar, 2003, s. 87).

Yakılacak Kadın’da küçük bir kız çocuğuyken aynı evde yaşadığı ve ağabeyi olarak gördüğü Ömer’in tecavüzüne uğrayan Vicdan ensest saldırının kurbanı olmuştur. Ensest saldırıda kan bağına gerek yoktur. Vicdan, aynı ev içerisinde yaşadığı ve kardeşlik duyguları beslediği kişinin istismarına uğramıştır. O evden ayrılrsa da Ömer onu yıllarca takip ederek taciz etmeye devam etmiştir. Vicdan büyüyüp evlendiğinde ise Vecdet’in kardeşi olduğunu öğrenmiş ve yıkıma uğramıştır. Romanda ensest hem görünür şekliyle hem de bilmeden gerçekleşmiştir. Vicdan’ın babasının kim olduğunu bilmemesi ve annesini erken yaşta kaybetmesi, babaları bir olan iki kardeşin birbirini hiç tanımamasına sebebiyet vermiştir. Onların birlikteliği istenmeden de olsa ensest ilişkinin yaşanmasını sağlamıştır. Ethem İzzet Benice, gençlere yönelik yazdığı bu romanında “onların böylesi önemli bir dönemde yanlış ilişkiler içine girmemesi için doğrunun ne olması gerektiği konusunda mesajlar” (Bayraktar, 2003, s. 90) vermek istemiştir.

Reşat Nuri Güntekin’in 1930 yılında yayımlanan *Yaprak Dökümü* adlı romanında da ensest nitelikli bir ilişki göze çarpmaktadır. Yazarın “olgunluk döneminde yazdığı Yaprak Dökümü romanı, Osmanlı’nın son döneminde etkisini gösteren sosyal değişim karşısında katı ahlakçı yapıya sahip Ali Rıza Bey ve ailesinin düştüğü trajik durumu” (Kanter, 2008, s. 263-264) gözler önüne sermektedir.

Romanda ensest Leyla ve Necla adlı kardeşlerin aynı erkekle nişanlanmalarıyla ortaya çıkmaktadır. Romanda, “maliye memuru olan kırk beş yaşındaki Suriyeli bir adam” (Gökçe Arslan, 2021, s. 78) olarak tanıtılan Abdülvehhap önce Leyla’yla nişanlansa da sonra bu nişanı atmış ve Necla’yla evlenmiştir. “Ali Rıza Bey, Necla’nın daha körpe ve güzel olduğundan adamın bu durumu bahane sürerek fikrini değiştirdiğini” (Gökçe Arslan, 2021, s. 78) anlayıp bu birlikteliği onaylamasa da Hayriye Hanım’ın desteğiyle ikilinin evlendikleri görülmektedir. Aynı adamı seven iki kız kardeşin ilişkileri de bu sebeple bozulmuştur. Necla’nın

kız kardeşinin nişanlısı olan adamla evlenmesi de ensest nitelikli bir ilişkinin doğmasına zemin hazırlamıştır.

Ensest ilişkileri anlatan diğer bir yazar Kemal Tahir'dir. Kemal Tahir'in ensest ilişkiler içeren üç romanı bulunmaktadır. Bunlar *Yediçınar Yaylası*, *Namuscular* ve *Hür Şehrin İnsanları*'dir. 1958 yılında yayımlanan *Yediçınar Yaylası*'nda "Çorum'daki "Çakırlar Sülalesi" nin üç neslinin, Çakırların Halil Efendi, Ömer Efendi ve Kenan Efendi'nin başından geçen olaylar anlatılır" (Doğan, 2008, s. 54). Halil Efendi'nin ölümü üzerine ailenin başına geçen Ömer ve onun oğlu Kenan'ın hikâyesi, en sonunda Kenan'ın kandırılıp ailenin bütün zenginliğini kaybetmesiyle sonuçlanmaktadır. Romanda ensest Kenan'ın babasının ikinci ve küçük karısı Güllü'yle olan birlikteliği sonucu gerçekleşmiştir. Ayrıca Kenan, babası "Ömer Efendi'nin kapatması Benli Nazmiye'ye ilgi duymaktadır" (Dere, 2019, s. 111). Roman boyunca onun farklı kadınlarla girdiği ilişkilerde ahlaki bir sorumluluk duymadığı görülmüştür. "Ömer Efendi'nin oğlu Kenan da tıpkı babası gibi kadınlara bağlıdır. Analığı Güllü ile ensest bir ilişki içinde olması (...) babasının kapatması Benli Nazmiye ile ilişkiye girmesi bu bağlılığın bir sonucudur" (Dere, 2019, s. 133). Üvey annesiyle ilişkiye giren Kenan aynı zamanda babasıyla ilişkisi olan Nazmiye ile de birlikte olarak ensest ilişkide bulunmuş olur.

Kemal Tahir, 1974'te yayımlanan *Namuscular* adlı romanını Malatya Cezaevi'nde kaldığı sırada oradaki gözlemlerinden yola çıkarak kaleme almıştır. *Namuscular*'ın başkişisi Murat Bey'dir. "Murat Bey'in temel görevi hapisanedeki insanların birbiriyle ilişkilerini ve problemlerini yansıtmak suç ve ceza arasındaki insanların doğal insanlıklarını tasvir etmektir (Narlı, 2010, s. 89-90)". "Aynı yılda yayımlanan *Karılar Koşuşu* adlı romanı da bu romanın devamı niteliğindedir" (Doğan, 2008, s. 149).

Namuscular adlı romanda ensest ilişkiler farklı karakterler üzerinden anlatılmaktadır. Bunlardan ilki, Ahmet adlı karakterin karısı Aslı'nın damadıyla birlikte oluşu ve bu birlikteliğin ortaya çıkması sonucu Ahmet'in damadını öldürmesidir. İkinci olarak Abuzer'in karısının kayınpederiyle olan birlikteliğine yer verilmektedir. Abuzer bu durumu öğrenince babasını öldürmüştür. Ayrıca

romanda “hem karısıyla hem de karısının annesiyle birlikte olan, oğlunun yokluğunda gelini ile ilişkiye giren ve bu ilişkiler sonucunda faciaların doğmasına yol açan tiplerin varlığına rastlamak mümkündür” (Dere, 2019, s. 493).

Yazarın 1976 yılında yayımlanan *Hür Şehrin İnsanları* adlı romanı “Kemal Tahir’in gençlik yıllarını anlatmaktadır ve bu yönüyle de 1930’lu yılların Türkiye Cumhuriyeti’nde, yazarın bir otobiyografik çalışması, kendi gençlik yıllarından kesitler anlattığı bir çalışma olarak değerlendirilmektedir” (Eryiğit, 2022, s. 18). Düşman işgalinden kurtulan İstanbul’u ve bu şehirde yaşayan hür insanların yaşantısını anlatmaktadır. Romanın başkişisi Murat işsiz ve fakir bir gençtir. Avukat kâtipliğine başladıktan sonra Safo adlı genç bir kızla tanışır. Birbirlerini seven bu iki genç evlenmeyi düşünse de Murat’ın kişiliği değişmeye başlar ve Safo’yu sıklıkla aldatır. Romanın ilerleyen bölümlerinde Safo hamileyken çocuğunu düşürür ve ölür.

Romanda ensest Safo karakteri özelinde işlenmiştir. Safo’nun ölümünden dolayı vicdan azabı duyan Murat’a arkadaşı Şarlot “Safo’nun üvey babası ile bir ilişkisi olduğunu, çocuğun kimden olduğunu bilmediği için düşürmek istediğini ve bu nedenle öldüğünü” (Doğan, 2008, s. 181) söylemiştir. Safo romanın başında iyi ve temiz bir kız gibi gösterilmiştir. Onun üvey babasıyla bir ilişki yaşaması “hatta bir süre sonra ondan hoşlanmaya” (Doğan, 2008, s. 182) başlaması Murat’ın ihanetlerine karşılık olarak Safo’nun da ihanet ettiğini göstermektedir. “Şarlot’un anlattıklarına göre Safo, Murat ile ilişkisini öğrenen üvey babasının isteklerine karşı koyamaz ve onunla birlikte olur” (Doğan, 2008, s. 182). Daha sonra bu ilişkiden zevk almaya başlar ve hamile kalır. Romanda “yazar, Murat’ın Safo’ya yaptığı ihaneti, bu olayla dengede tutmaya çalışır. Romanın başkahramanı olan Murat’ı sanki aklamak ister” (Doğan, 2008, s. 183). Romanda üvey baba ve kız ensestinin bilerek yaşandığı görülmektedir.

Yusuf Atılğan’ın 1959 yılında yayımlanan romanı *Aylak Adam* ve 1973’de yayımlanan *Anayurt Oteli* adlı eserlerinde de ensest nitelikli ilişkilerin varlığı göze çarpmaktadır.

Aylak Adam, günlerini aylakça dolanarak geçiren ve hayalindeki kadını arayan C.'nin hikâyesini anlatmaktadır. C. bebekken annesini kaybeden, teyzesi tarafından büyütülen ve babasıyla teyzesinin ilişkilerini görüp babasından nefret eden bir karakterdir. Hayatının kadını arayan C. karşısına çıkan kadınlarda teyzesi gibi birini düşlemektedir. Onun böyle birini bulamayışı onu yalnızlığa sürüklemektedir.

Aylak Adam'da ensest, C.'nin Zehra Teyze'sine duyduğu arzulara, hayatının kadını ararken teyzesi gibi birini bulmak istemesinde ve babasıyla teyzesinin ilişkilerine şahit oluşunda yatmaktadır. C.'nin babasının eşini kaybettikten sonra baldızıyla olan birlikteliği ve bunun C. tarafından görülmesi onun babasından nefret etmesine yol açmıştır. C.'nin anne yerine koyduğu teyzesi, babasına olan nefreti ve "C.'nin Zehra Teyzesi'yle örtüşen bir kadın imgesini hayâtı boyunca araması, Freud'un "oedipus kompleksi" adını verdiği bir psikolojik kavram ile açıklanabilir" (Güngör, 2014, s. 5). C.'nin teyzesine duyduğu sevgisi ve hayâtı boyunca onu arayışı sağlıklı ilişkiler kurmasına sebep olmuştur. Babasıyla teyzesinin ilişkilerini gözlemlediği için babasının teyzesine olan arzularını C. de kendi sevgililerinde göstermeye başlamıştır. Onun hayâtı teyzesine duyduğu sevgi ve babasına duyduğu nefret arasında gidip gelmektedir. "C.'nin yaşamındaki en büyük azap, babası gibi olmak istemeyişidir. Çünkü çocuğun ödipal kompleksten çıkması, babasını ölüştirebildiği ölçüde mümkündür" (Özdemir, 2005, s. 45). Baba nefreti ve anne yerine koyduğu teyze sevgisi romanda Oidipus kompleksi bağlamında değerlendirilmektedir.

Anayurt Oteli babasından kalan otelde yaşayan Zebercet'in hayatını anlatmaktadır. Zebercet'in hayâtı otele gelen bir kadına âşık olmasıyla değişmiştir. Zebercet de tıpkı C. gibi, anne figüründeki bir kadını beklemektedir: "Yusuf Atılğan'ın romanları *Aylak Adam* ve *Anayurt Oteli*'ndeki ensest motifleri, kahramanların beklentilerinde bir anne figürü ile ilişkilenen bir kadının arayışında olmalarıdır. Bu motifler, baskıcı, düşkünlükleri olan, zayıf veya belirsiz olmalarıyla özdeşim güçlüğü yaşanan babaların da olduğu ödipal üçgenlerde konumlanırlar" (Salman, 2009, s. 95). Zebercet beklediği bu kadını bir türlü bulamamış ve bozulan psikolojisi sonucu intihar etmiştir. Onun yaşadığı

Oidipal karmaşayı ve anne rahmine dönme arzusunu Özden Terbaş iki farklı biçimde yorumlamıştır:

1) Zebercet tavana yerleştirdiği ipe kendini asarken, bir bakıma 'ip ve kubbe'yi oluştururken, sembolik olarak göbek kordonu ile 'anayurt'una, yani ana rahmine yerleşmiş olur. Zebercet aradaki ensest engelini aşar, kendisi için anayurdu haline gelen otelde - annesi de aynı otelde ölmüştür- fantezisindeki kadınla, bir bakıma annesiyle yeniden birleşmiş olur; ölümü pahasına!) 2) Bir başka açıdan da şöyle yorumlanabilir: Zebercet, acı verici dış dünyadan uzaklaşmak için ipe (göbek kordonuyla) uterusu döner ve bir cenin haline gelir (Terbaş, 2016, s. 71).

Romanda ensest, duygusal bir boyutta kalmış olsa da anneye benzeyen bir sevgili arama ve anne rahmine dönüş adına intihar edilmesi sebebiyle incelemeye alınmıştır.

Leyla Erbil; *Tuhaf Bir Kadın, Karanlığın Günü ve Cüce* adlı romanlarında ensest ilişkilere yer vermiştir. 1971 yılında basılan *Tuhaf Bir Kadın* Leyla Erbil'in ilk romanıdır. "Bu kitabında toplumun tabularını ve kadına yönelik olumsuz bakış açılarını ortaya koyan yazar" (Yavuzer, 2010, s. 34) Nermin isimli karakterin yaşamını konu edinmektedir.

Romanda ensest Nermin'in arkadaşı Meral ve Meral'in ağabeyi Bedri arasında gerçekleşmiştir. Meral bornozuyla yatağında uzanırken ağabeyi Bedri odasına gelmiştir. "Kız kardeşinin isteği dışında yaşanan bu ilişki aileden saklanır. Bu durumu bir sır olarak kalır iki kardeş arasında. Bir daha böyle bir şey tekerrür etmez, ancak Meral kimselere bu durumu açamaz ve halinden hayli utanır" (Şahin, 2009, s. 307). Ağabey ve kardeşin yaşadığı ensest ilişki romanda bu şekilde anlatılmıştır.

Leyla Erbil'in diğer bir romanı *Karanlığın Günü* 1985 yılında yayımlanmıştır. Roman, komşuları Yıldız'ın evinde toplanan Neslihan ve arkadaşlarının hayatları ve yaptıkları sohbetleri konu edinmektedir. "Neslihan karakterinin hayatı etrafında gelişen olaylar kapsamında; dönemin sosyal, siyasi ve evrensel kurumları da eleştirilir" (Yolcu, 2022, s. 149).

Romanda ensest Neslihan'ın arkadaşı Asiye'nin babasını ve teyzesini bir arada görmesiyle gerçekleşmiştir. Annesini bebekken kaybeden Asiye “küçükken yanlışlıkla girdiği yatak odasında babasıyla teyzesini çıplak görür ve çok korkar” (Şahin, 2009, s. 307). Asiye tüm hayatı boyunca gördüklerinin etkisinden kurtulamamıştır. “Baba ve teyze günah yatağında adeta ensest birleşmeyi çağırır kız için ve bu ilişki ile bir de çocuklarının olması ve çocuğa Asiye'nin bakıcılık yapması küçük kızın bilinçaltında bir günah olarak yer eder. Bu olay Asiye'nin zihninden asla çıkmaz bir daha” (Şahin, 2009, s. 308). Küçüklüğünde babasından ve ağabeylerinden şiddet görmesi, babasıyla teyzesini yakalaması ve bir kuzen-kardeşe sahip olması psikolojisini alt üst eden olaylar olmuştur.

Leylâ Erbil'in ensest ilişkiye yer verdiği diğer bir romanı olan *Cüce* 2001 yılında yayımlanmıştır. Yazar, bu romanda komşusu Zenime adlı kadın karakterin yazdığı roman olan *Cüce*'yi yayınlattığını konu edinmektedir. Romanda “eş zamanlı ilerleyen bir diğer öykü de komşusu Hatcaabla ile oğlu Yıldırım'ın öyküsüdür. Erbil bu iki öyküyü bir bütünlük içinde verir” (Özen, 2006, s. 77).

Romanda ensest Zenime'nin ninesinden duyduğu bir hikâyenin anlatımı sırasında ortaya çıkmaktadır. “Erbil'in *Cüce* romanında Zerdüştlerin iyilik Tanrısı anlamına gelen "Yezdan" Hanım'ın kocası, kızı ile ensest yaşar. Ve bu yasak ilişkiden hamile kalan kızın intihara yönelişi zorlayıcı ensest bireyde bıraktığı ruhsal çöküntünün yanın da evliliğin kutsallığına da zarar verir” (Şahin, 2009, s. 306). Yezdan Hanım'ın kocası üvey kızına tecavüz edip onu hamile bırakmıştır. Yezdan Hanım bu olaydan kendi kızını sorumlu tutmaktadır. “Kızını 'cüce' bir erkekle evlendirerek Yezdân Hanım'ın bu olayın üzerini kapatmaya çalıştığı anlaşılır” (Büker, 2008, s. 117). Romanda bu olay ayrıntılarıyla verilmese de üvey babanın kızına ensest saldırıda bulunuşu ve anne Yezdan Hanım'ın kocasının arkasında durarak kızına yüz çevirmesinin eleştirildiğini söylemek mümkündür.

Yenişehir'de Bir Öğle Vakti adlı romanı 1973'te yayımlanan Sevgi Soysal ensest konusunu işleyen bir başka yazardır. “*Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* 1970'lerin Ankara'sında bir öğle vakti sallanmaya başlayan bir kavak ağacının devrilme

sürecini anlatır” (Süphandağ, 2017, s. 55). Romanda ensest Aysel karakteri üzerinden anlatılmıştır. Aysel’in romandaki hikâyesi şu şekildedir:

Kaba güç ilişkilerinin egemen olduğu bir dünyada tutunmaya çalışan Aysel’in trajik geçmişine bir iç öykü olarak yer verilir. Annesi, erken yaşta iğfal edilince Aysel doğmuştur. Daha ergenlik yaşına ermeden annesinin kaderini yaşar; iğfal edilir, bedeni satılır, çok sayıda ölümle karşılaşır, nihayetinde pavyonda şarkıcılığa, fuhuş ve esrara başlar (Uğurlu, 2008, s. 163).

Aysel’in annesi aynı zamanda ablasıdır. Aysel’in babası Aysel’in ablasına tecavüz etmiştir. Aysel ensest saldırı sonucu dünyaya gelmiş bir karakterdir. Aysel’in annesi ise aslında kardeşini doğurmuştur. “Anne-ablası, Aysel’i yaşadığı tecavüzün meyvesi olarak gördüğünden sıklıkla eziyet ederek intikamını almaktadır” (Aydoğdu, 2020, s. 79). Aysel’in sokaklara düşüşü ve seks işçiliği yapması babasının annesine yaptığı ensest saldırının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aziz Nesin’in 1976 yılında yayımlanan romanı *Surnâme*’de ensest ilişkilere rastlanmaktadır. *Surnâme*, Berber Hayri isimli kahramanın asılma şenliğiyle başlamaktadır. “Yazar bu eserinde birey-devlet ilişkisine, bireyin suç işlemeye yatkınlığı ve onu buna iten sebepleri” (Buğrul, 2004, s. 153) anlatmaktadır. Berber Hayri kendisine tecavüz eden komşusunun oğlunu öldürmekle suçlanıp hapse atılmıştır.

Romanda ensest Hayri’nin hapisyanede tanıştığı mahkûmların hayatlarında karşımıza çıkmaktadır. Romanda, Anasını Ş’apan Sülüman isimli karakter annesiyle birlikte olmuştur. Gece birlikte olup sabah bilmezden gelen bu anne ve oğulun ilişkilerinin sonu şu şekilde olmuştur: “Anayla oğlu, üç dönümlük toprağı kurtarmak yüzünden Kral Ödipus’un suçunu işlemişler ve genç ana gebe kalmıştı. Kadın çocuğunu doğurmak üzereydi ki, suç kanıtı çocuğı yok etmek için bir gece Sülüman anasını elleriyle boğdu” (Nesin, 1995, s. 34).

Ensest ilişkinin yaşandığı diğer bir olay ise ismi verilmen bir mahkûmun kız kardeşine ve kendi kızına tecavüzüdür. Yazar bu durumu şu şekilde anlatmıştır: “Duvar gölgesinde söyleşenlerden dördüncüsünün suçu oldukça çok görülen suçlardandı. İlk öz kız kardeşiyle yıllarca karısı gibi yaşamıştı; kız sonunda

kaçıp kurtulunca, bu kez de zor altında korkutarak öz kızını karısı yerine koymuştu” (Nesin, 1995, s. 34). Görüldüğü gibi anne-oğul ensesti, kardeşler arası ensest ve baba-kız ensesti hapse düşen mahkûmlar üzerinden anlatılmıştır. “Karşımıza çıkan ortam, insanlık dışı canavarların bir araya toplandığı arenayı andırır. Sapkın ilişkileri bulunan su ya da bu şekilde hapse düşmüş insanların suç sebeplerinin çoğu cinsel ağırlıklıdır” (İspir, 2006, s. 215). Romanda bu ensest ilişkiler ve ensest saldırılar suç unsuru olarak gösterilmiştir.

Oktay Rifat’ın 1980 yılında yayımladığı *Danaburnu* adlı romanı dört ayrı kahramanın hikâyesinden oluşmaktadır. “Yusuf Kendir’in site ortaklarını dolandırmasındaki ahlaki çözülüşü, Zeynel’in Bulgaristan’dan Türkiye’ye olan göç macerasındaki sıkıntıları, Berber Recep’le Emine’nin sonu başından belli olan ilişkilerindeki hüsrana uğrayışları ve Yalnızların Mehmet’in hasta annesini sırtında ilçe merkezindeki doktora götürürken simgesel düzeydeki hazin yürüyüşü, romandaki toplumsal dokuyu oluşturan temel unsurlardandır” (Özcan, 1999, s. 381).

Romanda ensest Emine karakteriyle görünür kılınmıştır. Emine “üvey babasının “tecavüzüne direndiği için onu bıçaklayarak öldüren, hapishaneye düşen, kimsesiz kaldığı için bir geneleve götürülen” (Uygur Gürbüz, 2022, s. 136) bir kadındır. Küçük yaşından itibaren üvey babasının tacizine maruz kalan Emine, yine böyle bir esnada üvey babasını bıçaklayarak öldürmüştür. “Hapisten çıktığında ise yapayalnız, kimsesiz kalmış ve kadın tacirlerinin eline düşmüştür” (Gülol, 2012, s. 72). Daha sonra Berber Recep’le birlikte olmaya başladıktan sonra Recep’in ona istediği hayatı vermeyeceğini anlayınca ondan ayrılmak istediği için Recep tarafından bıçaklanmıştır. İyileşip evlenen Emine’yi hapisten çıktıktan sonra tekrar bulan Recep, Emine’nin kocasını tarafından öldürülmüştür.

1989 yılında yayımlanan Duygu Asena’nın *Aslında Aşk da Yok* adlı kitabında çocukken babası tarafından istismar edilen bir kadının hikâyesine yer verilmiştir. *Kadının Adı Yok* adlı romanın devamı olan bu kitap adsız kadın kahramanın devam eden hayatını ve ilişkilerini konu edinmektedir.

Aslında Aşk da Yok'ta, ismi verilmeyen küçük kızın geceleri babası tarafından ensest saldırıya uğradığı görülmektedir. “Kız bir gün gece uyurken bedeninde alkol kokusu ile birlikte yapış yapış bir el hisseder; babasını karşısında gören kız bu gelişlerin sıklaşması üzerine annesine bir mektup bırakarak kaçıp gider. Kız kaçarak babasından kurtulsa da yaşadığı şokun etkisinden kurtulamaz” (Topkara, 2016, s. 47). Duygu Asena, romanda küçük bir detay olarak verdiği bu olaya ataerkillik, kadın bedeni, şiddet ve feminizm üzerinden eleştiri getirmiştir.

Korkma İnsancık Korkma adlı romanı 1993 yılında yayımlanan Turgut Özakman romanında ensest ilişkiye yer veren diğer bir yazardır. “Roman 1920’lerden 1950’lere uzanan bir zaman dilimi içerisinde yaşanan aykırı bir aşkı anlatır” (Sipahioğlu, 2015, s. 86). Yazarın ilk romanı olan *Korkma İnsancık Korkma*, annesini bebekken babasını ise doğmadan önce kaybeden isimsiz kahramanın hikâyesini konu edinmektedir. “Romanın tüm kurgusu, özellikle çocuk olan karakterin Tiya (yenge, hala, teyze) Eleni’yle ilişkisi üzerinedir” (Şahin, 2016, s. 14).

Romanda ensest ismi verilmeyen küçük erkek çocuğun ölen dayısının eşi Eleni’ye duyduğu aşkı ve bu aşkın ikili arasında bir beraberliğe dönmesiyle yaşanmaktadır. Annesiz büyüyen erkek kahraman Eleni’yi annesi gibi görmekte ve çocukluğunda onu hep beğenmekteyken büyüdükçe ona âşık olduğunu anlamıştır. “Sevgiden aşka, anneden sevgiliye doğru evrilen bu ilişki” (Şahin, 2016, s. 14) başlarda Oidipus kompleksinin dışı vurumu gibidir. Anne yerine konulan yengeye duyulan ilgi yetişkinlikte de devam etmiştir. Bu durumu yorumlayan Nesrin Aslan şunları söylemiştir:

Yaklaşık 5-6 yaşında olan çocuk ve Eleni’nin ilişkisi romanın başlarında anne-çocuk ilişkisi bağlamında sunulsa da, çocuğun Eleni’ye duyduğu cinselliğin ağır bastığı yakın duygular ilk çocukluk döneminde erkek çocuklarda ortaya çıkan oedipus kompleksinin yoğun etkisiyle farklı bir boyut kazanır. Eleni’nin çocuğun öz annesi olmayışı, çocuğun oedipal ilgisinin ergenlik döneminde kendi yaş gruplarına aktarılmasına engel teşkil eder. Yani Eleni, zaten öz annesi değildir. Bu sebeple çocuk onun üzerindeki cinsel eğilimini, başka yönlelere aktarmak zorunda kalmaz. Cinsellikle başlayan, devamında hastalıklı bir saplanmayla devam eden ilişkide iki tarafın

şiddetli duygulanımlarının yer aldığı bir aşk söz konusudur (Aslan, 2016, s. 118).

Yengeye duyulan arzuların zamanla aşka dönüşmesi ve Eleni'nin de bu aşka karşılık vermesiyle ortaya çıkan ilişki etraftaki insanlar tarafından kötü karşılanmıştır. “Kadının yaşının, erkekten epeyce büyük olması ve ölen dayının eşi olması nedeniyle bu aşk, toplum tarafından kabul edilebilecek, onaylanacak bir aşk değil, ‘hasta’ bir aşktır” (Sipahioğlu, 2015, s. 181). Bu nedenle Eleni evden kovulmuştur. Bu olay üzerine intihar eden çocuk Eleni'yle tekrar bir araya gelmiştir. Bu ilişki Eleni ölene dek sürmüştür. Karakterin yengesiyle mutlu bir ilişki yaşadığı romanda aktarılmıştır. Söz konusu roman üçüncü bölümde ayrıntılarıyla incelenecektir.

Erhan Bener'in 1999 yılında yayımlanan *Köleler ve Tutkular* adlı romanıyla, 2002'de yayımlanan *İlişkiler* adlı romanı ensest ilişkileri anlatan diğer romanlardandır. Yazar *Köleler ve Tutkular* adlı romanında yatalak babasının kölesi olmuş bir profesörü ve kedisine bağlılığıyla ona köle haline gelmiş asistanın aşkını anlatmaktadır.

Romanda ensest şu şekilde verilmiştir:

Köleler ve Tutkular' da -Batur dışında- roman kişilerinin her birinin anne ya da baba sevgisi konusunda saplantıları vardır. Hoca, birlikte olduğu kadınlarda annesini arar; Gülrin, baba kucağı gibi bir güvenlik ihtiyacı içindedir. Aysim de, çocuk yaşlarda kaybettiği babasının yoksunluğunu Batur'la gidermeye çalışır. Emel ise, açıktan açığa babasına aşık olduğunu itiraf eder. Bu yaklaşım Freud'un çocukluk travmalarının ardında ve hatta anne baba sevgisinin kökeninde cinselliğin bulunduğu tezine uygundur (Özçelebi, 2004, s. 77).

Hoca'nın anne şefkati beslediği bakıcıya olan ilgisi ve Emel'in babasına olan bağlılığı Oidipus ve Elektra kompleksini hatırlatmaktadır. Romanda, “Emel'e daha çok küçükken babası tarafından oyun adı altında cinsel tacizde” (Etem, 2008, s. 131) bulunulduğu görülmektedir. Fakat Emel bu durumu tiksinti ve şehvet arasında gidip gelerek yıllarca sürdürmüştür. Babasına karşı hissettiği zıt duygular onun babasına daha çok bağlanmasına sebep olmuştur. Erhan Bener, eserinde “cinselliğin insanın doğal bir içgüdü olduğu vurgularken bir yandan da cinsellik konusunda toplumsal tabu olarak nitelendirdiği durumları ele

alır ve eleştirir. Çocuklara uygulanan cinsel taciz konusunda da toplumda var olan durumları roman kahramanlarından yola çıkarak anlatma fırsatı bulur” (Etem, 2008, s. 132).

Erhan Bener, ensesti ele aldığı diğer romanı olan *İlişkiler*'de “alkolik bir insanın ve onu böylesine bir var oluşla belirleyen aile bireylerinin birbirleriyle olan ilişkilerini irdeler” (Özçelebi, 2004, s. 317).

Romanda ensest İhsan ve onun kuzeni Hümeysra ile, Hümeysra ve amcası Muzaffer'in karakterlerinde görünür kılınmıştır. “Abla dediği amcasının kızıyla ensest bir ilişki yaşayan” (Özçelebi, 2004, s. 318) İhsan, Hümeysra'ya derinden bağlıdır. Kuzenlerin aşkının yanı sıra romanda Hümeysra amcasının istismarına uğramıştır. Hümeysra'nın amcası ise İhsan'ın babasıdır: “Amcası Muzaffer'in tecavüz girişimlerinden sonra Beyrutlu bir iş adamıyla evlenir. İhsan'ın trajedisine yol açan asıl kişi babası Muzaffer'dir” (Özçelebi, 2004, s. 78). Hümeysra, İhsan için abla, anne ve sevgili konumundadır. Üstelik ikilinin bu ilişkiden bir de çocukları olmuştur. Romanda ensest hem bir aşk ilişkisi hem de istismar boyutuyla ele alınmıştır.

Ensest ilişkilere romanında yer veren diğer bir yazar İnci Aral'dır. Onun 1994'te yayımlanan *Yeni Yalan Zamanlar* adlı romanı “yazarın *Mor* (2003) ve *Safran Sarı* (2007) adlı romanlarındaki içerik ve kişilerle bağlantılı olduğu için daha sonra *Yeşil* adıyla yeniden yayımlanmıştır” (Tanrıver, 2010, s. 52).

“Ensesti romanındaki Melike Eda ve Gülperi karakterleri üzerinden işleyen Aral, toplumun genelinde var olan ve gizlenen bu büyük sorunun öncelikle varlığının kabul edilmesi gerektiğini gözler önüne serer” (Tonta, 2022, s. 19). Melike Eda çocukken babasını kaybetmiş ve annesi Melike Eda'nın amcasıyla evlenmiştir. Melike Eda'nın amcası aynı zamanda üvey babası da olmuştur. Romanda ensest saldırı Melike Eda'nın amcası-üvey babası tarafından tecavüze uğramasıyla gerçekleşmiştir. Yıllarca süren bu tecavüz ve taciz çemberinden kurtulmaya çalışan Eda'nın evden ayrılmasıyla bu ilişki son bulmuştur. Romanda, Eda'nın annesinin bu ilişkiyi bilip görmezden geldiğine de vurgu yapılmıştır. “Melike Eda'nın annesi Safiye Hanım'ın bunu bildiği hâlde duruma

tepkisiz kalması, Melike Eda'nın amcasıyla birlikte annesinden de nefret etmesine sebep olur" (Koçal, 2011, s. 67). "Bu ensest ilişki tek taraflı bir cinsel tacizle başlayıp daha sonrasında diğer tarafın da biraz korku biraz da anneyi cezalandırmak adına yaptığı katılımla dört sene kadar sürmüştür. Melike'nin büyüyüp karşı koyabilecek kudrete ermesiyle de son bulmuştur" (Özbek, 2014, s. 135). Onun amcası-üvey babasıyla yaşadığı bu ilişki gelecekte yaşadığı ilişkilerini de etkilemiştir. Romanın sonunda Melike Eda, annesi ve amcası-üvey babasıyla yüzleşmiştir.

Romanda ensest ilişkide bulunan diğer bir karakter Gülperi'dir. Annesi ölen Gülperi babasının ensest saldırısına uğramıştır. Uzun yıllar boyu babası tarafından istismar edilen ve şiddet gören Gülperi zamanla bu ilişkiyi kendisi de istemeye başlamıştır. "Gülperi'nin bu yasak ilişkiyi öz babasıyla yaşaması bir yana Melike Eda'dan ayrılan en büyük özelliği, Gülperi'nin büyüdükçe bu ensest ilişkiden zevk almış olmasıdır" (Özbek, 2014, s. 137). Gülperi'nin babasıyla olan bu ensest ilişkisi romanda fazla detaylı verilmezken ensestin Melike Eda'nın karakterinde daha belirgin olduğu görülmüştür. Söz konusu roman dördüncü bölümde ayrıntılarıyla incelenecektir.

Zülfü Livaneli'nin 2002 yılında yayımlanan *Mutluluk* adlı romanı ensest saldırıyı konu edinen bir diğer romandır. *Mutluluk*, "karmaşık ve çok renkli Türkiye dokusunda, birbirinden farklı üç kişinin hayatının kesişmesini" (Aytaç, 2013, s. 72) konu edinmektedir. Meryem, Cemal ve Profesör'ün ortak bir noktada kesişen hayatlarının yanı sıra toplumsal sorunların eleştirisi de romanın işleyişine yön vermiştir.

Romanda ensest, romanın başkişisi olan Meryem ve onun amcasıyla olan ilişkisinde ortaya çıkmaktadır. Meryem 17 yaşında amcasının tecavüzüne uğramıştır. Baskıcı ve katı bir ailede büyüyen Meryem, amcasının istismarını kimseye söylememiştir. Kadın olmaktan nefret eden Meryem kadın olarak doğduğu için suçlu olduğunu düşünmektedir. "Toplumun ona öğrettiğine göre kendisi bir kadın olduğu için doğuştan bir suçlu, erkeklerin ve ailesinin başını belaya sokan bir günahkârdır" (Satık, 2015, s. 46). Kendisine tecavüz edildiği öğrenilince töre gereği ölüme yollanan Meryem'e amcasının oğlu Cemal

tarafından infaz edilme cezası verilmiştir. Cemal, Meryem'i öldürmeyi başaramamış ve Profesör'den Meryem'e tecavüz edenin kendi babası olduğunu öğrenmiştir. Romanın sonunda Meryem, Cemal'in yanından ayrılmış ve Mehmet Ali'yle yeni bir hayata başlamıştır.

Meryem ve amcası arasında gerçekleşen amca-yeğen ensestinde tecavüze uğrayan ve bütün hayatı değişen Meryem, ailesi tarafından hem suçlanmış hem de ölüme terk edilmiştir. Yazarın bu duruma eleştiri getirdiği de görülmektedir:

Türkiye'de pek çok zaman tecavüzün kurbanı cezalandırılırken, faili hiç zarar görmeden yaşamına devam edebilmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerine göre, kadın kendini koruyamamakla suçludur; erkek ise taşıdığı erkeklikle iktidarın mutlak sahibi olup, sorgulanmaz. Romanda anlatılan Meryem'in öyküsü, aslında Türkiye'de tecavüzle ilgili geleneksel anlayışa da bir eleştiri niteliği taşımaktadır (Haskan Avcı, Koç ve Bayar, 2016, s. 8).

Romanın sonunda Meryem değişmiş, dönüşmüş ve daha güçlü bir kadın haline gelmiştir. Yazarın Meryem'i acılar içinde bırakmayıp hayatına devam etmesini sağladığı görülmüştür.

Ayşe Özmen'in 2002'de yayımlanan ilk ve tek romanı *Sen Gülerken*, baba-kız ve dede-torun ensestini gözler önüne seren bir romandır. Yazar bu romanda Hülya karakteri üzerinden ailedeki kadınların hikâyesini anlatmaktadır. Romanın başkışisi Hülya çocukluğunda dedesi tarafından istismar edilmiştir. Hülya'nın bilinçaltına gömdüğü bu olayı yeniden keşfedişi ve dedesinin aynı zamanda annesini de istismar edişini fark etmesi romanda anlatılmıştır. Hülya'nın dedesi Süleyman Efendi'nin kızını ve torununa ensest saldırıda bulunması, aynı zamanda evdeki hizmetli Havva'yı taciz edişi, Hülya'yla annesi arasındaki çatışmalar ve Hülya'nın kendisini yeniden buluşu romanda eleştirel bir dille verilmiştir. Söz konusu roman beşinci bölümde detaylıca incelenecektir.

Ayşe Kulin'in 2004 yılında yayımlanan *Gece Sesleri* adlı romanı da edebiyatımızda ensest ilişkinin görüldüğü diğer bir romandır. Yazar, "1940'ların siyasi panoramasına arka planda yer veren bu romanda bir yanda 1940'lı yıllarda Egeli zengin bir ailedeki bireylerin birbirleriyle ilişkisi anlatılırken öbür

tarafından birbirlerine duydukları sevgiyi ön yargılardan dolayı belli etmeyen anne ve kızın hayatını” (Erdemci, 2011, s. 39) anlatmaktadır.

Romanda ensest Nedim ve onun sütanesi Ziyet arasında gerçekleşmektedir. Ziyet, Nedim’in yaşadığı evin hizmetçisidir. Romanda, “Ziyet’in çocuk yaşta çiftliğin küçük Beyi Yusuf tarafından cinsel istismara maruz bırakılması, hamile kalışı ve çocuğunun kürtajla alınıp, sonra da ona öldüğünün” (Yeşilçiçek, 2010, s. 95) söylendiği görülmektedir. Romanın ilerleyen bölümlerinde Nedim doğmuş ve Ziyet ona sütannelik yapmaya başlamıştır. Ziyet’in bebek Nedim’i istismar etmesi bu yıllarda başlamıştır. “Bu istismar, daha Nedim’in 10’lu yaşlara geldiğinde ise, bu kez cinsel ilişkiye dönüşecektir” (Yeşilçiçek, 2010, s. 96). Sütanne ve oğul arasındaki bu ensest ilişkiyi yıllar boyu sürececek ve Nedim yetişkin olup evlendiğinde dahi devam edecektir. Nedim’in annesi yerine koyduğu Ziyet ile cinsel ihtiyaçlarını giderdiği görülmektedir.

Ensest ilişkilere romanında yer veren diğer bir yazar Elif Şafak’tır. Onun 2006 yılında yayımlanan *Baba ve Piç* adlı romanıyla, 2011 yılında yayımlanan *İskender* adlı romanında ensest ilişkiyi irdelediği görülmektedir. *Baba ve Piç*’te “İstanbul’da yaşayan Türk olan Kazancı Ailesi ve Amerika’da yaşayan bir Ermeni ailesi olan Çakmakçıyan ailelerinin geçmişte yaşananlarla bağlantılı olarak aslında akraba olduklarının ortaya çıkması” (Arzum, 2006, s. 352) anlatılmaktadır.

Romanda ensest, iki kardeş olan Zeliha ve Mustafa üzerinden anlatılmaktadır. Bu iki kardeş otoriter babaları tarafından baskıcı bir tutumla büyümüşlerdir. Babalarına öfkeleri hiç bitmeyen kardeşler arasında ensest, Mustafa’nın Zeliha’ya tecavüz etmesiyle gerçekleşmiştir. Evde otorite kurmaya çalışan ve kendisine “saygı gösterilmesini isteyen Mustafa, Zeliha tarafından fark edilmez, dikkate alınmaz. Varlığının Zeliha’nın nazarında onanmadığını bilen Mustafa, öfke ve hiddet psikolojisine bürünür. Bastırılmış öfke, her iki tarafı da yok eden bir sürece -ensest ilişkiye dayalı bir tecavüze- dönüşür” (Akar, 2015, s. 223). Bu tecavüz sonucu Zeliha hamile kalmıştır ve bir kız çocuğu dünyaya getirmiştir. Zeliha uğradığı ensest saldırıyı kimseye anlatmamış ve gizli tutmuştur. Zeliha bu yükü tek başına taşımak zorunda kalmıştır. “Romanda anlatılan tecavüz, bir

anda olup biter ancak sancıları, olayın âkıbeti, suçlamaları bir kadının hayatını etkiler. Yazarın tavrı, kadının mağduriyetini vurgulasa da bunu temel bir izlek haline getirerek feminist bağlamda tartışmaz” (Tercan, 2019, s. 115). Romanın sonunda gerçekler ortaya çıkar ve Zeliha ve Mustafa'nın ablası Banu Mustafa'yı zehirleyip öldürür. Yazar, böylelikle Mustafa'ya kardeşine uyguladığı tecavüz sebebiyle ceza vermiş olur.

Elif Şafak'ın ensesti işlediği diğer bir roman olan *İskender* ise “İstanbul'da dünyaya gelen Londra'da hayatını devam ettirmek zorunda kalan Kürt kökenli bir çocuğun öyküsünü anlatır” (Akar, 2015, s. 284).

Romanda ensest Roksana ve babası Tatko üzerinden aktarılmıştır. Roksana'nın annesi yatalak olduktan sonra annesine bakmaya başlamıştır. Babası Tatko ise bu dönemde kızı Roksana'dan annesi gibi davranmasını istemeye başlamıştır. “Daha sonraki zamanlarda kızının annesinin geceliğini giymesini ve onun yerini almasını isteyen baba, içkili olduğu zamanlarda kızının kapısına dayanır” (Özbek, 2014, s. 413) ve onu taciz etmeye başlar. “Roksana cinsel istismara izin vermese de böyle bir beklentinin varlığına katlanamaz ve evi terk eder” (Özbek, 2014, s. 294). Evi terk ettikten sonra kendi yolunu çizmeye çalışan Roksana önce çalıştığı yerdeki patronun metresi olmuş daha sonra da Londra'da striptiz yapmaya başlamıştır. “Babasının tacizlerinden kurtulmak için seçtiği kaçış yolu ne yazık ki onu cinsel bir obje olmaya götürür” (Özbek, 2014, s. 295). Romanda geçen baba tacizi *Baba ve Piç*'te olduğu kadar belirgin verilmese de yazarın iki romanında da benzer bir temayı işlediği dikkati çekmiştir.

Şebnem İşigüzel'in 2010 yılında yayımlanan *Kirpiklerimin Gölgesi* adlı romanı ensesti en sert şekliyle ortaya koyan romanlardan biridir. “Romanda on bir yaşında bir kız çocuğunun önce kendi ailesinde sonra sosyal çevresinde tecavüz ve her türlü şiddete maruz kalarak yalnızlaşması anlatılır” (Sarı, 2021, s. 122). Romanda ensest, aile içi şiddet, tecavüz ve toplumun duyarsızlığı gibi konular küçük bir kızın bakış açısından eleştirilmektedir.

Romanda ensest, adı verilmeyen küçük kızın ağabeyi tarafından tecavüze uğraması ve tanıştığı diğer bir kızın babası ve amcası tarafından ensest saldırıya uğramasıyla görünür kılınmıştır. Defalarca abisinin istismarına uğrayan küçük kız annesinin de bu durumu görüp sessiz kalmasına şahit olmaktadır. Anne ve ağabeyden şiddet gören küçük kız para karşılığı fuhuş yapması için satılmıştır. “Tanıştığı çocukla başından geçenler hakkında konuşurken onun da amcası ve babası tarafından tecavüze uğrayıp herhangi birinden hamile kaldığını öğrenir” (Fidangül, 2022, s. 70). Roman boyunca ağabeyinin ensest saldırısına, aile içi şiddete, hademenin tecavüzüne, para karşılığı satılması sonucu burada tecavüze uğramaya maruz kalan küçük kız romanın sonunda annesini öldürmüştür. “Yazar, bu ve benzeri durumlara maruz kalan çocukların yaşadıklarını tüm çıplaklığıyla anlatmış; aileye ve topluma dönük örtük eleştirilerde bulunmuş; toplumun vicdan yarası olan bu duruma karşı duyarsızlığı ele almış, irdlemiştir” (Tarhan, 2019, s. 84). Söz konusu roman altıncı bölümde detaylıca incelenecektir.

Ensestin karşımıza çıktığı diğer bir roman Hakan Günday’ın 2011’de yayımlanan Az adlı eseridir. “Az romanında; 11 yaşında olan ve babası başında olmayan bir kız çocuğunun annesi tarafından satılması, yine 11 yaşında olan ve babası başında olmayan bir oğlan çocuğunun annesinin ölmesiyle mecburen hayata atılması konu edilir” (Bayrak, 2021, s. 102). Romanda Derdâ ve Derda’nın birbirlerini buluşları ve bu sürece kadar olan yaşamları anlatılmaktadır.

Romanda ensest Derdâ adlı kadın kahraman üzerinden anlatılmıştır. Babası olmadan büyüyen Derdâ, annesi tarafından on bir yaşında evlendirilmek üzere İngiltere’ye gönderilmiştir. “Derdâ, babası Regaip’i ilk defa elçilikte görür; fakat Regaip onun babası olduğunu kabul etmez” (Aytekin, 2022, s. 38). Kocasının şiddeti ve tecavüzüyle beş yılını geçiren Derdâ bu hayattan kurtulmanın yollarını aramaktadır. Para biriktirip evden kaçan Derdâ’nın hikâyesinin devamı şu şekildedir:

Derdâ bir uyuşturucu teslimatı yapar. Uyuşturucuyu teslim ettiği kişi Regaip çıkar; ancak Regaip Derdâ’yı tanımaz, onu bir hayat kadını zanneder. Derdâ, Regaip’e kızı olduğunu anlatmaya çalışsa da

Regaip dinlemez. Derdâ, babasının tecavüzüne katlanmanın tek yolunun uyuşturucu kullanmak olduğunu düşünür. Bu sırada Regaip, eve gelen kızın kim olduğunu anlar. Derdâ'nın yanına gittiğinde onun komaya girdiğini görür (Aytekin, 2022, s. 39).

Derdâ'nın babası Regaip'in kızına tecavüz etmeye kalkışması romanda ensest saldırı olarak karşımıza çıkmaktadır. Regaip, Derdâ'nın kendi kızı olduğunu sonradan anlayınca intihar etmiştir.

Romanlarında ensest ilişkiye yer veren diğer bir yazar Ayfer Tunç'tur. *Dünya Ağrısı* adlı romanı 2014'te yayımlanan "yazar bu romanında geçmişle hesaplaşan bireyin iç dünyasını ortaya koyarken bireysel ve sosyal meselelere, toplumsal şiddete ve kitlesel facialara da yer vermiştir" (Ergün, 2018, s. 68). Roman iki erkek kahramanın, Mürşit ve Madenci'nin hayatlarına odaklanmıştır.

Romanda ensest Madenci'nin eşi Arzu'nun babası tarafından istismar edilmesini Madenci'nin öğrenmesi üzerinden işlenmiştir. Romanda Arzu babasının ensest saldırısına maruz kalmıştır. Madenci'nin bu durumu öğrenmesi şu şekilde olmuştur:

Madenci eşi Arzu ile tanışma hikâyelerinden, Arzu'nun babasıyla ilgili kuşkularından, bu kuşkunun içini nasıl kemirip bitirdiğinden bahseder. Babasının Arzu'ya cinsel şiddette bulunduğu şüphelenir. Eşinin intiharından sonra bu şüphelerine son vermek için kayınpederinin evine gider. Adam kızına kötülük ettiğini itiraf ettikten sonra Madenci tarafından öldürülür (Ergün, 2018, s. 68).

Baba-kız arasında yaşanan bu ensest ilişki Arzu'nun yaşamını geri dönülemez şekilde etkilemiştir. Madenci, Arzu'yu gördüğü andan itibaren onun bir gizemi olduğunu hissetse de cesaret edip eşine sormamış ve düğünlerinde Arzu'nun babasının gülümsemesinden şüphelenmiştir:

Çünkü evlendikleri gün Arzu'nun babasının yüzünde de garip ve kötü bir gülümseme görür Madenci, zihnini dolduran tüm soruların adamın gülümsemesinde cevap bulacağına inanır. Fakat hiçbir zaman cesaret edip Arzu'ya yüzündeki acı ifadenin kaynağının babası olup olmadığını sormaz, buna cesaret edemez" (Başer, 2020, s. 98).

Romanda, Madenci'nin, eşi Arzu'nun istismarcı babasını öldürmesiyle ensest konusu da son bulmuş olur.

Nermin Yıldırım'ın *Rüyalar Anlatılmaz* adlı 2012 yılında yayımlanan romanı ensest ilişkinin görüldüğü diğer bir eserdir. “Yazar bu romanda bir gün aniden kaybolan Eyüp’ü aramaya çıkan Pilar’ın yolculuğunu anlatır. Bu yolculuk sürecinde aile kavramı, yalnızlık, iletişimsizlik gibi konulara değinir” (Kul, 2023, s. 36).

Romanda ensest Eyüp’ün ablası Müesser ve babası arasında yaşanmıştır. “Müesser çocukken babası tarafından evinin salonunda, üçlü koltukta her gece istismara uğrar” (Kul, 2023, s. 46). Babasının istismarına uğrayan Müesser’in durumuna bir gece annesi de şahit olmuştur. Bu olay üzerine anne ve kız birleşerek adamı öldürmüşlerdir. Bu olaylara tanık olan Eyüp ise rüya gördüğüne inandırılmıştır. Babasını öldürdükten sonra istismardan kurtulan Müesser “yaşadığı eve mahkûm olarak yaşamını sürdürmeye devam etmiştir” (Kul, 2023, s. 18). Yıllar sonra bu yaşananların rüya olmadığını anlayan Eyüp, bunları rüya defterine yazmış ve karısı Pilar’da bu yazılanları okuyup eşinin ailesinin başına neler geldiğini öğrenmiştir.

Nermin Bezmen’in 2018’de yayımlanan *Havva’nın Cezası* adlı romanı baba-kız ensestinin işlendiği bir başka romandır. Roman on iki yaşındaki kız çocuğu Havva’nın ensest saldırıya uğramasını, kuma olarak satılmasını ve sonrasında yaşadıklarını konu edinmektedir.

Romanda, Havva’nın babası kızını kuma olarak satmadan önce defalarca ona tecavüz etmiştir. Köyün imamının “sadece kadınlar değil, kız çocuklarınız da suçludur. Baktığınızda, sarıldığınızda, kucakladığınızda sizde şehvet uyandırıyor, kızınız, bu sizin suçunuz değildir. Onun suçudur” (Bezmen, 2018, s. 38) sözleri üzerine Havva’nın babası kızını istismar etmeyi aklına koymuştur. Havva’yı evlendiren baba bu sefer de gözlerini diğer iki kızına dikmiştir. Din eleştirisiyle birlikte verilen ensest saldırı romanda bu şekilde işlenmiştir.

Onur Ünlü 2019’da yayımlanan *Kızçocuğu* adlı romanı da ensest ilişkinin görüldüğü diğer bir eserdir. Romanın başkahramanı Ayşe, on iki yaşında Levent’in tecavüzüne uğramıştır. “Eser, Ayşe’nin ona tecavüz eden Levent’ten intikam almak ve oğlu Hasan’ı bulmak üzere çıktığı yolculuğu merkeze alır”

(Yılmaz, 2021, s. 161). Tecavüze uğradıktan sonra hamile kalan Ayşe ailesi tarafından da öldürölmek istenmektedir.

Romanda ensest Ayşe'nin arkadaşı Suna üzerinden okuyucuya sunulmuştur. Suna, her gece babasının istismarına maruz kalmış bir çocuktur. Ensest romanda detaylı verilmese de roman, "bireye, kutsallaştırılan aile kurumuna ve toplum yapısına yeraltı edebiyatı tavrına has bir şekilde, ana akım edebiyatın görmediği/görmek istemediği/görmezden geldiği bir açıdan" (Yılmaz, 2021, s. 224) bakarken pedofili, zoofili, istismar ve ensest gibi birçok noktaya da değinmektedir.

Mehmet Batak'ın *Namus Namına Tutuklusun* adlı 2020 yılında yayınlanan romanında da ensest bir ilişki yaşanmıştır. Romanın başkişisi Sebahattin cinsel suçlarla ilgilen bir avukattır. Onun baktığı davalardan birinde gerçekleşen ensest ilişki romanda ağabey ve kız kardeş üzerinden anlatılmıştır.

"Sebahattin'in girdiği ilk cinsel suç davası ağabeyin kız kardeşe tecavüzü konuludur" (Yılmaz, 2021, s. 229). Kız kardeş bu olay sonucu bir de çocuk doğurmuştur ve bu çocuğun ağabeyinden olduğu mahkemece kanıtlanmıştır. "Bulgar fahişe, Sebahattin'e ortada bir tecavüzün olmama ihtimali olduğunu söyleyerek onun bakış açısını değiştirmesini" (Yılmaz, 2021, s. 256) sağlamış ve Sebahattin cinsel suç davalarında masum olduğunu düşündüğü sanıkları savunmasını yapmaya başlamıştır.

Romanda yer alan ağabey ve kardeş arasında geçen ensest ilişki, romandaki seks işçisi Bulgar kadın tarafından rızaya dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Romanda iki kardeşin birbirlerine âşık oldukları ve bu nedenle de ensest bir birliktelik yaşadıkları gösterilmiştir.

Türk romanının başlangıcından günümüze kadar geçen süreçte ensest konusunun işlenişine bakıldığında önemli değişikliklerin yaşandığı göze çarpmaktadır. Edebiyatımızdaki ilk roman örneği sayılan *Taaşşuk-ı Talat ve Fitna*'ta birbirlerini tanımayan baba ve kızın evlilikleriyle başlayan ensest ilişkilerin anlatımı günümüzde cinsel istismarın pekiştiricisi konumundadır. Türk romanının başlangıcında ensest kaçınılması gereken, romandaki merak

unsurunu canlı tutan ve kişiler arası çatışmayı sağlayan bir olguyken günümüzde ise bilinçli olarak işlenen ve toplumsal bir yaranın roman sayesinde okuyucuya aktarımını hedefleyen bir konuya bürünmüştür.

Tanzimat ve Servet-i Fünun döneminde Oidipus ve Elektra kompleksleriyle birlikte verilen ensestın istismar boyutu henüz ortaya çıkarılmamıştır. Babalarını, annelerini ya da kardeşlerini tanımayıp onlarla ilişkiye giren kişilerin yaşadıkları felaket romanda yer edinirken aile bireyleri tarafından tecavüze uğrayan kişilerin yaşamları romanlara konu olmamıştır. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde aile üyeleriyle karşılıklı rızaya dayalı yaşanan ensest ilişkilerle birlikte zorla gerçekleştirilen ensest saldırılar da yavaşça ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu dönemde köy romanlarında da toplumun gerçekliğine ışık tuttuğu gerekçesiyle ensest ilişkilere yer verilmiştir.

1970’li yıllardan itibaren ensestın Türk romanındaki işlenişinde büyük bir değişim yaşanmıştır. Kadın hareketleri ve feminizmle birlikte özellikle kadın yazarlar ensest saldırıların kadınların yaşamı üzerindeki etkilerine değinmeye başlamışlardır. Kadınların uğradıkları şiddet, aile ve sosyal hayatlarında yaşadıkları eşitsizlikler ve bu konulara ek olarak ensestın de sosyal bir gerçeklik olarak romana dâhil edildiği görülmektedir. Edebiyatımızda özellikle Leyla Erbil ve Sevgi Soysal bu değişime öncülük etmişlerdir. Onlar romanlarında ensest ve cinsel istismarı asıl konu olarak işlemese de kadın karakterleri sayesinde bir farkındalık oluşturmaya çalışmışlardır. Ensest saldırınının kadın karakterler üzerinde bıraktığı travmalar, toplumun kadınlara ve cinsel şiddete bakış açısını bütüncül bir perspektiften romanlarında işlemişlerdir.

1990’lı yıllara gelindiğinde artık erkek yazarların da ensesti istismar boyutuyla ele almaya başladığı dikkat çekmektedir. Romanlarında kadınların uğradıkları cinsel şiddeti ortaya koyan yazarlar enseste de değinerek bu konunun yarattığı tahribatı ortaya koymuşlardır. Bu noktada erkek yazarlar romanlarında kullandıkları dil ve söylem bakımından kadın yazarlardan ayrılmaktadır. Kadın yazarların romanlarında ensest saldırıları daha sert bir dille aktardığı görülmektedir.

Ensestin ana konu olarak işlenmesi 2000'li yıllara gelindiğinde belirginleşmiştir. 2000 sonrası yazılan romanlarda ensest artık tamamen istismar yönüyle ele alınmaya başlamıştır. Romanların asıl konusunu oluşturan ensest saldırı karakterlerin gözünden tüm ayrıntılarıyla verilmeye çalışılmıştır. Toplum içinde ensestin gizli kalışına, ensest saldırıya uğrayan çocukların maruz kaldığı etkilere ve bu konu hakkında hiçbir gelişme gösterilememesine dair eleştiriler romanlarda yer bulmaya başlamıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkiyle pekiştirilen istismarın görünür kılınması bu dönemde yazılmış romanların hedeflerinden olmuştur.

Yeraltı edebiyatının Türk romanında etkilerini gösterdiği bu yıllarda yine ensest ve cinsel istismar romanlarda yer bulmuştur. Toplumun çirkinliklerini göstermeyi amaçlayan ve tabuları yıkmayı hedefleyen romancıların sert bir dille ensest ve cinsel istismarı romanlarında işledikleri görülmüştür.

3. BÖLÜM

KORKMA İNSANCIK KORKMA

Turgut Özakman tarafından kaleme alınan *Korkma İnsancık Korkma*, 1993 yılında yayımlanmıştır. Mitos Boyut tarafından basılan roman 348 sayfadan oluşmaktadır. Bu tezde romanın 2011’de Bilgi Yayınevi tarafından yayımladığı hâli kullanılmıştır.

3.1. GENEL HATLARIYLA OLAY ÖRGÜSÜ

Romanda ismi verilmeyen küçük erkek çocuğu, babasını doğmadan annesini ise bebekken kaybetmiştir. Dedesi, babaannesi ve halasıyla birlikte Yeni Kocabey Konağı’nda yaşayan küçük çocuk, bir gün anneannesinin gelip yazları bizimle kalsın demesi üzerine Güvercinli köşke gidip gelmeye başlamıştır. Bu kalabalık köşkte anneannesini, dedesi, dayısı, teyzesi, yengesi ve evin yardımcılarıyla birlikte yaşayan çocuk daha çok kadınlar arasında büyümeye büyümektedir. Bu dönemde çocuğun bakımını üstlenen kişi Cennet’tir. Bu evde iki hafta kalan küçük çocuk, daha sonra babaannesi ve dedesinin yanına dönmüş sonraki yıl yine anneannesinin yanına gelmiştir. Cennet’in babası tarafından köşkten alındığını öğrenen çocuk, ölen dayısının eşi tiya Eleni’yle yakınlaşmış ve çocuğun bakımını da Eleni üstlenmiştir. Günlerini Eleni’yle oyunlar oynayarak ve onu annesi yerine koyarak mutlu geçiren çocuk burada iki buçuk ay kaldıktan sonra Kocabey Konağı’na geri dönmüştür. Babaanne ve dedesinin yanına döndükten sonra sünnet olan çocuk okula da başlamıştır. Daha sonraki zamanlarda küçük çocuğun halası evlenmek istese de dedesi halasının istediği adamla evlenmesine izin vermeyince halası evden kaçmış ve dedesi de bu duruma katlanamayarak ölmüştür. Bu olay üzerine babaannesi konağı satmış ve çocuğun okulu yakınlarında bir yere taşınmışlardır. Babaanne ve çocuğun yanına sıklıkla Eleni de gelip gitmeye başlamıştır. Yıllar bu şekilde gelip geçerken birbirlerine iyice yakınlaşan çocuk ve Eleni arasında dedikodular da baş göstermiştir. Çocuğun babaannesi öldükten sonra aynı evde yaşamaya

başlayan Eleni ve çocuk arasındaki ilişki uygunsuz bulunmaya başlamıştır. Bunun üzerine çocuğun dedesi ve paşa amcasının talimatıyla Eleni ve çocuk köşke geri dönmüşlerdir. Çocuk ve Eleni'nin arasındaki ilişkiyi önlemeye ve çocuğu evden uzaklaştırmaya yönelik çocuğun paşa amcası tarafından alınan bu önlem sonucu çocuk, Kuleli Askeri Okulu'na yazdırılmış ve burada yatılı olarak kalmaya başlamıştır. Bu sırada Eleni'yi de evlendirmek isteyen aile ona talipler aramaktadır. Eleni'nin evleneceğini öğrenen çocuk ondan uzak durmaya başlasa da bunu başaramamıştır. Bir gün çocuk Eleni'yi sinemaya ve oradan da yemeğe götürmüştür. Yemek sırasında Eleni, çocuğa olan aşkını itiraf etmiştir. Yaşadığı bu olayları hatıra defterine yazan çocuğun defteri Gülistan tarafından bulununca çocuk okula geri yollanmış ve Eleni de köşkten ayrılmıştır. Okuldan eve dönen çocuk yaşananları öğrenmiş ve anneannesinden Eleni'nin evlenmiş olabileceğini duyunca intihar etmiştir. Vücudunda birçok kemiği kırılan ve ağır yaralanan çocuk Eleni olmadan yaşamak istemediği için tekrar intihar edeceğini söylediğinde anneanesi ona kıyamamış ve Eleni'yi onun yanına getirmiştir. Yaralı çocuğa Eleni bakmaya başlamıştır. Babaannesinin evinde Eleni'yle yalnız yaşamaya başlayan çocuk hızla iyileşmeye başlamıştır. Bu sırada çocuk ve Eleni de sevgili olup aşk yaşamaya başlamışlardır. Daha sonraki yirmi yılı birlikte geçiren ikilinin ilişkisi Eleni'nin ölümüyle son bulmuştur. Roman başkişinin evlenip çocuklarıyla mezarlığa gidişi ve Eleni'nin mezarında ağlayışıyla son bulmuştur.

3.2. ROMAN İNCELEMESİ

Korkma İnsancık Korkma'da küçük erkek çocuğun Eleni tarafından cinsel istismara uğradığı görülmektedir. Bu istismarın gerçekleşmesinde bazı risk faktörleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki çocuğun yaşının küçüklüğüdür. Romanın başlangıcında yazar çocuğun yaşını tam olarak vermese de çocuğun dört-beş yaşlarında olduğu anlaşılmaktadır. O yaşananları anlayamayacak, neyin doğru, neyin yanlış, neyin ayıp olduğunu kavrayamayacak bir yaştadır. Eleni'nin tavırlarını ve ilgisini anne-çocuk ilişkisi gibi yorumlamaktadır. Diğer bir risk faktörü ise "koruyucu anne ve babanın bulunmayışı" (Yakut ve Korkmaz, 2013,

s. 1630) olarak karşımıza çıkmaktadır. Romanda küçük çocuğun babası o daha doğmadan şehit olmuştur. Annesi de çocuk daha bebekken hastalanıp ölmüştür. Babaanne ve dedeyle büyüyen çocuğun anneannesinin evine gittiğinde Eleni tarafından bakımı yapılmıştır. Eleni'nin anne tavırları ise zamanla değişmeye başlamıştır. Cinsel istismar, Eleni tarafından temas içermeyen ve temas içeren şekilde gerçekleştirilmiştir.

Korkma İnsancık Korkma'da küçük çocuğun annesinin o bebekken öldüğü görülmektedir. Çocuk annesi için "ben daha memedeyken babama kavuşmuş. O yüzden annemi hiç hatırlamıyorum. Bazen sütünün tadını, koynunun sıcaklığını duyar gibi olurdu, o kadar" (Özakman, 2011, s. 8) diyerek annesiyle ilgili anımsamasını anlatmaktadır. Çocuğun anne memesinden erken ayrılması ve oral dönemi tamamlayamaması babaannenin şu sözlerinden anlaşılmaktadır: "Anacığın hiç olmazsa bir yıl daha seni emzirebilse ne iyi olurdu.." (...) "çabuk serpilir, parmak kadar kalmazdın böyle" (Özakman, 2011, s. 8). Freud'a göre oral dönemde çocuk annenin memesini emerken haz almaktadır:

Erogen bölgenin dudak olması, bebeğin ilk tatmin nesnesini anne memesi olarak seçmesine neden olur. Freud'a göre emme, çocuğun erginleştiği yaşlarda deneyimleyeceği cinsel hazzın ilk görünümüdür. (...) Bebek kendisini emziren ve ihtiyacını gideren anneyi ilk sevgi nesnesi olarak seçer. İlk sevgi nesnesi ve bebek arasındaki bu bağ, bireyin ilerleyen yaşamındaki sevgi nesnelere karşı tutumunu belirler (Özdemir, 2018, s. 13).

Küçük çocuk ve ölen annesinin yarım kalan bağları çocuğun ileriki yaşlarında memeye karşı bir haz davranışı geliştirmesine yol açmıştır. Küçük çocuk yalnız uyuyamadığı gibi, uyurken yanında yatan kadınların da memelerine dokunmaktadır. Annesinden sonra memeye ilk yönelişi halasıyla yatarken gerçekleşmiştir: "Kefen gibi beyaz patiska gecelik, kışın üstüne de hırka giyen halamın koynunda büyüdüm. Doymamış bir alışkanlıkla, çıplak tenine dokunmama izin vermediği için, geceliğinin üzerinden göğsünü tutar öyle uyurdum" (Özakman, 2011, s. 9). Anneannesinin evinde de bu davranışına devam eden çocuk, uyurken anneanesi, Cennet, Gülistan ve Eleni'nin memelerini tutmaya başlamıştır. Özellikle anneanesi çocuğun kendi memesini tutmasına sevinmiştir:

Paylaşamadıkları için her gece birinin koynunda yatıyordum. Bu evde herkes kısa kollu, incecik gecelik giyiyordu. Yatar yatmaz göğsüne uzanmam anneannemi sevinçten ağlatmıştı. Ama kızlar elimi itiyorlardı. Hele Gülistan, kabahat yapmışım gibi bir de elime vurmuştu. Anneanneme şikâyet ettim. Kızlara, “Bir damlacık çocuktan utanılır mı ayol..” diye çıkıştı, “Anasız, babasız çocuk, bırakın avunsun biraz.” (Özakman, 2011, s. 15).

“Bu davranışın, çocuğun kişilik gelişimi için oluşturacağı olumsuz durumlardan habersiz olan aile büyükleri, çocuğun gelişim çağının başındaki bu isteklerini makul karşılarlar” (Şahin, 2016, s. 16). Çocuğun bakımını üstlenen Cennet de çocuğun bu davranışını önce uygunsuz bulsa da daha sonra çocuğu susturmak adına kimseye söylememesi şartıyla memesini tutmasına izin vermiştir: “Yatakta “ben annemi istiyorum, Cennet abla” dedim, boşandım. Cennet beni yatıştırmak için çırpınıp duruyor, “Ah canım! Ağlama, ne olursun” diye yalvarıyordu. Sonunda “Eğer susarsan, sana göğsümü tuttururum..” diye fısıldadı, “Ama kurban olayım kimseye söyleme.” Hıçkırarak, “Söylemem zaten” dedim” (Özakman, 2011, s. 17). Gülistan da Osman’a âşık olduğu için çocuğa rüşvet verir gibi memesine dokunmasına izin vermiştir. “Aynı durum Eleni’ye karşı da sergilenir. Hem Eleni hem de aile bireyleri çocuğun bu isteğini normal karşılar. Onlar için bu olay, küçük bir çocuğun anne duygusuyla avunma isteğidir” (Şahin, 2016, s. 16). Çocuk büyüyüp Eleni’ye âşık olduğunu fark ettiğinde ise sadece Eleni’nin memelerini tutmaya devam etmiştir.

Romanda küçük çocuk ve Eleni’nin ilişkisi ilk başlarda anne-çocuk ilişkisi gibidir. Babasını hiç görmeyen annesini de bebekken kaybeden çocuk, kendi bakımını üstlenen Eleni’yi annesi yerine koymaktadır: “Sen artık benim annem oldun, değil mi tiya Eleni?” Gözleri yaşararak saçını çözüp yorgan gibi sırtına örttü. Fısıldadı. “Evet pedi mu” (Özakman, 2011, s. 96). Eleni ise, çok genç yaşta kocasını kaybetmiş bir kadın olarak yaşadığı yalnızlığı ve çektiği çocuk özlemini çocukla ilgilenererek atlatmaya çalışmaktadır. Kocasını öldükten sonra yaşadığı yalnızlık ve çocuk isteği romanda şöyle anlatılmaktadır:

Daha pek gençti yavrucak. Şarkı söyler, taklitler yapar, evi neşeye boğardı. Kimsesi olmadığı için bizi ailesi gibi benimsedi. O da her kadın gibi bir çocuğu olsun diye çıldırıyordu elbette. Ama dayıciğin, evlendikten altı ay sonra, bütün gençler gibi cepheye gitti, Çanakkale’de şehit düştü.

Göğüs geçirerek, “İstanbul acılı anneler, dullar, yetimler şehri oldu güzelim..” diye devam etti, “Biz kadere inandığımız için daha dayanıklıyız. Eleni yıkıldı. Çabucak toparladı ama biliyorsun işte, artık odasından pek çıkmıyor, az konuşuyor, hiç süslenmiyor, bizimle gezmeye gelmiyor. Bir çocuğu olsa oyalanır, avunur, yalnızlık acısı çekmezdi kızcağız. Seni görünce içi gitti zavallının ama sana alışmaktan korkuyor.” (Özakman, 2011, s. 60).

Çocuk hasreti çeken Eleni ve anne özlemi yaşayan çocuk birlikte vakit geçirmeye başladıklarında Eleni yeniden hayata dönmüş ve tekrar neşeli bir kadın haline gelmiştir. Çocuk ise Eleni ve annesini özdeşleştirmeye başlamıştır: “Annem ilk defa rüyama girdi o gece. Tıpkı tiya Eleni’ye benziyordu” (Özakman, 2011, s. 91). Birlikte yemek yiyen, oyunlar oynayan, aynı yatakta uyuyan ve bütün günü Eleni’nin odasında geçiren ikilinin anne ve çocuk bağı zamanla değişmeye başlamıştır. Çocuğun Eleni’ye karşı olan sevgisi anne sevgisinden daha çok aşka dönüşürken, Eleni’nin de çocuğun hareketlerinden etkilenmeye başladığı görülmektedir. Çocuğun yaşı itibariyle ödipal dönemde bulunduğu, bu nedenle annesi gibi gördüğü Eleni’ye hayranlık beslediği ve karşısında baba figürü bulunmadığı için ödipal dönemi atlattığı anlaşılmaktadır. Tüm zamanını Eleni’yle geçiren çocuk onun memesini tutmakta, vücuduna dokunmakta, onu hayranlıkla izlemekte ve onun kendisine ait olduğunu düşünmektedir:

Bizim kurnayı doldurdu, dirseğiyle suyun sıcaklığına baktı, sonra ayağa kalkıp, arkasını döndü, yavaşça peştamalını çıkardı. Beli incecik, bacakları süt beyazdı. Poposu kocaman bir şeftaliye benziyordu. Önünü eliyle örterek dönüp oturdu. Göğüsleri dimdik, başları çilek gibiydi. Misafir kızlar bile hayran hayran baktılar. Hepsinden, herkesten, her şeyden güzeldi ve benimdi! (Özakman, 2011, s. 78).

Çocuk önce annesi gibi gördüğü Eleni’ye artık aşkla bakmaktadır. “Tüm bu tasvirler romanda çocuğun ağzından söylenir. Çocuk, Eleni’nin çıplak bedenini her fırsatta büyük bir arzuyla gözlemler. Çocuğun gözlemleri, şehvetli tasvirler içerir. Eleni’yi hayranlıkla izlerken aynı zamanda onun kadınsı çekiciliğini de ön plana çıkarır” (Şahin, 2016, s. 22). Ödipal dönemde bulunan çocuk artık Eleni’ye olan aşkını itiraf etmektedir: “Sonunda anlamıştım. Tiya Eleni’ye âşıktım ben! İçim ısındı.” (Özakman, 2011, s. 83).

“Oedipal dönem başladığında, erkek çocuk annesine sevgili gibi davranmaya başlar; ona dokunmak ya da onunla birlikte yatmak isteyebilir, evlenme önerisinde bulunabilir, babasının yerine geçme girişimlerinde bulunabilir, annesinin çıplak bedenini görebilmek için fırsat arayabilir” (Geçtan, 1998, s. 39). Romanda da çocuğun her daim Eleni’yle olmak istemesi, ona dokunmadan uyuyamaması, Eleni’yi çıplak görmekten haz duyması, onu başkalarından kıskanması ve onunla evlenmek istemesi ön plana çıkarılmıştır. Hatta çocuk dedesine Eleni’yle evlenmek istediğini söylese de dedesi bu durumu onun yaşının küçüklüğüne vermiş ve onunla dalga geçmiştir:

Büyükbabam, “Eleni’yi sevdiğin mi?” diye sordu. Birden içim köpürdü, onu düşünüyordum zaten, “Evet” dedim. Pek sevindiler. Daha da sevindirmek için, “Büyüyünce onunla evleneceğim!” diye ekledim.

Büyükbabamın öyle kahkaha attığını hiç görmemiştim. Anneannem de avaz avaz gülerken, beni kapıp kucağına aldı, havalarda dolaştırdı” (Özakman, 2011, s. 71).

Çocuğun Eleni’ye olan ödipal bağlılığı, karşısında bir baba figürü bulamadığı için sağlıklı bir gelişme göstermiştir. Annelerini babalarından kıskanan erkek çocuklar hadım edilme korkusuyla ilgilerini annelerinden çekmekteyken, romandaki küçük çocuğun bu şekilde çatışma yaşayabileceği biri olmadığından Eleni’ye karşı olan arzularının yetişkinliğinde daha da şiddetlenerek devam ettiği görülmektedir.

Çocuğun yaşadığı bu duygulara karşılık Eleni’nin de bu ilişki boyunca anne görevinden uzaklaşıp adeta bir sevgiliye dönüştüğü gözlemlenmektedir. İlişkilerinin başlangıcında tiya sıfatı dolayısıyla “teyze, hala, yenge” (Özakman, 2011, s. 69) gibi olan Eleni, daha sonra anneliğe soyunmuş fakat ilerleyen yıllarda çocuğun sevgilisi olmuştur.

Eleni’nin erken yaşta kocasını kaybetmesi onu yalnızlaştırırken çocukla olan ilişkisi onun yeniden hayata tutunmasında önemli bir rol oynamıştır. Günlerini onunla oyun oynayarak ve onu eğlendirerek geçiren Eleni, çocuğun kendisine duyduğu ilgiden de memnun olmaktadır. Çocuğun bebeklikten beri çevresindeki kadınların memelerine dokunmaktan hoşlandığı ve bu şekilde uyuduğunu bilen

Eleni kendi memelerine de dokunarak uyumasında bir sakınca görmemiş ve hatta bu durumdan zevk bile almıştır:

Memesi bayram balonu gibi gıcır gıcırdaydı. Sonsuz bir hazla okşadım. Başı büyümeye başlayınca, şaşkın bir sesle, “Dur, yapma!” dedi, elimi ağzına götürüp öperek uzaklaştırdı.

“İçimi hoplattın, maskara!”

Yıllardır okşanmamış hayat dolu, genç bedeninin, bir çocuğun eli altında bile arzuya canlanacağını kestiremediği için şaşırıp kaldığını nereden bilebilirdim?” (Özakman, 2011, s. 80).

Eleni'nin kocasının ölümü sonrasında yalnız kalışı ve cinsel isteklerini doyuramaması küçük bir çocuğun dokunuşundan zevk duymasına sebebiyet vermiştir. Burada Eleni'nin çocuğun dokunuşundan aldığı haz onu düşündürmüş ve gece uyuyamamasına sebebiyet vermiştir:

Sırf seni memnun etmek isterken, başka duygulara kapıldım. Şaşırdım, üzüldüm. Ne yapmam gerektiğine karar veremedim. Seni bir daha incitmeye de kıyamıyorum. Bütün gece bocaladım durdum. Uykusuzluğumun sebebi işte bu.

Bir yudum içki aldı. Dudakları gitgide kırmızılaşıyordu.

“Bu akşam deniz kıyısındaiken, tabiat ananın o cömertliği, o rahatlığı karşısında, ne kadar bencil davrandığımı anladım, daha çok utandım. Kendi kendime, ‘Sen zayıfsan çocuğun günahı ne vre..’ diye çıktım, ‘Kırıtacağına, kendine hâkim olsana aptal kadın! Bir-iki huylanırsın, geçip gider. Bir insancığı mutlu etmek için bu kadar nazlanılır mı?’” (Özakman, 2011, s. 86).

Minik bir çocuğun dokunuşundan zevk alan Eleni, kendisinin bu hareketini bir zayıflık olarak tanımlamıştır. Çocuğun gönlünü hoş etmek için yaptığı hareketlerin vücudunda cinsel haz uyandırması onu rahatsız etmiş ve kendisini sorgulamasına yol açmıştır. Eleni başlarda çocuğa karşı olan hareketlerinde hem izin veren hem de engelleyen olarak konumlandırılmıştır. Çocuk ise bu duruma anlam verememektedir:

Yatağa zıplayıp yattım. Cibinliğin arkasından oda, buğu dolu hamam gibi görünüyordu. Elbisesini bir çırpıda çıkarıp yarı beline kadar çıplak kadı. Ayak ucunda duran geceliğini alıp giydi. Hem baktığım için azarlıyor, hem de hiç sakınmadan çıplak geziyordu. Serseme dönmüştüm. Ne garip bir insandı bu (Özakman, 2011, s. 82).

Eleni başlarda çocuğun memelerine dokunmasına izin verirken artık çocuğun memelerini öpmesine ve onları ağızına almasına da ses çıkarmamaya başlamıştır. Bu sırada çocuk Eleni'nin memelerine Haspa ve Hoppa adını vermiştir: "O gece, güle eğlene, fıkırdaya kıkırdaya, kumrulara ad taktık. Birinin adı Haspa oldu, ötekininki Hoppa. Uyumadan ikisinin de başlarından öpüp iyi geceler diledim" (Özakman, 2011, s. 90). Artık çocuk uyumadan önce Eleni'nin memelerine sadece dokunmakla kalmamış onları öpmeye de başlamıştır:

Bir gece tiya Eleni uyusunlar diye, saçlarını işlemeli bir örtü gibi Haspa ve Hoppa'nın üstüne sermişti. Ama kıpır kıpır oynayarak örtünün saçakları arasından saçlarını çıkardılar. Onların da benim gibi hiç uyumaya niyetleri yoktu. Eğilip sevinçle ikisini de öptüm.

"Bir daha öpebilir miyim?"

"Son bir defa öp de uyuyalım artık."

Özlemle kapandım. Ağızımın içinde yavaşçacık bir gül açtı. Tiya Eleni telaşla kendini geri çekerek, "Haydi, tamam" dedi ve ötekini öpmeme izin vermedi. Yakasını kapatıp başımı göğsüne bastırdı. Yüreğinin tıptırtısını dinlerken uyuyup gitmişim (Özakman, 2011, s. 91).

Eleni'nin önce çocuğa izin verip sonra geri çekilmesi onun cinsel açıdan aldığı hazzı engellemeye çalıştığıının göstergesidir. Ama Eleni bir taraftan çocuğu engellemeye çalışırken diğer taraftan da çocuğun aşkının farkında olarak bu duygunun ancak kendisine duyduğu zaman sona erebileceğini düşünmektedir:

Başımı omzuna yasladım. Çıktık. O sırada Neveser de salona giriyormuş. Bizi görünce durdu, arkamızdan baktı. Dilimi çıkardım. Şaşkınlıktan başını kapıya çarpacaktı. Oh olsun! Bahçeye inip kameriyede oturduk. Ne konuştuklarını sordum.

"Bana âşık olduğunu daha yeni anlamışlar.."

Aaaah! Meğerse tiya Eleni de biliyormuş.

"..Buradan ayrıldıktan sonra, beni düşünerek üzüleceğinden, açıkçası hastalanacağından korkuyorlar. Bundan ben de korkmuyor değilim yavrımu. Ne yapılabileceğini konuşuyorduk. Ben de 'bana doyunca, bu halin geçeceğini' söyledim." (Özakman, 2011, s. 94).

Eleni çocuğun kendisine duyduğu ilginin artık anne sevgisi gibi olmadığını anlamasına rağmen çocuğun hislerini engellemek adına bir şey yapmamıştır. Çocuk ise Eleni'nin bu düşüncesinin farkında olsa da ona doyamadığını aksine

hislerinin daha da arttığını söylemektedir: “Yatınca sarmaş dolaş olduk. Doydukça tutkunluğumun azalacağını sanıyordu herhalde. Ona olan susuzluğumun, açlığımın, sütünü, şerbetini içtikçe arttığının farkında değildi” (Özakman, 2011, s. 127). Eleni çocuğun hislerinin farkında olarak onları dizginlemek adına bir şey yapmadığı gibi aksine onun kendisine daha çok bağlanmasını sağlayacak şeylere de izin vermeye başlamıştır. Bu noktada romanda Eleni'nin çocuğun önünde soyunduğu ve onun kendisini izlemesi için teşvik ettiği görülmektedir. “Yıkanacağım. Ayde gel, seyret canımu. Aklın kalmasın!” (Özakman, 2011, s. 108) diyen Eleni birçok zaman çocuğun önünde soyunup ona vücudunu göstermekten de hiç çekinmemiştir:

“Ben yıkanmaya giriyorum pedi mu.”

“Ama ben burada yalnız başıma sıkılırım!”

“Buraya gel öyleyse.”

Çıplık çıplığa koştum, onun yatağına uzandım. Çünkü aralığa daha yakındı. Soyundu, üzerindeki son parçayı da çıkardı, dürüp fırlattı bana. Züleyha gibi oldu. Ayakta yıkandı. Teni ışıktan altın, gölgede gümüş gibi parlıyordu. Bütünüyle ilk defa görmekteydim. Arada bir gözlerimi kapıyor, görünce şaşmak, yeniden hayran kalmak, sevinçle dolmak için tekrar açıyordum. Hep oradaydı. Çıkınca havlusunu sarınıp sırt üstü yanıma uzandı başımı göğsüne çektirdi (Özakman, 2011, s. 188).

Eleni'nin artık anne vasfı taşımadığı, adeta çocuğa teşhircilik yaptığı anlaşılmaktadır. Temas içermeyen cinsel istismar türlerinden biri olan teşhircilikte “saldırganın mağdura penis, anüs, göğüs, vajina gibi özel bölgelerini gösterdiği” (Meke, 2022, s. 16) görülmektedir. Eleni de romanın başından beri bütün vücudunu çocuğa sergilemekten hiç çekinmemiş ve çocuğun kendisini çıplak görmesinden memnun olduğunu açıkça dile getirmeye başlamıştır:

“Erkek olarak bir dayını tanıdım..” dedi, “Ağırbaşlı, zarif bir insandı. Birbirimizden utanırdık. Yanında soyunmak zorunda kalsam, kibarca başını çevirirdi. Senin gibi terbiyesiz değildi çünkü. Ben de o zamanlar çok gençtim, bugünkü kadar gösterişli değildim. Kedi yavrusu gibi bir şeydim.”

Fıkırdadı.

“Belki de o yüzden bana bakmazdı. Senin gözlerini aç aça, şaşarak bakman, beni eğlendiriyordu. Ama Panaya affetsin, bana böyle bakmandan artık memnun oluyorum.”

Heyecandan kıpkırmızı oldum. Saçlarımı okşadı.

“Çünkü bir gün buruşup gideceğim vre! Beni senden başka hiç kimse görmeyecek bundan sonra. Bu tazeliğimle, ancak senin hayalinde yaşamaya devam ederim (Özakman, 2011, s. 188).

Eleni'nin vücudunu çocuk için sergilemesi ve çocuğun beğenisini gördükçe bu durumdan zevk alması, onun bile isteye çocuğu istismar ettiğinin bir göstergesidir. Bu istismarın aile içerisinde gerçekleşmesi, Eleni'nin çocuğun yengesi olması ve ilişkilerinin başlarında aralarındaki anne-çocuk bağı göz önünde bulundurulduğunda bu istismarın ensest bir birlikteliğe yol açtığı görülmektedir.

Eleni'nin çocuğa olan davranışları da günden güne değişmeye başlamıştır. O artık hareketlerinde daha özgür ve kışkırtıcıdır. Bir gün ailecek oturdukları yemek masasında çocuğun memelerine taktığı Haspa ve Hoppa isimlerini kullanarak adeta çocuğu tahrik etmektedir:

Yemek bitince “Afiyet olsun” deyip sofradan kalktı, bana döndü, “Haspa ile Hoppa uyumadan gel..” dedi, “Biliyorsun, seninle oynamadan uyuyamıyorlar.”

Taş kesildim. Bir de bana deli diyordu. Bunlar söylenecek sözler miydi şimdi? Anneannem saf saf meraklandı.

“Kim almış o oyuncakları? Hiç hatırlamıyorum.”

Tiya Eleni salonun kapısında durup meydan okur gibi , “Benimdi hanımanne. Ona verdim” dedi, yürüyüp gitti. Yalnız ikimizin anlayabileceği bu gizli dil çok hoşuma gitti (Özakman, 2011, s. 99).

Eleni'nin tavırları sadece çocuğun önünde soyunup teşhircilik yapmakla ya da sözleriyle çocuğu tahrik etmekle kalmamış, Eleni onun vücuduna dokunmaya da başlamıştır. “Sabah hoş bir duygu ile uyandım. Poposunu oynatarak beni uyandırmaya çalışıyordu” (Özakman, 2011, s. 103) diyen çocuk Eleni'nin bu hareketlerinden hoşlanmaktadır.

Eleni istismarı daha da ileri bir boyuta götürerek çocuğun vücudundaki özel bölgelere de dokunmaya başlamıştır. “Yıkadıktan sonra eğilip baktı, ıslak pipime

kocaman bir öpücük kondurdu” (Özakman, 2011, s. 104) diyen çocuk penisine Eleni tarafından Parmak Çocuk ismi takıldığını da söylemektedir. Çocuk akranları tarafından aşağılandığı için kendi penisinden hoşlanmamaktayken Eleni'nin isteğiyle sünnet olmuştur. Sünnetle ilgili bir sorun olabileceğini düşünen Eleni, çocuğu doktora götürmüş ve çocuğun penisıyla ilgilenmeye başlamıştır:

“Şeyda ile Elmas'ın seni ne kadar kırdığını bilmiyorlar. Hiç üzülme pedi mu! Tıyası ona öyle iyi bakacak ki Parmak Çocuk da yakında, ağabeyi gibi yakışıklı, sağlıklı, afacan bir delikanlı olacak.”

Omzumu silktim. Kaygıyla baktı.

“Barıştık değil mi?”

“Evet” diye homurdandım. Sevinç çığlıkları atarak beni havalarda dolaştırdı. Sahiden deliydi bu kadın. Ben de deliliğine bayılıyordum zaten.

“Onunla öyle güzel oyunlar oynayacağız ki, çok eğleneceksin” (Özakman, 2011, s. 144).

Eleni'nin çocuğun penisıyla ilgili oynayacağını söylediği oyunlardan biri şu şekildedir:

Parmak Çocuğa bir şeyler yaptı. Birden neşeyle bağırdı.

“Aç gözlerini, ayde, aç, aç! Griğora!”

Baktım, Parmak Çocuğa yüksükten yaptığı bir fes giydirmiş, altına kaş kalemiyle iki göz, bıyık ve ağız çizmiş, boynuna mendil gibi kırmızı bir kurdele parçası dolayıp külhanbeyine benzetmişti. Kahkahalar atarak birbirimize sarıldık. Külhanbeyini konuşturdu, şarkı söyledi, naralar attırdı. Daha türlü türlü kılıklara soktu (Özakman, 2011, s. 144-145).

Eleni çocuğun penisini kılıktan kılığa sokarken, amacı çocuk tarafından “iç yaramı, çocukluğumu örselemeden iyi etmek” (Özakman, 2011, s. 144) olarak ifade edilmiştir. Eleni romanda çocuğu cinsel yönden geliştirmek ve onu penisıyla barıştırmaya çalışmak için bu yollara başvuran biri olarak gösterilmektedir. Onun üstlendiği bu görev çocuğu tahrik etmeyi ve teşhirciliği de kapsar vaziyettir:

Eleni'nin çocuğa karşı cinsel olarak eğitici bir misyon üstlendiği görülür. Bir bakıma “eğreti gelinlik” olarak izah edilebilecek olan bu misyon, çocuğun, Eleni'yi karısı gibi sahiplenmesi tutumunu geliştirmesine neden olur. Eleni çocuk için giyinen, süslenen, yeni şeyler deneyen, ona hizmet de kusur etmemeye çalışan bir kadın hâline girmiştir. Eleni, ev halkı arasında giyilemeyecek şekilde olan müstehcen kıyafetleri, kendi odalarında çocuk için giyinerek teşhirci durumunu sürdürür (Aslan, 2016, s. 216).

Başlangıçta anne ve çocuk arasındaki bağ gibi görünen bu ilişki çocuğun tek taraflı aşkından çıkıp artık Eleni'nin de dâhil olacağı bir aşk ilişkisine dönüşmeye başlamıştır. Eleni'nin çocuğun hareketlerinden cinsel haz duyuyor olması, onun için giyinip süslenip teşhircilik yapması ve onu dokunarak da istismar etmeye başlaması aralarındaki ilişkide Eleni'nin duygularının değiştiğinin göstergesidir: Eleni “yalnız senin bana tutkun olduğunu sanıyorlar. Ya ben? Kimse beni hesaba katmıyor. Sensiz ne yaparım ben yavrımu? Bütün gün seni nasıl giydirip süsleyeceğimi, eğlendireceğimi, sevindireceğimi, mutlu edeceğimi düşünerek yaşıyorum” (Özakman, 2011, s. 131) diyerek çocuğa tutulduğunu da itiraf etmektedir.

Eleni'nin kendisine olan serbest davranışlarını gören çocuk zaman ilerledikçe daha da cesaretlenmeye ve Eleni'ye bağlanmaya başlamıştır. Eleni'nin dilini öpmesi bunun bir örneğidir:

Gözleri kapalı, yatağa döndü. Kapıyı kilitleyip koynuna girdim. Ooooooh! Ne güzeldi burası. Sarıldım. Uykusunu açmadan, dokunmak için diliyle burnumun ucunu aradı. Dilini öpüverdim. Horoz şekerinden daha lezzetliydi. Birden ayıldı.

“Ne yapıyorsun seni pedi mu?”

“Hiiiç, öpüyorum.”

“Sen deli misin?”

“Evet, senin delinim.”

Hırçınlaştı.

“Bir daha böyle bir şey yaparsan, seninle hiç konuşmam! Anladın mı”

“Anladım.” (Özakman, 2011, s.166-167).

Çocuğun dilini öpmesi üzerine Eleni, bu durumu öncelikle engellemeye çalışsa da daha sonra kendisi de çocuğun dilini öpmüştür: “Uyumadan önce, içim taşı, gözlerimi kapayıp dilimi uzattım. O da öptü” (Özakman, 2011, s. 194). Bu sıralarda çocuğun dördüncü sınıf öğrencisi olduğu ve gittikçe büyümeye başladığı da görülmektedir.

Çocuk büyürken ve Eleni’yle olan bağlılığı böylesine ilerlerken çocuğun ailesi de durumu fark etmeye başlamıştır. Çocuğun babaannesinin ölümünden sonra Eleni’yle yalnız kalışı ve bu dönemde çıkan dedikodular sebebiyle çocuğun dedesi ve paşa amcası çocuğu Eleni’den uzaklaştırmak için onu yatılı askeri okula göndermişlerdir. O güne kadar Eleni ve çocuğun aralarındaki ilişkinin anlaşılmasında adına bu durumu gizlemeye çalıştığı görülmektedir. Fakat bu çabalar sonuç vermemiş ve ikili birbirinden koparılmıştır. Bu durum romanda çocuğun paşa amcası tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

“Bak külhani, senin gibi gelişme çağında olan bir delikanlı ile genç, sağlıklı bir dul kadın, ne sebeple olursa olsun, birlikte yatıyorlarsa, kimsenin aklına iyi şeyler gelmez. Buna bir son vermek gerekti. Sonrasını biliyorsun. Bir süre uslu durdun. Derken yavaş yavaş yine kıza sırnaşmaya başladın. Yahu ne yaşın denk, ne başın. Üstelik rahmetli dayının hanımı! Biz de aklını başına toplaman için seni evden uzaklaştırmaya karar verdik.” (Özakman, 2011, s. 247).

Çocuk öğrenim gördüğü sırada izin alıp arada evinde kalmaya da başlamıştır. Zaman ilerlerken bir gün çocuk Eleni’nin istemeye gelindiğini öğrenmiş ve onun evlenmek istediğini düşünerek Eleni’ye olan yakın davranışlarını bitirmeye karar vermiştir. Eleni’den uzaklaşan çocuk onu sevmemeye ve unutmaya çabalasa da bunu başaramamıştır. Çocuğun uzak davranışları sonucu adeta yaşama küsen Eleni, çocuğun okuldan eve geldiği bir gün dışarı çıktıklarında ona içinde yaşananları itiraf etmiştir:

“Son zamanlarda benden kopabilmek için hayli çabaladın, değil mi?”

Gözlerimi kaçırmadım.

“Evet ama başaramadım.”

İçini çekti.

“Ben de evlenip kaçmayı başaramadım. Sakin ol canımu, parlamadan dinle! Parakolo. Her şeyi anlatacağım. Amcanın, yengenin, Gülistan’ın kuşkulu bakışlarına, saygısız tavırlarına, imalı sözlerine katlanmanın, ne kadar güç olduğunu biliyor musun? Evde bir sığıntı, odamda bir sürgün gibiyim. Yine de senin hatrın için her şeye katlanıp gidiyordum. Ama bir gün bir şey oldu..”

Daldı.

Hani İstanbul’a inmiştik ya seninle. Geçen yıl. O kalabalıkta birbirimizi kaybetmeyelim diye koluna girince çok heyecanlandım. Fidan gibi bir delikanlı olmuştun. İçim gururla doldu. Pera Palas’ta kadınlar senden gözlerini alamıyordu. İftihar edeceğim yerde kıskandığımı anlayınca şaşırđım. Sonra kemancı geldi yanımıza. Seni yatıştırmak için öfkeden titreyen bacaklarını, çocukluğundaki gibi, bacaklarımın arasına sıkıştırdım. Sana dokunmaktan, seni sarıp sarmalamaktan, kadınca zevk aldığımı dehşet içinde fark ettim. Elinin, dizlerinin sıcaklığı yüreğime işliyordu. Uzanıp yüzünde parlayan tüylerini okşamak geliyordu içimden. Anladım ki ben tiyan filan değildim artık. Seni seven bir kadındım..”

Kalbim durmak üzereydi.

“..Sana olan sevgimde, belki de kaç zamandır, hep böyle kadınca bir yan vardı da, birdenbire o anda büyüüp patlak verdi. Bilmiyorum, doğrusunu bilmek de istemiyorum. İşte o günden beri senden uzak duruyorum. Seni her görüşte sevgim biraz daha çoğalıyor, içim parçalanıyor. Yaparsam kendimi, asla, asla, asla affetmeyeceğim delice şeyler geçiyor aklımdan..”

Dışarı baktı.

“.. Birbirimizden uzaklaşırsak belki ikimiz de daha rahat ederiz diye düşündüm. Çünkü bizimki bir çılgınlık agapi mu. Anlamsız, ayıp, sakat bir ilişki. Yarını olmayan boşuna bir azap..”

Eleni’nin çocuğa duyduğu aşkını itiraf etmesi, onun artık yengesi ya da annesi gibi olmadığı ve onu seven bir kadın olduğunu çocuğa söylemesi aşklarının karşılıklı olduğunu göstermektedir. Eleni bunca zamandır çocuğa ilgi duymaktayken artık bunu saklamaya gerek de duymamaktadır. Bu sıralarda çocuğun on dört-on beş yaşlarında olduğu görülmektedir. Dört-beş yaşlarından beri çocuğun bakımını üstlenen, onun her daim yanında olan ve ona annelik yapan Eleni artık bir sevgiliye dönüşmek üzeredir. Eleni bu ilişkiyi ayıp ve sakat olarak tanımlarken aslında durumun vahametinin de farkında olsa da artık bu ilişkiyi engellememeye karar vermiştir.

Çocuk duyduğu aşk itirafının karşısında mutlulukla yaşadıklarını hatıra defterine yazmış ve bu defter de ailesinin eline geçince Eleni evden ayrılmıştır. Eleni, çocuğun anneannesinin gözünde çocuğu baştan çıkararak kadın konumuna dönüşmüştür:

“Niye durdurayım? Biz onu bunca yıl öz kızımız gibi tuttuk. Ne dediyse inandık. Ona senin gibi tecrübesiz, masum bir çocuğu baştan çıkarmaya kalkışmak değil, yatıştırmak düşerdi. Büyükbaban da, ben de, hep öyle davrandığını sanıyorduk. O kadar güvenmiştik. İkimizi de kandırmış!” (Özakman, 2011, s. 281).

Bu sözlerin üzerine anneanne, Eleni'nin evlenmiş olabileceğini de söyleyince çocuk Eleni'yi tamamen kaybettiğini düşünerek kendisini pencereden atmış ve intihar etmiştir. Çocuk hastaneye kaldırılmış ve kendine gelmişse de yeniden intihar edeceğini söylemiştir. Çocuğun bozulan psikolojisi ve bir türlü iyileşememesi üzerine anneanesi Eleni'nin ona bakmasını istemiştir. Artık Eleni ve çocuk yine yalnız yaşamaya başlamıştır. Eleni çocuğu iyileştirmeye çalışırken yine cinselliğini kullanmaya başlamıştır. Çocuğun hareket etmeyen parmaklarını oynatabilmesi için özel bölgelerine dokunabileceğini söylemiştir. Bu sırada Eleni ve çocuk adeta sevgili gibi olmuşlardır. “Ergenlik döneminde olan çocukla, Eleni'nin, artık iki tarafça açıkça dile getirilmekte olan ilişkisi, cinsel ağırlıklı devam eder. Eleni'nin çocuğun iyileşme süresince ona striptiz yaptığı, çeşitli fantaziler kurduğu görülür” (Aslan, 2016 s. 220). Çocuğun önünde erotik danslar eden Eleni artık onunla öpüşmeye de başlamıştır. İgili birbirlerinin vücutlarına da dokunurken en sonunda cinsel birliktelik de yaşamışlardır. Bu noktadan sonra çocuk ve Eleni kimseye aldırış etmeden ortak bir hayatı paylaşmaya başlamışlardır ve bu ilişki Eleni'nin ölümüne dek yaklaşık yirmi yıl daha sürmüştür.

“Çocukla olan münasebetinde, çocuğun cinsel gelişimi üzerinde hasar oluşturabilecek davranışları sergilemekten çekinmeyen Eleni” (Aslan, 2016, s. 214) çocuğun kendisine bağımlı olmasına sebebiyet vermiştir. “Çocuğun cinsel gelişimde kritik etkileri olan fallik dönem, Eleni tarafından istismar edildiği için, çocukta var olan saplanım, onu ergenlik döneminde ve sonrasında geçen yirmi yılda Eleni'ye bağımlı kılmıştır” (Aslan, 2016, s. 221). Eleni, çocuğun duygularını yatıştırmak ve ödipal davranışlarını durdurmaya yönelik davranmayıp onu daha

da tahrik etmesiyle çocuğun ödipal dönemi atlatamamasına sebep olmuştur. Romanda anne-oğul ilişkisinin sevgililiğe dönüşümü, Eleni'nin teşhircilik ve dokunarak gerçekleştirdiği cinsel istismarları ve çocuğun ödipal ilgileri sonucu ensest bir ilişki yaşanmaya başladığı tespit edilmiştir.

Romanda çocuğun Gülistan tarafından da cinsel istismara uğradığı görülmektedir. Gülistan evdeki yardımcılarından biridir ve ailenin üyelerinden Osman'la evlenmiştir. Gülistan evliliğinde mutlu değildir ve kocasının onu aldattığından ve onunla ilgilenmediğinden şikâyetçidir. "Gülistan'ın, Eleni ile ortak noktası ilgiye aç genç bir kadın olmasıdır. Evli olmasına karşın kocasından ilgi göremediğinden yakınan Gülistan, çocuğun ilgisini üzerine çekmeye çalışır" (Aslan, 2016, s. 217). Kocasından göremediği ilgiyi çocuktan almaya çalışan Gülistan, çocuğa öncelikle ders alma bahanesiyle yaklaşır. Bu sıralarda dördüncü sınıf öğrencisi olan çocuk Gülistan'ın kendisine olan yaklaşımına anlam verememektedir. Ders çalışmak için çocuğu kendi odasına davet eden Gülistan, çocuğu gecelikte karşılayan ders çalışmadan önce onunla uyumak isteyen ve kocasından durmadan şikâyet eden bir kadın konumundadır. Gülistan'ın ilk istismarı çocuğun nasıl çocuk yapılacağını sorması üzerine gerçekleşmiştir. Çocuğun yaşına ve anlama seviyesine bakmadan Gülistan kadın ve erkek arasında gerçekleşen her şeyi çocuğa büyük bir istekle anlatmıştır. Daha sonraki yıllarda kocasının ilgisinden mahrum kalan Gülistan hareketlerinde daha da cesur olmaya başlamış ve hatta çocuktan memesini tutmasını dahi istemiştir:

Hatırlıyor musun, eskiden göğsümü tutmak isterdin, ben de, kıyamet kopacakmış gibi korku içinde elini iterdim. Ne soğuk nevaleymişim.

Kendi sözüne, her yanı oynayarak güldü. "Şimdi daha güzel oldular" dedi, sabahlığını açtı, askılarını omuzlarından kaydırarak iç gömleğini aşağıya çekti "Eğer istiyorsan.."

Ah! Kaçmak istiyordum. Başımı çevirdim.

"Bir baksana ayol!" (Özakman, 2011, s. 214).

Çocuğun önünde soyunup, ona memesini tutturmak isteyen Gülistan, on-on bir yaşlarındaki çocuktan ilgi görmeyi beklemektedir. Gülistan'ın teşhircilik yaparak çocuğu istismar ettiği görülmektedir. Aradan birkaç yıl geçtikten sonra çocuğun

Eleni'den uzak durmak istediği sıralarda Gülistan'ın ilgisine cevap vermeye çalıştığı görülmektedir. Eleni'yi unutmak isteyen çocuk Gülistan'la ders çalıştıkları sırada onun hareketlerini hoşça karşılamaya başlamıştır:

Gözleri cıvıl cıvıl karşıma geçti. Onun gibi dalgacı biriyle ciddi çalışılabilir miydi? Çeyrek saat geçmeden cıvıttı. Gereksiz şeyler soruyor, hiç ilgisi yokmuş gibi durarak, çıplak ayağıyla bacağımı okşuyordu. Ondan geri kalmamak için ben de ayıp fotoğraflardan söz açtım. Kısık çığlıklar atarak dinledi. Burnunun üstü terlemişti

(...)

Fotoğrafları önüne bıraktım. Gözleri fal taşı gibi açıldı. Deli gibi birini bırakıp ötekine bakıyordu. O gün ders güme gitti. Durmadan ayağı ile sataşiyor, saçımı çekiyor, fotoğraflardan söz ediyordu (Özakman, 2011, s. 264).

Gülistan cinsel içerikli bu davranışları, Eleni'den kopmaya çalışan ve o sıralar ergenliğe girmiş olan çocuk tarafından istismar gibi algılanmamış ve çocuğun zevk aldığı bir ilişkiye dönüşmüştür. Birlikte sinemaya gitmeye başlayan ikilinin ilişkileri de cinsel bir boyuta evrilmeye başlamıştır. Bir gün Gülistan çocuğun odasına girmiş, onun önünde çıplak kalmış ve çocuğu öpmüştür:

Giyiniyordum, kapım vurulmadan yavaşça açıldı. Gülistan içeri süzüldü. Üzerinde bornoz vardı. "Telaş etme, hepsi hamama indi.." diye fısıldadı, "Kimse yok." Yaklaşıp sarıldı. Bornozunun önü açıldı, karbeyaz çıplaklığı dört bir yanıma kuşattı. Ağzını ağızıma yapıştırıp hırsıyla öptü, bir daha, bir daha, bir daha öptü (Özakman, 2011, s. 268).

Aslında uzun zamandır böyle bir anı bekleyen çocuk bu yakınlıktan dolayı rahatsız olmuş ve Gülistan'dan uzaklaşmaya başlamıştır. Adeta Eleni'den uzak kalmak adına Gülistan'a yaklaşan çocuk bu durumdan pişman olmuş ve bu ilişkiyi de sonlandırmıştır.

Romanda Gülistan'ın seksi konuşma, teşhircilik ve cinsel dokunmayla çocuğu istismar ettiği görülmüştür. Gülistan'ın cinsel açıklıkla ergenliğinde olan bir çocuğa yönelmesi, çocuğun da Eleni'den uzak kalmak ve cinsel anlamda kendini keşfetmeye başladığı bir döneminde Gülistan'a yaklaşması romanda bu şekilde yer edinmiştir.

Korkma İnsancık Korkma romanında, Eleni ve çocuk arasında yaşanan ensest ilişkinin çocukluktan başlayarak yetişkinliğe uzanışı anlatılmaktadır. Aralarında yaklaşık on yedi-on sekiz yaş bulunan bu ikilin ilişkileri önce teyze-yeğen, sonra anne-oğul ve en sonunda sevgililiğe dönüşmüştür. Çocuğun Eleni'ye olan çocuksu sevgisi Eleni'nin istismarlarıyla bağımlılık yaratan bir aşka dönüşmüş, Eleni'de oğlu olarak gördüğü çocuk ergenliğe girince ona âşık olmuştur. Romanda aşk hikâyesi olarak anlatılan bu durum aslında küçük bir çocuğun hem duygusal hem de cinsel yönden istismarını içermektedir. Yetişkin bir kadının küçük bir çocuğa yaptığı teşhircilik, tahrik ve onun özel bölgelerine dokunuşları aşk hikâyesinin gölgesinde kalamayacak kadar önemlidir. Psikanalitik açıdan Oidipus kompleksiyle de incelenebilecek olan bu durum sağlıklı bir aşkın geçerli olmadığını ortaya koymaktadır. Çocuğun büyümesiyle birlikte Eleni'nin aşk itirafında bulunması ve ikilinin türlü olaylar sonucu bir ilişkiye başlamaları ensest ilişkinin rızaya dayalı gerçekleştiğini gösterse de aslında çocuğun küçük yaşlardan itibaren düzenli olarak istismar edilmiş olması romanda geri plana atılmıştır.

4. BÖLÜM

YEŞİL

İnci Aral tarafından kaleme alınan *Yeşil*, 1994 yılında *Yeni Yalan Zamanlar* başlığıyla Özgür Yayın tarafından 351 sayfa olarak yayımlanmıştır. Yazarın *Mor* ve *Safran Sarı* adlı romanları bu romanın devamı şeklinde kurgulandığı için eser daha sonra *Yeşil* adıyla basılmaya başlanmıştır. Bu tezde romanın 2020'de Kırmızı Kedi Yayınevi tarafından yayımladığı hâli kullanılmıştır.

4.1. GENEL HATLARIYLA OLAY ÖRGÜSÜ

Anneannesinin eski ahşap köşkünde dedesinin kendisine bıraktığı bir kalıntıyı bulmaya gelen Nedim, annesinin çeyiz sandığını açtığında üzerinde Friedrich Engels yazılı bir daktilo bulmuştur. Tam bu sırada dışardan gelen teslim ol çağrıları sonucu Nedim yakalanarak devlet dairesine benzer bir odaya getirilmiştir. Burada isimleri Ekber Gürle ve Aysevim olan iki kişi onu sorguya almışlardır. Eğilim ve Yönelim İzleme Gözleme Genel Merkezi (EYİGÖZ) tarafından içinde buldukları koşullar sebebiyle eser üretemeyen sanatçıların yeniden üretici hale getirilmesini amaçlayan bu kurumda kalmaya başlayan Nedim, Ekber Gürle ve Aysevim'e hikâyeler anlatmaya başlamıştır. İlk hikâyesi "Foto Çetin"dir. Ünlü bir fotoğrafçı olan Çetin, karısı onu aldattıktan sonra terk edilmiştir. Bir gün diskoteğe gittiğinde Fulya adlı tarikat mensubu ve evli bir kadınla tanışmış ve sevgili olmuştur. Birlikte tatile çıkan ikili burada Kerim ve karısı Neyla ile tatil yapmaya başlamışlardır. Anlattığı bu hikâye beğenilmeyince Nedim, "İntiharçı" isimli başka bir hikâye anlatmaya başlamıştır. Bu hikâyenin kahramanı olan Nedim Uslucan'ın geçmişi ve Eda ile olan birlikteliği aktarılırken Nedim'in Eda'yla ayrılması ve bu olaydan sonra toparlanamayıp bir ölüm ilanı hazırlaması bu hikâyenin ana konusudur. Bu hikâyesi de beğenilmeyen Nedim bu sefer "Bir Kadın Bir Erkek" adında yeni bir hikâye anlatmaya başlamıştır. Kadın ve erkeğin birbirleriyle tanışmalarını ve kadının eski sevgilisi Nedim'le yaşadığı evin erkeğin şu an yaşadığı eve gelmesini anlatan Nedim, bulduğu

daktilonun kendisine verilmesini istemiş ve böylelikle daha yaratıcı olacağını belirtmiştir. Daktilosuna kavuşan Nedim, “Pentimento” isimli bir hikâye yazmaya başlamıştır. Bu hikâyede önceki hikâyesinde yer verdiği kadınla erkeğin tanışmasından önceki zamanlarını kaleme alan Nedim, erkek karaktere Kerim, kadın karaktere de Melike Eda ismini vermiştir. Kerim genç bir şairken Neyla ile evlenmiş ve Neyla onu aldatınca ayrılmışlardır. Kerim, Metin adlı fotoğrafçı arkadaşının stüdyosuna gittiğinde burada bir portre görmüş ve çok etkilenmiştir. Daha sonra Nedim, “Felekten Bir Gece” başlıklı yeni bir hikâye yazmaya başlamıştır. Kerim ve Eda’nın birlikte oldukları gecenin sabahı Eda’nın evi sessizce terk etmesini Kerim’in gözünden anlatan Nedim, Eda adını verdiği yeni hikâyesinde de Eda’nın bakış açısından Kerim ve Eda’nın birlikte oldukları geceyi yazmaya koyulmuştur. Sabah uyandığında Ekber Gürle Nedim’e, Nedim adlı karakterinin kaybolduğunu, bir ölüm ilanı, zarf, disket ve fotoğraflar bıraktığını söylemiştir. Bu belgelere ulaşan Ekber Gürle, bunları Nedim’e vermiş ve Nedim, Nedim adlı karakterinin günlüğünü okumaya başlamıştır. Nedim günlüğünde çocukluğunu, gençliğini, Metin’le olan arkadaşlıklarını, Eda’yla tanışmasını, ilişkilerini, ayrılıklarını, Eda’nın geçmişini, Eda’dan sonra Beylem Şen’le olan ilişkisini, hayata tutunamayışını ve bıraktığı veda mektubunu yazmıştır. EYİGÖZ’de bu günlüğü okuyan Nedim, daha sonra bir darbe yapıldığını, EYİGÖZ’ün ele geçirildiğini, Ekber Gürle ve Aysevim’in kayıplara karıştığını öğrenince buradan ayrılmıştır. Romanını yazmaya devam eden Nedim, bu sefer Eda’nın hikâyesini anlatmaya başlamıştır. Küçük yaşta babasını kaybeden Eda, annesinin amcasıyla evlenmesi üzerine aynı zamanda üvey babası olan amcasının tecavüzüne uğramıştır. Din baskısı ve muhafazakâr bir anneyle büyüyen Eda, on yedi yaşına geldiğinde üniversiteye gitmek için evden ayrılmıştır. O zamana kadar tesettürlü olan Eda, üniversite sırasında baskıyla taktığı örtüsünü takmayı da bırakmıştır. Üniversiteyi bitirip dayısı Niyazi’yle birlikte çalışmaya başlayan Eda’nın başından bir de evlilik geçmiştir. Yeltekin’le evlenen Eda boşandıktan sonra Nedim’le üç yıllık bir birlikteliğe başlamış ve daha sonra onu terk etmiştir. Annesinin öleceğini öğrenen Eda, doğduğu eve geri dönmüş ve geçmişiyile yüzleşmiştir. Bu noktadan sonra Nedim, romanına hiçbir sonu uygun bulmadığı için romanını

beş farklı olasılıkla bitirmiştir. İlk olasılıkta Ekber Gürle Amerika'ya kaçmış, Aysevime de Metin'in evine gelmiş ve birlikte olduktan sonra Metin Aysevimi evden yollamıştır. İkinci olasılıkta Metin, Ekber Gürle ve Aysevime Paris'te bir kahvede otururken Metin, Aysevime ailesini anlatmaya başlamıştır. Nedim'in anlattıklarıyla Metin'in anlattığı geçmişin aynı olmadığını fark eden Aysevime şarap şişesini Metin'in başına vuracakken Metin'in onun kolunu tutmasıyla ikinci olasılık son bulmuştur. Üçüncü olasılıkta Ekber Gürle'nin aslında İsmet Çorlu adında biri olduğu, EYİGÖZ'den sonra Amerika'ya kaçtığı ve burada öldürülüşü anlatılmaktadır. Dördüncü olasılıkta, romanını yazan Nedim'in evine gelen Aysevime'in sohbeti anlatılmaktadır. Nedim Eda'yla barıştığını ve aralarında bir sorun kalmadığını Aysevime'e söylemiştir. Beşinci ve son olasılıkta ise Nedim aslında bu olasılığın hiç olmadığını yazmıştır.

4.2. ENSESTİN YAŞANMASINA ZEMİN HAZIRLAYAN RİSK FAKTÖRLERİ

Ensestin yaşanmasında mağdurunun cinsiyetinin kız olması bir risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca ebeveynlerden birinin ölümü de risk faktörü oluşturmaktadır. Romana bakıldığında Melike Eda'nın sekiz yaşındayken babasını akciğer kanseri yüzünden kaybettiği görülmektedir. Bir yıl kadar sonra annesi Safiye, kocasının kardeşi Behzat ile evlenmiştir. Eda bu evliliği şu şekilde anlatmaktadır: "Babamın dükkânı ise çoktandır kapalıydı. Annem birini bulmuş ama o da pek yürütememişti işi. Sanıyorum, birbirlerine gereksinimleri vardı. Evlenmenin en kolay çözüm olacağını gördüler" (Aral, 2020, s. 323). Eda'nın amcası Behzat artık onun üvey babası olmuştur. "Ailede babanın üvey olması, cinsel istismara yol açan faktörler arasında ilk sırada yer almaktadır" (Topçu, 2009, s. 97). Ensest saldırıya sebep olan diğer bir risk faktörü ise ebeveynlerin yetersiz bir cinsel hayata sahip olmasıdır. Romanda Eda'nın annesi ve üvey babasının cinsel hayatlarının da sorunlu olduğu görülmektedir: "Eğer aralarında en azından bazı bakımlardan katlanılabilir bir uzlaşma, birçok eksiği önemsiz kılabilecek sağlıklı bir cinsellik gelişebilseydi, gene de daha az olabilirdi birbirlerini uğrattıkları yoksunluk" (Aral, 2020, s. 328).

Birbiriyle uyuşamayan, aslında maddi sebeplerle bir araya gelen bu iki insan cinsel yönden birbirlerini tatmin edememektedir. Cinselliğin üvey babasının hayatındaki eksikliğini Eda şu şekilde anlatmaktadır: “Bir tek şey eksikti sanırım, büyük bir şey. Onun şiddete yatkın alevli cinsel isteklerine aynı istekle karşılık verebilecek ve hiçbir zaman yaşayamadığı bir sevgiyi yaratabilecek el değmemiş, sağlıklı, içten içe kaynayan, yaşam dolu bir kadın” (Aral, 2020, s. 328). Buradan da görüldüğü üzere arzularını gerçekleştirmediği görülen Behzat’ın yeğeni ve üvey kızına yönelmesi de ensest saldırının gerçekleşmesine zemin hazırlamıştır.

Eda’nın üvey babası ona yaklaşmaya başladığında öncelikle güzel sözler söylemiş, ardından ona hediyeler almış ve sevecen davranmaya başlamıştır. “Cinsel isteklerle çocuğa yaklaşan kişi, çocuğun sevgisinden yararlanarak ve ona hediyeler vererek” (Öztürk, 2009, s. 90) bilinçli bir şekilde mağduru ödüllendirme yöntemine başvurmaktadır. Bu gibi durumlarda saldırganlar şu yöntemleri kullanmaktadır: “Ensestin devam etmesi için verilen ödüller, çocuğa sevgi göstermek veya küçük hediyeler almaktan, mağdurun yaşının daha büyük olduğu durumlarda evin tapusunu mağdurun üzerine yapmayı teklif etmeye kadar varan farklı biçimlerde olmaktadır” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 74). Eda bu durumu şu şekilde anlatmaktadır:

Yüzünde gergin bir gülümseme, saçımı okşadı. Bunu pek ender yapardı. “Resimlerini yırttığım zaman bana kırıldığını biliyorum,” dedi. “Ama resim yapmak hoşuna gidiyorsa istediğini yap.”

(...)

Bu ilk yaklaşması ve verdiği ilk izin rüşvetimdi. Ardından başkaları geldi. Hep küçük, gönül alıcı şeyler.

Süslü saç tokaları, boyalar, defterler. Benimle annemi dışlayan bir gizi bölüşmenin işaretleri olan kaçamak gülümsemeler, bakışlar, göz kırpmalar (Aral, 2020, s. 329).

Eda üvey babası tarafından ensest saldırıya uğramadan önce hediyelere ve sevgi gösterilerine boğulmuştur. Annesi tarafından yeterince sevgi görmeyen ve babasını da küçük yaşta kaybeden Eda, üvey babasından gördüğü bu

hareketleri sevilme ihtiyacı içerisinde herhangi bir şüphe duymadan içtenlikle karşılaşmıştır:

O güne kadar hiç görmediğim bir sevecenlikle doluydu bana karşı. Bu ortaklığa, bu sevgi gösterilerine içtenlikle karşılık verdim. Annemden öğrendiğim en kesin bilgi erkek cinsinden kaçmak ve korunmak olduğu halde o kadar yalnız ve sevgisizdim ki onu sevmek istedim. Bizim evimizde yaşıyor olmasından hoşnutluk duymaya başladım ve gizli, küçük, sevecen okşamalarının içtenliğinden kuşulanmadım (Aral, 2020, s. 329).

Küçük bir kız çocuğu olarak sevgi ihtiyacıyla ilk kez bu şekilde bir ilgi gören Eda, üvey babasının kendisini istismar edebileceğini aklına bile getirmemiştir. Bu ilgi ve alakayı tamamen masum görse de Behzat'ın aklından geçen kötülüklerin farkında değildir. Eda 11 yaşına geldiğinde ilk kez Behzat'ın istismarına uğramıştır:

Bir akşamüstü üst sofada –banyodan çıkmıştım- rastlaştık mı şimdi bilmiyorum kucakladı beni sımsıkı bastırdı kendine. Bilmediğim bir sesle, üşüyormuş gibi titreyerek *güzel kızım benim kelebek gibisin kelebek* –ne söylediğini bilmiyor- *ruhumun ilhamı*. Gözlerimi göğsünden kurtarsam görebilirdim onun saç diplerinin terlediğini süzülüp gitmiş yüzünü başında takkesi dua ederken olduğu gibi kendiliğinden öne arkaya sallanan gövdesini ama duydum yalnızca beklenmedik ürkütücü bir şeyin başlamakta olduğunu ve önündeki sert şeyi duyup korktum niye bu kadar acınası ve garip davrandığını sordum kendime ve ittim onu (Aral, 2020, s.330).

Bu istismarlar daha da ağırlaşarak devam etmiştir. En sonunda Behzat, yeğeni ve üvey kızına tecavüz etmiştir. Bu durum romanda şu şekilde anlatılmaktadır:

Benden istediğinin ne olabileceğini düşündüm hızla ve beni kendine çekip dizüstü yere oturttuğunda erkeklerle kadınlar arasında karanlık, gizemli, bilinmez her ne varsa onu istediğini anladım birden inanmazlıkla korkuyla. Ayağa kalkmaya çalıştım. Geriye iterek engel oldu. Kokusunu duydum. Çarpılıp garipleşmiş yüzünü çok yakından gördüm. Çok iyi tanıdığım ama şimdi çok değişmiş bir yüzdü bu. Yabancı, öfkeli, deli.

Bağırıyorum. Ellerini boğazımda tutuyor. *Sakin ol, sakın ol, bir şey yok...*

çocuk yüzüm bilmeyi bakan kocaman gözlerim savrulan altın saçlarım vardı gerilmiş kızarmış yüzü nicedir beni süzen kaçak gözleri vardı vahşi başına buyruk elleri vardı annemin çaputları

dökülmüş yalnızca gözleri kalmış kanlı iskeleti vardı koyu kara kuyu gözleri annemin kör huysuz umutsuz

gözlerinin akmış çelik mavileri vardı uzun yumuşak dilleri kaygan ıslak ağız halının sert tüyleri çıplak kasıkları vuran öldürmek isteyen ve ateş kırmızı günahlar vardı göğsüme çökmüş acı zorla büyük elleri bacaklarımı mengene gibi kavrayıp açmış ağızma sesime kapanmış eli vardı pencerede çiğnenmiş bir gökyüzü vardı poyraza direnen dallar örselenen yapraklar üst üste yığılmış ölümler yılanlar zorla berelenmiş etin ve kanın kokusu ter ve süt kadınlar ve erkekler zorla annemin çılgınlıkları vardı birbirlerinden ayrılamayan köpekler köpek dişleri zorla iri beyaz mor tırtıllar gözenekler gözyaşları şiddetle birdenbire zorla büyümenin tanıyıp bilmenin cehennemi vardı ve

Sevmek çok acı çok acı çok acı çok acı çok acı çok acı acı acı acı acı öğrendim öğrendiğimi unutmak geri vermek istedim akşam oldu zorla oldu uzun uzun ağladım zorla konuştu uzaklığı pişmanlığı bakışı yorucuydu avunmadım zaten ne diyebilir ben sen ben güdük şeyler saçma yaralı şeyler kırık dökük bileklerim sızlıyor yırtılmış yeşil eteğim ve içim sızlıyor zaten ne diyecek Allah bağışlayıcıdır ama (Aral, 2020, s. 332).

Eda'nın ruhunda ve bedeninde oluşan yara dört yıl boyunca kanayıp durmuştur. Eda üvey babasının istismarına karşı çıkmaya çalışsa da bunu başaramamıştır: "Ellerimi avuçlarına aldı, kollarımı omuzlarımı okşadı. Masum. Amca-baba-kız ama soluğu kötülükler salıyor içime. Kurtulmaya çalıştım. / Korkma, korkma Melike benden öyle. / Yapma böyle baba yapma korkuyorum" (Aral, 2020, s. 331). Korku içinde yaşamını sürdüren Eda'nın Behzat'tan ilgi görüşü ve sevgisizlikle büyümesi de ensestini yaşanmasına zemin hazırlayan bir risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.3. ENSESTİN ORTAYA ÇIKMAMA NEDENLERİ

Saldırmanın baskı ve tehdidine maruz kalmak ensestini ortaya çıkmamasının en büyük nedenlerinden biridir. Saldırmanın çocukları şiddet kullanmakla, ailelerine zarar vermekle tehdit etmesi ve otoritelerini kullanarak baskı altına almaya çalışması çocuğun ensest saldırıyla ilgili konuşmasına engel olmaktadır. Romanda da bu durum kendisini göstermektedir. Eda'nın otoriter baba figüründeki Behzat tarafından tecavüze uğradıktan sonra tehdit edilmesine romanda şu şekilde yer verilmiştir:

Kedinin kaptığı kuş gibi zavallı bir baş iki kırık kanat var geride ve bir daha olmayacak söz olmayacak annene söyleme dikkat et bak çok kötü olur söylersen sesi kötü iyiliğin için onun iyiliği için dikkat et öldürür kendini inan ki öldürür zehir içer hasta olur öldürür seni dua et mütevekkil ol atar seni bu evden sokağa atarız birine veriveririz anladın mı (Aral, 2020, s. 333).

Behzat Eda'yı ensestini ortaya çıkarmaması adına annesiyle ve kendisiyle tehdit etmiştir. Annesinin tecavüzü öğrenmesiyle kendisine zarar vereceğini ve evden atılacağını düşünen Eda susmak zorunda kalmıştır. Baskı ve tehdit yolunu kullanarak mağduru "istismar eden kişi, çocuğu korkutarak, onun üstünde bir kontrol kurabilmekte ve eylemine devam edebilmektedir" (Şahin, 2020, s. 56). Eda'nın susacağını bilen Behzat da onu istismar etmeye devam etmiştir.

Ensestini ortaya çıkarmamasının diğer bir önemli sebebi de çocuğun annesiyle kurduğu ilişkidir. Eda'nın annesiyle olan ilişkisi soğuk ve mesafelidir. Eda annesinden yeterli ilgi ve sevgiyi alamadan büyümüş bir kız çocuğudur. Annesi kızına olan sevgisini göstermediği gibi Eda sevilip sevilmediğin de emin olamamıştır. Eda'nın annesiyle olan zayıf ilişkisi, annesinden yeterli sevgiyi alamaması, annesine güvenememesiyle birlikte bir de üvey babasının annesi üzerinden Eda'ya baskı ve tehdit uygulaması Eda'nın sessiz kalmasına sebep veren faktörlerden olmuştur.

Eda tecavüze uğradıktan sonra hastalanıp yatalara düştüğünde ve tecavüzün izi olan morlukları vücudunda taşımaya başladığında annesi bu morlukların nasıl oluştuğuna kuşkuyla bakmıştır. Behzat ise bu morlukların Eda'nın merdivenlerden düşmesi sonucu olduğunu söyleyerek ensest saldırıyı gizlemeye çalışmıştır. Eda ise tehdit edildiği için bu yalana ortak olmak zorunda kalmıştır:

Annem başıma sirkeli bez koyuyor, bedenimdeki morluklara bakıyor kuşkuyla. Merdivenden yuvarlandı, diyor amcam, doktora gerek yok. İki gün içinde iyileşir. Ayağım boşa geldi, diyorum. Yüzlerini görüyorum. Bulanık, yarı gerçek. Onu ele vereceğimden korkan amcamın beyaz yüzünü. Yasak, uygunsuz, annemi öldürecek aşırılıkta bir şey yaptı bana, hepimizin zararına (Aral, 2020, s. 333).

Babasını kaybeden, annesiyle de zayıf bir anne-kız ilişkisine sahip olan, yeterince sevilmeyen ve ilgi görmeyen Eda, annesinden her zaman kendisine

yapılanları görmesini istemiştir. Eğer annesi kendisine yapılanları görürse bu kötülüklerin son bulacağını düşünmüştür. Baskı, tehdit ve anne sevgisizliği sonucu konuşmaya korkan Eda, sessiz kalma sebeplerini şöyle açıklamaktadır:

annemin,
canına kıymasından
 amcamdan yana olup beni evden kovmasından
okuldan almasından
 ya da büsbütün eve kapatmasından
döve döve öldürmesinden
korktuğum için biraz
 daha çok da olmadan görmesi gerektiğini
düşündüğümden belki
 bilmiyorum neden sustum (Aral, 2020, s. 333).

Eda kendisine yapılanları görmeyen, kuşkulansa da bir şey yapmayan ve kendi kabuğuna çekilip kızıyla ilgilenmeyen annesinin davranışlarını gördüğünde ona olan inancını kaybetmiştir. Annesine olan güvensizliği onu daha da yalnızlaşmaya itmiş ve ensest saldırılarının gerçekleşmesine ve sıklaşmasına da zemin hazırlamıştır. Eda, eğer annesinden beklediği sevgiyi ve ilgiyi görebilseydi başına gelenleri ona anlatabileceğini belirtmiştir:

Acıklı olan, hiçbir zaman konuşamamış olmamız. Sevdiğime inanabilmiş olsaydım ne kadar korkunç olursa olsun her şeyi açıkça anlatabilirdim ona. Tutumunun, duygu ve düşüncelerinin bilgece, güvenilir ve benden yana olduğundan kuşku duymasam yardımını isteyebilirdim. Ama varsa bile son derece niteliksiz olan sevgisini büsbütün yitirmekten çekindiğimden, her şeye karşın ona duyduğum gereksinme yüzünden ve aşırı biçimde korkutulmuş olmaktan ötürü sustum (Aral, 2020, s. 330).

Romanda, anneye doğru bir iletişim kuramayan çocuğun yaşadığı yalnızlık, düzgün bir sevgi ilişkisi kurulabildiğinde gerçekleşen kötülüklerin ortaya çıkabileceğine yapılan vurgu anne-kız ilişkisinin ne kadar önemli olduğunu gösteren bir göndermedir. Eda, açıkça sevildiğini hissedebilseydi her şeyi anlatabileceğini söylerken, annesinin onun yanında olacağını ve ondan şüphe

etmeyeceğine inanamadığı ve Behzat tarafından iyice korkutulup güvensizleştirildiği için sustuğunu açıklamaktadır.

4.4. ANNE-KIZ İLİŞKİSİ

Romanda Eda ve annesi Safiye arasındaki ilişkinin sorunlu olduğu görülmektedir. Eda annesinin kendisini sevip sevmediğinden bile emin olamayarak bir çocukluk dönemi geçirmiştir. Eda annesinin diğer anneler gibi olmadığını ve onun sevgisizliğini şu şekilde açıklamaktadır:

Annemin öykü ve masalarda okuduğum iyi yürekli, her durumda aşırı sevgi gösteren, özverili, yol gösterici annelere hiç benzemediğini çok küçük yaşta anladım. Bana buna benzer duygulara sahip olduğunu kanıtlayacak bir davranış göstermedi hiç. Bir gülümseme, küçük bir öpücük, armağan, beni onayladığını, sevdiğini belirtecek bir bakış, dokunuş bağışlamadı ve benden de beklemedi neredeyse. Ona bastırıp körelttiği cinselliğini mi anımsatıyordum, yoksa karşıtlıkların, sevgisizliğin ve kayıtsızlığın hüküm sürdüğü bir evde büyüdüğü için sevmeyi öğrenememiş miydi? Belki hiçbiri değildi de kendi gizemli dünyasında sevginin açıkça gösterilmesinin aşırı bir zaaf olduğu inancındaydı (Aral, 2020, s. 329-330).

Dört yıl boyunca üvey babasının istismarına maruz kalan Eda, büyüüp geçmişine baktığında annesiyle olan ilişkisinin muhasebesini yapmaya koyulmuştur. Annesinin öleceği haberi üzerine küçüklüğünde ensest saldırıya maruz kaldığı eve dönen Eda annesiyle olan ilişkisinde annesini suçlu görmektedir:

Haksızlık mı ettim anneme? Bilmiyorum ya da hayır. Güçsüzlüğü öyle sert bir kabuk içinde gizliydi ki bu olayı benimle bölüşebilecek bir anlama, değerlendirme, kocasını doğru ve yalın biçimde görebilme yeteneği beklemiyordum ondan. O yaştaki sezgilerimle bile olsa yanılmadığımı biliyorum artık. Suçluydu, çünkü görmeyi ve bilmeyi istemedi. Kendini inandırmamayı, kuşkusunu olmazlık boyutunda tutmayı yeğledi. Seyrek duyduğu bu kuşkuyu yüreğinden kaldırması için de Tanrı'sına sığındı. Âcizliği beni gözden çıkarmak zorunda bıraktı onu. Çözemeyeceğini sandığı bir durumu görmezden gelmenin en kolay yol olduğunu kabul etmeye oldum olası eğilimi vardı zaten.

İnsanın kendini yok etmesinin değişik biçimleri vardır.

Bir başkasını öldürmenin de.

Bir süre sonra anladı, sezdim. Ama konuşmadık. Yapabildiği tek şey benden olabildiğinde uzak durmak, üstü örtülü bir düşmanlık geliştirmek ve büsbütün içine kapanmak oldu. Açıkça taraf tuttuğunu böylece anlattı bana. Anladığımda ne düşmanlık ne nefret duydum ama yüreğimden büsbütün çıkarıp attım onu. Umarsız bir hasta, zavallı bir yarı deli gözülle baktım ondan sonra (Aral, 2020, s. 335).

Eda geçmişine yöneldiğinde önce annesine haksızlık edip etmediğine bakmıştır. Annesine karşı beklentilerini ve annesinin eylemsizliğini gözden geçirdikten sonra onun suçlu olduğuna karar vermiştir. Eda annesini bilip de görmezden geldiği için suçlamaktadır. Olayı kabullenmek istemeyen Safiye, bu durumu görmezden gelerek içten içe kızını suçlu görmektedir. Aralarında geçen bu sessiz anlaşmazlığı hiçbir zaman çözemeyen ikili birbirlerini içinden çıkılması zor durumlara sokmuştur. Annenin istismara maruz kalan çocuğuna yardım etmek yerine ondan uzak durması ve Eda'nın deyimiyle düşmanlık geliştirmesi anne ve kız arasındaki bağı kopmasına sebep olmuştur. Küçükken annesinden ilgi ve sevgi bekleyip istismar karşısında ondan medet uman Eda, büyüdükçe annesinin aldırılmazlığı karşısında duyarsızlaşmıştır. Hatta ondan intikam almak istediği de görülmektedir:

Dört yıl.

Basık karanlık odamda sırtüstü kaskatı yatardım sabırlı sessiz kurutulmuş çiçek gibi ama canım yanarak duyusuz ödle düşüncem sustuğu için nerede olduğumu bilmeden ama nasıl olduğunu bilerek büyüyerek giysilerim küçülüp kolları kısalarak sınıfımdaki kızları küçümseyip kıskanarak ara sıra gizlice ağlayarak yerimde sayıyormuşum gibi sıkılıp ölmek isteyerek kanayarak ve göğüslerim kabarak ve sonra onun isteklerinin şiddetini ustaca oyunlarına razı olarak annemi umarsızca düşünüp kızı olduğuma yanarak ondan çaldığımın üstünde kurduğum egemenlikten hoşlanarak gitgide aldırışsızlığından öç almak isteyerek dört yıl (Aral, 2020, s. 334).

Annesinin istismarı görmezden gelişi Eda'yı yalnızlaştırarak üvey babasının isteklerine boyun eğmesine sebep olmuştur. Dört yıl boyunca tecavüze uğrayan Eda güvenecek ve sığınacak kimsesi olmadığından yaşadıklarını hafifletmek adına annesinden intikam almayı bir savunma mekanizması olarak görmeye başlamıştır. Ensest saldırılarla dolu dört yıl içinde yaşadıkları karşısında ölmeyi dahi düşünen küçük kız üvey babasının istismarını kabullenmeye başlamış ve bunu bir görev gibi görmüştür:

Sonraları ders çalışmak, bulaşık yıkamak, yatağı toplamak, evi süpürmek, sebze ayıklamak ve kömür çıkarmak gibi görevlerime ek bir görev, yapmak zorunda olduğum ve kaçınılması olanaksız gizli ve tatsız bir iş olarak kabul ettim amcamın saldırılarını. Belki de daha karmaşıktı duygularım. Düzenini sürdürmek için annemin ödemesi gereken bedeli ödediğimi ya da değersizliğimi onlara ve kendime kanıtlamaktan başka çıkar yolum olmadığına inandığımı düşünüyorum şimdi. Gene de o dört yıla ilişkin duygularım artık konuşamadığım bir dildeki kayıp sözcükler gibi (Aral, 2020, s. 334).

Romanda Eda'nın annesi muhafazakâr, katı ve sevgisiz biri olarak tanıtılmıştır. Genç kızken mutlu, sevecen ve hayat dolu olan Safiye, Eda doğduktan ve kendi annesi hastalandıktan sonra başka bir insana dönüşmüştür. Eda'nın annesi ve babası ortaokulda tanışan sınıf arkadaşlarıyken Eda'nın babası yıllar sonra annesini gördüğünde onunla evlenmek istemiştir. Bu evliliği kabul edip sonra evlenmeden iki gün önce evlilikten vazgeçen Safiye evlendikten sonra aradığı mutluluğu bulamamıştır. Sonraki yıllarda Safiye'nin içine kapandığı ve Allah'a yöneldiği görülmektedir. Bu yöneliş onu daha katı ve baskıcı biri haline getirmiştir. Safiye'nin baskısı Eda'yla olan ilişkilerini de olumsuz etkileyerek sağlam bir anne-kız bağı yürütememelerine sebep olmuştur. Katı kurallar, Allah korkusu, sevgisizlik ve baba kaybıyla büyüyen Eda'nın istismara uğradıktan sonra annesinden destek görmemesi Safiye'nin hayatta umduğunu bulamaması sonucu daimi bir mutsuzluğa sürüklenmesi sebebinin akla getirmektedir. Sağlıksız anne-kız ilişkisinde Eda'nın aldığı yara onu bütün kötülöklere de açık bırakmıştır.

4.5. ENSESTİN ETKİLERİ

Eda liseyi bitirdiğinde annesi onu evlendirmek istemiştir. Evlenmek istemeyen ve üniversiteyi kazanan Eda, dayısının yardımıyla yıllarca ensest saldırıya uğradığı evden sonunda kurtulmuştur. İstanbul'a gidip yeni bir hayata başlayan Eda yaşadığı istismarın etkilerini de hep taşımıştır. Eda, yaşadıklarını unutmak adına bunlardan kimseye söz etmemiştir. Konuşmazsa unutacağını düşünen Eda, ikili ilişkilerinde ve özel hayatında sağlam ilişkiler kuramamıştır. Hayatına birçok erkek girip çıksa da o aradığı mutluluğu bir türlü yakalayamamıştır.

“Çocukluğunda istismara uğrayan yetişkinler kompulsif bir şekilde cinsel deneyimlere yönelir. Bu, öfkenin de bir ifadesidir. Gelişigüzel ve çok partnerli seks, cinsel istek fazlalığı, fiziksel acının dâhil olduğu paylaşımlar” (Çolak, 2022, s. 71) ensest ve cinsel istismarın psikolojik ve cinsel etkileri arasındadır. Romanda Eda'nın cinsel anlamda birçok partneri olduğu görülmektedir. Eda bu partnerleriyle cinsellikten başka bir bağ kuramamıştır. Onun ilişkilerinin gelip geçici ve derinlikli olmadığı görülmektedir: “Erkeklerle olan ilişkilerin sürekli gelip geçici, bir örnek ve sıkıcı görünüyordu gözüne. Geçmişinin gölgesinde boğulan, arkalarında acı değil ama boşluk ve bezginlik bırakan sığ ilişkiler” (Aral, 2020, s. 345). Eda'nın sığ ilişkiler içinde bocalayıp durmasının sebebi üvey babasının tecavüzüne uğramasıdır. “Ensest taraflarının büyük bir kısmı daha sonraki yaşamlarında sağlıklı güven ilişkisini kurmakta çok zorlanmaktadır” (Genç ve Coşkun, 2013, s. 225). Eda'nın yaşadığı sığ ilişkilerinden sonra hayatına Doktor Savaş girmiştir. Savaş'la birkaç aylık bir birliktelik yaşayan Eda, Savaş'ın evli olduğunu kendisinden gizlediğini öğrenince onunla ilişkisini sonlandırmıştır. Eda'nın savaşla olan ilişkisi diğer ilişkilerinde olduğu gibi cinsellik odaklıdır. Onun savaşla yaşadığı cinsellik acı verici ve şiddet içeriklidir:

Seni ona bağlayan duygu sevgi değil, kaba saba, bedeninin açlıkla istediği yırtıcı bir cinsellikti yalnızca. Sevişirken onu ölesiye aşağılamaktan, yerlerde sürünüp ayak parmaklarını emerken bir köpek gibi yaltaklanıp yalvarmasından ve sonra seni duvarlara, masaya dayayarak az sonra öldürecekmiş gibi durdurulmaz bir şiddetle sahip olmasından duyduğun haz. Ölüm duygusuna, dehşete kapılmadan kesinlikle duyamadığın haz. Öldüğünü, her şeyin bittiğini düşündüğün noktada yakalayabildiğin cinsellik (Aral, 2020, s. 343).

Eda'nın Savaş'la olan cinsel yaşamında acı çekmekten hoşlandığı ve ancak ölüm duygusuna kapıldığında haz alabildiği görülmektedir. Ensest saldırıya uğrayan mağdur, “istismar sonrasında yetişkinlik döneminde kompulsif bir şekilde cinsel deneyimlere yönelir. Bir başka bakış açısına göre ise, bu gerçek anlamda seks değil bir şekilde yoğun olan öfkenin, kinin kendisine döndürülmesini ifade eder” (Aktepe, 2009, s. 104-105). Karşısındaki partnerini aşağılayan ve bu sayede üstünlük duygusuna sahip olan Eda'nın yaşadığı istismar sonucu sağlıklı bir cinsel hayata sahip olmadığı görülmektedir.

Eda, Savaş'tan ayrıldıktan sonra Yeltekin ile tanışıp evlenmiştir. Bu ilişki öncelikle arkadaşlıkla başlamış ve Eda, Yeltekin'in kendisini sevip ona güven vermesinden etkilenerek onunla evlenmek istemiştir. Yetişkin olduğu döneme kadar annesi tarafından seilmeyen, üvey babasının istismarına uğrayan Eda, kendisine "ilk kez saygıyla, önemseyerek" (Aral, 2020, s. 344) yaklaşan Yeltekin'in sevgisini gördüğünde arkadaşlıklarını evliliğe çevirmeye karar vermiştir. Eda artık yaşadığı derinlikli olmayan ilişkilerden sıkılmış, hayatında dinginlik, düzen ve huzur aramaktadır: "Yaz başı. Küçük bir ev, küçük ayrıntılar, küçük bir kutlama. Çiçekler. Kusursuz bir düğün: Tutarlı bir düzen, gereklilik, uyum, dinginlik ve dostluk. Bu arada hiç kuşkusuz çağrılmadan gelecek olan aşk" (Aral, 2020, s. 345). İki buçuk yıl süren bu evlilik "ekonomik sıkıntılar, arkadaşlar yüzünden çatışmalar, karşılıklı sinir bozucu alışkanlıklar, kıskançlıklar, suçlamalar" (Tanrıver, 2010, s. 58) sonucu son bulmuştur. Bu sırada hayatına giren Metin'le yine sığ bir ilişki yaşamaya başlayan Eda'nın karşısına sonunda Nedim çıkmıştır. Nedim Eda'yla tanıştıktan sonra Eda'nın geçmişindeki erkekleri ve kendisiyle olan ilişkisini şu şekilde anlatmıştır:

İlişkimiz başlayalı benden başkasıyla ilgilenmemişti. Benden önce birçok erkekle birlikte olmuş, kimi zaman onların adlarını bile anımsamayacak ya da birbirine karıştıracak kadar yoğun ama sıradan ve kısa serüvenler yaşamıştı. Bunca uzun zaman sadık kaldığı ilk erkek bendim. Dolayısıyla bunları bilmeyi hak etmiştim artık. Doğrusu bu uçarıktan yorulduğu bir dönemde karşılaşmıştı benimle. Durulup dinlenmeyi özlüyordu artık. Oraya buraya savrulmaktan yorulmuştu. Gerçekte böyle yaşamayı istiyor değildi. Her seferinde yoğun bir boşluk ve pişmanlık duygusuna kapıldığı halde sürüp gitmişti elinde olmadan bu dağınıklık. Ben bir umut olmuştum onun için ama ne yazık ki gerçekleşmeyecek bir umut. Beni suçlayamazdı, hayır, değişemeyeceğini anlamıştı yalnızca ve bu gerçeği kabul ediyordu (Aral, 2020, s. 185).

Artık sağlam bir ilişki kurmak isteyen ve yaşadığı hayattan yorulan Eda, her ne kadar Nedim'i bir umut olarak görse de bu ilişkide de başarılı olamamıştır. Başlarda güzel başlayan bu ilişkide Eda'nın psikolojik sorunları ortaya çıkmaya başlamış ve bu sorunları ikili ortaklaşa çözmeye çalışmıştır. Daha sonra Eda'nın Nedim'i aldatmaya başladığı ve bu ilişkinin de yara aldığı şu şekilde anlatılmıştır:

Görünürde ortak çabaları Eda'nın ruhsal sorunları olduğunu kabullenme ve bu sorunları birlikte çözüp iyileşmesini sağlama temelinde yoğunlaşmıştı. Ne var ki hiç de kolay değildi bu. Eda'nın yanlışlarını, tutarsız davranışlarını anlamaya, yanıtız bir yığın soruya mantıklı açıklamalar bulmaya çalışmaktan yorulmuş, bunalmıştı. Onu seviyordu. Bu yüzden kimi olguların önemli olmadığına inanıyor ya da gerçeğı olanca açıklığıyla görmesine karşın yadsıyordu belki de. Ama kendisi de çok dayanıklı değildi ve kızın verdiklerine bir gün minnet duyup ertesı gün ondan yana derin kuşuklara düşmesi, hatta bu zıt duyguların giderek saatten saate, bir andan ötekine değışmeye yönelmesi beraberliklerinin üçüncü yılı sonunda ikisi için de katlanılmaz bir hal almıştı.

İlk yıllarda, hiçbir zaman kopamayacaklarını düşünürdü Nedim. Ama olmuştu, başarmışlardı sonunda. Eda'nın bu anlamsız ilişkiyi sürdürmesinin en önemli nedeni başkalarıyla yattıktan sonra duyduğu acı ve pişmanlığı yalnızca Nedim'e anlatabilmesiydi büyük olasılıkla. Yaptıklarını gelip ağlayarak itiraf edebilmesi ve küçük tartışmadan sonra birlikte ağlayabilmeleri idi. Bölüşükleri şey az görülür cinsten olsa da bölüşmeydi sonuçta (Aral, 2020, s. 31).

Eda'nın geçmişinde ona zarar veren şeyler olduğundan şüphelenen Nedim, Eda'nın sorunlarının tecavüze uğramış olabileceğinden kaynaklandığını düşünmektedir. Eski sevgilisi Gülperi'nin babasıyla yaşadığı ilişkiyi Eda'ya anlatmasıyla Nedim, "aslında bir anlamda Melike'nin de çocukluğunda böyle bir durum yaşayıp yaşamadığını ölçmek istemektedir" (Tanrıver, 2010, s. 217). Gülperi'nin yaşadığı şeyler üzerine ikili tecavüz ve ensestten konuşmaya başlamışlardır:

"(...) Hem ne oluyor sana böyle? Konun benimle ilgisi yok. Ortada normal olmayan bir olay var..."

"Normal olmasa da, çoğu kez aile içinde gizli kalsa da oldukça yaygın bir durum ensest ama... Neyse şimdi oturup seninle bu olayı tartışacak değilim. Aslında ne söylemek istediğini çok iyi anlıyorum! Bu da yeni değil."

(...)

"Ne demek istiyorum? Hadi söyle ne demek istiyorum?"

"Aman! Belki on kez sordun bana tecavüze uğrayıp uğramadığımı!"
Hayır, hayır, hayır!" (Aral, 2020, s. 133).

Eda geçmişini bir yük gibi gördüğü ve hayatının o kısmını unutmak istediğı için yaşadıklarını kimseye anlatmamış ve kendisinden şüphelenen Nedim'in

sorularına da yalan söyleyerek cevap vermiştir. Bunun üzerine Nedim ise Eda'nın tavırlarından duyduğu şüphe üzerine neden bu soruyu sorduğunu açıklamaktadır:

“Ben sana ensestten hiç söz etmedim. Tecavüz başka bir şey ve kadın erkek herkesin başına gelebilir. Sana böyle bir soru sormuş olmamın kendimce haklı nedenleri var. Bunları biliyorsun. Uykunda sana dokunduğumda korkman, bir türlü orgazm olamaman... ilişkiden sonra ovuna ovuna yıkanman... Dayanabildiğin, istediğin tek şey kedi gibi sokulup okşanmak... Eh, bunun için de...”

“Tamam, lütfen kes artık...”

“Kaldı ki ben ensestin bizim toplumumuzda pek de yaygın olduğunu sanmıyorum. Yani tabii türlü türlü manyak var, tek tük böyleleri de çıkar aralarından ama... Yo, doğrusunu istersen çok yaygın olduğuna ama gizli kaldığına eminim.”

“Yeter dedim Nedim, yeter! Her şey çok eskidi artık, sus, dayanamıyorum!” (Aral, 2020, s. 133-134).

Nedim, Eda'nın tecavüze uğramış olabileceğini ona dokununca korkmasından, cinsel ilişki sırasında tatmin yaşayamamasından ve sonrasında bedenini temizlemek istercesine yıkamasından dolayı düşünmektedir. Eda ise Nedim'den ayrıldıktan sonra geçmişiyile yüzleşmeye başladığında cinsel ilişki sırasında doyuma ulaşamadığını şu şekilde anlatmaktadır:

Sonra ne kadar istesem duymadım duyguyla yanan incecik tene değen serin çiçekler gibi ferahlatıcı birleşmeyi etimde hani o şiirlerde sözü edilen parlak eşsiz bütünlenmeyi abartılıp durulan o yalanı bir ölünün soğumuş derisi altında yanarak boğazıma tutulmuş keskin bir telle seviştim hep kül rengi bütün kül yüzlü erkeklerle (Aral, 2020, s. 334).

Eda'nın ensest saldırıya uğraması onun bütün psikolojisini ve cinsel yaşamını etkilemiştir. İkili ilişkilerde bağlanma sorunu yaşaması, sığ ilişkilerin içinde bocalayıp durması, cinsel ilişki sırasında acı çekmekten hoşlanması, orgazm olamaması, ilişki sonrası sanki kirlenmişçesine temizlenmek istemesi üvey babasının onu istismar etmesi sonrası yaşadığı etkilerden olmuştur.

Çürütücü zamana karşı kendini savunmayı öğrendin artık. Sevgiyle kucaklaşmanın acılar getirecek bağlanmalara yol açacağını çoktan öğrendin. Aradığın o bir anlık yükseliş, dağılıp patlama, -bulamadığın umutsuzca arayıp durduğun- kendini koyveriş yalnızca. Metin'le,

Doktor Savaş'la birkaç kez. Sevmediğin, kayıtsız olduğun, seni sevmediğini bildiklerinle. O zaman sınırsız haz duydun, bağırdın, bitmesin istedin, yok olmak istedin. Acı duydukça daha çok istedin. Ürkerek, korkudan esrikleşerek kanatmak istedin avuçlarının kavradığı teni. Ama hiçbir zaman burdan öteye geçemedin. Çemberini kıramadın. Güzeldir gene de bir insanın sıcaklığını duymak kısacık bile olsa. Ama hemen yalnızlığını özlersin yeni birini aramayı sürdürmek için. Her zaman yeni biri vardır. Sonrası biraz pişmanlık ama kayıtsız dinginliktir. Hafif bir iç bulantısı, boşluk anlamsızlıktır. Hiçbir zaman çiçekler açmaz, gökten yıldız yağmaz. Salgılar, kokular, kıllar, pörsüyen gülümsemeler, biraz hüzün ve yabancılıktır geriye kalan. Olsun, ne olursa olsun bu bir erkekle eşitlenme ânıdır. Çırılçıplak ve yalın (Aral, 2020, s. 75).

Eda'nın yaşadığı bağlanma problemleri, acıdan haz duyması ve hep yeni biriyle birlikte olma çabası romanda bu şekilde yer bulmuştur.

4.6. ENSEST VE CİNSEL İSTİSMARIN DİĞER GÖRÜNÜMLERİ VE TOPLUMSAL ELEŞTİRİLER

Romanda ensest ilişkilere yer verilen iki nokta daha bulunmaktadır. Bunlardan ilki Nedim'in bir zamanlar birlikte olduğu iş arkadaşı Gülperi'dir. Gülperi on bir yaşındayken annesini kaybetmiş ve astsubay olan babasıyla yalnız kalmıştır. Gülperi'nin babası romanda çok kıskanç, sinirli ve ona şiddet uygulayan biri olarak tanıtılmıştır. Gülperi Nedim'le birlikte olduğu sırada ona geçmişinden söz ederken babasıyla birlikte olduğunu, şiddete rağmen babasını sevdiğini, ortada bir suç varsa bunu babasıyla birlikte paylaştıklarını ve büyüdüğü zaman bu ilişkiyi kendisinin de istediğini söylemiştir:

Çok sevdiğin biriyle mi oldun, öldü mü yoksa sonra? diye sordum. Normal durumda kesinlikle söyleyemezdi biliyorum ama benim sevecenliğim -kollarıma almış, bebek gibi avutmaya çalışıyordum onu o anda- onun çözülmüş olması yüzünden, evet, babam... dedi. Gene de birbirlerini çok sevdiklerini, onun iyi bir insan olduğunu, kendisine kötülük yapamayacağını, eğer ortada bir suç varsa bunun tek başına babasına ait olmadığını söyledi. Genç yaşta yalnız kalmış bir adamdı. Sonraları, büyüdükçe kendisi de istemişti hem (Aral, 2020, s. 132).

Gülperi'nin büyüdükçe bu ilişkiyi istediğini söylemesi küçükken buna razı olmadığı fikrini düşündürmektedir. Babası tarafından ensest saldırıya uğrayan

ve istismar edilen Gülperi'nin bu ilişkiyi gerçekten isteyip istemediği ya da kendini suçlu görüp görmediği romanda belirtilmemiştir.

Romanda ensestin görünür kılındığı bir diğer nokta Eda'nın anneannesinin eşi ve gelinini birlikte görmesi üzerinedir. Eda'nın anneanesi, oğlu İsmail öldükten sonra akli dengesini yitirmiştir. İsmail'in ölümü üzerine gelini Melahat'ın kocasıyla birlikte olduğunu ve onları gördüğünü söyleyen anneanneye akli dengesi yerinde olmadığı için kimse inanmamıştır:

Kocasını, dul kalan geliniyle, kocasının ölümünden sonra bir süre, yanlarında kalan Melahat'la ilişki kurmakla suçluyormuş. Niyazi dayım, dedemin onu birkaç kez, -söylediğine göre kendine getirmek için- öldüresiye dövdüğünü, bunun sonucunda anneannemin büsbütün içine kapanık, korkak, dünyadan uzak duruma geldiğini anlatmıştı. Uyuyamaz, odasında ya da ön avluda volta atarmış geceleri. Gene de bu ilk belirtiler doktorlarca sağaltılmış o dönemde. Melahat evden ayrılmış. Ama anneannem dedemle bir daha konuşmamış. Aracılar kullanmış hep. Geliniyle kocası arasındaki ilişkinin gerçek olduğuna inanmaktan, onları gördüğünü herkese söylemekten vazgeçmemiş. Saplantısının gerçek olabileceğini kimse, hatta Niyazi dayım bile düşünmek istemese de (Aral, 2020, s. 305).

Görüldüğü üzere kayınbaba ve gelin arasında olan ilişkinin sadece Eda'nın anneanesi tarafından görülmüş olması ve anneannesinin akli dengesinin yerinde olmadığı göz önünde bulundurularak kimse anneannenin gördüklerine ve söylediklerine inanmamıştır. Bu ilişkinin gerçekten var olup olmadığı sorgulansa da yazarın ensest ilişkiye bir kez daha değindiği görülmektedir.

Ensestin aile içinde gizli kalması, ortaya çıkarılmaması ve bu durumun normal olmaması da Eda ve Nedim'in konuşmalarında yazarın dikkat çekmek istediği bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Nedim, önce ensestin toplumumuzda yaygın olmadığı düşünürken sonra birden fikir değiştirmiş ve çok yaygın olsa da aslında gizli kaldığı için yeterince bilinmediğine vurgu yapmıştır. Yazarın Nedim'in kişiliğinde, toplum içinde enseste bakış açısına gönderme yapmak istediği düşünülebilir.

İnci Aral, romanını bir gazete haberinden yola çıkarak kaleme almıştır. Bu haberde Kur'an kursundaki bir hocanın ders verdiği kızları taciz ettiği ve kendi kızına da tecavüz ettiğinden bahsedilmektedir. Romanda da Eda'nın gittiği

Kur'an kursundaki hocaefendi adlı kişi çocukları istismar etmektedir. Yazar okuduğu haberden yola çıkarak romanında da bu duruma yer vermiş ve Eda özelinde ensesti işlemiştir. Ayrıca yazarın kendi yaşamında da ensest mağduru kadınları tanıdığı görülmektedir. Onların yaşamlarını devam ettirme mücadelelerine tanık olan yazar ensest olgusunu dinle birleştirerek okuyucuya sunduğunu şöyle anlatmaktadır:

Ben, genel olarak cinselliğe bakışında tutucu bir yol izlemiyorum, her tür cinselliğin olabilirliğini düşünüyorum. Toplumsal normlar; toplumun, geleneklerin, göreneklerin cinselliği algılama biçimleri oldukça tutucu bizim toplumumuzda. Ben bütün cinsellik türlerinin olabilirliğini düşünüyorum. Fakat ensest ilişkiyi çok trajik buluyorum. Çünkü genellikle çok küçük yaşta çocuklara uygulanıyor ensest ilişki. Bu da çok yıkıcı sonuçlara yol açıyor. Ben böyle insanlar tanıdım. Kırkına yaklaşan kadınlar, genç kadınlar... Geçmişlerinde böyle bir şey olan insanların hayatta kalma, var olma dengesini sağlamaları hemen hemen imkânsızlaşıyor ya da çok zor oluyor. Bu bana acı göründü. Ama asıl orada anlatmak istediğim; gündelik hayatımızın dogmalarla, bir takım dayatmalarla hangi biçimleri alabileceği, neleri elden kaçırabileceğimiz, neleri kaybedebileceğimizdir. Bunu şiddetlendirmek için Melike Eda'nın bu tür değerlere bağlanmış görünen amcası ve üvey babasının bile –bütün o dogmaların içerisinde yaşayan, o kurallara uyan, çok dindar bir adamın bile- insanî zaaflarının ne boyutta olabileceğini, yani zaaflarımızla bize iyi ahlak olarak yüklenen ya da bizim için öngörülen değerler arasındaki çelişkiyi, insanoğlundaki çelişkileri anlatmak istedim. Bir gazete haberinden yola çıkmıştım bunu yaparken. Hatta gazete haberindeki kişi bir imamdı (Özdemir, 2004, s. 290-291).

Yazar, romanda ensesti işlerken dinin baskı ve kurallarının bu duruma engel oluşturmadığına, dindar görünen kişilerin tamamen masum ve günahsız olamayacağına ve insanın zaaflarıyla bir bütün olduğuna vurgu yapmıştır.

Postmodern bir roman özelliği gösteren *Yeşil*'de yazar İnci Aral, ensest saldırıyı konu edinmiştir. O, romanında yarattığı Eda karakteriyle, ensest olgusunu bütüncül bir bakış açısıyla ele almıştır. Babasız ve baskıcı bir ortamda yetişen Eda'nın amcasının üvey babası haline dönüşmesi, Behzat'ın Eda'yı yıllarca istismar etmesi ve Eda'nın sessiz kalışı ensest dinamiklerini ortaya koymaktadır. Romanda anne-kız ilişkisi, Eda'nın ensest saldırı sonucu ileriki yaşamında yaşadığı olumsuz durumlar ve toplumun enseste bakış açısı da romanda değinilen önemli konulardan olmuştur.

5. BÖLÜM

SEN GÜLERKEN

Ayşe Özmen tarafından kaleme alınan *Sen Gülerken*, 2002 yılında yayımlanmıştır. Metis Yayınları tarafından basılan roman 136 sayfadan oluşmaktadır. Bu tezde romanın ilk baskısı kullanılmıştır.

5.1. GENEL HATLARIYLA OLAY ÖRGÜSÜ

Sen Gülerken adlı roman Hülya adlı kadın karakterin anneannesinin gömülmesiyle başlamaktadır. Daha sonra anlatıcı Hülya'nın çocukluğuna geri dönmüş ve onun anımsamakta zorlandığı anılarını ortaya çıkarmıştır. Hülya dedesinin evindeyken büfede Havva'nın içinde bulunduğu bir resim görmüştür. Fotoğrafı gördüğü andan itibaren Havva'nın hikâyesini öğrenmeye çalışmış ve onun öldüğünü öğrendiğinde çok üzülmüştür. Bu sırada Hülya'nın annesi Melek Hanım ve babası Fikret Bey diğer çocukları Semih'i de alarak yurt dışına çıkarırken okulu devam ettiği için Hülya'yı dedesi Seyfettin Efendi'nin evine iki yıllığına bırakmışlardır. Hülya başlarda burada arkadaş edinmiş, dedesi ve onun üçüncü eşi Neriman Hanım ile yaşamaktan mutlu olmuştur. Fakat daha sonra dedesi onu istismar etmeye başlamıştır. Bir süre sonra Hülya Selanik'te anneannesinin yanına gitmiştir. İlk kez anneanesi Leman Hanım ile tanışan Hülya annesinin anneanesi Latife Hanım'ı da görmüştür. Daha sonra yurt dışından Türkiye'ye dönen Hülya'nın ailesi, yine kızlarını bırakıp ev tutmak için Mersin'e gitmişlerdir. Bir hafta sonra Hülya'da ailesinin yanına gitmek için trene binmiştir. Küçük kız burada tanımadığı bir adamın tacizine uğramıştır. Hülya Mersin'e ulaşmış ve anne-babasının yanına dönmüştür. Aradan birkaç yıl geçmiş ve Hülya liseye başlayacağı için aile İstanbul'a taşınmıştır. Dedesinin evine giden Hülya burada tekrar dedesi tarafından istismar edilmiştir. Aradan dört yıl geçmiş ve Seyfettin Efendi ölmüştür. Bu dönemde 1980 askerî darbesi gerçekleşmiş ve Hülya polis tarafından aranan bir devrimci olmuştur. Evlenmiş, çocuğu olmuş, kocası vefat etmiş ve anne-babasının yanına yerleşmiştir.

Kimliğini gizleyerek bir iş yerinde çalışmaya başlamıştır. Kocalarından şiddet gören kadınlar hakkında bir yazı yazmak için sığınma evlerinde kalan kadınlarla görüşen Hülya, burada babaları tarafından tecavüze uğrayan dört kızın annesiyle konuşmuştur. Daha sonra bu konunun üzerine giden Hülya benzer şeyleri yaşayan kadınlarla ve onların kızlarıyla görüşmüştür. Bu görüşmelerden sonra Hülya zihninin derinliklerine gömülen anıları anımsaya başlamış, annesi Melek Hanım'ın da tıpkı kendisi gibi Seyfettin Efendi tarafından cinsel istismara uğradığını fark etmiştir. Bu gerçekle yüzleşmekten korkan Hülya anımsadıkları düşünmekten vazgeçmiştir.

Aradan zaman geçmiş ve Hülya evlerinde yardımcı olarak görev yapan Safiye Teyze'nin hasta olduğunu duyunca Bursa'ya gitmiştir. Safiye Teyze ölüm döşeğindeyken Hülya'ya Havva'dan bahsetmiştir. Havva'nın küçük bir kızken dedesi Seyfettin Efendi tarafından kullanıldığını söylemiş, onun intihar ederek öldüğünü değil kaçtığını düşündüğünü belirtmiştir. Bu konuşmadan sonra Hülya'nın zihni tamamen aydınlanmış, dedesinin ona yaşattıklarını hatırlamaya başlamıştır. Önce bu durumu normalmiş gibi görse de daha sonra psikolojisi de değişmeye başlamıştır. Bir gün kütüphanesinde bir kitabı okumaya başlayan Hülya bu kitapta dedesinin tecavüzüne uğramış küçük kızların hikâyelerine tanık olmuştur. Hülya yaşadığı dehşet ve zihnine dolan anılar yüzünden depresyona girmiştir. Günlerini acı içinde geçiren Hülya geçmişiyle yüzleşince toparlanmaya başlamıştır. Bu sıralarda anneanesi Hülya'nın evine gelmiştir. Hülya anneanesiyle yüzleşmiş, onun kendi kızının ve torununun istismar edilmesine göz yumduğunu öğrenmiştir. Daha sonra anneanesi hastalanmış ve ölmüştür. Aradan üç dört ay geçmiştir. Bu süre zarfında Hülya geçmişi ve kendisiyle barışmış, annesini affetmiş ve hayatına devam etmiştir.

5.2. ENSESTİN YAŞANMASINA ZEMİN HAZIRLAYAN RİSK FAKTÖRLERİ

Ensestin yaşanmasında mağdurun kız olması ve yaşının küçüklüğü önemli bir risk faktörüdür. Hülya dedesinin istismarına uğradığında çok küçük bir yaştadır.

Yazar, Hülya'nın istismar edildiği yaşı kesin olarak romanında vermese de onun yaşananları anlayamayacak ya da anlatamayacak kadar küçük olduğunu şu sözlerle vurgulamıştır: “Yalnızca çevresini saran gizemle başa çıkamayacak kadar küçüktü. Eğer o, bir zamanlar var olmuşsa, şimdi neden olmadığını düşünemeyecek kadar küçük... Bunları anlama olanağı olmadığı gibi, anlatma olanağı da yoktu. Anlatacak ya da soracak sözcüklere sahip değildi” (Özmen, 2002, s. 19). Diğer bir risk faktörü mağdurun ebeveynlerinin geçmişlerinde cinsel istismara uğramış olmasıdır. Melek Hanım'ın çocukluğunda babasının istismarına uğradığı görülmektedir. Bu durum aynı şeyi Hülya'nın yaşamasına da sebep olmuştur. Romanda, Hülya'nın annesi Melek Hanım'ın ve Melek Hanım'ın annesi Leman Hanım'ın erken yaşta evlilik yaptıkları görülmektedir. Erken yaşta yapılan evlilikler de ensestin yaşanması için bir risk faktörü oluşturmaktadır. Ayrıca Hülya'nın annesi Melek Hanım'la, Melek Hanım'ın da Leman Hanım'la olan zayıf ilişkileri ensestin oluşumu için bir risk faktörü konumundadır.

5.3. ENSESTİN ORTAYA ÇIKMAMA NEDENLERİ

Sen Gülerken'de Hülya'nın dedesi tarafından istismar edildikten sonra bu durumu kimseye anlatmadığı görülmektedir. Ensestin gizli kalması ve ortaya çıkarılmamasındaki ilk sebep Hülya'nın çok küçük yaşta ensest saldırıya uğramış olmasıdır. Saldırganın mağduru küçük yaşta istismar ederek olayların ortaya çıkmasını önlemesi ensestin gizli kalması için kullandığı bir yöntemdir. Çocuğun “yaşadığı ilişkiden rahatsız olsa da, yaşadıklarının yanlışlığını bilmeyecek ve bu ifade edemeyecek kadar küçük bir yaşta” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 78) olması saldırgan tarafından özellikle tercih edilen bir durum olduğundan Hülya'nın yaşadıklarına anlam veremeyecek küçüklükte olması romanda ensestin gizli kalmasının sebeplerinden biri olmuştur.

Ensest toplumun her kesiminde, her yaşta ve farklı ekonomik düzeylere sahip olan herkesin başına gelebilmektedir. Bu nedenle “enseste bir tacizci prototipinin olmadığı” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 74) görülmüştür. Fakat bununla birlikte ensest üzerine yapılan araştırmalarda ensesti uygulayan kişinin

“çoğunlukla otorite sahibi erkekler” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 74) olduğu tespit edilmiştir. Otorite sahibi erkekler ensestini ortaya çıkmasını engelleyen bir unsurdur.

Sen Gülerken'de de ensesti uygulayan Seyfettin Efendi'nin hem toplumda hem de aile içinde otoriteye sahip olduğu görülmüştür. “Dedeler hem doğrudan hem de çocuğun anne ve babası dolayısıyla çocuk üzerinde otoriteleri olan kişilerdir” (Çavlin Bozbeyoğlu, 2009, s. 15). Kızına ve torununa ensest saldırıda bulunan Seyfettin Efendi romanda şu şekilde tanıtılmıştır:

Dedesini, ağır takım elbiselerinin üstüne giydiği uzun trençkotu, yazlık ve kışlık kıyafetlerine uygun çeşit çeşit fötr şapkaları ve elinden hiç bırakmadığı bastonuyla Şamlı Seyfettin efendi. Babası, Şam'a tayin edilmiş bir Osmanlı subayıydı. Çocukluğu, zamanında Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde olan Bağdat ve Şam'da geçmişti. (...) Herkes ona saygı gösteriyor, “Buyrun beyefendi”, “Hoş geldiniz Seyfettin Bey” diyorlardı. Her şeyin en iyisini veriyorlardı (Özmen, 2002, s. 32-33).

Bu satırlardan da anlaşıldığı üzere Seyfettin Efendi toplumda sevilen, saygı gösterilen bir adamdır. Emekli bir asker olan Seyfettin Efendi aile içinde de aynı saygıyı görmektedir. Ensest saldırganı “erkeklerin çoğu, psikolojik olarak normlardan sapmayan, dikkat çekmeyen, çevreleri tarafından “çalışkan ve iyi bir aile babası” olarak nitelendirilen erkeklerdir” (İlkkaracan, 1996, s. 112). Toplumda sevilip saygı gören ve iyi biri olarak tanınan Seyfettin Efendi baskın bir karaktere de sahiptir ve tüm bu yönleriyle romanda otoriter bir erkek olarak kurgulanmıştır.

Ensest saldırısının ortaya çıkmamasının diğer bir sebebi, Seyfettin Efendi'nin torunu Hülya'nın ve kızı Melek Hanım'ın “direncini ortadan kaldırmak için ödüllendirme” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 74) yöntemini kullanmasıdır. Seyfettin Efendi kızı Melek'e bir sürü pahalı kıyafet, ayakkabı ve çanta; Hülya'ya ise şekerler, çikolatalar, kuruyemişler, defterler ve pahalı boya kalemleri almıştır. Kızına ve torununa duyduğu cinsel açlığını bu şekilde örtmeye çalışarak onların konuşmalarını da engellemiştir. Seyfettin Efendi ensest saldırısının ortaya çıkmaması için mağduru ödüllendirme yöntemine

başvurmuştur. Onun bilinçli olarak kullandığı bu yöntem ensestin ortaya çıkmamasının nedenlerinden biri olmuştur.

Ensestin ortaya çıkmamasında çocuğun kendisini suçlaması” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 79) önemli bir nedendir. Romanda da ensest saldırıya ve daha sonra trende tanımadığı bir adamın tacizine uğrayan Hülya kendisini suçlayarak yaşadığı istismarları ortaya çıkaramamıştır. Hülya'nın dedesiyle yaşadıkları yüzünden suçluluk duyması romanda şu şekilde anlatılmıştır:

Kendisine yapılan düşmanca şeyleri bile anlama gayretinin ötesinde, çevresindeki erkeklerin tacizlerini ya da tacize varan iltifatlarını duymazdan gelmiş, kimi zaman saldırganca davranışları, suçluluk duygusuyla ört bas etmeye çalışmıştı. Bunların olmasından kendini sorumlu görüyordu besbelli; bu yüzden örtmeli, gizlemeli, her şeyin kendisi yüzünden altüst olmasını engellemeliydi.

Küçük bir kızken, bu tür saldırıları nasıl karşılayacağını bilmemişti. Başına gelen şeyi saklamıştı. Kendisini suçlu görmüştü.” (Özmen, 2002, s. 128).

Ensestin ortaya çıkmamasının diğer bir nedeni mağdurun ebeveynlerinin geçmişlerinde cinsel istismara uğramış olmasıdır. Romanda Hülya'nın annesi Melek Hanım'ın, çocukluğunda babası Seyfettin Efendi tarafından istismar edilmiş olması, onun psikolojisini bozan ve çocuklarına yeteri kadar ilgi göstermemesine sebep olan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Melek Hanım sığınma ihtiyacı yüzünden genç yaşında evlenmiştir. Çocukları olduğunda onlarla arasına mesafe koymuştur. Hülya, annesinin onu sevdiğini bilse de ondan yeterli ilgiyi göremediği için yalnızlaşmıştır. Hülya annesiyle olan ilişkisinde kendisini anne, Melek Hanım'ı da daima korunması ve ilgi gösterilmesi gereken çocuğu gibi görmüştür. Bu nedenle kardeşi Selim ile birlikte annesini üzmemek için daima kaçınmıştır. Romanda Melek Hanım, fazlasıyla kırılgan, hassas, sessiz, içe kapanık, korunmaya muhtaç, ilgiye aç, mesafeli ve zaman zaman zalim biri olarak tarif edilmiştir. Babası tarafından ensest saldırıya uğrayan Melek Hanım'ın bozulan psikolojisi ve Hülya'nın annesine karşı olan tavrı romanda şu şekilde anlatılmıştır:

Tahammülü en güç özelliği ise olağanüstü kırılganlığıydı. Çok küçükken, bu kırılganlığın nedeninin, anlatamadığı şeyleri, hafif bir darbeye dağılıverecek sırcadan bir kase gibi içinde muhafaza etmesi

olduğunu anlayamamıştı Hülya. Ama, iyice yaşlanan annesinin, etiyle sarıp sarmaladığı o hiç büyümemiş kız çocuğunu hâlâ taşımakta olduğunu görmek üzücüydü. Aslında on-on iki yaşlarındayken bile, Hülya ve kardeşi, hiçbir zaman ondan söz etmemiş olsalar da, bu küçük kızın bir ölçüde farkındaydılar.

(...)

O korunmasız varlık, her şeyden inciniyordu. Melek Hanım'ın alınganlığı, kendisinden başka kimsesi olmayan küçük kızı bütün dünyaya karşı koruma gayretinden kaynaklanıyordu. Bu durum onu zaman zaman sertleştiriyor, zalimleştiriyor, içine kapalı bir insan yapıyordu.

(...)

Etraflarında olan bitene anlam vermeye başladıkları o yıllarda, annelerini adeta küçük bir kardeş gibi kollamaya almışlardı. Melek hanım, tutumunun çocukları için ne kadar büyük bir yük olduğunun farkında değildi. Kendine acıma duygusuyla öyle büyülenmişti ki, adeta bütün yaşam enerjisini bu duygudan alıyordu.

Annesinin kendi merkezinde dönen dünyası, onun uyduları durumunda olan çocukları, kocası ve Safiye teyze tarafından tartışmasız kabullenilmişti.

Bazı insanlar diğerlerinden daha fazla kendine dönüktür. Bu durumun, doğal addedilen bir sınırı olması gerektiğini düşünüyordu Hülya. Ne var ki, uzun süre önce fark ettiği gibi, annesinin durumu doğallık sınırlarını aşıyordu. Bencilliğinin altında, bütün dünya tarafından terk edilmiş olduğuna, kimsenin onu düşünmediğine ve çektiği acıların kimse tarafından bilinmediğine dair beslediği inanç yatıyordu.

Acı çekiyordu. Bu paylaşılamayan acı, Melek hanımı, çevresindeki kişilerden daha ayrıcalıklı hale getiriyordu. Bazı insanlar çektikleri acıyı sevdiklerinden saklarlar; onları kollamak, üzmemek için... Annesi onları kollamıyordu. Tam tersine yakınları, çektiği acıdan ve bunun bir türlü dinmeyişinden herkesten çok sorumluydular. Bütün mutsuzluklarını, değerli bir hediyeye vermiş gibi en çok onlara gösterirdi. Melek hanım fedakârlık yapabiliirdi. Ama bu fedakârlığı, nesnesi olan kişileri ömür boyu ödeyemeyecekleri bir borç altına sokuyordu.

Bu kişiler, annesini fedakârlıkta bulunmak zorunda bırakmış olmaktan dolayı suçluydu. Bu suçu işleyememeye daha çok küçükten karar vermişti Hülya. .

(...)

Başına üzücü şey gelen kişi -ki bu çok yakın biri de olabilirdi- avuntu beklerken, üzücü olayın yaratıcısı olarak Melek hanımın öfkesini hedef oluyordu. Bu üzüntü sergilenmeli, merhamet uyandırmalıydı. Kendisine acımasına sonsuz ölçüde ihtiyacı vardı. Acısını sergiliyor, adeta başarılı bir gösteriden sonra bütün alkışları -yorgunluktan eller tutmaz oluncaya kadar- toplayan sanatçılar gibi doygun kenara çekiliyordu.

(...)

Bu nedenle Hülya, ona, kendisini üzen şeylerden pek az söz etti. Bunu yaptığındaysa, annesini cezalandırdığı duygusu öyle baskın geliyordu ki, gerçekten böyle davrandığını düşünüp utanıyordu (Özmen, 2002, s. 62-63-64).

Yukarıdaki alıntılardan da görüldüğü gibi, Melek Hanım geçmişten getirdiği acıları sebebiyle çocuklarına ilgi göstermekten çok çocuklarının ve çevresindeki insanların ilgisine her daim aç biri olarak kurgulanmıştır. “Cohen (1998), normal çocukluk geçiren bir grup anne ile çocukluğunda enstest mağduru olmuş bir grup anneyi, annelik becerileri açısından karşılaştırmıştır. Çalışma sonucunda, enstest mağduru annelerin, normal anneler ile karşılaştırıldığında daha zayıf ebeveynlik beceriler gösterdiği ortaya konulmuştur (Akt. Lev-Wiesel, 2006)⁶” (İdrisoğlu, 2019, s. 26). Melek Hanım’ın annesi tarafından terk edilişi, babasının istismarına uğraması onun annelik becerilerini de doğrudan etkilemiştir. Kızıyla olan ilişkisinde, onun kızını koruyup kollaması gerekirken kızı tarafından kollandığı görülmektedir. Hülya’nın annesini üzmemek adına, hayatındaki üzücü olayları ona anlatmaması enstestin ortaya çıkmamasına sebebiyet vermiştir.

5.4. ANNE-KIZ İLİŞKİLERİ

Enstestin yaşandığı ailelerde annenin nasıl bir rolü olduğunu ortaya çıkarmak için birtakım çalışmalar yapılmıştır. “Bu konuda yapılan çalışmalara göre (...) enstest görülen ailelerde anneyi suçlamak yaygın bir eğilim” (Salman Yıkılmış, 2018, s. 93) olmuştur. Enstesti fark edemeyen ya da ortaya çıkarmayan anne suç ortağı olarak görülmüştür. Feminizmin aile kurumunu incelemeye

⁶ Bahsi geçen çalışma için bkz. Cohen, T., 1998.

başlamısından sonra ensestte annenin rolünün suç ortağı olduğu değil “ataerkil sistemi içindeki eşitsiz konumu, yaşadığı ayrımcılıklar, kendisinin de maruz kalmış olabileceği şiddet” (Çavlin ve diğerleri, 2018, s. 28) göz önünde bulundurulduğunda annenin de kurban durumunda olabileceği sorgulanmaya başlamıştır. Ataerkil toplumun kadına yüklediği annelik rolü yüzünden annelerin sessiz kalması farklı açılardan değerlendirmeye alınmıştır. Bu bilgilerin ışığında romanlara bakılırsa Hülya'nın annesi Melek Hanım'ın ensesti tahmin edip bununla ilgili bir şey yapmaması onu suç ortağıymış gibi gösterse de aslında kendisinin de bir ensest mağduru olduğu göz önüne alındığında, Melek Hanım'ı “ikincil mağdur” (Kardam ve Bademci, 2018, s. 130) olarak değerlendirmenin daha doğru olacağı düşünülmektedir. Sağlıklı bir psikolojiye sahip olmayan Melek Hanım, kendisini koruyamadığı gibi kızını da koruyamamıştır. Hülya geçmişle yüzlemeye başladığında, küçükken dedesinin kendisini istismar etmesiyle ilgili ipuçlarını annesine anlatmaya çalıştığını hatırlamıştır. Bu hatıralar arasında Hülya'nın annesi tarafından korunmadığı romanda şu şekilde yer bulmuştur:

Zaman zaman bir tek karanlık anı parçası, Hülya'ya bütün bunların çok küçükken başladığını gösteriyordu. Bu kadar küçükken, olanların aklında kalmasının imkânsız olduğunu düşünüyordu. Ama hepsi oradaydı. Bunca yıl, Hülya'yı beklemiş durmuşlardı. Annesine, başına gelen şeyle ilgili ipuçlarını vermiş olduğunu da böyle kavradı. Şimdi, ibret verici bir film izler gibi, gerçekten hatırlanmayacak kadar uzağa gidip, belleğine is lekesi gibi yapışan o anı bilince çıkardığında, bir gözlemci gibi, bu sahne üstünde fikir yürütebiliyordu.

Sonra, kızgınlık, öfke, şaşkınlık ve keder içinde, gözlerinin önünde beliren yüzü gördü; annesinin yüzünü... Olan bitene anlam veremeyecek kadar çaresiz, suçluluk duygusuyla sersemlemiş, çocuğunu korumaktan aciz Melek hanımı... (Özmen, 2002, s. 106).

Melek Hanım babası tarafından istismar edilmiş bir kadın olmasına rağmen, kızını istismarcı babasının yanında bırakarak yurt dışına çıkmış olması ve kızının ona verdiği ipuçları karşısında bir şey yapmamış olması dolayısıyla Hülya'nın gizliden gizliye kendisinden nefret etmesine sebep olmuştur. “Hülya, yaptığıнын bilincinde olmasa da, kendisini dedesinin yanında bırakmış olduğu için nefret etti annesinden...” (Özmen, 2002, s. 127). Fakat Hülya, daha sonra annesinin yaşamış olduğu acıları düşündüğünde ve annesiyle empati

kurduğunda, onu affetmiş ve kendisini şanslı olarak görmüştür. Yazar bu durumu “ne de olsa bu adama onun dedesiydi; babası değil. Hülya annesi gibi değildi. Şanslıydı o... Evet, şanslıydı, annesi gibi zavallı bir kurban değildi” (Özmen, 2002, s. 104) diyerek açıklamıştır. Hülya’nın geçmişini kabul edip geçmişiyile yüzleşmesinde annesini affetmesi ve bu şekilde hayatına devam edebilmesi önemli bir eşik olmuştur.

Romanda Hülya’nın ensest saldırıya uğraması kadar Melek Hanım’ın babası tarafından istismar edilmesi de önemli bir yere sahip olmuştur. Melek Hanım’ın annesi Leman Hanım ve babası Seyfettin Efendi, Melek çocukken boşanmışlardır. Leman Hanım, Seyfettin Efendi’yi hiçbir zaman sevmemiştir. “Seyfettin efendi boşandığı karısından intikam almak için henüz on iki yaşındaki kızını okuldan çekip almış ve sürgüne gönderildiği ücra Doğu kasabasına” (Özmen, 2002, s. 62) götürmüştür. Leman Hanım ise boşandıktan sonra, boşanmadan önce ilişkisi olduğu ve o sırada evli olan Muhterem Bey’in yanına gitmiş ve kızını kocasına bırakmıştır. Melek, annesi tarafından terk edilmiştir: “Bu küçük kız çocuğu, annesi tarafından istenmemiştir. Ona büyük bir düşkünlük ve sevgi gösteren babasına doğru aktığında ise daha farklı şeyler yaşanmıştır” (Özmen, 2002, s. 62). Hülya annesinin istismara uğradığı zamanları, anneannesi ve dedesi boşandıktan sonra dedesinin onu alıp Hakkari’ye götürdüğü sırada başlamış olabileceğini düşünse de durumun bundan farklı olduğu şu şekilde anlaşılmaktadır:

Anneannesi o gece, Teşvikiye’de annesinin doğduğu eski konakta, (...) alt kattaki kadının kucağında küçük çocuğuyla yukarı kata çıkararak, ona çocuğun sürtünmekten yara olmuş vücudunu gösterdiğini anlatmıştı.

(...)

Ayrıntıları terbiye gereği sormadı Hülya. Sessizce dinledi ve bu olayın yılar önce küçük bir çocukken Selanik’te yarım yamalak duyabildiği sözlerle ilgili olduğunu anladı. “Çocuğun halini görünce bayılmışım,” diye devam etti anneannesi... “Sonra dedenin tayini çıktı...” (Özmen, 2002, s. 114).

Küçük yaşta ensest saldırıya uğrayan Melek Hanım, babasıyla tek başına kaldığı yıllarda ve daha sonra yetişkin olduğu dönemde de babası tarafından

istismar edilmeye devam etmiştir. Yaşının küçüklüğü ve annesi tarafından terk edilmiş olması Melek Hanım'ın ensest saldırıya uğraması ihtimalini artıran risk unsurlarından olmuştur. Saldırgan babaların eşleri olmadığı durumlarda kızlarını eşleri gibi görmeleri de baba-kız ensestinin oluşmasına zemin hazırlayan faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Melek Hanım'ın annesi Leman Hanım'a bakıldığında, onu Melek Hanım gibi ikincil mağdur olarak değerlendirmenin doğru olmayacağı düşünülmektedir. Leman Hanım, Melek Hanım'dan farklı olarak ensest saldırıya uğrayan bir kadın olmamıştır. Toplumun ondan beklediği kadınlık ve annelik rolünü de baştan beri kabul etmemiştir. Kızını küçük yaşta terk etmiş ve ensest saldırı için kızını sorumlu tutmuştur. Romanda Leman Hanım'ın kızını terk etmesi iki farklı bakış açısıyla sunulmuştur. Bunlardan ilki, Leman Hanım'ın âşık olduğu adamın peşinden gidişi ve kızını istismarcı kocasına bırakışdır. Melek Hanım, annesinin kendisini istismarcı babayla bıraktığı ve onu korumadığını düşündüğü için annesinden nefret etmiştir. Diğer bakış açısı ise Leman Hanım'ın ağzından şu şekilde ortaya konmuştur:

“Kızı, kendisine kızmakta haksızdı. Leman hanım, Melek'i terk etmemişt; ayrılmak ve kızını o adama bırakmak zorunda kalmıştı. (...) “Deden resmen sapıktı... Ben anneni bırakmadım. Kendimi kurtarmak zorundaydım. Deden onu bana vermek istemedi. Anneni ona bırakmak zorunda kaldım” (Özmen, 2002, s. 114). Leman Hanım, genç yaşta evlendiği, hiç sevmediği ve kendi deyimiyle kıskançlık yüzünden eziyet gördüğü kocasından ayrılırken kendisini kurtarmak zorunda olduğunu ve kızını bırakmasını da bu zorunluluğun bir getirisi olarak görmüştür. Bu noktada anlatıcının olaya bakış açısı duruma netlik kazandırmaktadır:

Belki çok genç bir kadın olarak çaresizlikten ama daha çok, bütün ailenin bildiği gibi hayatında her şeyden daha önemli olan bu aşk yüzünden, kızı Melek'i sapık kocasının ellerine bırakmakta tereddüt etmediğini biliyordu. Anneannesinin sevgisizliğinin delillerini buldu bu sözlerde. Kızının son yıllarda artan ithamlarına karşı kendini savunmak istiyordu yaşlı kadın. Belki suçluluk duyuyordu. Belki de hem yaşının, hem kişiliğinin gereği olarak oldukça basit bir nedenle, - şu anda onunla ilgilenebilecek durumdaki tek yakını olan Hülya'yla

ilişkinin bozmamak için- böyle davranıyordu. Kızının değilse bile, torununun gözünde aklanmak istiyordu.

(...)

Aslında o gece daha önemli bir şey öğrenmişti; eğer annesinin başına tahmin ettiği şey geldiyse, bundan anneannesi haberdardı. (Özmen, 2002, s. 114-115).

Bu açıdan bakıldığında Leman Hanım, istemediği ve sevmediği bir evlilik yapan, mutsuz ve kocasına katlanmak zorunda kalan biri gibi görünse de aslında onun güçlü bir kişiliğe sahip olduğu, kızı Melek gibi pasif olmadığı, aşkı için evliliğini sonlandırdığı anlaşılmaktadır. Leman Hanım aşkı uğruna çocuğunu bile bıraktığı gerekçesiyle ikincil mağdur olmaktan ziyade ensest saldırı karşısında çocuğunu korumadığı, bu saldırının sonlanması için hiçbir şey yapmadığı sebebiyle kızı tarafından suçlanmaktadır. Bir de tüm bunların üstüne Leman Hanım'ın ensest saldırı için kızı Melek'i suçlayıp bu ilişkiden razı olduğunu söylediği görülmektedir:

Leman hanım, "Babası sapıktı, resmen sapıktı deden. Yine de annen okulu bırakıp babasının yanına döndü. Ona sağlanan eğitim imkânları hiç kimseye sağlanmamıştır. Hem de ne imkânlar; ama yine de babasının yanına gitti; demek kendisine yapılanlara razıydı," dedi. "Uygulamalı seks dersleri veriyormuş deden... Duydun mu?" dedi Hülya'ya; "Ben duyduğum zaman aklımı oynatacaktım az daha... Uygulamalı seks dersleri!.. Beni suçluyor ama kabahat onda; yanına döndü. Babasının yanına dönmeyebilirdi. Beni suçluyor ama hata kendisinin..." (Özmen, 2002, s. 117).

Ensest ilişkiye şahit olan annenin kendinde bir hata görmeyip çocuğunu suçlaması, kızına yapılanlar için kızının razı olduğunu söylemesi ve kendi sorumluluğunu reddetmesi romanda Melek Hanım ve Hülya'nın bakış açısından Leman Hanım'ı suçlu kılan unsurlardan olmuştur. Bu konuda Ayşe Özmen'in İpek Çalışlar ile yaptığı bir söyleşide söylediği sözleri dikkat çekmektedir. Saldırganların suçlanmayıp kurbanda suç görülmesi, toplum baskısı yüzünden konuşamayıp enseste onay verdiği düşünülen kızların sessiz kalışları ve çeşitli nedenlerle kendilerini suçlamalarını yazar şu şekilde eleştirmektedir:

Saldırgan daima erkek olduğu halde saldırının kurbanı olan kadınlar baştan çıkarıcılar olarak suçlandılar, cezalandırıldılar, öldürüldüler.

Bu binlerce yıllık egemen düşünce hâlâ gücünü ve geçerliliğini koruyor.

Çocukların ya da genç kızların suskunluğu dünyanın birçok ülkesinde hatta bu konuların daha açık tartışıldığı ülkelerde de rıza göstermek olarak algılanabiliyor. Bilmemiz gereken suskunluğun nedeni rıza göstermek değil, birincisi toplumsal olarak tabu addedilen olayda konuşmak zor. İkincisi çocuk buna kendisinin sebep olduğunu düşünüyor. Suçluluk duyuyor ve aileyi yıkıma uğratmamak için susuyor. Üçüncüsü çocuklar kendilerine inanılmayacağını düşünüyorlar. Birine anlattıklarında da kendilerine bu kadar uzun süre niye suskun kaldığı suçlama olarak yönetiliyor. Kitapta da bunların hepsinden kaynaklanan özel bir zihni mekanizma var zaten... (Çalışlar, 2002, s. 9).

Romanda Leman Hanım'ın kızını suçlarken aslında kendi vicdani yükünü hafifletmek istediği göze çarpmaktadır:

“Anneanesi, nefret ettiği kocasının bir parçası olarak gördüğü kızını reddedip, küçük Melek'i, adeta ihanetinin –çünkü aşk ilişkisi kocasından boşanmadan önce başlamıştı- karşılığı olarak kocasına bırakmıştı. Sonra onunla hiç ilgilenmemiş olması, hatta uğradığı cinsel saldırılardan dolayı da kızını suçlaması, duyduğu pişmanlıktan kaynaklanıyordu. (...) Besbelli; kızının kendisine ayak bağı olmasını istememişti” (Özmen, 2002, s. 125).

Romanda Leman Hanım'ın çok uzun yıllar boyunca hiçbir şey yapmadığı ve hatta kızıyla kocası arasında olanlar hakkında konuşmak için 96. yaşını beklediği görülmektedir. Bu konu hakkında Hülya'nın şu düşünceleri dikkat çekmektedir: “Anneanesinin, konuşmak için niye bunca zaman beklediğini, neden kızının sapık olduğunu bildiği babasının yanında kalmasına izin verdiğini, kendisinin dedesine bırakılmasına neden engel olmadığını düşündü. Leman hanımın, annesi gibi kendisini de hiçbir zaman sevmediğine orada kesin olarak karar verdi” (Özmen, 2002, s. 118). Tüm bu bilgiler ışığında Leman Hanım'ın kızını, Melek Hanım'ın da annesini suçladığı romanda açıkça görülmektedir.

Annesi tarafından terk edilen Melek Hanım'ın ruhunda derin yaralar açılmış, kendisini yalnız ve çaresiz hissetmesine sebep olmuştur. Buna karşılık babasının onu şımartması ve ona ilgi göstermesiyle ona sığınmıştır. Bu durum romanda şu şekilde aktarılmıştır:

Annesi tarafından reddedilen Melek, babası tarafından ölesiye şımartılmıştı. Şık kıyafetlere, şekerlere, çikolatalara boğulmuş, sığınma ihtiyacını babasında gidermek istemişti. Seyfettin beyin aşırı ilgisi, büyük ihtimalle yaşı küçük olduğu için ayırt edemediği sevgisi, ihtimamı, Melek'i şaşkına çevirmişti. Yalnızdı. Çünkü bunlar kimseyle paylaşılmazdı. Güçsüzdü. (...) Seyfettin efendi, büyüüp serpildiğinde, şıklığı ve güzelliği ile herkesin dikkatini çeken kızına yönelik davranışlarını sürdürmüştü. Melek, karşı koyamamış, ne yapacağını bilememiş olmalıydı. Güvensizdi. Bu yüzden sığınmaya ihtiyacı vardı (Özmen, 2002, s. 126).

Melek Hanım'ın annesi tarafından terk edilişi ve bu sebeple kendisini istismar eden babasında sevgi bulmaya çalışıp sessiz kalması ve Hülya'nın da aynı istismarı yaşadktan sonra konuşamaması konusunda Hande Ögüt'ün şu sözleri dikkate değerdir:

Annesinin eksikliğini giderme çabasıyla babasının ihtiyaçlarına hizmet ederek adeta 'ikame bir annelik' yaşayan Melek'in de, aynı şekilde dedesinin 'cinsel aydınlatma girişimlerine' sessiz kalan Hülya'nın da enest ilişkisine pasif biçimde katılmalarının nedeni; ayrılık ve kaybetme korkusudur. Annesini yitirmiş olan Melek hiç değilse babasını muhafaza etmeye çalışırken, Melek'i üzerek ölümüne neden olacağından endişe eden Hülya, kendi yasını tek başına yaşar. Böylece hep saklı kalmaya mahkûm olan ve geleneklerle sürdürülen aile içi cinsel şiddet, toplumun kadına yönelik cinsel taciz ideolojisinin makrokozmetik boyutunu besleyen, mikrokozmetik bir paradigma olarak sürgider (Ögüt, 2002, s. ?).

Anne ve kızın çatışmalarıyla dolu ilişkisi romanın sonunda Leman Hanım'ın ölümüne yaklaşırken Melek Hanım'ın ona karşı zalimleşmesi, geçmişin intikamını almaya çalışması ve annesi ölünce mezarına gitmemesiyle son bulmuştur. Melek Hanım'ın annesini hiçbir zaman affetmemesi Leman Hanım'ın suçlu gibi görünmesine; Hülya'nın da annesi Melek Hanım'ı affederek annesinin aslında kurban rolünde ve ikincil mağdur olarak kurgulandığının düşünülmesine sebebiyet vermiştir.

5.5. ENESTİN ETKİLERİ

Bilindiği üzere travmalar kişilerin hayatlarını değiştiren ve psikolojilerini bozan durumlardır. Özellikle çocukluk döneminde yaşanan travmalar kişiliğin oluşumunu etkileyen ve çocuğun gelecekteki hayatını şekillendiren durumlar

olarak karşımıza çıkmaktadır. “Çocukluğunda ensest öyküsü olan yetişkinlerde ise; antisosyal davranışlar, intihara eğilim, depresyon, anksiyete, disosiyatif bozukluklar, zayıf dürtü kontrolü, travma sonrası stres bozukluğu, aile kurmaya ve cinselliğe karşı soğukluk gibi bozuklukların daha sık görüldüğü bildirilmektedir” (Saygılı ve Gönenli, 2008, s. 33). Bu anlamda Ayşe Özmen, romanda Hülya ve annesinin yaşadığı travmaların onlar üzerinde oluşturduğu etkilere değinmiştir. Bu iki kız çocuğu “kendini korumak ve bakmaktan âciz olduğu için, yetişkin bakım ve korumasının eksikliğini, elinin altındaki tek araçla, gelişmemiş bir psikolojik savunma sistemiyle” (Herman, 2020, s. 121) telafi etmek durumunda kalmışlardır. *Sen Gülerken*'de Hülya çocuk yaşında yaşadığı istismarın kötü bir şey olduğunu fark etse de duruma anlam verememiştir. O sıralarda aslında bir travma yaşadığını anlayamayan Hülya, zihninde yaşadıklarını geriye atmış ve yıllar sonra dedesinin ona yaşattıklarını hatırlamıştır. Romanda yaşanan kötü olaylar sonucunda zihnin unutmayı seçmesi ve travmayla yüzleşmemesi anlatılmıştır. Fakat Hülya'nın zihninin unuttuğu şeyler onun zaman zaman karşısına çıkmış, rüyalarına girmiş ve küçüklüğünde neler yaşadığının peşine düşmesini sağlamıştır. Zihnin unuttuğunu sandığı ama aslında beyinde her şeyin depolandığı ve bunların farklı şekillerde ortaya çıktığı romanda şu şekilde anlatılmıştır:

Küçük çocukların bellekleri olmadığı söylenir. Anıları da yoktur. Bellekten üç buçuk-dört yaşından sonra söz edilebilir. Ondan önce her şey karanlık bir boşluktan ibarettir. Her şey anımsanmayacak kadar eski bir zamanda olup biter. Bunlar doğru olabilir ama tümüyle değil. Çünkü adı bellek olmasa da, beynin kıvrımları arasında bir yer, karanlık aslan payını aldıktan sonra parçaları saklar, korur, sarar sarmalar. Anlama dönüşmeden kalmış koku, ses, ve görüntü kırıntılarıdır bunlar; bir zamanlar yaşanmış olandan geriye kalanlar, - belki hatırlamak kelimesini karşılamayacak biçimde- zaman zaman saklandıkları yerden çıkarlar; rüya, hayal ya da halüsinasyon olarak... (...) Buna o yaşlarda ad verebilmek zordur. Buna ad verebilmek her zaman zordur (Özmen, 2002, s. 32).

Hülya'nın yaşadığı travmatik anları zihninin geriye atması ve bunları hatırlamaması onun kendisini ve zihnini psikolojik olarak korumak istemesiyle gerçekleşmiştir. Kendisine psikolojik bir savunma mekanizması oluşturan Hülya, yıllar geçtikten sonra Havva'nın hikâyesinin peşine düşmesi, ensest mağduru

kişilerle konuşması ve Safiye Teyze'nin ona anlattıkları sonucu geçmişiyile yüzleşmiştir. Fakat o geçmişiyile yüzleşmeden önce kendisine yeni savunma mekanizmaları yaratmıştır. Hülya öncelikle dedesinin ona yaptıklarını arkadaşlarına anlatarak “yaşadıklarını sıradanlaştırmaya, katlanabilir hale getirmeye” (Özmen, 2002, s. 102) çalışmıştır. Yazar Hülya'nın dedesiyle yaşadıklarını arkadaşlarına anlatırken oluşturduğu savunma mekanizmasını ve bu mekanizmanın yıkılışını romanda şu şekilde anlatmıştır:

Konuştığı kişilere, dedesiyle arasında geçenlerin -özellikle bu ifadeyi kullanıyordu- kendisini pek de kötü bir şekilde etkilemediği, dedesini hâlâ çok sevdiğini, hatta daha ileri giderek bu ilişkiden hoşlandığını söylüyordu. Dedesinin kendisine yaptıklarından zevk aldığını söylerken (...) kimse itiraz etmediği halde, giderek saldırganlaştığını fark etti. Kurduğu savunmanın gün be gün zayıfladığını, dışardan değil, içerden gelen bir şeyin bin bir zahmetle ördüğü duvarları yıkmaya hazırlandığını hissettikçe saldırganlığı arttı. Artık köşeye sıkışmış bir hayvan gibi herkese dişlerini gösteriyordu. Ne var ki, her seferinde daha kuvvetle inen darbelere karşı bütün çabaları etkisiz kalıyordu. Kendi etiyle beslenen bir yaratık gibi kanlı ve çaresizdi (Özmen, 2002, s. 102).

Dedesinin ona yaptıkları yüzünden Hülya yaşı ilerledikçe herkes tarafından sevilme ve onaylanmak isteyen, kırılabilir ve aşırı hassas bir kadına dönüşmüştür. Dedesinin istismarını hatırladığında fazlasıyla acı çekmiş ve bu acıyı kaldıramadığı için depresyona girmiştir. Geçmişini hatırladığı süreçte “dedesinin o henüz küçük bir kızken başladığı ve sonra da sürdürdüğü davranışlarının, cinselliğinde nasıl bir yeri olduğunu” (Özmen, 2002, s. 104) düşünmeye başlamıştır.

Babasının arkadaşları iltifat olsun diye, güzel bir kız olduğunu söylediklerinde buna sevinmek yerine düşüp bayıldığını anımsıyordu – birkaç kez tekrarlanan bu baygınlıklar ailesi tarafından anemiye yorulmuştu. Sonra, erkeklere ilgisinin yaşlılarından farklı olmadığına karar veriyordu. Ama, belki biyolojik nedenlerle çok geç regl olmuştu. Annesinin bu kanamadan en az onun kadar rahatsız olduğunu ve kendisinden yardım isteyen kızına şaşkınlık ve çaresizlik içinde baktığını hatırlıyordu. Regl kanamaları ise Hülya'yı ateşler içinde yatağa düşürecek kadar şiddetliydi... Belki de vücudu kadınlığa karşı direnmişti (Özmen, 2002, s. 104).

Ensest saldırının etkilerini hem psikolojik hem fiziksel hem de biyolojik olarak görmeye başlayan Hülya'nın, babasının arkadaşlarının iltifatlarını duyunca bayılması ve çok geç yaşta regl olması romanda bu şekilde yer bulmuştur.

5.6. ENSEST VE CİNSEL İSTİSMARIN DİĞER GÖRÜNÜMLERİ VE TOPLUMSAL ELEŞTİRİLER

Romanda ensest iki farklı düzlemde ve zaman diliminde karşımıza çıkmaktadır. Ensest saldırıyı gerçekleştiren Seyfettin Efendi hem kızını hem de torununu istismar etmiştir. Bu istismarlardan önce yazar, Seyfettin Efendi'nin kız kardeşi Leyla'yı da istismar etmiş olabileceğini ima etmiştir. Yazar, romanda tek bir paragrafta Leyla'ya şu şekilde yer vermiştir:

Dedesinin hepsi de esrarlı bir salgın hastalıktan ölen on kardeşi, anlatılanların masalsı niteliğini yok etmek yerine, kuvvetlendiriyordu. Çok güzel olduğunu söylediği kız kardeşi Leyla da bu hastalıktan ölmüştü. Dedesinin, Leyla'dan kız kardeşi gibi söz etmediğini de fark etmişti. Hülya, çocuk aklı denilen şeyin, zamanın akıl almaz bir biçimde akmadığı o günlerde bile, masum bir şey olmadığını biliyordu. Anlatılan yüzlerce şey arasından ayıkladıklarından biliyordu bunu... (Özmen, 2002, s. 34).

Sen Gülerken'de Seyfettin Efendi üç kez evlenmiş biri olmasına rağmen kendi kızını, torununu ve evlerindeki besleme olan Havva'yı istismar etmiştir. Yazarın, Seyfettin Efendi'nin küçük kız kardeşi Leyla'yı da istismar etmiş olabileceğine dair imasını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu dört kızın ortak noktası Seyfettin Efendi'nin gücünün altında olmaları ve onun cinsel açlığına hitap etmeleridir. Seyfettin Efendi'yi onları kıskanan, onlara sahip olmak isteyen ve cinsel dürtülerini onlar üzerinden tatmin etmeye çalışan biri olması nedeniyle tercihsel çocuk istismarcısı sınıfına dâhil etmek daha doğrudur.

Romanda ensest ilişkiler dede-torun ve baba-kız olarak iki farklı durumla anlatılsa da, Hülya'nın "kocalarından dayak yiyen, işkenceye maruz kalan, sokağa atılan kadınlar hakkında bir yazı" (Özmen, 2002, s. 95) hazırlarken karşılaştığı durumla ve kütüphanesinde bulunan bir kitabı okumasıyla farklı ensest durumlarının da ortaya çıktığı görülmektedir. Hülya'nın yazısını

hazırlarken sığınma evinde kalan bir kadının kocasının dört kızına birden tecavüz ettiğini öğrenmiştir. Bu olay üzerine Hülya'nın babalarının istismarına uğrayan çocuklar ve anneleriyle görüşmesiyle yazarın enseste dair eleştirilerde bulunduğu düşünülmektedir:

Kadın, babaları –kocası- tarafından tecavüze uğrayan dört kızıyla birlikte sokağa atıldığını anlatmıştı. Bütün gece kaldırımda geceliğiyle oturmuştu... Sabah, sığınma evine başvurmuşlardı. Uzun boylu kadın, hepsi birbirine yakın yaşlarda ve en büyüğü on yedisinde olan dört kızına, babaları tarafından tecavüz edildiğini fark edemediğini söylemişti. Hülya yazısında onun ismini vermeyecekti; ama konuşma cesareti gösterdiği için hayranlık duydu kadına. Masada oturup not alırken, karşısında oturan anne ve kızlarını, çok uzak bir gezegenden gelmişlercesine dikkatle inceledi. Böyle bir şeyi nasıl yaşamış olabileceklerini merak etti. Anlatılanlar, üzücü olmanın ötesindeydi, acıydı, dehşet vericiydi. Bir süre sonra titremeye başlamıştı. Aslında bunu fark eden, konuştuğu uzun boylu kadındı. Yerinden kalkıp yanına geldi. Hülya, dikkati kendi üzerine çekmekten utanmıştı. Anlatılanların korkunçluğuna yordu bu halini. Kadınlara konuşulması için aracılık eden görevliler de, Hülya'nın bu kadar etkilenmesini doğal karşılamışlardı.

Oradan ayrılırken, başlarına benzer şeyler gelen kadınlar ve çocuklarla konuşabilmek için yardımcı olmalarını istedi. Birkaç hafta boyunca, babalarının tacizine ya da tecavüzüne uğramış çocuklar ve anneleriyle konuştu. Psikologlarla görüştü. Böyle olaylar, yaygın olduğu halde, pek az kişi başına gelenleri anlatabiliyordu. Anlatanlar ise gerçekten cesur insanlardı. Cesur ve çaresiz...

Kocasını, geceleri kızının odasına girerken gören ama apaçık ortada olan şeyi kabul edemeyen bir kadınla tanıştı ve babalarını baştan çıkardığı için kızlarına düşman olmuş bir diğeriyle...

Uzmanlar, insanların gözleriyle gördüğünü reddetmesine yol açan bu mekanizmanın nasıl işlediğini açıklıyorlardı. Hülya, yakın arkadaşlarına dinlediklerini aktardı. Herkesin hayatında benzer şeylerin olabileceğinden ve kendilerinin –ne yazık ki- bunlardan haberdar olmadıklarından yakındı. Kadınlarla konuşurken kendisini hastalanmış gibi hissetmesini, şiddete maruz kalmış kişilerle ilgili duyarlılığıyla izah ediyordu. Yaptığı röportajların hiçbirini kullanmadı. Çünkü bant kayıtlarını çözmek için eline almaya cesareti yoktu. Bunun farkında değildi o zaman (Özmen, 2002, s. 96-97).

Bu satırlardan da anlaşıldığı üzere yazarın ensesti sadece kahramanlarının başına gelmiş bir durum olarak değil, farklı karakterler özelinde de işlediği ve bu duruma eleştiri getirdiği görülmektedir. Ensest saldırganının karısı ve

çocuklarını evden atması, kadının kocasının dört çocuğuna tecavüz ettiğini fark edemeyişi, bu konu hakkında sessiz kalmayıp konuşma cesareti göstermesi, yaşananların ne kadar acı verici olduğu, ensest olaylarının yaygın olmasına rağmen sadece çok az insanın bu olayı ortaya çıkarıp konuşabilmesi, annelerin enseste şahit olmasına rağmen bir eylemde bulunmaması, kızların babalarını baştan çıkardığı için suçlanması ve ensestin ortaya çıkarılmaması gibi durumlar yazarın dikkat çekmeye çalıştığı ve eleştirel bir yaklaşım geliştirdiği konulardan olmuştur.

Romanda ensestin görünür olduğu diğer bir durum ise Hülya'nın kütüphanesinde bulunan bir kitabı okumaya başlamasıyla ortaya çıkmaktadır. Hülya'nın okuduğu bu kitabın bir bölümünde dedelerinin istismarına uğrayan kız çocuklarından bahsedilmektedir. Hülya bu bölümü okuduktan sonra rahatsızlanmış ve iyileştiğini düşündüğü bir zamanda dedesinin onu istismar etmesiyle ilgili anlar zihnine dolunca da geçmişi bütünüyle hatırlamaya başlamıştır. Romanda bu kitabın, ensesti hatırlamaya yönelik büyük bir katkısı olmuştur. O zamana kadar derinlerde yatan, zihnin baş edemeyeceği bir durumu gömmesine sebep olan ensest tüm çıplaklığıyla Hülya'nın yüzüne vurmuştur. Bu durum romanda şu şekilde anlatılmaktadır:

Kitabı ne zaman satın aldığını bilmiyordu, neden durup dururken okumaya başladığını da... Kitaptaki bir bölüm, büyükbabalarının tecavüzüne uğrayan kız çocukların tanıklıklarına ayrılmıştı. Bu küçük kızların ya da genç kadınların, dedeleriyle ilgili sözlerinin, başlarına geleni algılayış tarzlarının ve kurdukları savunma mekanizmasının kendisinininkiyle aynı olduğunu görmek onu adeta felce uğrattı.

Acı çekiyordu. Artık kaçacak bir yer olmadığını biliyordu. Bir süre yataktan çıkamadı. Ağlama, soluk kesilme ve titreme nöbetleriyle yatakta kaldı. Anımsayabildikleri çok azdı.

(...)

Bu durum günlerce sürmüştü. Sonra bir akşam, elinde kitabıyla uzanmış, kendisini günlerden sonra mutlu hissederken, dedesinin o incecik dudakları, koku ve görüntüyle capcanlı bir biçimde benliğine doluvermişti. Hülya'nın dudaklarının üstünde dolaşan, her zaman ıslak, tükürükle parlayan, incecik dudakları... Yaşlı insan kokusu, yılları korkunç bir hızla aşarak, odayı kaplamıştı. Ona solunacak hava bırakmamıştı.

O zaman, hakikatin kendi payına düşen parçasıyla ilk kez sahiden yüz yüze olduğunu, yıllardır bu anın hazırlanmakta olduğunu anladı. Çılgına dönmüş bir halde, kendi kendine, hatırlamak istemediğini tekrarlayıp durdu. Belleğinde başka nelerin saklandığını bilmek istemiyordu. Elleriyle yüzünü örtüp, iki büklüm, yüksek sesle inledi... Tıpkı bir hayvan gibi dakikalarca inledi (Özmen, 2002, s. 105).

Sen Gülerken'de yan karakterlerin de ensest saldırılara karşı bir şey yapmadıkları görülmektedir. Melek Hanım'ın küçüklük döneminde evlerinde yardımcı olan Safiye Teyze, Seyfettin Efendi'nin kızına saldırdığını ve aynı zamanda evlerindeki küçük Havva'yı da istismar ettiğini bilse de görmezden gelerek hayatına devam etmiştir. Safiye Teyze hastaneye kaldırılıp ölüme yakın olduğu sırada Hülya'ya "Havva'nın henüz çok küçükken dedesi tarafından "kullanıldığını" söylemişti" (Özmen, 2002, s. 99). Evlerindeki iki çocuğun istismarına sessiz kalışı yüzünden vicdanen rahatsız olan Safiye Teyze, Hülya'ya bunu itiraf ederek ölmeden önce rahatlamaya çalışmıştır.

Romanda diğer bir yan karakter olan Neriman Hanım ise Seyfettin Efendi'nin karısı olarak karşımıza çıkmaktadır. "Havva'yı küçük gören, üvey kızı Melek'i deli gibi kıskanan, Hülya'nın hiçbir zaman sevemediği Neriman hanım..." (Özmen, 2002, s. 71) romandaki diğer kadınlar gibi soğuk ve sevgisiz biri olarak kurgulanmıştır. Neriman Hanım, Hülya'nın onların evinde kaldığı küçüklük döneminde evin içinde sürekli Hülya'yı takip etmektedir: "Kıyıda ki eve onları ziyarete gittiğinde, kadının sürekli kendisini izlediğini hissediyordu. Kocaman evde, gölge gibi peşinde dolaşıyordu. (...) Neriman hanım, Hülya'yı izlerken avının peşindeki kaplan kadar sessizdi" (Özmen, 2002, s. 73). Neriman Hanım'ın üvey kızına olan kıskançlığı ve aynı evin içinde sürekli olarak üvey torununu takip etmesi kocasının kızı ve torunuyla arasında olanları biliyor olabileceğini düşündürmektedir.

Sen Gülerken'de Ayşe Özmen'in ensestle ilgili getirdiği eleştirilerinden yukarıda bahsetmiştim. Bu eleştirilere ek olarak yazarın, İpek Çalışlar ile yaptığı bir söyleşide Hülya'dan yola çıkarak ensestin gizli kalmasının toplumsal olarak çocuğa yüklenilmiş bir bilgi olduğunu, ensest saldırganlarının da bunu kullanarak rahatça hareket edebildiklerini ve kız çocuklarının ensest saldırıya uğradığında yaşadığı güvensizlikleri de şu şekilde eleştirdiği görülmektedir:

Hülya dedesi tarafından dövülmüş olsa bunu ailesine söyleyecek, ama dedesi ona tacizde bulunduğu bu olayların saklanması ve söylenmemesi gerektiğini biliyor. Bu bilgi bizim çocuklarımıza verdiğimiz, onları toplumsallaştırma dediğimiz mekanizmalar yoluyla sahip kıldığımız bu bilgi, bana ifade edilemeyecek kadar korkunç geliyor. Ama saldırgan da bunu biliyor. Torununun, kızının, komşunun kızının, ona baba amca dede ağabey diyen, elini tutan, onu sinemaya götürmesine izin verilen, hatta ona bakması için bırakılan çocuğun konuşmayacağını biliyor. Bu yüzden korkmuyor, çocuk bunu söylese bile ona kimsenin inanmayacağını biliyor... Kitapta da böyle bir adamdan söz ediliyor zaten. Çocuksa, ailenin saygınlığının, annesiyle babasının evliliğinin, kendi susmasına bağlı olduğunu biliyor... Benim dinlediğim bir vakada, kız çocuğu kendisinden küçük kız kardeşine babasının sarkıntılıkta bulunduğu öğrenince durumdan annesini haberdar etmişti. O zamana kadar susmuş ve annesini korumaya çalışmış, annenin gösterdiği ilk tepki ise, kızının küçük kardeşini kıskandığı olmuş... Bu saldırganlık dışardan biri tarafından yapıldığında olduğundan daha fazla yıkım yaratıyor çocuklar üstünde. Çünkü onu koruması gereken insandan geliyor saldırı... Kız çocuk için cinsellik dışardan gelen ve sakınılması gereken bir şey. Oysa aile içinde olunca hem bilincinde olmayan bu olaydan daha çok yaralanıyor hem de sığınacağı kimse kalmıyor.

Yazarın romanı aracılığıyla getirdiği eleştirilerinde didaktizmden kaçınarak metnini edebi bağlamda kurguladığı da dikkati çeken diğer bir unsur olmuştur. Yazarın “bu edebi olma iddiası olan bir anlatı, ensesti ya da aile içi tacizi enine boyuna tartışan bir metin değil... Bu anlamda kitaptan böylesine açıklamalar beklemek de yanlış olur” (Çalışlar, 2002, s. 8) sözlerinden hareketle, romanın öğretici olmasından ziyade edebi değerine daha çok önem verdiği görülmüştür.

Enseste baba-kız ve dede-torun odaklı iki farklı yönden yaklaşan *Sen Gülerken*'de Hülya ve Melek karakterleriyle ortaya çıkarılan istismar olgusunun başarılı bir şekilde işlendiği görülmektedir. Yazar ensest olgusunu gizlilik boyutuyla ele alırken Hülya'nın hatırlama serüveniyle birlikte anne-kız ilişkileri odağında romanı zenginleştirmiştir. İki farklı nesilde ortaya çıkan ensest saldırının birçok farklı noktayla birleştirilerek okuyucuya sunulması ensest ve cinsel istismarın romanda bütüncül bir şekilde ele alındığını da göstermektedir.

6. BÖLÜM

KİRPİKLERİMİN GÖLGESİ

Şebnem İşigüzel tarafından kaleme alınan *Kirpiklerimin Gölgesi*, 2010 yılında yayımlanmıştır. İletişim Yayınları tarafından basılan roman 156 sayfadan oluşmaktadır. Bu tezde romanın 2014'te İletişim Yayınları tarafından yayımlandığı hâli kullanılmıştır.

6.1. GENEL HATLARIYLA OLAY ÖRGÜSÜ

Kirpiklerimin Gölgesi adlı roman isimsiz 11 yaşındaki küçük bir kız çocuğunun annesini öldürdüğünü söylemesiyle başlamaktadır. Annesini başından vurduktan sonra ormana kaçan küçük kız polisi arayarak kendisini ihbar etmiştir. Bu noktadan sonra küçük kızın yaşadıkları anlatılmaya başlanmıştır. Küçük kız annesi, ağabeyi ve yatalak olan ninesiyle birlikte ormanda yer alan bir kulübede yaşamaktadır. Oldukça fakir olan bu ailede kızın annesi kızıyla ilgilenmemekte ve onu sevmemektedir. Kız bir gün ağabeyi tarafından cinsel istismara uğramıştır. Bunu fark eden annesi hiçbir şey yapmamış ve kızını satacağını söylemiştir. Daha sonra küçük kız ağabeyinin ayı postunu sakladığı için annesi ve ağabeyi tarafından dövülmüş ve kolu kırılmıştır. Kırık kolla okula giden kız burada koluna bakılması için hademeyle birlikte hastaneye götürülmüştür. Fakat hademe onu hastaneye götürmek yerine önce arkadaşının teknesine bindirmiş, onu orada istismar etmiş ve kız daha sonra hastaneye götürmüştür. Küçük kız olanları okul müdürüne anlatınca müdür onu susturmuş ve olanları kimseye anlatmamasını söylemiştir. Yaşadığı kötü şeylerden dolayı çişini altına kaçırarak küçük kız bir gün eczanede kötü kokuyu engellemek için parfüm sıkarken parfümü düşürüp kırmıştır. Bunun üzerine tezgâhtar kadın ona şiddet uygulamıştır. Daha sonra kız bitlenmiş bunun üzerine annesi kafasına gaz yağı döküp kızını yakmıştır. Saçları, kulakları, alnı ve ensesi yanan kız bu durumdan mucize eseri kurtulmuştur. Ormanda kasabanın doktoruyla karşılaşan kızın hâlini gören doktor kızı yaşadıklarını polise anlatmasını söylemiştir. Doktor

ağabeyinin defalarca tecavüzüne uğrayan kıza yardım etmek istese de ağabeyin ölüm tehditlerini görünce ailesiyle birlikte kasabadan taşınmıştır.

Küçük kız kasabasındaki Kaplıca Oteli'nde çalışırken buraya gelen kör bir kadınla tanışmıştır. Kör kadın ona hayatından bahsetmiş, küçük bir kızken babasının onu elli beş yaşında bir Alman'la evlendirmek istediğini söylemiş ve o Alman'ın istismarına uğradığını anlatmıştır. Romanın devamında kızın annesi kızının daha önce tacizine uğradığı Yürüyen Köşk'ün emekli Bekçi'sinin yanına götürmüş ve kızını o adama satmıştır. Bunun üzerine kız intihar etmeye karar vermiş ve kendisini ağaca asmıştır. İpin kopması sonucu kız ölümden kurtulmuştur. Küçük kızın annesi onu Bekçi'ye sattıktan sonra Bekçi kızı İstanbul'a götürmek istemiş, kız da bunu kabul etmiştir. Bekçi ve onun kardeşi Mukadder ile İstanbul'a gitmek üzere yola çıkan kız vapurda Bekçi'nin cinsel istismarına uğramıştır. Küçük kız Mukadder'in evine getirildikten sonra erkeklere pazarlanmaya başlamıştır. Eve gelen erkekler küçük kızı dövmüşler, ona işkence ve tecavüz etmişlerdir. Burada başka kız çocuklarının da kullanıldığını gören kız, korkunç acılara maruz kalmış ve sonunda annesinin yanına geri gönderilmiştir. Kız kurtulduğunu düşünürken annesi onun tekrar Mukadder'in yanına gideceğini, artık okula gitmeyeceğini ve bir daha da eve geri dönmeyeceğini söylemiştir. Bunun üzerine küçük kız annesini ikna edebilmek için zorla tutulduğu evde yaşadıklarını annesine anlatmış ama annesi umursamamıştır. Daha sonra küçük kız annesini silahla vurmuş ve polisleri kendisini ihbar etmiştir. Romanın devamında polisler gelmiş, kızı almış ve onu evine götürmüşlerdir. Küçük kız burada annesinin ölmediğini hatta onun sapsağlam olduğunu görmüş, annesini vurmadığını fark etmiş ve zihninin ona oyun oynadığını anlamıştır. Küçük kız artık hayattan umudunu kesmiş, yenildiğini anlamış ve roman da bu şekilde son bulmuştur.

6.2. ENSESTİN YAŞANMASINA ZEMİN HAZIRLAYAN RİSK FAKTÖRLERİ

Kirpiklerimin Gölgesi'nde on yaşındaki isimsiz kız çocuğunun ağabeyi tarafından ensest saldırıya uğradığı, okuldaki hademe ve Yürüyen Köşk'ün

bekçisi tarafından istismar edildiği ve annesinin onu satması sonucu İstanbul'da kaldığı evde defalarca istismara uğradığı anlatılmaktadır. Ensest saldırı ve cinsel istismar vakalarında mağdur çocuğun cinsiyetinin kız ve yaşının da küçük olması bu olayların yaşanması için risk faktörü oluşturmaktadır.

Mağdurun anne ya da babasının ölmüş olması ve tek ebeveynle büyümesi de önemli bir risk faktörüdür. Romana bakıldığında on yaşındaki küçük kızın babasının erken yaşta kanser sebebiyle öldüğü görülmektedir. Küçük kız babasını hiç hatırlayamamaktadır. Evde babanın yokluğu bir risk faktörü olduğu için ağabeyin kız kardeşine ensest saldırıda bulunması da daha kolay olmuştur.

Ensest saldırılarda risk faktörü olan diğer bir durum ise ailenin sosyoekonomik yapısı olmuştur. Ensest vakaları ekonomik olarak her seviyedeki ailelerde görülse de gerçekleşen vakaların daha çok yoksul ailelerde ortaya çıktığı belirlenmiştir. Romanda da küçük kızın yaşadığı hayata ve ailesine bakıldığında yoksulluk ve sefalet içinde olduğu göze çarpmaktadır. Ormanda bir kulübede yaşayan aile oldukça fakirdir. Küçük kız başkalarının eski kıyafetlerini giymekte ve eşyalarını kullanmaktadır. O, küçük yaşına rağmen Kaplıca Oteli'nde çalışmaktadır. Yoksul bir aileye sahip olması onu toplum içinde ve arkadaşlarının arasında da görünmez ve öteki kılmıştır.

Aile içi şiddet de ensest ve cinsel istismarın yaşanmasına zemin hazırlayan bir risk faktörüdür. Romanda küçük kız annesi ve ağabeyi tarafından her türlü şiddete uğramıştır. Ağabeyin kıza olan cinsel ve fiziksel şiddeti, annenin fiziksel ve psikolojik şiddetiyle birlikte kızını satmış olması aile içi şiddetin görünür olduğu durumlardandır. Ayrıca ağabey yatalak ve yaşlı ninesine de şiddet uygulayan biridir. Küçük kızın annesi ve ağabeyi tarafından uğradığı şiddet ve eziyet romanın birçok farklı noktasında üzerinde durulan bir konu olmuştur:

Daha okula başlamamıştım, 5 yaşındaydım. Felaketlerin çoğu daha beni bulmamıştı. Sadece dayak atıyorlardı bana. Aç bırakıyorlar, kötü sözler söylüyorlardı. Nineciğim şimdikinden daha sağlıklıydı çünkü. Beni korumaya çalışıyordu. Annem gelmekte olan kış, soba maşasını kızdırıp göğsümü dağlayacaktı. Kanatlarını dimdik açmış V şeklinde bir kuş konduracaktı göğsümün orta yerine (İşigüzel, 2017, s. 86).

Romanda şiddetin en çok can acıttığı yerlerden bir diğeri de annenin kızını bilerek yakmasıdır. Anne, kızı bitlendiği için kafasına gaz yağı dökmüştür. Bu durumun farkında olan anne kızının yanacağını bilse de elindeki çakmağı kızının kafasına doğru fırlatmıştır:

Ağzındaki altın dişin parıltısını ve elinde çaktığı çakmağın alevini hatırlıyorum. İki ışıltı da birbirine benziyordu. Sonra tam başımın üstünde daha kocaman bir ışıltı oluştu. Sıcaklık. Bir kibrit çöpü gibi yanmaya başladım. Annem bana bakıp gülüyordu. Annemi böylesine eğlenirken görmemiştim. Alevden saçlarımı toprağa sürtmeye başladım. Başımın üstündeki yangını belki böyle söndürebilirdim (İşigüzel, 2017, s. 40).

Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin zayıflığı enste sebep olan diğeri bir risk faktörüdür. Romanda anne ve kız arasındaki duygusal bağlantıda sorunlar olduğu göze çarpmaktadır. Küçük kız annesinin onu hiçbir zaman sevmeyişini ve onunla hiç ilgilenmediğini aksine kendisinin annesine duyduğu sevgiyi romanda birçok kere dile getirmiştir. Annesinin şiddetine, sevgisizliğine ve kendisini satmasına rağmen onu sevmekten vazgeçmeyen küçük kız annesinden bu sevgiyi hiçbir zaman görememiştir. Küçük kızın annesi doğum yaptığında onu istememiş ve büyürken de onunla ilgilenmemiştir:

Annem kulübemizin önüne kurduğu bir salıncakta bakıyormuş bana. Daha doğrusu bakmıyormuş.

“Senin bahtı kara olduğunu anlamıştım.”

Köyün yaşlı ebesi dünyaya gelişimi anlatırken, söze böyle başladığı:

“Sanki doğmadın ve doğurulmadın, hâşâ!”

Annem beni doğurduğunda kucağına almayı, memesine dayamayı reddetmiş. Beni itmiş. Ninem evdeyken annem dışardaki salıncağa koymazmış beni. Çünkü ninem, annemin beni kurda kuşa yem etmesinden korkar, ona engel olurmuş (İşigüzel, 2017, s. 26-27).

“Kendi kendime büyümüşüm ben. Belki biraz ninem bakmıştı bana, o kadar. Annem kendi kanından, kendi etinden olma çocuğu, beni, çırılçıplak görmemişti bile. Dokunmamıştı bana hiç” (İşigüzel, 2017, s. 109) diyen kızın annesi tarafından istenmediği, bebekken ve büyürken anne sevgisinden mahrum kaldığı ve hatta annenin kızıyla temas etmekten bile kaçındığı görülmektedir.

Çocuğun bebeklik döneminde anneye bağ kuramaması, ilgi ve sevgi görmemiş olması bu noktada annesiyle ilişkisinin kopukluğunu göstermesi açısından önemlidir.

Romanda anne ve kız arasındaki ilişkinin zayıflığının ortaya çıktığı diğer bir durum küçük kızın ormandaki kulübede annesi, ağabeyi ve ninesinin kaldığı yerde değil de kulübenin yanındaki küçük odada kalmasıdır:

“İşte burası,” demiştim. Günün erken karardığı bir vakit olmalıydı. Kulübemizin ışığı yanıyordu. (...) Sonra benim odacığımı göstermek geldi aklıma.

“Ama benim gerçek evim şurada,” dedim.

“Orası kümes değil mi” diye sormuştu bu defa ufaklık. Ben de gülmüştüm.

“Orası benim küçük evim,” demiştim.

(...)

“Burası eskiden odunluktu,” dedim. Keşke bunu söylemeseydim. Çünkü Nuran Teyze:

“Sonra nasıl oldu da senin odan oldu,” diye sordu.

Hepsi çok akıllıydılar: “Niye senin odan evin içinde değil?” dedi Füsün’da.

Bunun cevabını verirken ağlayabilirdim. Tam bu sırada annem titreyip duran bir çay tepsisiyle içeri girdi (İşigüzel, 2017, s. 19).

Alıntıdan da görüldüğü üzere ailesiyle aynı evde değil, yandaki bir odada yaşayan kız çocuğu, annesi tarafından seilmeyip istenememekle kalmamış bir de başka bir alanda yaşamak için terk edilmiştir. Kızın yaşadığı bu yalnızlık ve ötekilik anneye olan ilişkinin zayıflığı adına önemli bir nokta olmuştur.

Kısacık bir an olsa bile bu kötü hayatımdan kurtulduğumu düşünüp seviniyorum. Tıpkı aile yemek yediğimizi hayal ettiğim anlarda olduğu gibi. Biz hiç ailece oturup yemek yemedik. Ninem, ağabeyim, annem ve ben. Bir masanın başında toplanmadık. Okul servisiyle yorgun, yenik, tesellisi imkânsız kasabaya dönerken ışıklı evlerin içine bakar, hayalimdeki gibi aileler görürdüm. Ailece yemek yiyenler. Anne, baba, çocuk. Onlara bakıp mutlu olurum (İşigüzel, 2017, s. 73).

Romanda küçük kızın bir aile hayatı yaşamadığı ve buna özlem duyduğu da görülmektedir.

6.3. ENSESTİN ORTAYA ÇIKMAMA NEDENLERİ

Kirpiklerimin Gölgesi'nde isimsiz küçük kızın ağabeyi kurt amblemi olan bir parti üyesi olarak tanıtılmıştır. Bu kişinin adı ve yaşı verilmemiştir. Romanda ağabey şiddet gösteren, acımasız ve kötü biri olarak kurgulanmıştır. Ninesini döven, kardeşine tecavüz eden bu kişinin üyesi bulunduğu partide ve yaşadığı evinde de otorite sahibi biri olduğu göze çarpmaktadır. Otorite sahibi olan bu ağabey kız kardeşini istismar ederek onun üzerinde hak ilan etmiş, küçük kızın benliğine saygı duymamış ve ona zorla birçok şey yapmıştır. Yapılan araştırmalarda "saldırganların ailede sahip oldukları otorite enstestinin uzun süre ortaya çıkmamasının nedenlerinden biri" (Çavlin Bozbeyoğlu, 2009, s. 23) olarak tespit edilmiştir. Bunun yanında ağabeyin kız kardeşine uyguladığı şiddet, baskı ve tehditle birlikte annenin enstest saldırıya şahit olup kızı için bir şey yapmaması ve kızın güveninin kırılması da enstestinin ortaya çıkmamasına sebep olmuştur. Enstestinin aile içinde gizli kalmasına romanda şu şekilde değinilmiştir:

Her evde, bundan daha beter şeyler var. Ama evlerin dört duvarı var. Kapısı, çatısı var. Örtülen perdeleri var. İçeride olan bitenler duyulmuyor. Kızları, babaları, ağabeyleri, dayıları, amcaları beceriyor. Bir dilim ekmeğe aileler kız çocuklarını koca koca adamlara peşkeş çekiyor. Ama kimse duymuyor (İşigüzel, 2017, s. 127).

Çocukların konuşamaması, annelerin bir şey yapmaması ve olayın toplumsal boyutta kapatılmaya çalışılması enstestinin ortaya çıkmamasının en büyük sebeplerinden olmuştur. Bu nedenle çocukların evin içinde ne yaşadıklarını, nasıl saldırıya uğradıklarını ve ne işkencelere maruz kaldıklarını kimse bilememektedir. Evin kapalı bir kutu oluşu ve içeride yaşananların bilinmemesi anlatıcı tarafından bu şekilde ortaya konmuştur.

Romanda küçük kız ağabeyinin tecavüzüne uğradıktan sonra üstü başı dağınık halde ormana kaçmış ve orada kasabanın doktoru ve onun ailesiyle

karşılaşmıştır. Küçük kızı o halde gören doktor, kızın başından geçenleri polise anlatmasını istemiştir ve ailenin elinden alınarak devlet korumasına verilebileceğini söylemiştir. Fakat bu sırada kızın ağabeyi elinde silahla belirmiş ve “gördüklerinizi anlatırsanız sizi, karınızı, çocuklarınızı öldürürüm. Nerede olursanız olun, sizi bulup öldürürüm” (İşigüzel, 2002, s. 42) diyerek doktoru ve ailesini tehdit etmiştir. O ana kadar yaşadıklarını kimseye söyleyemeyen küçük kız doktordan yardım istemeye karar vermiştir:

Ben bir çocuğum. Bilseniz ne kadar çok korkuyordum. Ailemden değil, ormandan ayrılmaktan korktum. Başıma daha kötü şeylerin gelmesinden. Buna rağmen o doktordan yardım istemeye karar verdim. Polise gidip anlatmaya. Beni nereye isterlerse göndermelerine razı olmaya. Bir gün okul çıkışı servisi kaçırma pahasına doktora gittim. Geç kalmıştım. O doktor ve ailesi apar topar hastaneden ayrılmışlardı. Ağabeyim ve arkadaşları onları korkutmuş (İşigüzel, 2002, s. 43).

Tutunacağı tek dalını kaybetmiş gibi olan küçük kız annesinin kayıtsızlığı, başına daha kötü şeylerin geleceği korkusu, yalnızlık ve güvensizlik gibi sebeplerle başına gelenleri anlatamamıştır. Yazar, “anlatmak zordur. Kalbinizden ve aklınızdan geçenleri anlatmak zordur. Yaşadıklarınızı gün gibi apaçık anlatmak zordur” (İşigüzel, 2017, s. 36) diyerek küçük kızın konuşabilmesinin zorluğuna vurgu yapmaktadır. “Sessiz bir kızım ben. Bana güven verecek hiçbir şeyim yok çünkü bu hayatta” (İşigüzel, 2017, s. 58) diyen kızın en yakın olması ve en çok güvenmesi gerektiği annesi ve ağabeyinden bunca eziyeti görmesiyle sessizleşip güvensizleştiği ve bu nedenle suskun kaldığı da görülmektedir.

Romanda, küçük kızın suskunluğu rehber öğretmeni aracılığıyla yaşadıklarını ortaya çıkarmaya çalışmasıyla son bulmak üzereyken rehber öğretmenin kaza geçirip öldüğü ve kızın yine sessizliğe gömüldüğü şu şekilde anlatılmıştır:

“Biliyor musun sen bir çocuk için çok ama çok akıllısın.” Böyle söylemişti beni çok seven rehber öğretmenim. Okulun bütün çocuklarına testler yapıyordu. “Devlet senin gibi çocuklara bakabilir.” Elini omzuma koyup böyle söylemişti. Onun çok sevdiğim odasındaydık. (...) “Annen ve ağabeyin seni dövüyorlar ve çok yoksulsunuz değil mi?” Sesimi çıkarmadan dinliyordum öğretmenimi. “Polise gidelim. Ben sana gizlice yardımcı olacağım. Bana güven.”

Doktorcuğum kaçıp gitmişti. Doktorcuğumun bana uzattığı yardım elini tutmakta geç kalmıştım. Bu defa öyle olmasın istiyordum.

“Korkuyorum,” demiştim.

“Çocuklar korkar,” demişti iyi kalpli öğretmenim.

Okul servisiyle okula gelirken biz, (...) öğretmenimizin fıstık yeşili küçük arabasını yolun kenarında kaza yapmış halde görmüştük. Servisimiz durmuş, biz servisten inmiştik. Öğretmenimiz direksiyona sarılmıştı, tıpkı beraberce karakola gidip ailemin bana yaptıklarını bir bir anlatmaya karar verdiğimde gözyaşları içindeyken, bana sarıldığı gibi.

“Ağla. Demek katılaşmamış içindeki duygular. Ağla. Sana yapılanları kabullenemiyorsun demek ki. Ağla.” (İşigüzel, 2017, s. 88-89).

Öğretmenin polise gitmesi için küçük kızı cesaretlendirmesi, öğretmenin ölümüyle son bulmuştur. Bu sırada küçük kızın annesi ve bekçi okulun kapısında beklemektedir. Anne kızının polise gidebileceğini hissetmiştir. “Annem eğer evden kaçarsa ya da polisler gidersem başıma gelebilecekleri anlattı. “Polisler seni bir odaya koyarlar,” dedi. “Sonra biri gider, biri gelir.” Korkuyordum” (İşigüzel, 2017, s. 90) diyerek sessizliğe ve yalnızlığa gömülmüştür. Annenin baskısı ve tehdidi sonucu korkan küçük yaşadıklarını ortaya çıkaramamıştır.

Romanda küçük kızın cinsel istismar karşısında da sessiz kaldığı görülmektedir. Yürüyen Köşk’ün bekçisi, kızı istismar ederken *Sen Gülerken*’de Seyfettin Efendi’nin yaptığı gibi kıza şekerler almıştır. Kızın açlığını ve yoksulluğunu kullanan bekçi, kızın sessiz kalması ve istismarın ortaya çıkmaması için mağduru ödüllendirme yöntemine başvurmuştur. Bu durum romanda şu şekilde yer bulmuştur:

Zaaf ne kötü bir kelimeydi.

Bu konuda bir kompozisyon yazmamız gerekse, Yürüyen Köşk’ün kapısında bir torba dolusu badem şekeri sallayarak beni çağıran bekçiye nasıl yenik düştüğümü anlatırdım. Şeytanın peşinden gider gibi gitmişim bekçinin peşinden. Her adımda avcuma bir tane çikolatalı badem şekeri bırakmıştı. Ne kadar akıllıydı, her şeyi seziyordu. Diğer badem şekerlerini pıt pıt yere atmıştı. Her adım için bir şeker. Her adım için bir şeker. Her adım için bir şeker. Şekerleri ağızda çabuk çabuk kırıdım. Şeker taneleri cam kırıkları gibi

doldurdular ağızımı. Bekçi tuzağa düşürmek istediği bir kuşu yemler gibiydi (İşigüzel, 2017, s. 78-79).

Romanda ağabeyin kardeşine uyguladığı ilk ensest saldırı küçük kızın annesi ve ağabeyinden sakladığı ayı postunun annesi tarafından görülmesiyle gerçekleşmiştir:

Ama annemin ayı postunu görmesi ve bunu ağabeyime haber vermek için eve doğru yürümesi gerçektir.

Sonrasında ağabeyim küçük karanlık odacığım geldi.

Günlerdir fırsat kollayan bir çakal gibiydi. Sinsi ve çirkin. Sıska ve güçsüz. O kötü şey ilk defa o gece oldu. Pis tohumlarının birazını göbeğime birazını ayı postunun üzerine akıttı.

O gittikten sonra güçlkle yerimden doğruldum. Yüzüme yastık bastırılmış, boynumu kötü incitmişti. Soluksuz kalmak korkunçtu. Donumu sıyırılmış, bacaklarıma ve karnıma sürtünmüştü. Dili düşmüş, zehirli bir yılan gibi (İşigüzel, 2017, s. 24).

Ağabey ilk cinsel istismarını kardeşine şiddet uygulayarak ve ona sürtünerek gerçekleştirmiştir. Küçük kızın annesi bu olayı görünce “sakın ona o fena şeyi yapma! Satacağım onu ben” (İşigüzel, 2017, s. 25) diyerek kızının başına gelenleri önemsememiş ve kızını satabilmek adına oğlunun onunla genital ilişkiye girmemesi gerektiğini ima etmiştir. Ağabeyin daha sonraki istismarında ise kardeşine tecavüz ettiği görülmektedir. Ağabey, annesinden aldığı uyarıyla “niye düşünemedim? Bok deliğin senin namusun değil ki!” (İşigüzel, 2017, s. 41) diyerek kardeşine tecavüz etmiştir. Bunun üzerine küçük kız sinir krizi geçirmiş ve isyan etmeye başlamıştır. Romanda bu durum şu şekilde anlatılmıştır:

Bir eliyle yanık ıslak kafamı tutup bastırdı. Diğer eliyle kemerini çözüşünün, fermuarını açışının sesini duyuyordum. Sonunda o utanç verici şey oldu.

“Niye düşünemedim? Bok deliğin senin namusun değil ki!”

Bunu yeni akıl ettiği için memnun, kendisini tatmin etti. Ağladım ve karşı koymaya çalıştım. Olmadı. İşini bitirip gittiğini, kapının gıcirtısından anladım. Beni kötülüklerden koruyamayan kapının. İşte o zaman bana bir şey oldu. Dışarı çıktım. Küçük kulübeciğimin kapısında durup bağırmaya başladım:

“Hayır!”

Çığlık çığlığa bağıryordum:

“Hayır!”

İsyan ediyordum:

“Hayır!”

İsyan. İsyan. İsyan.

Bütün orman benim çığlığımı içine çekip sonra bana geri veriyordu:

“Hayır!”

En tiz sesli kuşlar bu sesi çıkaran yaratığı, beni merak edip sesime gelmişlerdi:

“Hayır!”

Uluyordum. Vahşi hayvanlardan daha vahşi, yaralı hayvanlardan daha yaralı.

Bileklerime kadar sıyrılmış donum ayaklarıma vurulmuş pranga gibiydi. Minicik adımlarla, gözlerim kapalı, yumruklarım sıkılı, çığlık atarak ilerliyordum:

“Hayır!” (İşigüzel, 2017, s. 41-42).

Bekâretin korunması adına ensest saldırganlarının genital değil anal ilişkiyi tercih ettiği bilinmektedir. Romanda ağabeyin namus ile ilgili olan sözünde kardeşinin bekâreti korumak adına ona anal olarak tecavüz ettiği görülmektedir. Romanda ağabey, toplumda namus algısının bekâretten ibaret olduğunun bir göstergesi konumunda bulunmaktadır.

Kirpiklerimin Gölgesinde yaşanan ağabey-kız kardeş ensestinde, ağabeyin devamlı gerçekleşen istismarı ve cinsel hayallerini kız kardeşi üzerinden tatmin etmeye çalışması durumu göz önüne alındığında ağabeyi tercihsel cinsel istismarcılar sınıfına katmak daha uygun olacaktır.

6.4. ANNE-KIZ İLİŞKİSİ

“Annemi öldürdüm” (İşigüzel, 2017, s. 7) cümlesiyle başlayan *Kirpiklerimin Gölgesinde* anne ve kızın ilişkilerinin ne kadar sorunlu olduğu daha romanın ilk cümlesinden anlaşılmaktadır. Küçük kız annesinden sevgi ve ilgi görmeden

büyümüştür. Bu nedenle kendi kendini büyütmeye ve geçindirmeye başlamıştır. Okula giderken bir taraftan da çalışmış, kıyafetlerini kendi yıkamış, etraftan bulduğu eşyaları onararak odasına koymuş ve hayatını kendi başına idame ettirmiştir.

Küçük kızın annesi ona sevgi ve ilgi göstermemesinin yanında şiddet uygulayan ve kızından nefret eden biri olarak kurgulanmıştır. Annenin kızına neden böyle davrandığı yazar tarafından belirtilmemiştir. Anne kızına şiddet uygularken onun kolunu kırmış ve kafasına döktüğü gaz yağını yakarak çocuğuna zarar vermiştir. Oğlunun kızına uyguladığı istismarın farkında olan anne buna karşılık hiçbir şey yapmamış, oğluna “satacağım onu ben” (İşigüzel, 2017, s. 25) diyerek kızından elde edeceği geliri düşünmüştür. Sonunda kızını daha önce istismar ettiğini bildiği bekçiye ve onun kız kardeşi Mukadder’e satmıştır. Kızının İstanbul’a gitmesine razı olmuş ve geri dönüp yaşadığı işkenceleri duyduğunda bile kızı için üzülmemiştir. Buna karşılık küçük kız annesini sevmekte ve ondan sürekli sevgi beklemektedir. Annesinin onu sevmediğini bilse bile bir gün kendisini seveceğini ve koruyacağını umut etmektedir. Küçük kızın anne sevgisine karşılık annesinin onu sevmemesi romanda şu şekilde aktarılmıştır:

Anne, annedir demiştim. Annem beni oldum olası sevmezken ben annemi hep çok sevmiştim. Annem beni sevsin, bana iyi davransın istemiştim. Bunun hayalini kurmuştum. Annem bir kerecik olsun kucaklamadı beni. İyilik ve güzellikle dokunmadı bana.

Çocuk olmak büyük çaresizlik. Kötülüğe dayanma, karşı koyma gücünüz yok.

Ben annemi sevdim.

(...)

Annem beni niye sevmedi?

Oysa ben onun peşinden koştum. Annemi seviyordum. Annemden ayrılmak istemiyordum (İşigüzel, 2017, s. 72).

Kendisine bunca kötülüğü yapan, ona dokumak bile istemeyen, oğlunun kızını istismar etmesini umursamayan, ona şiddet uygulayan ve en sonunda kızını satan annenin sevgisizliğine karşılık küçük kızın bir gün annesi tarafından sevebileceğine dair umut taşıdığı da görülmektedir: “Benden ve zavallı

ninemden başka herkesi ne kadar çok seviyordu annem. Ben onu, başkalarını severken ve güzel, kibar sözler söylerken izlemeyi seviyordum. Bir gün bana karşı da böyle davranacağını hayal ediyordum” (İşigüzel, 2017, s. 19). Küçük kız annesinin davranışlarının bilincinde olarak hâlâ ondan sevgi beklerken aslında annesinin sevgisini alabilseydi hayatının tümüyle farklı olabileceğini düşünmektedir:

Dönüp ona baktım. Her şeye rağmen ne öfkeliydim ne de nefret dolu. Beni koruyamayan, beni asla sevmeyen, annelik etmeyen annemin beni bir gün sevebileceğini hayal ediyordum o kadar.

Eğer annem beni sevseydi ne kadar yoksul ve çaresiz olursak olalım mutlu olabilirdik. Ağabeyim o fenalıkları yapmazdı. Evimizde yemek pişerdi. Gülerdik, şakalaşırdık. Ormanın kucağında, masallardaki gibi bir kulübe olurdu kulübemiz. Eğer annem beni sevseydi mutlu olurduk (İşigüzel, 2017, s. 103).

Küçük kız annesini böyle severken annesinin onu satması, İstanbul’da yaşadığı işkencelere aldırış etmemesi ve kızını okuldan aldırıp İstanbul’a geri gönderecek olması sonucunda kendisini göndermemesi için o evde yaşadıklarını annesine anlatmaya başlamıştır:

“Bak bana neler yaptılar,” dedim. Vücudumdaki kesikleri gösterdim ona. Kollarımı, yakamı dehşetle açarak.

“Öyle acı çektim ki başımı duvarlara vurdum. Bak bana ne yaptılar!” Başımı, başımdaki kesiği, o kesiğe atılan, kırık el aynasında merak edip eğip başımı baktığım ve eğriliğine büğrülüğüne şaşıtığım özensiz dikişleri gösterdim.

Annem bir şey demedi. Başını kararlı bir komutan gibi kaldırıp sigarasından daha derin bir nefes çekti. Annem bana acımadı (İşigüzel, 2017, s. 151).

Annenin bu kayıtsızlığı karşısında onu ikna edebilmek adına okul formalarını yıkayıp okulun kendisi için ne kadar önemli olduğunu anlatmaya karar veren küçük kız annesinin formalarını sobaya atıp yakması sonucu son umudunu da kaybetmiştir. “Yaşadığım şu hayatta, kirpiklerimin gölgesi kadar bir yerde bile hayat kalmadı bana” (İşigüzel, 2017, s. 153) diyerek annesini tabancayla vurmuştur.

O, yaşadığı kötü hayattan kurtulmak için annesini öldürmek istemiş ve annesini vurduktan sonra pişman olmamıştır. Küçük bir çocuğun bu kadar acı travmalar yaşamaması ve bu hayattan kurtulmak istemesi sonucu yapabileceği en kötü şey romanda bu şekilde yer bulmuştur. Küçük kız annesini vurduktan sonra kendisini polise ihbar etmiş ve polisler eve gittiğinde annesine zarar vermediğini fark etmiştir. Küçük kız zihninin ona oyun oynadığını anlamış ve annesiyle kendisini bekleyen kötü gelecekte kurtulamamıştır.

Kurgunun başında annesini öldürdüğünü belirten başkişinin polislerin kendisini eve götürdüğünde anne ve abisini kapıda görmesi, öldürme eyleminin gerçek olmadığını ve yaşananları masalsi bir tarzda kurgulandığını gösterir. Bu öldürmenin gerçek dışı olması ise yaşanan acının çaresizliğini, annenin yaşama devam ederek kızını satmaya devam edeceğini açık uçlu bitişinden çıkarımlarız (Sarı, 2021, s. 146).

Kirpiklerimin Gölgesinde kızını sevmeyen ve ilgilenmeyen kadın, oğlunun kızına uyguladığı ensest saldırıya karşı oğlunu engellemeye dahi çalışmamıştır. Bu olayı aile içinde gizli tutmuştur. Bu noktadan bakıldığında onun da oğlunun suç ortağı olarak kurgulandığı görülmüştür.

Anlatmanın en gün yanı da bu işte. Baykuş gibi acıyla, kederle, ıstırap içinde, çaresiz iç çeker titrersiniz. Ama yine de kalbinizin en derininden geçenleri kimseye anlatamazsınız. Bunları sizi yaratana bile diyemezsiniz. Bütün yalvarmalarım boşunaydı. Yaşadığım hayata teslim oldum. Bu böyle olmasına rağmen anneme yakarmıştım:

“Etim senin etin, kanım senin kanın, kalbim senin kalbin. Bana neden böyle eziyet ediyorsun? Anne ve babalar çocuklarının Allahlarıdır. Allah en sevilen şeyin yüzüdür. Allah en sevilen şeyin içindedir. Bu yüzden anne ve babalardan gelen fenalık yıkım olur.”

Annemin ayaklarına kapanmıştım. Şimdi olduğu gibi yine ağlıyordum (İşigüzel, 2017, s. 76).

Kızına uygulanan istismarı bile bile bir şey yapmayan ve hatta kızını başka erkeklere satan annesine karşı küçük kızın ettiği isyan da romanda bu şekilde yer bulmuştur.

6.5. ENSESTİN ETKİLERİ

Kirpiklerimin Gölgesinde küçük kız ağabeyinin ve birçok erkeğin defalarca istismarına uğramış ve bu travmadan fazlasıyla etkilenmiştir. Küçük kızın çektiği acılar romanın birçok bölümünde anlatılmıştır. O, ağabeyinin istismarının yanında, annesinin bu olayı görüp bir şey yapmaması, kendisini sevmemesi ve kendisini para kazanmak uğruna satması nedeniyle de çok üzümüştür. Küçük kız, yaşadığı şeylerin bilincinde olarak onları zihninden uzak tutmak istemiş ve bu kötü anıları hatırlamamak için çaba sarf etmiştir. Onun yaşadıklarını unutmaya çalışması da kendisi için oluşturduğu bir savunma mekanizması olmuştur. Küçük kız başına gelen bunca acıya rağmen, ormanın içinde kurduğu küçük dünyasında ve bu hayattan kurtulmanın anahtarı gibi gördüğü okulunda mutlu olmaya çalışmıştır: “Ama ben yeni bir hayatım olsun diye ateşlerin, dikenlerin üstünde yürüyordum. Şimdilik. Eğer bütün okulları bitirsem yeni bir hayatım olabilirdi. O zaman belki mutlu olurum” (İşigüzel, 2017, s. 45). Hatta küçük kız annesinin onu İstanbul’a göndereceğini söylediğinde satılacağını bilmeden sadece okula gitme şartı koşmuştur. Okumak onun için bir umut ve çıkış yoludur. Onun yaşama umudu ve gelecekte güzel bir yaşamı olacağına inancı romanda şu şekilde aktarılmıştır: “Hayatta kalmalı, yaşamalıydım. Yaşamalıydım çünkü ileride kirpiklerim kadar çok mutlu günlerim, yıllarım olacağını umut ediyordum” (İşigüzel, 2017, s. 25). Küçük kız yaşadığı bunca acıya rağmen mutlu ve güçlü olmaya çalışsa da başına gelen her olaydan daha da çok yara alarak umutsuzluğa sürüklenmiştir.

Küçük kızın hayatının bazı bölümlerinin geriye dönüşlerle aktarıldığı *Kirpiklerimin Gölgesinde* kız çocuğunun geleceği değil çocukluk yılları anlatıldığı için ensest ve cinsel istismarın etkileri de sınırlı olarak verilmiştir. Ensest ve “cinsel istismar çocuklarda yatak ıslatma ve uyku bozukluklarından saldırganlık ve hiperaktiviteye, antisosyal davranışlardan madde kullanımı ve intihar eylemlerine birçok davranış bozukluğuna neden olmaktadır” (Meke, 2022, s. 41). Romanda da ensest saldırıya ve cinsel istismara uğrayan küçük kızın başına gelenler sonrası altını ıslattığı, sürekli kambur durduğu ve intihara kalkıştığı görülmektedir.

Küçük kız uğradığı ensest saldırı sonucunda ağabeyine ve annesine güvenemeyeceğinin farkında olduğu için bütün çocukluğunu korku içinde geçirmiştir. Bu korkuları sonucu gece çişini tutamayan kızın durumu romanda küçük kızın ağzından “gece korkup altımı ıslatırdım. Ağabeyimin odama geldiğini düşünüp korktuğumdan” (İşigüzel, 2017, s. 36) şeklinde aktarılmıştır. Okula geldiğinde de çiş kokan kızla arkadaşları dalga geçmiştir. Küçük kız onların dalga geçmesiyle daha da üzülmüş ve okulda ötekileştirilmiştir.

Ensest saldırının sonucu olarak romanda küçük kızın kambur duruşu da dikkati çekmektedir: “Hep kambur dururdum ben. Bilinmez, belki bana kötülük etmek ister gibi uzanan ellerden korktuğumdan, böyle alıştırmıştım kendimi” (İşigüzel, 2017, s. 106). Kamburluğun tıptaki karşılığı kifozdur. “Literatürde aşırı kifoz varlığının zayıf benlik kaygısı, üzüntü ve depresif belirtilerle ilişkili olduğu rapor edilmiştir (2014). Bu nedenle, tekrarlayan depresif atakların hem olumsuz duygusal durumlar hem de motor fonksiyon bozukluğu ile ilişkili postüral değişikliklere zemin hazırladığı düşünülmektedir” (Yıldız ve Mustafaoğlu, 2020, s. 2756). Romanda küçük kızın duruş bozukluğu insanların ona zarar vermemesi için kullandığı bir yöntem gibidir. Bedeninin ön tarafını kapatmaya çalışan kız kambur durarak kendince bir savunma mekanizması oluşturmaktadır.

Ensest ve cinsel istismarın diğer bir etkisi küçük kızın yaşadığı güvensizlik sonucu şiddete açık hâle gelmesidir. *Kirpiklerimin Gölgesi’nde* ensest saldırı ve cinsel istismar sırasında uygulanan şiddetin dışında, küçük kızın aile bireylerinden şiddet gördüğü yetmiyormuş gibi bir de başkaları tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Ona şiddet uygulayan kişilerden ilki Kaplıca Oteli’nin sahibidir. Küçük kız oteldeki telefonları kullanıp masal anlatma servisini aradığı ve yatağa uzandığı için otelin sahibi tarafından dövülmüştür: “Beni tokatladıktan sonra kulağıma asılıp odaya çıkarmıştı. Kulağımı kökünden koparacakmış gibi çekiştirmesine rağmen, aşağıda herkesin arasında girişilen dayağın utancı kaybolmuştu (...) Kulağımın arkası yırtılmış. Saçlarımın arasından akıp giden sıcaklık ter değil, kanmış” (İşigüzel, 2017, s. 14). Küçük kıza şiddet uygulayan diğer bir kişi de girdiği parfümeride çalışan tezgâhtar

kadıdır. Kadın, küçük kızı parfüm şişesini kırdığı için aşağılamış ve tokat atmaya başlamıştır. Bunun üzerine kız çocuğu; “Hayatımda hiç ağlamadığım kadar çok ağlıyordum. Şimdikinden bile fazla. Çenem düşecekmiş gibi titriyordu. Kızgınlığım bana kötü davranan tezgâhtara değil, bütün dünyayaydı. Haksızlardı. Ben bu kadar kötülüğü hak edecek ne yapıyordum?” (İşigüzel, 2017, s. 38) diyerek kendisine yapılan bunca kötülüğe isyan etmeye başlamıştır.

Küçük kız, ağabeyinin dışında okuldaki hademenin, Yürüyen Köşk'ün bekçisinin, ağabeyinin arkadaşının ve satıldığı evdeki erkeklerin de istismarına uğramıştır. Annesinin onunla ilgilenmemesi ve onu sevmemesi de ruhunda yaralar oluşturmuştur. Küçük kız roman boyunca umudunu korusa da annesinin onu sattığını ve İstanbul'a gideceğini öğrendiğinde yaşamından vazgeçmek istemiştir. Ensest kurbanı olan ve farklı kişiler tarafından istismar edilen küçük kız ormandaki bir ağaca kendini asarak intihar etmiştir. “Araştırmalara göre; enseste uğrayan kurbanların, uğramayan herhangi bir psikiyatrik hastalığı bulunan insanlara oranla daha fazla intihar girişiminde bulunduğu belirtilmektedir” (Meke, 2022, s. 41). Artık bu hayata dayanamayan küçük kız intihar ettiğinde ağaca bağladığı ipin kopması sonucu kurtulmuştur. On bir yaşında olan küçük bir çocuğun hayatı boyunca birçok acı çekmesi, bu acıların ruhunda derin yaralar oluşturması ve sonunda intihara kalkışması romanda bu şekilde işlenmiştir.

6.6. ENSEST VE CİNSEL İSTİSMARIN DİĞER GÖRÜNÜMLERİ VE TOPLUMSAL ELEŞTİRİLER

Kirpiklerimin Gölgesi'nde ensest saldırıyla birlikte birçok farklı karakterin cinsel istismara uğradığı göze çarpmaktadır. Yazar ensest saldırıyı sadece küçük kız özelinde değil, annesinin kendisini sattığında götürüldüğü İstanbul'daki evde de görünür kılmıştır. Küçük kız bu eve Küçük Kızlar Kerhanesi, Çocuk Kerhanesi, Kayıp Çocuklar Hapishanesi ve İstiraplar evi gibi isimler takmıştır. Kendisi bu evde zorla tutulurken başka kızların da getirildiğini görmüştür. Bu kızlardan biri babasının ve amcasının tecavüzüne uğramıştır ve aynı zamanda hamiledir. Kız

bu bebeğin babasından mı yoksa amcasından mı olduğunu bilmemektedir. Bu durum romanın çok kısa bir bölümünde anlatılsa da romanda ensestini sadece başkişi özelinde ele alınmadığını göstermesi açısından önemlidir.

Romanda ağabeyi tarafından ensest saldırıya maruz kalan küçük kızın başka kişiler tarafından da cinsel istismara uğradığı görülmektedir. Bu kişiler okuldaki hademe, Yürüyen Köşk'ün bekçisi, ağabeyinin arkadaşı ve annesinin onu satmasından sonra götürüldüğü evde onu istismar eden sayısız erkeklerdir. Küçük kız annesi ve ağabeyinin kendisini dövmesi sonucu okula kırık bir kolla gidince okul müdürü küçük kız ve hademeyi hastaneye yollamıştır. Fakat hademe kızı arkadaşının teknesine götürmüştü, ona zorla içki içirmiş ve onu istismar etmiştir. Yürüyen Köşk'ün bekçisi ise, kızın annesiyle anlaşmalı olarak defalarca küçük kıza cinsel saldırıda bulunmuş ve onu İstanbul'daki eve götürmüştür. Küçük kızın ağabeyinin arkadaşı ise köpeğiyle kulübeye geldiği bir günde küçük kıza taciz etmiş ve köpeğine de kıza saldırma komutu vermiştir. Bu kişi de aynı zamanda cinsel istismara uğramasıyla dikkat çekmektedir: "Fırını çok elledi onu, zavalıcık," diyordu mutfaktaki kadınlar. (...) Komilerden birisi bu oğlanı zorla becerdiği için cezaevine konulmuştu. Onun da benim gibi olduğunu düşündüm" (İşigüzel, 2017, s. 130). Küçük kız, satıldığı İstanbul'daki evde de birden fazla erkeğin defalarca cinsel istismarına uğramıştır. Vücudu kesilmiş, işkence görmüş ve tecavüz edilmiştir.

Romanda cinsel istismara uğrayan diğer bir kişi küçük kızın Kaplıca Oteli'nde karşılaştığı yaşlı ve kör kadındır. Bu kadın küçük kıza geçmiş yaşamını anlatırken babasının onu elli beş yaşında Alman bir adamla evlendirmek istediğini söylemiştir. Annesini kaybeden kör kadın çocuk yaşında babasının zoruyla bu adamla görüşmeye başlamıştır. Oldukça fakir olan ve sevgisiz büyüyen kız adamın kendisine yaptıklarına ses çıkarmamıştır:

Bahar boyunca o Alman Beyefendi'yle ormanda dolaştık durduk. Elli beş yaşındaydı. Sevilmek istediğim için hiçbir şeye karşı koymadım. Okşayışlarına, öpücüklerine, üzerime abanıp titremelerine razıyım. Cebinden çıkarıp verdiği şekerlemeler ve çikolatalar afyonumdu. Ben şekerli parmaklarımı saatlerce yalarken onun bana yaptıkları umrumda değildi. Kendimi incinmiş hissetmiyordum. Savaş vardı.

Açtık. Açlık insana her şeyi yaptıracak kadar güçlüdür (İşigüzel, 2017, s. 67).

İstismarcının mağduru kandırabilmek adına ödüllendirme yöntemini kullanarak şeker ve çikolatalar alması ve kızın da açlığı sebebiyle adamın kendisine yaptıklarına sessiz kalışı romanda bu şekilde aktarılmıştır.

Kirpiklerimin Gölgesinde ensest saldırıya ve cinsel istismara uğrayan kız çocuğu, yaşadığı acıları kimsenin görmediğini, kimsenin ona yardımcı olamadığını ve hatta Allah'ın bile onu yalnız bıraktığını düşünmektedir. İyi insanların kötü insanlar karşısında yenilişini, kendisinin hayat karşısında hep yenik düşüşünü ve Allah'ın kendisini görmediğini şu sözlerle ifade etmektedir:

“Niye iyiler hep yalnız kalıyor ve niye birilerine daha fazla eziyet ediliyor? Ağabeyimin gücü benim güçsüzlüğümünden doğan bir kaza. Niçin? Dünya hep niye benim başıma yıkılıyor? Allah bizi niye görmüyor!”

“Allah her şeyi görür!” diye bağırıyordu öğretmenimiz.

“Beni görmüyor! Beni bilmiyor! Beni kurtarmıyor!” (İşigüzel, 2017, s. 75).

Küçük kız bu sözleri söyledikten sonra sinir krizi geçirmeye başlamıştır. O, artık bütün sabrını tüketmiştir: “Sabrımın sonuna geldiğim an, işte o andı. Sinir krizi geçirmiştım. Daha önce ormanda yanmış, yakılmış ve ağabeyim tarafından perişan bırakılmışken olduğu gibi” (İşigüzel, 2017, s. 76). Küçük kız kısacık hayatında kime tutunduysa umutsuzluğa uğramıştır. Annesi onu sevmemiş, ağabeyi ona tecavüz etmiş, öğretmen ve doktor tarafından kurtarılamamış ve tanımadığı insanlar onu istismar etmiştir. Sığındığı Allah'ın da onu yalnız bıraktığını, kendisini hiç görmediğini ve yaşadıklarına göz yumduğunu düşündüğü için isyan etmeye başlamıştır:

Başımı gökyüzüne doğru kaldırmıştım. Ninem ve ben bütün inanan insanlar gibi Allah'ın orada oturduğunu, bizi oradan seyrettiğini düşünürüz. Beni hiç görmeyen Allah'ın. Acılarımı dindirmeyen Allah'ın. İhtiyarların apış aramı yalamasına izin veren Allah'ın. Birilerinin, canımı, kıcıma kütük çakılmış gibi acıtmasına göz yuman Allah'ın. Yediğim dayakları gören ama susan Allah'ın. Benim için bırakın bir mucize, bir iyilik bile yaratmayan Allah'ın. Bana ve benim gibi çocuklara cenneti vaat etmesi de yalan olmalı diye düşünmüştüm o vakit (İşigüzel, 2017, s. 87-88).

Allah'a olan inancını kaybeden ve güvенеbileceđi kimsesi olmayan kız çocuğunun karakterinde anlatıcının da Allah, devlet ve polise eleştiriler getirdiği görölmektedir:

İnsanın gövdesi zamanla kabuk bağlıyor. İstedikleri gibi vursunlar, becersinler, yaksınlar, yıksınlar, görünürde belki şişiyor, kanıyor, kırılıyor, yaralanıyor. Ama asıl zarar kimsenin dokunamayacağı kadar derinde oluyor. Allah'ın bile olmadığı bir yere savruluyorsunuz. Çünkü orada Allah olsa bir çocuğu korur. Orada devlet de yok, polis de yok. Orada kimse yok. Orada acı içinde çocuk gövdeniz ve kimseye anlatamadığınız şeyler var (İşigüzel, 2017, s. 145).

Yaşadığı acıları zamanla kabullenmeye başlayan küçük kız yakılmış, satılmış, tecavüze uğramış, işkence edilmiş bir kız çocuğu olarak kötölük denizinin içinde yüzerken kendisini kimsenin korumadığına bu şekilde vurgu yapmaktadır. Doktor tehdit edildiği ve öğretmen öldüğu için polise gidilememiştir. Küçük kız okulda hademe tarafında istismar edildiğinde bunu gören okul müdürü velilerin paniklememesi adına hademenin yaptıklarını inkâr etmesi gerektiğini söylemiştir. O, İstanbul'da hapsedildiği evde yaralandığında başına dikiş atmaya gelen sağlık memuruna kendisinin o evde zorla tutulduğunu ve polise gidip bu durumu anlatmasını söylediğinde adamın güldüğünü görmüştür. Bu örneklerden de görüldüğu üzere Allah onu koruyamamış ve devletin memurları bile ona yardımcı olamamıştir.

Romanda ataerkinin ve erkek egemenliğinin kadın ve çocuklara yönelik şiddete göz yummasına da değinilmiştir: "İnsan kötölüğe uğradığında 'Ben bunu hak edecek ne yaptım?' diye soruyor. Hiçbir şey. Hayat böyle istediği için. Doğa, Allah, devlet baba, erkekler, güçlüler. İnsan bazen sadece kadın ve çocuk olduğu için yenik düşer" (İşigüzel, 2017, s. 99). Küçük kızın ninesinin söylediği bu sözler sadece cinsiyet ve yaş sebebiyle hayata, ataerkiye ve otoriteye karşı kaybedildiğini göstermesi açısından önemlidir. Çocukların güçsüz ve sessiz olması, aileleri tarafından korunmadıklarında kötölüklere uğramaları, bu kötölüklerin ömür boyu izlerini taşımaları da romanda eleştirilen konular arasındadır:

Herkes bir zamanlar çocuk olur ve hayatımız boyunca çözmemiz gereken kör düğümler ruhumuza işte o zaman atılıyor. Bütün

kötülükler insana çocukken yapılıyor. Acı veren şey, bu kötülüklere karşı koyamamak.

(...)

Dertli bir çocukluk insanın ayağına bağlanmış bir taş, hayat, içine dalınıp yüzülmesi şart bir su.

(...)

Demek insan berbat bir çocukluktan sonra seksen yaşına kadar yaşayabiliyordu. Çocuk gözler ne görürse görsün. Çocuk eller zorla neye dokunursa dokunsun. Çocuk kalbine silinmeyecek hangi sözler yazılırsa yazılsın. Çocuk akli gözyaşlarıyla dolu bir çanak olmuş bile olsa, demek insan yıllar yılı yaşayabiliyordu, öyle mi? (İşigüzel, 2017, s. 65).

Romanda ataerki ve erkek egemenliğinin görünür kılındığı diğer bir nokta ensest saldırı ve tecavüz sonucunda mağduru suçlama eğilimi gösterilmesidir:

Sabah olmuş, tam oturduğum yerde uyumaya karar vermiş, yattığım yerden doğrulacaktım ki ağabeyim geldi. Ona yüzükoyun yatarken yakalanmıştım. Bana, odamın kapısına kocaman kilitler asarak ağabeyimden niye korunmadığımı sorabilirsiniz. Denedim. Ağabeyim bir keresinde tellerle bağladığım kapıyı yerinden söktü. Kapıyı yeniden onarmak çok zamanımı almıştı (İşigüzel, 2017, s. 41).

Bu satırlardan da anlaşılacağı üzere kız çocuğu ağabeyinin tecavüzüne uğradığında ondan beklenen ağabeyinden korunması ve bu konuda bir şey yapması gerektiğidir. Yazar burada okuyucunun ya da ataerki toplumlarda kadına ve çocuğa olan bakışın bir yansımasını göstermektedir. Kadın ve çocuk kendini korumalıyken başına bir şey geldiğinde de bundan sorumlu olmaktadır. Kadınların erkekleri baştan çıkardıkları düşünülmekte, giydikleri kıyafetler ve buldukları ortam eleştirilmektedir.

Cinsel şiddete başvuran erkeklerin, tecavüzden kadınların sorumlu oldukları ya da en azından tecavüzü onların kışkırttığı yollu varsayımı besleyen kültürel dili keşfetmek için uzun boylu bir araştırma yapmalarına gerek yoktur. Kültürümüzdeki genelgeçer kalıpyargılarına ek olarak, psikiyatri ve kriminoloji, özellikle bunun kurban-bilim altdalı, geleneksel olarak tecavüzü haklı kılan gerekçeler üretmişler ve bunu genellikle, tecavüze uğramış kadını kendi baştan çıkarıcılığının kurbanı olarak göstererek yapmışlardır. (...) Bu anlatımlara göre tecavüz, erkeğin davranışlarından çok, kurbanın davranışına bağlıdır (Scully, 2019, s. 117-118).

Diana Scully, viktimoloji alanında yapılan çalışmaları incelediğinde tecavüz olaylarında saldırganın yerine mağdurun suçlandığı fikrini örneklerle ele almıştır. O, sosyolog Menachem Amir'in 1972 yılında seks suçlarında mağdurun rolü üzerine yaptığı bir çalışmasını⁷ şu şekilde yorumlamaktadır:

Amir (1972) kurbanın harekete geçirdiği ısmarlama olaylarla, ihmal sonucu meydana gelen tecavüz olaylarını birbirinden ayırmaktadır. "İsmarlama" tecavüz davranışı "cinsel ilişkiden son anda cayma" ya da "bir yabancıyla kendi isteğiyle bir içki içme ya da arabasına binmeyi kabul etme" gibi örnekleri içerir (s. 155). "İhmal" davranışı ise, önleyici önlemleri alamama, örneğin cinsel davete gerekli cevabı vermekte başarısız kalma, ya da "tecavüze uğrayan kadının dış görünümünün saldırganı adeta davetiye çıkardığı" durumlar için söz konusudur (s. 155). Amir bu durumlarda, "kurbanın bazı erkekleri suça iten kışkırtıcı davranışlarda bulunarak saldırıdan işlevsel olarak sorumlu olduğunu" söyler (s. 155) (Scully, 2019, s. 55-56).

Literatürde bu gibi örneklerin fazlalığına dikkat çeken Scully, "kadınlara nasıl yaklaşıldığından daha da şaşırtıcı olanı, tecavüz ya da ensest kurbanı olan kız çocuklarının yetişkin kadınlarla aynı bilinçdışı dürtülere sahip oldukları ileri sürülmüştür" (Scully, 2019, s. 57) diyerek kız çocuklarının bilinç dışı olarak tecavüzü istediklerini söyleyen araştırmaları örneklendirmiştir. "Bu bakış açısını benimseyen "araştırmalar", kendilerini taciz eden yetişkinlerin davranışları için çocukları suçlamakta ısrar etmektedir" (Scully, 2019, s. 58) diyen Scully, bu araştırmaların ve teorilerin "erkeğin cinsel yönden saldırgan davranışlarını haklı kılmak üzere ne kadar kolay kullanılabileceğini" (Scully, 2019, s. 56) eleştirmiştir.

Toplumsal ve erkek egemen yaklaşımın bilimde de bu şekilde karşılık bulduğu görülmektedir. Aslında kurban olan kadınlar ve çocukların tecavüzde suçlanan konumunda bulunması cinsel şiddetin erkekler özelinde aklanmak istendiğinin de bir kanıtı konumundadır. Daha sonraki yıllarda feminist çalışmaların artmasıyla tecavüze ve cinsel şiddete bakışın değiştiği ve kadının suçlanmamasının yanlış olduğu ortaya konmuştur.

Feminist teorisyenler tecavüzü, kural koyucu erkek davranışının bir türevi, ataerkil toplumlarda erkek rolünü tanımlayan değer ve

⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Amir, M., 1972.

ayrıcalıklara uyumun bir sonucu olarak görme eğilimindedir. Buradaki kilit kavram, erkeklerin doğa vergisi üstünlükleri ve kadınların yine doğa vergisi aşağı konumunu öğreten “denetim efsaneleri”dir. Ayrıca, erkeklere kendi cinsel gereksinimlerini ve kadınların –gereğinde zorla ele geçirilmelerini haklı kılan- kolayca ulaşılabilir olmalarıyla ilgili beklentilerini öğreten toplumsallaşma pratikleri de çok önemlidir (Scully, 2019, s. 64).

Ataerkil toplumlarda erkeğin aklanarak kadına ve çocuğa yöneltilen suçlamaların görünür kılınması adına Şebnem İşigüzel’in ensest saldırıdan korunmak için odasının kapısını tellerle çevreleyen küçük kızı anlatması önemli bir nokta olmuştur. Ağabeyin yaptıklarının sorgulanmadan kabul edilmesi ama okuyucunun küçük çocuğa ağabeyinden korunması için neden kapısına kilit asmadığını sorması mağdura yöneltilen bakış açısını ortaya koymaktadır.

Şebnem İşigüzel bu romanı gazetede okuduğu bir haberden yola çıkarak kaleme almıştır. Gazetede gördüğü haber R.A isimli on bir yaşındaki bir çocuğun sınava girmesine izin vermediği için annesini öldürmesidir. Yazar bu haberden çok etkilenip cinsel istismara uğrayan çocukları konu edinen ve bu sebeple de annesini öldüren bir kız çocuğunun hikâyesini kaleme almıştır. Ayşe Arman’la yaptığı bir söyleşide Arman’ın “ama bu kitap, bir çocuğun annesini öldürmesinin romanı değil...” (Arman, 2010) sözleri üzerine “hayır değil. Oradan yola çıkarak, cinsel tacize uğrayan çocukların kitabı” (Arman, 2010) şeklinde yanıt veren İşigüzel, toplumun kanayan yarası olan ensest ve cinsel istismarı romanında işlediğini belirtmiştir. Yazar, *Kirpiklerimin Gölgesi*’nde “bilinçli bir şekilde bunu konu ederek toplumda böyle olayların vuku bulduğunu ve görüldüğünü ifade etmeye” (Sarı, 2017, s. 25) çalışmıştır.

İncelenen romanlar arasında cinsel istismarı en sert yönleriyle gösteren *Kirpiklerimin Gölgesi* romanın asıl konusunu oluşturan cinsel istismar olgusu ensest saldırıyla birlikte ele alınmıştır. Yazarın bilinçli olan bu tercihi, roman boyunca başına birçok kötülük gelen ve onlarca erkeğin istismarına uğrayan küçük kızın karakterinde görünür kılınmıştır. Ağabeyi tarafından tecavüze uğrayan küçük kızın anne sevgisinden mahrum kalışı, bu durum karşısında sessizliği, istismarın etkileri ve tüm bunlar sonucunda annesini öldürmeye çalışması yazarın topluma yönelik eleştirileriyle birlikte okuyucuya sunulmuştur.

İncelenen romanlar arasında günümüze en yakın oluşuyla dikkat çeken *Kirpiklerimin Gölgesi* ensest ve cinsel istismarı tüm çıplaklığıyla anlatması bakımından da önemli bir yerde konumlandırılmıştır.

SONUÇ

En geniş haliyle aile içi yasak cinsel ilişki olarak açıklanabilecek ensestin literatürde tek bir tanımı bulunmamaktadır. Aile içi yakınlık dereceleri, kan bağı ve rıza ölçütü gibi görüş farklılıkları nedeniyle ortak bir tanımda uzlaşamadığı görülse de ensest teriminin anlam aralığı genişletilerek günümüze ulaşmıştır. Ensest; aralarında kan bağı bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, güç ve otoriteye dayalı ilişkileri de içine alan, mağdurun bakımından sorumlu kişilerce de uygulanabilen, rızaya dayalı olup olmadığı fark etmeksizin aile arasında gerçekleşen her türlü cinsel davranıştır.

Ensest tarihin başlangıcından beri egzogami yasağıyla bir arada kullanılmıştır. İkel toplumların aynı klan içerisinde birbirleriyle evlenmelerini yasaklayan egzogami yasağı ensest tabusunun tarihteki ilk halidir. Bu yasağın kökenlerini araştıran araştırmacılar farklı görüşlere sahip olsa da egzogami yasağı bilinen ilk haliyle aynı toplulukta yaşayan insanları farklı toplumlardan kişilerle evlenmeye zorlamıştır. Bunun tersine endogami ise aynı topluluktaki insanların birbirleriyle evlenebilmelerini mümkün kılmıştır. Egzogami kadar yaygın olmasa da bu evlilik çeşidinde aynı aile, din ya da topluluk içindeki kişilerin evlendikleri görülmektedir. Özellikle Yunan mitolojisinde ve Mısır'ın kraliyet ailesinde görülen ensest birlikteliklerden farklı olarak günümüzde endogami mirası ve malı aile içinde tutmak ve aileye yabancı birini almamak şekliyle uygulanmaktadır.

Aile içi cinsel istismarın özel adı olan ensestin birçok çeşidi de bulunmaktadır. Literatürde baba-kız ensesti en çok karşılaşılan istismar şekli olmakla birlikte üvey baba-kız, ağabey-kardeş, anne-oğul, dede-torun, amca/dayı-yeğen ve teyze/hala/yenge-yeğen ensestleri de bulunmaktadır.

Ensest ve cinsel istismarın gerçekleşmesine zemin hazırlayan birtakım risk faktörleri olduğu göze çarpmaktadır. Bunlardan mağdura ait olanlar; kız çocuğu olmak, küçük yaş, anne ya da babasız kalmak, şiddet görmek, daha önce istismar edilmiş olmak, doğru bir cinsel eğitim almamak, psikolojik ya da fiziksel bozukluklara sahip olmak, madde bağımlılığı ve düşük eğitim seviyesine sahip

olmaktır. Aileye ait olan risk faktörleri arasında; erken yaşta evlilik, üvey ebeveyne sahip olma, düşük sosyoekonomik seviyeden gelme, alkol ve madde bağımlılığı, ebeveynin geçmişinde istismar öyküsü bulunması, ebeveynin şiddete uğraması, sorunlu cinsel hayatlar ve zihinsel bozukluklar bulunmaktadır. Toplumsal risk faktörleri ise istismar öncesinde ya da sonrasında mağdura ya da aileye yardım edebilecek bir sistemin bulunmayışı, ataerkil bir toplumda şiddetin normalleştirilmesi, toplumsal cinsiyet rollerine bağlı kalınması, saldırganlık ait cezaların yeterli olmaması, yoksulluk ve suç oranının fazlalığı, ekonomik, eğitim ve sağlık politikalarının yetersizliğidir.

Ensest olaylarında en çok üzerinde durulan konu, bu durumun ortaya çıkarılmaması ve gizli tutulmaya çalışılmasıdır. Bunun birçok sebebi bulunmakla birlikte ensest saldırıya uğramış mağdurun tehdit edilmesi, kendisini suçlaması, damgalanma korkusu ve güvensizlik yaşaması bu konu hakkında konuşmasını engellemektedir. Namus baskısı ve toplum tarafından dile düşme korkusu da bu gibi olayların ortaya çıkmamasına sebebiyet vermektedir. Anne ve çocuk arasında zayıf bir iletişim kurulması, annenin çocuğa inanmaması ve desteklememesi de ensestin gizli kalmasına sebep olmuştur. Bu gibi durumların yanında toplumun bakış açısı ve devlet organlarının işlevsizliği de durumun ortaya çıkmasını engellemektedir.

Ensest saldırıya maruz kalmış mağdurun yaşamında travmaya bağlı olarak birtakım etkiler de görülmektedir. Kısa dönemli ya da uzun dönemli olabilecek bu etkiler fiziksel ve psikolojik olarak değerlendirilmektedir. Fiziksel etkiler arasında morluklar, ağrılar, kesikler, iç organ hasarları, kendine zarar verme davranışları, vajina ve anüs zedelenmeleri, cinsel yolla bulaşan hastalıklar bulunmaktadır. Psikolojik etkiler ise mağdurun yaşamını daha da zorlaştırmaktadır. Güven duygusunu yitiren mağdur bağlanma problemi yaşayabilmekte ve ikili ilişkilerini sağlıklı yürütemeyebilmektedir. Bu problemler dışında mağdur anksiyete, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, kimlik ve kişilik bozuklukları gibi psikolojik sorunlar da yaşayabilmektedir. Mağdurun cinsel hayatı da yaşadığı ensest saldırı sonucu olumsuz etkilenmektedir.

Bu tezde Türk romanında ensestın görünümü otuz dört roman üzerinden incelenmiş, Türk romanının başlangıcından bugüne dek Türk romanındaki ensest görünümlerine odaklanılmıştır. Yaklaşık yüz elli yıllık bir süreç içerisinde birbirlerini tanımadan evlenen aile üyelerinden, öz kızlarına ya da kardeşlerine tecavüz eden bireylerin anlatıldığı romanların dönüşümü göze çarpmaktadır. Oidipus ve Elektra kompleksiyle birlikte yorumlanabilecek eserlerin yerini günümüzde cinsel istismarın en acı halini ortaya koyma endişesi almıştır. Kadın hareketlerinin ve feminizmin yükselişte olduğu 1970 ve 1980'li yıllarda özellikle kadın yazarlar tarafından ele alınmaya başlanan ensest ve cinsel istismar olgusu o dönem içerisinde bir kırılma noktası oluşturmuştur. Kadın yazarların açtığı yoldan ilerleyen erkek yazarlar da ensest ilişkileri istismar boyutunu göz önünde bulundurarak romanlarında işlemeye başlamışlardır. Kadın yazarların cesur tavrı sayesinde günümüze gelene dek ensest artık romanların asıl konusunu oluşturmaya başlamıştır. Romanlarda sadece gerilim ve merak unsuru olarak kullanılan ensestın artık toplumsal yönü ve birey üzerindeki etkileri aktarılmaya başlanmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleriyle ve ataerkil düzlemle pekiştirilen cinsel şiddetle birlikte ensest ve cinsel istismarın bireyde ve toplumda açtığı yara, ensestın gizli kalmasına yönelik eleştiriler, mağdur karakterlerin psikolojik dönüşümleri ve yaşadıkları travmanın hayatlarına olan etkisi romancıların özellikle değindiği noktalardan olmuştur. Yeraltı edebiyatı ve popüler edebiyatın etkisiyle de ensest toplumun her kesimden romancıların işlediği bir konu haline bürünmüştür. Kadına şiddetin her yıl artması ve adli vakalar dâhilinde ensestın görünürlüğünün çoğalması romancıların da dikkatinden kaçmamıştır. Romantik tavır etkisiyle kaleme alınan ilk romanlardan postmodern teknikle yazılmış günümüz romanlarına kadar yazarların söylemleri, seçtikleri kelimeler, sosyal bir olgu olarak ensestın travmatik yönü farklı anlatım teknikleriyle de güçlendirilmiştir.

Türk romanında ensest ve cinsel istismarı konu edinen dört romanın olay örgüsü çerçevesinde incelenmesiyle tezin diğer bölümleri tamamlanmıştır. Romanların asıl konularını oluşturmalarıyla ön plana çıkan bu eserlerin ilki *Korkma İnsancık Korkma*'dır. Turgut Özakman'ın kaleme aldığı roman, tezde incelenen diğer eserlerden farklı olarak ensest ve cinsel istismarın farklı bir

boyutunu ortaya koyması açısından seçilmiştir. Küçük bir çocukla yetişkin bir kadının aşkının anlatıldığı romanda ensest ilişki rıza dahilinde gerçekleşirken, istismar olgusu geri plana atılmıştır. Romanın başkahramanı olan erkek çocuğun aşk ilişkisi çerçevesinde istismar edilmiş olması bu romanı diğer eserlerden de ayırmaktadır.

İncelenen ikinci roman İnci Aral'ın *Yeşil* adlı eseridir. Postmodern tarzda yazılan romanın Eda'ya ait olan bölümünde ensest ve cinsel istismar üzerinde önemle duran yazar, Eda'nın karakterinde toplumsal bir soruna değinmiştir. Amcası ve aynı zamanda üvey babasının yıllarca tecavüzüne uğrayan Eda'nın ikili ilişkilerindeki problemleri, psikolojisi ve cinsel hayatının aldığı yaralar, annesiyle olan ilişkisi ve toplumun enseste bakış açısı romanda yazarın eleştirdiği konular arasındadır.

Sen Gülerken adlı Ayşe Özmen tarafından yazılan roman ise farklı zamanlarda gerçekleştirilen iki ensest öyküsünü anlatması bakımından değerlendirilmeye alınmıştır. Baba-kız ve dede-torun ensestin görüldüğü bu romanda Hülya ve annesi Melek üzerinden, risk faktörleri, anne-kız ilişkileri, ensestin ortaya çıkmaması ve yazarın bakış açısı ortaya konulmuştur. Bir hatırlama serüveni olarak kurgulanan bu romanın ana konusunu oluşturan ensest saldırı olgusu derinlemesine incelenmiştir.

Şebnem İşigüzel'in kaleme aldığı *Kırpıklarımın Gölgesi* ise, cinsel istismarı tüm boyutlarıyla ele alması sebebiyle değerlendirmeye alınmıştır. Ensest ve cinsel istismarın en sert şekliyle işlendiği romanda küçük kızın yaşadıkları, onu bu duruma iten risk faktörleri, ensest ve cinsel istismarın gizlenmesi, anne-kız ilişkileri ve yazarın eleştiri getirdiği noktalar incelenmiştir.

Bu dört romanın ortak özelliği ensest ilişkileri ve cinsel istismarı işlemeleridir. Diğer romanlardan farklı olarak *Korkma İnsancık Korkma*'da ensest, zorla gerçekleşen bir eylem olmaktan ziyade aşk ilişkisi çerçevesinde işlenmesi bakımıyla romantik bir tavırdan aktarılırken, diğer üç romanda ise ensestin istismar boyutu göz önünde tutularak anlatıldığı görülmektedir.

“Türk Romanında Ensest (1990-2010)” başlıklı bu tezde, toplumun içinde dinamik bir yapıda bulunan fakat gizlenen ve ortaya çıkarılması adeta bir tabu olan ensestin, Türk romanındaki görünümleri incelenmiştir. İlgili konu hakkında yapılan müstakil bir çalışma olmaması sebebiyle bir farkındalık yaratma çabası olarak da nitelendirilebilecek bu tezde ensest, disiplinlerarası görünümü de yorumlanarak derinlemesine irdelenmiştir. Sosyolojik bir olgu olarak ensestin, romanlar üzerinden aktarımı yapılmış ve toplumumuzda gizli kodlarıyla yaşayan bu olgunun eserlerde yer alış biçimleri ortaya çıkarılmıştır. Ensestin sanat ve bilimin ortak paydasında çıkarımlarını üretebildiği ve bu nedenle edebiyatın da bu alanda var olabileceği ispatlanmıştır

KAYNAKÇA

- Abalı, N. (2011). *Halk Anlatılarında Ensest*. Yüksek Lisans Tezi. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Akar, Y. (2015). *Elif Şafak'ın Romanlarında Yapı ve İzlek*. Doktora Tezi. Ardahan Üniversitesi, Ardahan.
- Akçe, İ. ve Doğan, H. (2020). Cinsel İstismara Maruz Kalmış Çocuklar Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*. 4, 1. 12-20.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*. 1. 95-119.
- Algaç, M. (2020). *Hermenötik Yaklaşımla Ensestin Anlamlandırılması: Bir Psikoterapi Süreç Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Şehir Üniversitesi, İstanbul.
- Altunbaş, S. (2007). *Halit Ziya Uşaklıgil'in Romanlarında Kadın ve Kadın Eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Amir, M. (1972). The Role of the Victim in Sex Offenses. *Sexual Behavior Social, Clinical, and Legal Aspects*. Boston: Little, Brown.
- Aral, İ. (2020). *Yeşil*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Arman, A. (2010). Yazarken İçime Şeytan Giriyor. *Hürriyet*. <https://www.hurriyet.com.tr/yazarken-icime-seytan-giriyor-15551626>.
- Arslanoğlu Yıldırım, A. A. (2017). Aşk-ı Memnu: Yitik Cennetler. *International Journal of Cultural and Social Studies*. 3, 2. 251-262.
- Aslan, N. (2016). *Turgut Özakman'ın Hayatı- Sanatı- Romancılığı*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Arzum, S. (2006). *Elif Şafak'ın Romanlarında Şahıslar Dünyası*. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

- Aydın, S., ve Erdal, Y. (2007). *Antropoloji*. Eskişehir: T.C Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Aydoğdu, K. (2020). *Edebiyat Sosyolojisi Bağlamında Sevgi Soysal'ın Romanları*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Aytaç, A. (2013). *Zülfü Livaneli'nin Romanlarında Yapı ve İzlek*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Aytekin, B. (2022). *Hakan Günday'ın Roman Kişilerinin Psikanalitik Tahlilleri*. Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi, Giresun.
- Bağlı, M., ve Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/Tabulaşan Kurumun (ailenin) Kurbanlıklar Edinme Pratiği: Levirat ve Sororat. *Aile ve Toplum*. 2, 9. 9-21.
- Bayrak, H. (2021). *Hakan Günday Romanlarında Yeraltı Edebiyatı Unsurları*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Bayraktar, S. (2003). *Ethem İzzet Benice Hayatı ve Eserleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Başer, S. (2020). *Ayfer Tunç'un Hikâye ve Romanlarında Kadın-Erkek İlişkileri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Bezmen, N. (2018). *Havva'nın Cezası*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Boğa, E. (2017). *Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri ile Aile İçi İstismar Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Browne, A., Finkelhor, D. (1986). Impact of Child Sexual Abuse: A Review of the Research. *Psychological Bulletin*, 99, 1. 66–77.
- Buğrul, S. (2004). *Aziz Nesin'in Öykü ve Romanlarında Devlet-Birey Çatışması*. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

- Büker, E. (2008). *Leyla Erbil'in Romanlarında Kadın ve Kadın Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Cohen, T. (1998). Mothers Who Were Molested as Children. *Social and Welfare*, 18, 2. 295-302.
- Çalışlar, İ. (2002). Tacizi Hatırlamak. *Cumhuriyet Dergi*. 8-9.
- Çavlin Bozbeyoğlu, A. (2009). *Türkiye'de Ensest Sorununu Anlamak*. Ankara: Nüfus Bilim Derneği.
- Çavlin, A., Kardam, F., Aliefendioğlu, H. (2018). *Ailenin Karanlık Yüzü Ensest*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Çolak, B. (2022). *Çocukluk Çağı Cinsel İstismarına Maruz Bırakılan Genç Kadınlar: Kurum Bakımı ve Sonrası Yaşam Deneyimlerinin Feminist Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Demir, E. S. (2021). *Bir Hak İhlali Olarak Çocuk Cinsel İstismarı Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Diyarbakır Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Doğan, H. (2008). *Kemal Tahir'in Romanlarında Kadın Kahramanlar*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, İzmir.
- Domaç, E. (2019). *Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesine Gönderilen Aile İçi Cinsel İstismar (Ensest) Olgularının Mağdur ve Saldırgan Açısından Değerlendirilmesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Durkheim, É. (2019). *Ensest Yasağı ve Kökenleri*. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Emiroğlu, K., ve Aydın, S. (2003). *Antropoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Erdemci, A. (2011). *Ayşe Kulin'in Romanlarının Tematik Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

- Ergün, C. (2018). *Ayfer Tunç'un Hikâye ve Romanlarında Kadın*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Eryiğit, O. (2022). *Kemal Tahir'in Mahpushane Dönemi ve Hapishane Romanları*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Bakırçay Üniversitesi, İzmir.
- Etem, B. (2008). *Hikmet Erhan Bener'in Romanlarından Toplumsal Konular*. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Fidangül, M. (2022). *Aklın Sınırında Gezen Kadınlar: Şebnem İşigüzel Romanlarında Delilik Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Freud, S. (2018). *Totem ve Tabu*. İstanbul: Oda Yayınları.
- Geçtan, E. (1998). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gökçe, B. (1978). Evlilik Kurumuna Sosyolojik Bir Yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 1. 7-21.
- Gökçe Arslan, Ş. (2021). *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Kadın*. Yüksek Lisans Tezi. Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı.
- Gölge, Z. B. (2018). Çocuk Cinsel İstismarcıları ve Ensest Saldırganlarının Özellikleri. *Ailenin Karanlık Yüzü Ensest* içinde. s. 112- 127. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gülol, G. (2012). *Bilinç Akımı Açısından Oktay Rifat'ın Romanları*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Günçe, G. (1999). Çocuğun Cinsel İstismarı, *Çocuk İstismarı ve İhmali*. Ankara: Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği Yayını. 89– 101.
- Güngör, B. (2014). *Yusuf Atılgan'ın Hayatı, Eserleri ve Fikirleri (1921-1989)*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Güzel, E. (2021). Eski Mısır'da Ensest Evlilikler ve Kraliyet Ensestinin Gelenekselleşmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*. 5, 18. 257-266.
- Haskan Avcı, Ö., Koç, M., Bayar, Ö. (2016). Zülfü Livaneli'nin Mutluluk Romanı Karakterlerinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi. *İNSAN&İNSAN*. 5-31.
- Herman, J. (2020). *Travma ve İyileşme*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- İdrisoğlu, Ö. (2019). *Ensest Vakası Yaşanan Ailelerdeki Annenin Değerlendirilmesi: Suç Ortağı Mı? İkincil Mağdur Mu?*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- İlkkaracan, P. (1996). Çocuklara Yönelik Cinsel Taciz. *Sıcak Yuva Masalı Aile İçi Cinsel Taciz* içinde. s. 111-131. İstanbul: Metis Yayınları.
- İspir, E. (2006). *Aziz Nesin'in Romanları Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, İzmir.
- İşigüzel, Ş. (2017). *Kirpiklerimin Gölgesi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kanter, M. F. (2008). *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Yapı ve İzlek*. Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Karameşe, O. (2018). *Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı'na Gönderilen Ensest Olgularının Değerlendirilmesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Kardam F., ve Bademci E. (2013). Ensest Mağdurlarının Anneleri Olarak Kadınlar. *Ailenin Karanlık Yüzü Ensest* içinde. s. 128-148. İstanbul: Metis Yayınları.
- Koçal, A. (2011). *İnci Aral ve Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun Romanlarında Aile Kurumu*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

- Korkmaz, F. (2010). *Ahmet Mithat Efendi'nin Romanları ve Romancılığı*. Doktora Tezi. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Lev-Wiesel, R. (2006). Intergenerational Transmission of Sexual Abuse? Motherhood in the shadow of incest. *Journal of child sexual abuse*. 15, 2. 75-101.
- Meke, M. S. (2022). *Cinsel İstismarın Gizli Formu Ensestlin Multidisipliner Analizi ve Medikolegal Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Narlı, M. (2010). Biyografi ve Roman: Kemal Tahir'in Hapishane Romanları, Hapishane İnsanları ve Argosu. Kemal Tahir 100 Yaşında. *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları*, 85-102.
- Nesin, A. (1995). *Surnâme*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Öğüt, H. (2002). Hülya'nın Buruk Hikâyesi. *Radikal Kitap Eki*. 2, 91. 1-48.
- Özakman, T. (2011). *Korkma İnsancık Korkma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özbek, Ö. (2014). *İnci Aral ve Elif Şafak'ın Romanlarında Baba Figürü*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Özcan, T. (1999). *Oktay Rifat'ın Şiirlerinin ve Romanlarının İncelenmesi*. Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Özçelebi, B. (2004). *Erhan Bener'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Özdemir, G. (2004). *İnci Aral, Romanları ve Romancılığı*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Özdemir, A. (2005). *Yusuf Atılğan'ın Romanlarının Psikanalitik Açından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.


- Özdemir, A. N. (2014). *Ahmet Mithat Efendi'nin Romanlarında Kadınlar*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Özdemir, P. (2018). *Ensest Mağduru Çocukların Adli Dosyalarının Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla İncelenmesi ve Müdahale Modelinin Geliştirilmesi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Özdemir, S. (2018). *XIX. Yüzyıl Türk Romanında Oidipus Kompleksi*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Özen, E. (2006). *Leyla Erbil'in Eserleri Üzerinde İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Özmen, A. (2002). *Sen Gülerken*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Öztürk, A. B. (2009). Çocuğun Cinsel İstismarı ve Aileyle Çalışma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 20, 2. 89-98.
- Öztürk, M. (2014). *Şemsettin Sami'nin Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Parla, J. (2015). *Don Kişot'tan Bugüne Roman*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Polat, O. (2015). *Şiddet*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polater, D. (2022). Elektra Kompleksi Bağlamında Psikanalitik Bir Okuma Denemesi: Babalar ve Kızları. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. 52, 163-179.
- Rist, K (1979). Incest: Theoretical And Clinical Views. *American Journal of Orthopsychiatry*, 49, 4. 680-691.
- Salman, E. (2009). *Uşaklıgil ve Atılğan'ın Romanlarında Ensest Motifleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilge Üniversitesi, İstanbul.
- Salman Yıkılmış, M. (2018). Türkiye'de Ensest Konulu Akademik Makalelerde Anneyi Suçlama. *Kadın/Woman*. 19, 2. 93-115.

- Sanay, B. (2018). *Kardeşini Doğurmak Türkiye'de Ensest Gerçeği*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Sarı, A. (2007). Şebnem İşigüzel'in "Tabut" Adlı Öyküsüyle Thomas Bernhard'ın "Jauregg" Adlı Öyküsünde Ensest İlişki. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9, 1. 15-26.
- Sarı, İ. (2021). *Şebnem İşigüzel'in Beş Romanı Üzerine İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Osmaniye.
- Satık, G. (2015). *Zülfü Livaneli'nin Romanları ve Romancılığı*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Saygılı, S., ve Gönenli, S. (2008). Aynı Ailede Görülen Çoklu Ensest. *Düşünen Adam*, 21(1-4), 32-37.
- Scully, D. (2019). *Cinsel Şiddeti Anlamak*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Sezgin, A. U., (1993). *Ensestin Psikososyal ve Adli Yönden İncelenmesi*. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Sipahioğlu, Z. S. (2015). *Turgut Özakman'ın Yapıtlarında Toplumsal Sorunlar*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Soydan, G. (1994). *Sosyolojik Açıdan Evlilik ve Altunkent Kasabası Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Süphandağ, G. Z. (2017). *Sevgi Soysal'ın Romanları Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Şahin, E. (2009). *Leylâ Erbil'in Eserlerine Feminist Bir Yaklaşım*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- Şahin, G. (2016). *Turgut Özakman'ın Romanları Üzerine Tematik Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Şahin, Ö. (2020). *Babaları Tarafından Cinsel İstismara Maruz Bırakılan Kız Çocuk Annelerinin Öznel Yaşantılarının Nitel Olarak İncelenmesi*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tanrıver, S. (2010). *İnci Aral'ın Romanlarında Kadın ve Kadın Sorunu*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, İzmir.
- Tarhan, H. (2019). *Şebnem İşigüzel'in Romanlarının Feminist Eleştiri Bağlamında İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Terbaş, Ö. (2016). *Rüyalardan Gerçeğe Psikanaliz ve Sanat*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Tercan, D. (2019). *Elif Şafak'ın Romanlarında Feminist Unsurlar*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Tillion, G. (2006). *Harem ve Kuzenler*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Tonta, A. M. (2022). *İnci Aral'ın Devir Romanlarında Yakın Dönem Tarihi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Topçu, S. (2009). *Cinsel İstismar*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Topçu, H. (2017). Psikanalitik Bir Okuma Denemesi: Oedipus Kompleksi Işığında Ahmet Haşim. *Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*. 9-11.
- Topçu, H. (2017). Psikanalitik Bir Okuma Denemesi: Elektra Kompleksi Işığında Aşk-ı Memnu. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2, 1. 1-9.
- Topkara, E. (2016). *Duygu Asena'nın "Kadının Adı Yok" Eserine Feminist Bir Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Türkçe Sözlük*. (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Uçman, A. (2020). İlk Türk Romanı Taaşuk-ı Talât ve Fitnat Üzerine. *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*. Prof. Dr. M. Orhan Okay Özel Sayısı. 6. 332-341.
- Uğurlu, S. B. (2008). Yenişehir'de Bir Öğle Vakti'nde Yapı, Tema ve Metafor. *Bilgi*. 46. 153-178.
- Uygur Gürbüz, S. (2022). Baş Kişisi Olmayan Roman Örneği Olarak Oktay Rifat'ın Danaburnu Romanı. *Edebî Eleştiri Dergisi*. 6, 1. 127-138.
- Virkunnen, M. (1974). Incest Offences and Alcoholism. *Med Sci Law*. 14, 2. 124-128.
- Yakut, H. İ., & Korkmaz, E. (2013). Çocuklarda Cinsel İstismar. *The Journal of Gynecology - Obstetrics and Neonatology*. 10, 39. 1630-1632.
- Yavuzer, M. Ş. (2010). *Leylâ Erbil'in Romanlarının Psikanalitik Açından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Yeşilçiçek, V. (2010). *Ayşe Kulin'in Hayatı, Sanatı, Eserleri*. Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Yıldız, A., ve Mustafaoğlu, R. (2020). Sağlıklı Bireylerde Depresyona Yatkınlık Durumunun Postüre Etkisinin İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches*. 15, 24. 2746-2763.
- Yılmaz, D. (2021). *Türk Hikâye ve Romanında Marjinal Söylem, Karşı Kültür ve Yeraltı Edebiyatı (2001-2020)*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Yolcu, E. (2022). *Leyla Erbil'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri*. Doktora Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yücel, E. (2015). *Yaradılıştan Günümüze Cinselliğin Tarihi*. İstanbul: Puslu Yayıncılık.

EK 1. Orijinallik Raporu

 <p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU</p>
<p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA</p> <p style="text-align: right;">Tarih: 08/11/2023</p> <p>Tez Başlığı : Türk Romanında Enest (1990-2010)</p> <p>Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 170 sayfalık kısmına ilişkin, 07/11/2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %13 'tür.</p> <p>Uygulanan filtrelemeler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- <input type="checkbox"/> Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- <input type="checkbox"/> Kaynakça hariç 3- <input type="checkbox"/> Alıntılar hariç 4- <input checked="" type="checkbox"/> Alıntılar dâhil 5- <input type="checkbox"/> 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç <p>Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p> <p>Gereğini saygılarımla arz ederim.</p> <p style="text-align: right;">Tarih ve İmza</p> <p>Adı Soyadı: Serenay Coşkun</p> <p>Öğrenci No: N19138609</p> <p>Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı</p> <p>Programı: Yeni Türk Edebiyatı</p>
<p><u>DANIŞMAN ONAYI</u></p> <p>UYGUNDUR.</p> <p>_____ Doç. Dr. Koray Üstün</p>



**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE DEPARTMENT**

Date: 08/11/2023

Thesis Title : Incest in Turkish Novel (1990-2010)

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 07/11/2023 for the total of 170 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 13%.

Filtering options applied:

1. Approval and Declaration sections excluded
2. Bibliography/Works Cited excluded
3. Quotes excluded
4. Quotes included
5. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature


Name Surname: Serenay Coşkun
Student No: N19138609
Department: Turkish Language And Literature
Program: Modern Turkish Literature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

Doç. Dr. Koray Üstün

EK 2. Etik Kurul/Komisyon İzni ya da Muafiyet Formu

 <p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU</p>
<p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA</p> <p style="text-align: right;">Tarih: 08/11/2023</p> <p>Tez Başlığı: Türk Romanında Ensest (1990-2010)</p> <p>Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır, 2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir. 3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir. 4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir. <p>Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p> <p>Gereğini saygılarımla arz ederim.</p> <p style="text-align: right;">Tarih ve İmza</p> <p>Adı Soyadı: Serenay Coşkun</p> <p>Öğrenci No: N19138609</p> <p>Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı</p> <p>Programı: Yeni Türk Edebiyatı</p> <p>Statüsü: <input checked="" type="checkbox"/> Yüksek Lisans <input type="checkbox"/> Doktora <input type="checkbox"/> Bütünleşik Doktora</p>
<p><u>DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI</u></p> <p style="text-align: center;">_____ Doç. Dr. Koray Üstün</p> <p>Detaylı Bilgi: http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr Telefon: 0-312-2976860 Faks: 0-3122992147 E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr</p>



**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
ETHICS COMMISSION FORM FOR THESIS**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE DEPARTMENT**

Date: 08/11/2023

Thesis Title: Incest in Turkish Novel (1990-2010)

My thesis work related to the title above:

1. Does not perform experimentation on animals or people.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not based on observational and descriptive research (survey, interview, measures/scales, data scanning, system-model development).

I declare, I have carefully read Hacettepe University's Ethics Regulations and the Commission's Guidelines, and in order to proceed with my thesis according to these regulations I do not have to get permission from the Ethics Board/Commission for anything; in any infringement of the regulations I accept all legal responsibility and I declare that all the information I have provided is true.

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature

Name Surname: Serenay Coşkun
Student No: N19138609
Department: Turkish Language And Literature
Program: Modern Turkish Literature
Status: MA Ph.D. Combined MA/ Ph.D.

ADVISER COMMENTS AND APPROVAL

Doç. Dr. Koray Üstün